

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İNSANİ GÜVENLİK KAPSAMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN İNSANİ
DİPLOMASİ FAALİYETLERİNİN TÜRKİYE'NİN YUMUŞAK
GÜCÜNE ETKİSİNİN ANALİZİ: SURİYE ÖRNEĞİ (2011-2017)**

DOKTORA TEZİ
Elif YILDIRIM

Enstitü Anabilim Dalı: ULUSLARARASI İLİŞKİLER

Enstitü Bilim Dalı: ULUSLARARASI İLİŞKİLER

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Övgü KALKAN KÜÇÜKSOLAK

HAZİRAN 2019

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İNSANİ GÜVENLİK KAPSAMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN İNSANİ
DİPLOMASİ FAALİYETLERİNİN TÜRKİYE'NİN YUMUŞAK
GÜCÜNE ETKİSİNİN ANALİZİ: SURİYE ÖRNEĞİ (2011-2017)**

DOKTORA TEZİ
Elif YILDIRIM (140307003)

Enstitü Anabilim Dalı: ULUSLARARASI İLİŞKİLER
Enstitü Bilim Dalı: ULUSLARARASI İLİŞKİLER

Bu tez 19/06/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

	Adı SOYADI	Kanaati			İmza
Jüri Başkanı (Danışman)	Dr. Öğretim Üyesi Övgü KALKAN KÜÇÜKSOLAK	☒ Kabul	☐ Düzeltme	☐ Ret	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Barış ÖZDAL	☒ Kabul	☐ Düzeltme	☐ Ret	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Sezgin KAYA	☒ Kabul	☐ Düzeltme	☐ Ret	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Muharrem ES	☒ Kabul	☐ Düzeltme	☐ Ret	
Jüri Üyesi	Dr. Öğretim Üyesi Kaan DİYARBAKIRLIOĞLU	☒ Kabul	☐ Düzeltme	☐ Ret	

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU
BEYAN BELGESİ

Tez Başlığı: İnsani Güvenlik Kapsamında Gerçekleştirilen İnsani Diplomasi Faaliyetlerinin Türkiye'nin Yumuşak Gücüne Etkisinin Analizi: Suriye Örneği (2011-2017)

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın toplam 180 sayfalık kısmına ilişkin aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve 10/03/2019 tarihinde aşağıda ismi yazılı araştırma görevlisi tarafından şahsıma iletilen iThenticate intihal tespit programı raporuna göre tezimin benzerlik oranı %4'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç,
2. Alıntılar dâhil,
3. 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

Bu bilgiler doğrultusunda tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespiti halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

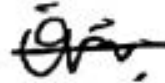
İmza

Adı SOYADI :Elif Yıldırım
Öğrenci Numarası :140307003
Ana Bilim Dalı :Uluslararası İlişkiler
Programı :Doktora
Türü : ( ) Proje ( ) Yüksek Lisans Tezi (X) Doktora Tezi

Danışman

Dr.Öğr. Üyesi. Övgü Kalkan KÜÇÜKSOLAK

ÖNSÖZ

İnsani diplomasi kavramı 21.yüzyıldan sonra özellikle küreselleşme ile birlikte klasik diplomasi faaliyetlerinin çeşitlenmesine bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Bu diplomasinin temelinde insani organizasyonlar tarafından yürütülen yardım programlarını izleme, yerli halka ve kurumlara yardımcı olma, korunmaya muhtaç sivil nüfusa erişim gibi faaliyetler yer almaktadır. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için kamu ve özel sektör kurumları, yerel, bölgesel ve uluslararası organizasyonlar ile bireyler işbirliği içinde hareket etmektedir. Ancak devlet tarafından yürütülen insani diplomasi faaliyetleri sadece insani amaçlı olmaktan ziyade dış politikanın tamamlayıcı unsuru olarak görülmesi bakımından diğerlerinden farklılık göstermektedir. Nitekim Türkiye de dış politikada insanı merkeze alan yaklaşım benimsemekle birlikte insani diplomasi faaliyetleri ile aynı zamanda dış politika hedeflerini gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Özellikle Suriye'deki iç çatışma sonrasında yürütülen insani diplomasi faaliyetleri ile hem insani güvenliği sağlamayı hem de Türkiye'nin yumuşak gücünü arttırmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada da Türkiye'nin Suriye örneği çerçevesinde yürütmüş olduğu insani diplomasi faaliyetleri ile gerçekleştirmek istediği hedeflere ne ölçüde ulaştığı araştırma konusu yapılmaktadır.

Çalışmalarım ve araştırmalarım sırasında tez danışmanım olarak beni yönlendiren ve büyük destek veren Dr. Öğretim Üyesi Övgü KALKAN KÜÇÜKSOLAK başta olmak üzere hayatımın her döneminde olduğu gibi bu süreçte de göstermiş olduğu fedakarlık, sabır ve anlayış için eşim Ahmet Safa YILDIRIM'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Elif YILDIRIM

19/06/2019

İÇİNDEKİLER

BEYAN	İ
ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR	VI
TABLolar	vii
ŞEKİLLER	ix
ÖZET	X
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM 1.KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Liberal Güvenlik Anlayışı.....	8
1.2. İnsani Güvenlik.....	10
1.3.İnsani Diplomasi	15
1.3.1.İnsani Diplomasinin Aşamaları.....	19
1.3.2.İnsani Diplomasi Aktörleri	21
1.3.2.1.Resmi Nitelikli Aktörler	22
1.3.2.2. Sivil Aktörler	23
1.3.3.İnsani Diplomasi Araçları	25
1.4.İnsani Müdahale.....	28
1.5.Politik istikrar.....	32
1.6.Liberal Güç Anlayışı.....	34

BÖLÜM 2.TÜRKİYE’NİN SURİYE’YE YÖNELİK İNSANİ DİPLOMASİ FAALİYETLERİ

2.1. Türk Dış Politikasında İnsani Diplomasi.....	41
2.2. Türk Dış Politikasında İnsani Diplomasi Aktörleri	45
2.2.1. Resmi Nitelikli Aktörler	45
2.2.2. Sivil Nitelikli Aktörler	50
2.3.İç Savaş Sonrası Suriye’deki Güncel Durum.....	54
2.3.1.Siyasi ve Hukuki Durum.....	55

2.3.2. Sosyo-Ekonomik Durum	56
2.4. Türkiye'nin Suriye'de Gerçekleştirdiği İnsani Diplomasi Faaliyetleri	58
2.4.1. Resmi Nitelikli Aktörleri Tarafından Gerçekleştirilen Faaliyetler	58
2.4.2. Sivil Nitelikli Aktörler Tarafından Gerçekleştirilen Faaliyetler	60
2.5. Türkiye'de Gerçekleştirilen İnsani Diplomasi Faaliyetleri.....	61
2.5.1. Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar.....	61
2.5.2. Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılara Yönelik İnsani Yardımlar.....	64

BÖLÜM 3. SURİYE'YE YÖNELİK İNSANİ DİPLOMASİ FAALİYETLERİNİN TÜRKİYE'NİN DIŞ POLİTİKA HEDEFLERİNE ETKİSİNİN ANALİZİ

3.1. Metodoloji.....	73
3.1.1. Endeks Araştırması	73
3.1.1.1. Zartman ve Politik İstikrar Anlayışı	73
3.1.1.2. The Fragile States Index	73
3.1.1.3. Fragile States Index Verileri Çerçevesinde Türkiye'nin İnsan Güvenliğini Sağlama Hedefinin Analizi	77
3.1.1.4. Nye ve Yumuşak Güç Anlayışı.....	82
3.1.1.5. Elcano Global Presence Index (IEPG).....	84
3.1.1.6. Monocle's Soft Power Survey	86
3.1.1.7. Global Ranking of Soft Power Index.....	92
3.1.1.8. Endeks Verileri Çerçevesinde Türkiye'nin Yumuşak Gücünü Arttırma Hedefinin Analizi.....	100
3.1.2. Alan Araştırması	109
3.1.2.1. Gaziantep-Nizip Geçici Barınma Merkezine İlişkin Bilgiler	109
3.1.2.2. Anket Formlarına İlişkin Bilgiler.....	111
3.1.2.3. Gaziantep-Nizip Konteyner Kent Alan Araştırmasının Analizi	113
3.1.2.3.1. Demografik Bilgiler	113
3.1.2.3.2. Geçici Barınma Merkezine ve Alınan Yardımlara İlişkin Sorular	117
3.1.2.3.2.1. Türkiye'deki Kampların Varlığını Öğrenme.....	117
3.1.2.3.2.2. Kamptan Önce Dışarıda Kalma Durumu.....	117
3.1.2.3.2.3. Kamplarda kalma Süresi	117

3.1.2.3.2.4. Kamplarda Güvenliğin Sağlanmasına İlişkin Değerlendirme	118
3.1.2.3.2.5. Kamplardaki Sağlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme	118
3.1.2.3.2.6. Kamplardaki Konaklama Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme	119
3.1.2.3.2.7. Kamplarda Yeme-İçme Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme.....	119
3.1.2.3.2.8. Kamplarda Taleplerin Karşılmasına İlişkin Değerlendirme	119
3.1.2.3.2.9 Kamp Yönetiminin Davranışlarına İlişkin Değerlendirme.....	120
3.1.2.3.2.10. Sağlık Personelinin Davranışlarına İlişkin Değerlendirme.....	120
3.1.2.3.2.11. Kamptaki Resmi Görevlilerin Yardımına İlişkin Değerlendirme	121
3.1.2.3.2.12. Türkiye'ye Geldikten Sonra İnsani Yardım Kuruluşlarından Yardım Alma Durumu	121
3.1.2.3.2.13. Türkiye Tarafından Yapılan Yardımların Yeterlilik Düzeyi	121
3.1.2.3.2.14. Türk Hükümetinden Kamplara İlişkin Beklentiler	122
3.1.2.3.2.15. Suriye ve Türkiye'deki Yaşam Koşullarının Değerlendirilmesi	122
3.1.2.3.3. Türkiye Algısına Yönelik Sorular.....	123
3.1.2.3.3.1. Suriyeli Sığınmacıların Gelmeden Önce Türkiye (Türk Devleti ve Türk Halkı) ile İlgili Algıları	123
3.1.2.3.3.2. Suriyeli Sığınmacıların Türkiye ile İlgili Algılarında Değişiklik Durumu	124
3.1.2.3.3.3. Suriyeli Sığınmacıların Suriye'deki Karışıklık Bittiğinde Ülkelerine Dönme Düşünceleri	124
3.1.2.3.3.4. Suriyeli Sığınmacıların İmkan Verildiği Takdirde Türkiye'de Yaşamayı tercih Etmelerinin Öncelikli Sebepleri.....	125

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	127
KAYNAKÇA.....	139
EKLER	154
ÖZGEÇMİŞ	167

KISALTMALAR LİSTESİ

ICRC	:	Uluslararası Kızılhaç Komitesi
IFRC	:	Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu
BM	:	Birleşmiş Milletler
STK	:	Sivil Toplum Kuruluşları
UNDP	:	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
DAC	:	OECD Kalkınma Yardımları Komitesi
FFP	:	Barış Fonu
CAST	:	Çatışma Değerlendirme Sistemi Aracı
FSI	:	Kırılgan Devletler Endeksi
IEPG	:	Elcano Global Presence Index
IfG	:	Institute for Government
OECD	:	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
BRICS	:	Bezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika
BMMYK	:	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
AFAD	:	Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı
TİKA	:	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
GSYİH	:	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
WFP	:	Dünya Gıda Programı
UNICEF	:	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
WHO	:	Dünya Sağlık Örgütü
RKY	:	Resmi Kalkınma Yardımı

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.Devlet İstikrarına Yönelik Yaklaşımlar.....	34
Tablo2 :Sert ve Yumuşak Güç Arasındaki Temel Farklar.....	35
Tablo 3: Sert ve Yumuşak Güç Davranış Spektrumu.....	36
Tablo 4. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler.....	62
Tablo 5. 1.10.2018 İtibari İle Türkiye’deki Geçici Barınma Merkezleri.....	63
Tablo 6. Türkiye’deki Suriyeliler İçin Yapılan Harcamaların Kaynakları	65
Tablo 7. İnsani Yardım Faaliyetlerinde Bulunan Ulusal ve Uluslararası STK’lar	68
Tablo 8. Politik İstikrar Seviyesi	77
Tablo 9. 2011-2017 Yılları Arasında Suriye’nin Politik İstikrar Seviyesi	81
Tablo 10. 2011-2017 Yılları Arasında Suriye’ye Yapılan Yardımların Etkinlik Seviyesi	82
Tablo 11. Seçilen Yöntem ve Veri Mevcudiyeti	84
Tablo 12. Elcano Global Presence Index – Soft Presence	86
Tablo 13. Monocle Kültür Alt Endeksi.....	89
Tablo 14. Monocle Diplomasi Alt Endeksi	90
Tablo 15.Monocle Hükümet Alt Endeksi	90
Tablo 16. Monocle Eğitim Alt Endeksi	91
Tablo17. Monocle İş/Yenilik Alt Endeksi	91
Tablo 18.Global Ranking of Soft Power / Metodoloji, Dijital	96
Tablo 19.Global Ranking of Soft Power / Metodoloji, Kültür	96
Tablo 20.Global Ranking of Soft Power / Metodoloji, Girişim	97
Tablo 21. Global Ranking of Soft Power / Metodoloji, Bağlantı	97
Tablo 22.Global Ranking of Soft Power / Metodoloji, Eğitim.....	98
Tablo 23.Global Ranking of Soft Power / Metodoloji, Hükümet.....	98

Tablo 24.Global Ranking of Soft Power / Metodoloji, Öznel Veriler.....	99
Tablo 25.Yumuşak Güç Sıralaması	100
Tablo 26. Türkiye'nin Yumuşak Gücüne İlişkin Endeks Verileri.....	100
Tablo 27. Komşu Ükelere Suriyeli Göçü (Ocak 2012-Eylül 2013)	102
Tablo 28. Türkiye'ye Suriyeli Göçü (Aralık 2011- Ekim 2013)	103
Tablo 29. Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler (2014-2015).....	103

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: İnsani Güvenlik Tanımları.....	14
Şekil 2: Dar/Geniş Ekol Arasındaki Nedensellik İlişkisi.....	15
Şekil 3: Dar/Geniş Ekol Politika Çerçevesi	15
Şekil 4.Yumuşak Güç Kaynaklarının Etkinleştirilmesi	38
Şekil 5. 2011-2015 Yılları Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacı Sayısı	63
Şekil 6. Yıllara Göre Faal Dernek Sayısı.....	66
Şekil 7. Nevilere Göre Faal Dernek Sayısı	67
Şekil 8. Küresel Varlığın Boyutları	85
Şekil 9.Yumuşak Gücün Bileşenleri	87
Şekil 10. Global Ranking of Soft Power, Yumuşak Güç Bileşenleri	93
Şekil 11. Yumuşak Güç/Öznel Veriler	95
Şekil 12. 2016-2017 Yıllarında En Çok Mülteci Bulunduran Ülkeler	104
Şekil 13. Türkiye’nin Acil ve İnsani Yardımları, 2005-2014 Milyon Dolar	106
Şekil 14. Türkiye’nin Acil ve İnsani Yardım Verdiği Ülkeler	107
Şekil 15. Türkiye’nin Resmi Acil ve İnsani Yardımlarının Yıllara Göre Dağılımı.....	108
Şekil 16. Türkiye Resmi ve Acil Yardımlarından Faydalanan İlk 10 Ülke 2016, Milyon Dolar	108
Şekil 17: Kamp Haritası.....	110

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tez Özeti

Tezin Başlığı: İnsani Güvenlik Kapsamında Gerçekleştirilen İnsani Diplomasi Faaliyetlerinin Türkiye'nin Yumuşak Gücüne Etkisinin Analizi: Suriye Örneği (2011-2017)	
Tezin Yazarı: Elif YILDIRIM	Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Övgü KALKAN KÜÇÜKSOLAK
Kabul Tarihi: 19/06/2019	Sayfa Sayısı: XI (ön kısım) + 153 (tez) + 14(ekler)
Anabilim Dalı: Uluslararası İlişkiler	Bilim Dalı: Uluslararası İlişkiler
<p>Bu çalışmada Türkiye'nin insani güvenlik kapsamında gerçekleştirmiş olduğu insani diplomasi faaliyetlerinin Türkiye'nin yumuşak gücü üzerindeki etkisi liberal yaklaşım çerçevesinde Suriye örneği üzerinden araştırılmaktadır. Türkiye'nin Suriye'ye yönelik gerçekleştirdiği bu faaliyetler ile temelde insani güvenliği sağlamak ve yumuşak gücü arttırmak olmak üzere iki hedefi bulunmaktadır. Araştırmada insan güvenliği liberal güvenlik yaklaşımı, yumuşak güç ise Nye'nin görüşleri esas alınarak açıklanmaktadır. Sınır ötesinde insan güvenliğini sağlamak için yürütülen faaliyetlerin değerlendirilmesinde politik istikrar düzeyi temel alınmaktadır ve bu duruma bağlı olarak Fragile States Index verileri kullanılmaktadır. Türkiye'nin yumuşak gücüne ilişkin yapılan analizde ise Monocle, Global Ranking of Soft Power ve Elcano Global Index olmak üzere üç farklı endeks verilerinden faydalanılmaktadır. Endeks verilerine ilişkin değerlendirmeyi sayısal değerlerle ifade edebilmek amacıyla toplam hedef düzeyini yansıtan bir denklem oluşturulmuştur. Denklem sonucuna göre Türkiye'nin insani güvenliği sağlama ve yumuşak gücünü artırma konusunda hedeflenen sonuca ulaşıldığını söylemek mümkün değildir. Bunun temelinde ise çatışma ortamına bağlı olarak Suriye'de politik istikrarsızlık sürekli artarken 2011-2017 yılları arasında Türkiye'nin yumuşak gücünde önemli bir artışın meydana gelmemesi bulunmaktadır. Bununla birlikte, göç ve dış yardım öğelerini yumuşak güç unsuru olarak değerlendiren Elcano Global Endeks verilerine göre bu alandaki faaliyetlerin Türkiye'nin yumuşak gücü üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu söylenebilmektedir. Türkiye içindeki faaliyetlerin etkinlik düzeyinin değerlendirilmesinde hem insani güvenlik hem de yumuşak güç ile ilgili endeks araştırmalarını tamamlayıcı olarak ayrıca 29.11.2018-04.12.2018 tarihleri arasında Gaziantep'te kamp içinde ve dışında yaşayan Suriyelilere uygulanan anket sonuçları kullanılmaktadır. Anket bulgularına endekslerdeki artışlara da paralel olarak yumuşak güç ile ilgili olumlu sonuçlar yansımıştır. İnsani güvenlik ile ilgili ise endeks verilerine göre daha olumlu bir tablo var olmakla birlikte bazı aksaklıklar olduğu görülmektedir. Her iki hedefe ilişkin endeks ve anket verileri birlikte değerlendirildiğinde Türkiye'nin hedeflerini kısmen gerçekleştirdiğini söylemek mümkündür.</p>	
Anahtar Kelimeler: İnsani Diplomasi, Türk Dış Politikası, Suriye, İnsani Güvenlik, Yumuşak Güç	

Yalova University Insitute of Social Sciences PhD Thesis Summary

Thesis Title: Analysis of Effects Humanitarian Diplomacy Activities That Realized In The Context of Human Security on Turkey's Soft Power : The Case of Syria (2011-2017)	
Thesis Author: Elif YILDIRIM	Advisor: Asst.Prof. Övgü KALKAN KÜÇÜKSOLAK
Date of Acceptance: 19/06/2019	Total Number of Pages: XI (pre text) + 153(main body) +14 (appendices)
Department: International Relations	Field of Study: International Relations
<p>In this study, the effect of humanitarian diplomacy activities on Turkey's soft power that have been carried out by Turkey are being investigated for the case of Syria in the framework of liberal approach. Turkey aims to increase the supply of soft power and human security with these activities. In the study, human security is explained by liberal security approach and soft power is based on the opinions of Nye. Beyond the border, the level of political stability is used in the evaluation of the activities carried out to ensure human security, and depending on this situation, Fragile States Index data is used. In the analysis of Turkey's soft power it has benefited from three different index- Monocle, Global ranking of Soft Power, Elcano Global Presence Index- and survey results. In order to express the assessment of the index data with numerical values, an equation that reflects the total target level has been created. According to the result of the equation, it is not possible to say that the efforts to provide human security and soft power give the desired results. The main reason for this is that while the political instability in Syria is constantly increasing due to the conflict environment, there is a lack of significant increase in soft power of Turkey between 2011-2017. However, it can be said that immigration and foreign aid as evaluating elements of soft power according to the Elcano Global Index data have a positive effect on Turkey's soft power. The evaluation of effectiveness level of activities in Turkey, the results of questionnaires applied to Syrians living inside and outside of camps in Gaziantep between 29.11.2018-04.12.2018 are used as complementary to index research on both human security and soft power. In parallel with the increases in the indices, the survey results showed positive results regarding soft power. Regarding human security, there is a more positive picture than the index data, but there are some shortcomings. When both index and survey data are evaluated together, it is said that Turkey's target may be partially realized.</p>	
Keywords: Humanitarian Diplomacy, Turkish Foreign Policy, Syria, Human Security, Soft Power	

GİRİŞ

Diplomasi, uluslararası ilişkilerin devam ettirilmesinde ve devletler arasındaki uyuşmazlıkların devletlerin resmi organları ve görevlilerince barışçıl yöntemlerle çözüme ulaştırılmasında rol oynayan en önemli araçlardan biri olarak tanımlanmaktadır. Diplomasinin bu anlamda kullanımı 17. ve 18. yüzyıllarda başlamış olmasına rağmen diplomasinin tarihi devletlerin tarihi kadar eskidir. Nitekim diplomasinin ilk örnekleri vasallar, monarklar veya hükümdarlar arasındaki münasebetlerde görülmektedir. Günümüzde diplomatik ilişkilerin yasal temelini de *Diplomatik İlişkiler Üzerine 1961 Viyana Sözleşmesi* oluşturmaktadır. Sözleşme kapsamında devleti temsil etmek, devleti ve vatandaşları korumak ve onların çıkarlarını geliştirmek; ev sahibi devlet ile ilgili bilgi toplamak, bilgileri analiz etmek ve bildirmek; ticari ve politik ilişkileri desteklemek ve anlaşma ve antlaşmaları müzakere etmek klasik diplomasinin işlevleri arasında sayılmaktadır.

Klasik diplomasinin alanı 21.yy'nin başından itibaren küreselleşme ile birlikte iklim değişikliği, çevre, suya erişim, kültür, sağlık ve bilgi gibi küresel diplomatik faaliyetlerin çeşitlenmesine bağlı olarak genişlemiştir. İnsani diplomasi de buna bağlı olarak ortaya çıkan kavramlardan biri olmuştur. Kavram, insani hedefleri gerçekleştirmeye yönelik operasyonlar ve programlar için sağlanacak desteği maksimize etmeye ve insani hedeflerin gerçekleştirilmesi için işbirliği yapmaya odaklanmaktadır. 2007'de Lary Minear ve Hazel Smith editörlüğünde yayınlanan kitapta da kavram, insani organizasyonlarca geliştirilen ve belirli bir devletteki uluslararası insani yardım örgütlerinin ve personelinin varlığını düzenleme, yardıma ve korunmaya muhtaç sivil nüfusa erişimi görüşme, yardım programlarını izleme, uluslararası hukuk ve normlara saygıyı teşvik etme, yerli halka ve kurumlara yardımcı olma ve insani hedefleri desteklemek için çeşitli düzeylerde savunuculuk yapma gibi faaliyetleri kapsamaktadır.

Belirtilen amaçların gerçekleştirilmesi için insani diplomasi uygulamalarında resmi ve resmi olmayan birçok aktör faaliyet göstermektedir. Artan sayıda kamu ve özel sektör kurumları, bireyler, yerel, bölgesel ve uluslararası organizasyonlar acil durum yönetiminde etkin rol oynamakta ve görevliler çok çeşitli durumlarda yardımların dağıtımında görev almaktadır. Ancak devletin insani diplomasisi diğerlerinden bir noktada farklılık göstermektedir. İnsani diplomasi, devletler tarafından dış politikada özellikle "barış çalışmaları" için kullanılabilir bir araç olarak görülmektedir. Örneğin

AB'ye üye devletler tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin, Avrupa Komisyonu'nun insani yardım fonunun ve diğer insani yardımların dış politikanın en önemli araçlarından biri olduğu AB üyelerince yayınlanan "The European Concensus on Humanitarian Aid" adlı deklarasyonda vurgulanmaktadır. 1988'den itibaren Almanya'nın dış politikasında insani diplomasi faaliyetleri barış için yürütülen operasyonların tamamlayıcısı olarak kullanılmaktadır. Benzer bir şekilde ABD, Suudi Arabistan, Kanada, ve Japonya gibi devletler için de insani diplomasi dış politikanın önemli araçları arasında sayılmaktadır.

İnsani Diplomasi Türkiye'de son yıllarda dış politika anlayışında yaşanan değişim ve dönüşüm ile birlikte önem kazanmıştır. 2013 yılında dönemin Dışişleri Bakanı olan Ahmet Davutoğlu, Türkiye'nin insani diplomasi yaklaşımının üç temel yönünün bulunduğunu vurgulamıştır. Yapılan açıklama çerçevesinde insani diplomasinin ilk boyutunu Türkiye'nin kendi vatandaşlarına ilişkin tutumu, ikinci boyutunu kriz bölgelerinde yaşanan olaylara yaklaşımı, üçüncü boyutunu ise küresel düzeyde ve özellikle BM sisteminde kapsayıcı insani bakış açısı oluşturmaktadır (www.mfa.gov.tr, 2013). İnsani diplomasi çerçevesinde günümüzde kalkınma yardımları, insani yardımlar ve arabuluculuk faaliyetlerinin birlikte işleyebileceği ve resmi kurumların, yarı resmi kurumların ve STK'ların bir arada çalışmasına olanak sağlayacak faaliyetler yürütülmektedir. Bu faaliyetler Türkiye'nin politikaları ile bağlantılı şekilde gerçekleştirilmekte ve dış politikada insani diplomasi tamamlayıcı araç olarak kullanılmaktadır.

2011 yılında Suriye'de başlayan olaylar sonrasında Türkiye'nin insani diplomasi faaliyetlerinin yoğunlaştığı yerlerden biri Suriye olmuştur. Nitekim Suriye'deki çatışma dünyadaki en büyük insani krizlerden birini meydana getirmiştir. 1.8 milyon kişi yerinden edilmiş, 5.3 milyon Suriye vatandaşı komşu devletlerde yaşamaya başlamıştır. 5.6 milyonu acil durumda olmak üzere 13.1 milyon Suriyeli ise yardıma muhtaç hale gelmiştir (hno-syria.org). Türkiye, insanı merkeze alan insani diplomasi anlayışı çerçevesinde Suriye'de yaşanan olaylara kayıtsız kalmamıştır. Hem sınırları içinde hem de Suriye'de faaliyetlerini devam ettirmiştir. Türkiye'de geçici koruma altına alınan ve Suriye'de yaşamını sürdürmeye çalışan Suriyeli vatandaşların insani güvenliğini sağlamak üzere çeşitli yardımlar gerçekleştirmiştir. Ayrıca insani güvenliği sağlamak üzere yürütülen bu faaliyetler vasıtasıyla Türkiye'nin yumuşak gücünün artırılması hedeflenmiştir. Bu noktada araştırılması gereken insani diplomasi faaliyetlerinin planlı bir

şekilde yürütölüp yürütölmediği ve Türkiye'nin dış politika hedeflerinin gerçekteşirilmesine katkısının olup olmadığıdır. Türkiye'nin dış politika amaçları ve motivasyonları açıklanmasına rağmen bu hedeflere ulaşmada insani diplomasinin başarısını ölçmeye yönelik bir çalışma henüz yapılmamıştır. Bu eksikliği gidermek amacıyla çalışmada Türkiye'nin insani diplomasi faaliyetlerinin dış politika hedeflerine etkisi Suriye örneği çerçevesinde değerlendirilmeye çalışılmaktadır.

Çalışma genel olarak üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümü çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi oluşturmaktadır. Bu başlık altında öncelikle liberal güvenlik anlayışı, insani güvenlik, insani diplomasi, insani müdahale, liberal güç anlayışı ve politik istikrar kavramlarına ilişkin kavramsal ve kuramsal çerçeve sunulmaktadır. İkinci bölümde Türk dış politikasında insani diplomasinin yerine ve Türkiye'nin insani diplomasi anlayışına yer verilmektedir. Bu konudaki açıklamalardan sonra Türkiye'nin Suriye'ye yönelik gerçekteşirdiği insani diplomasi faaliyetleri anlatılmaktadır. Bu bölüm içerisinde hem Türkiye'de hem de Suriye'de gerçekteşirilen insani diplomasi faaliyetleri incelenmektedir. Üçüncü bölümde öncelikle Türkiye'nin insani diplomasi faaliyetlerinin insan güvenliğini sağlama ve yumuşak gücü artırma hedeflerine etkisini araştırmak için kullanılacak metodoloji ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Endeks araştırmasında ve alan araştırmasında kullanılacak yöntemler ayrı başlıklar altında açıklandıktan sonra Türkiye'nin insan güvenliği ve yumuşak güç hedeflerine ilişkin analiz yapılmaktadır.

Çalışmanın Konusu

2011 yılında Suriye'de yaşanan olaylar sonrasında Türkiye'nin 2011-2017 yılları arasında Suriye'ye yönelik gerçekteşirmiş olduğu insani diplomasi faaliyetleri ve bu faaliyetlerin Türkiye'nin dış politika hedeflerine etkisi çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Hem Suriye'de hem de Türkiye'de yürütölen faaliyetler inceleme konusu yapılmaktadır.

Çalışmanın Önemi

Türkiye'nin dış politika amaçları ve motivasyonları daha önce yapılan çalışmalarda araştırma konusu olmasına rağmen bu hedeflere ulaşmada insani diplomasinin başarısını ölçmeye yönelik bir çalışma henüz yapılmamıştır. Bu nedenle çalışma, insani diplomasi faaliyetlerinin dış politika hedeflerine olan etkisini ölçmeyi amaçlaması bakımından önem taşımaktadır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada Türkiye'nin dış politika hedeflerine ilişkin olan insani güvenlik ve yumuşak güç ile ilgili ayrıntılı kavramsal çerçevenin sunulması ve ölçüm için kullanılacak endekslerin detaylı bir şekilde açıklanmasından sonra 2011-2017 yılları arasında Suriye'ye yönelik gerçekleştirilen insani diplomasi faaliyetleri ile Türkiye'nin dış politika hedeflerine ne kadar ulaşabildiğini tespit etmek amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Soruları ve Hipotezleri

Çalışmanın sonucunda Türkiye'nin yürütmüş olduğu insani diplomasi faaliyetlerine ilişkin olarak aşağıda belirtilen hem teorik hem de eylemsel düzeyde sorulara yanıt verilmesi amaçlanmaktadır.

- İnsani diplomasi ne demektir?
- İnsani diplomasi anlayışları nelerdir?
- Türkiye insani diplomasi konusunda kendine özgü bir yaklaşım geliştirmiş midir?
- Türkiye'nin insani diplomasisi bir devlet stratejisi midir yoksa devlet sivil toplum üzerine mi politika inşa etmektedir?
- Türkiye'nin insani diplomasi tecrübesi dönemsel olarak nasıl bir gelişme göstermiştir?
- Türkiye kendi stratejik dış politika hedeflerini gerçekleştirmek için tamamlayıcı olarak mı yoksa yalnızca mağdurların durumunu düzeltmek ve onların durumlarını geliştirmek için etkili önlemler almak amacıyla mı insani diplomasi yürütmektedir?
- Türkiye'nin insani diplomasisi;
  - a) insani güvenliği artırma ve b) yumuşak gücü artırma hedeflerine ne kadar ulaşabilmiştir?

Hipotezler;

- İnsani diplomasi faaliyetleri insani güvenliğin sağlanmasında etkilidir.
- İnsani diplomasi faaliyetlerinin gerçekleştirildiği devletin politik istikrar seviyesi ile insani güvenlik arasında ilişki bulunmaktadır.

- İnsani diplomasi faaliyetleri yumuşak güç üzerinde etkilidir.
- Dış yardım ve sığınmacı unsuru yumuşak gücü etkilemektedir.
- Yumuşak güç ve insani güvenlik hedeflerini gerçekleştirmede insani diplomasi faaliyetleri tamamlayıcı araç niteliğindedir.

Araştırmanın Yöntem ve Teknikleri

Çalışmada insani diplomasi faaliyetlerinin dış politika hedeflerine ulaşmadaki etkisini ölçebilmek amacıyla iki farklı yöntem kullanılmıştır. Hem endeks araştırması hem alan araştırması gerçekleştirilmiştir. İnsani güvenliği artırma hedefine ne kadar ulaşılabilmişinin tespiti için Suriye’de yürütülen faaliyetler için Fragile States Index verileri kullanılmış, Türkiye’de yürütülen insani diplomasi faaliyetleri için ise Gaziantep’te alan araştırması yapılmıştır. 188’i kamp içinde ve 196’sı kamp dışında olmak üzere toplam 384 kişiye konuyla ilgili anket uygulanmıştır. Yumuşak gücü artırma hedefi ile ilgili olarak da Monocle, Global Ranking of Soft Power ve Elcano Global Presence olmak üzere üç farklı endeks verilerinden karşılaştırmalı olarak yararlanılmış ve özellikle Türkiye içinde gerçekleştirilen insani diplomasi faaliyetlerinin Türkiye’nin yumuşak gücüne olan etkisinin belirlenebilmesinde alan araştırmasının sonuçları da dikkate alınmıştır.

Araştırmanın yapıldığı dönemde Suriye’deki olaylar devam ettiği için sınır ötesindeki faaliyetlerin etkinliğinin ölçülebilmesinde alan araştırması yapılamamış, bu nedenle faaliyetlerin etkinlik düzeyinin belirlenmesinde yalnızca Fragile States Index verileri esas alınmıştır. Türkiye’de ise alan araştırması yapılmasına rağmen bu süreçte bazı zorluklar yaşanmıştır. İlk olarak kamplara giriş konusunda ilgili kurumların hassasiyetleri sebebiyle giriş iznini almak uzun sürmüştür. Anket uygulaması sırasında ise kimlik bilgilerinin istenmediği ve bilimsel amaçlar dışında hiçbir şekilde verilerin kullanılmayacağı belirtilmesine rağmen kamp içindeki ve kamp dışındaki katılımcıların bir kısmı kendilerine yöneltilen soruları yanıtlamaktan çekinmiştir.

Literatür İncelemesi

Literatürde Türkiye’nin insani diplomasisine ilişkin çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Ahmet Davutoğlu’nun “Turkey’s Humanitarian Diplomacy: Objectives, Challenges and Prospects” adlı çalışmasında Türkiye’nin insani diplomasisine ilişkin teorik bir açıklama

yapılmakta ve insani diplomasının Türkiye için insani yardımdan daha fazlasını ifade ettiği belirtilmektedir (Davutoğlu,2013). Davutoğlu'na göre insani diplomasi güç (kapasite ve kaynaklar) ve vicdan arasındaki dengeye dayanmakta ve üç boyutu bulunmaktadır. Bunlar; kendi vatandaşlarıyla ilgili boyut, Türkiye'nin kriz bölgelerindeki tutumu ve küresel düzeyde, özellikle BM sistemi içinde, kapsamlı insani yardım perspektifidir. Bu çerçevede Türkiye'nin insani diplomasi yaklaşımı hem bölgesel krizlerde hem de uluslararası sorunlarda aktif bir tutum sergilemeyi benimsemektedir.

Cemalettin Haşimi'nin, "Turkey's Humanitarian Diplomacy and Development Cooperation" makalesinde yardımların özellikle son yıllarda Türk dış politikasının önemli bir parçası haline geldiği vurgulanmakta ve yardım miktarının bölgesel dağılımı üzerinde durulmaktadır (Haşimi, 2014).

Suna Gülfer İhlamur Öner tarafından yazılan "Turkish Migration And Asylum Regime in the Light of Humanitarian Diplomacy" adlı makalede Türkiye'nin benimsemiş olduğu dış politika çerçevesinde göç ve iltica rejimleri, kanunları ve politikaları üzerinde durularak özellikle göç ve iltica hususlarının insani diplomasi yaklaşımı ile birleştirilmesi gerekliliği üzerinde durmaktadır. (İhlamur, 2014).

Pınar Akpınar'ın, "Turkey's Peacebuilding in Somalia: The Limits of Humanitarian Diplomacy" çalışmasında Türkiye'nin dış politika çıkarları ve değerleri doğrultusunda insani diplomasi yürüttüğü ve yardımlar vasıtasıyla bölge halkının kalbini kazanmayı başardığı Somali örneği üzerinden açıklanmaktadır (Akpınar, 2013).

"The Geopolitics of Turkey's 'Humanitarian Diplomacy' in Somalia: A Critique"de Theodore Baird, Somali'de gerçekleştirilen insani diplomasi faaliyetlerini eleştirel bir yaklaşımla incelemektedir (Baird,2015). Baird'e göre Türkiye'nin Somali'deki varlığı hem ekonomik hem de ideolojik sebeplere dayanmaktadır.

Pınar Tank, "Turkey As A Humanitarian Actor: The Critical Cases of Somalia And Syria" isimli makalesinde Somali ve Suriye örnekleri çerçevesinde Türkiye'nin proaktif ve reaktif olmak üzere iki farklı yaklaşımla insani diplomasi faaliyetinde bulunduğunu söylemekte ve bu faaliyetlerin ulusal çıkarlar ve değerler doğrultusunda yürütüldüğünü belirtmektedir (Tank, 2015).

Ferhat Pirinççi ve Tunç Demirtaş "Türk Dış Politikasında İnsani Diplomasi: Suriye Krizi Örneği" adlı makale çalışmasında resmi, yarı resmi kurumlar ve STK'lar tarafından

Suriye’de gerçekleştirilen insani diplomasi faaliyetlerine yer vermektedir (Pirini vd.,2015).

Bruce Gilley, “Turkey, Middle Powers, and the New Humanitarianism,” makalesinde Türkiye’nin insani politikalarına odaklanmakta ve Türkiye’nin resmi ve resmi olmayan STK’larının insani çabalarında yer alan bazı siyasi motivasyonları vurgulamaktadır. Ayrıca analizde Türkiye'nin insani yardım yaklaşımının diğer aktörlere hitap edebileceği belirtilmektedir (Gilly, 2015).

Giray Sadık ve Hilal Zorba tarafından yayımlanan “Suriyeli Mülteciler için İnsani Diplomasi ve Türkiye-AB İlişkileri” isimli makalede insani diplomasi yaklaşımı çerçevesinde mülteci krizinin her iki tarafın politikalarına olan etkileri araştırılmaktadır. Suriyeli mülteciler konusunun hem AB hem de Türkiye için önemli bir sorun olduğu vurgulanarak sınır güvenliği ve mülteciler konusunda yük paylaşımı gibi konularda acil önlemler alınması gerektiği ifade edilmektedir (Sadık ve Zorba, 2015).

Orhan Battır tarafından yazılan “Türk Dış Politikası Aracı Olarak İnsani Diplomasi” adlı kitapta ise insani diplomasinin kavramsal ve kuramsal erevesi açıklandıktan sonra Türk dış politikasındaki yerine değinilmiş ve Somali rneği üzerinden inceleme yapılmıştır (Battır, 2016).

BÖLÜM 1.KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Liberal Güvenlik Anlayışı

Liberal düşünörlere göre uluslararası sistem anarşik yapıya sahiptir ve bu nedenle çatışma ve savaş gibi durumların meydana gelmesinde sisteme ilişkin sorunlar etkili olmaktadır. Uluslararası sistemde şiddeti ve savaşını tamamen ortadan kaldırmak imkansız olmakla birlikte gerekli önlemler alındığı takdirde savaşın ve şiddetin aşırılıkları azaltılabilmektedir (Dunne,2011:102). Ancak 1970'lerden sonra Soğuk Savaş döneminin sona ermesi ve küreselleşmenin etkisiyle birlikte açıkça belirlenebilir tehditlerin ötesinde öngörölemeyen risk ve tehditlerin oluşması bu unsurlara karşı verilen mücadelede devletlerin sadece siyasi ve askeri gücünü kullanarak etkili olamayacağını göstermiştir (Nye,2002:7-8). Bu duruma bağılı olarak güvenliği sağlamada uzlaşmanın, birlikte çalışmanın, yönetimin ve kurumların önemli fonksiyonlarının var olduğunu savunan liberal görüşler baskın olmaya başlamıştır. Bu bağlamda 1970'li yıllarda J. Nye ve Robert O. Keohane tarafından entegrasyon kuramları ve ulusötesi yaklaşımların önermeleri geliştirilerek neoliberal yaklaşım ortaya konmuştur. Bu yaklaşıma göre uluslararası sistemin yapısı anarşıktır ve devletler temel aktör olarak kabul edilmektedir. Bu yapı içerisinde devletler diğere devletlerin iç işleyişlerine, ticaret politikalarına, amaçlarına ve askeri kapasitelerine ilişkin kesin bilgiye sahip olmadığından devletler için belirsiz ve anarşik bir ortam söz konusudur. Fakat bu durum devletlerin ilişkilerini güce ve tehdiide dayalı olarak yürötmelerini zorunlu kılmamakta, kendi çıkarlarının peşinden giden devletler "mutlak kazanç" sağlayacakları düşüncesi ile başka devletlerle ortak kurumlarda yer alarak işbirliği içerisinde girebilmektedir. Hükümetlerarası veya uluslararası hükümet dışı organizasyonlar, uluslararası rejimler ve sözleşmeler (Keohane,2011;158) anarşi ortamının belirsizliğini yumuşatarak ve üye devletler arasında belirli kural ve standartlar inşa ederek devletlerin politikalarını uyumlaştırmak vasıtasıyla işbirliğine katkıda bulunmaktadır. Karmaşık karşılıklı bağımlılık olgusu da bu kurumsallaşmanın rolüne ilişkin örneklerden birini oluşturmaktadır.

Nye ve Keohane göre, dünya politikasındaki karşılıklı bağımlılık, devletler veya farklı devletlerdeki aktörler arasındaki karşılıklı etkilerle karakterize edilen durumları ifade etmektedir (Keohane ve Nye, 1977: 8). Başka bir ifadeyle karşılıklı bağımlılık, sadece aktörler arasında barış ve işbirliği değil, aynı zamanda birçok farklı alanda bağımlılık ve etkileşim ile karakterize edilen ilişki ve çatışma anlamına da gelmektedir. Bu nedenle

karşılıklı bağımlılık durumunda aktörler arasında gerçekleştirilen bir işlemin her iki tarafa da maliyeti bulunmaktadır. Nitekim bir aktörün politikaları ve eylemleri, diğer aktörlerin politikaları ve eylemlerini önemli derecede etkilemektedir. Bu bağlamda karmaşık karşılıklı bağımlılık artan bağların sonucu olarak, ulus ötesi aktörlerin karşılıklı olarak bağımlı, birbirlerinin eylemlerine karşı savunmasız ve birbirlerinin ihtiyaçlarına duyarlı hale gelmelerinin karmaşık yollarını vurgulamaktadır. Aynı zamanda devletlerin bütün meselelerle eş zamanlı olarak ilgilenmesi gerekliliğine vurgu yapan ve sistemin herhangi bir zamanda üretebileceği tüm zorluklara cevap vermesini gerektiren bir çerçeve sunmaktadır. Robert O Keohane ve Joseph Nye, “Power and Interdependence: World Politics in Transition” adlı eserlerinde “karmaşık karşılıklı bağımlılık” kavramının önemini belirtmiş ve karmaşık karşılıklı bağımlılığın üç temel özelliğini vurgulamıştır. Bu özelliklerden ilkinin uluslararası politikada tüm devletler arası, hükümetlerarası ve ulus ötesi işlemler dahil toplumları birbirine bağlayan çok sayıda kanalın varlığı oluşturmaktadır. Bu kanallar yalnızca hükümet seçkinleri arasındaki resmi ve gayri resmi etkileşimlerde değil, toplumları birbirine bağlama üzerinde de etkili olmaktadır. Bu bağlamda çok uluslu şirketlerin ve bankaların hem devletler arası hem de yerel ilişkiler üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır. Nitekim bu aktörler kendi çıkarlarını takip etmenin yanı sıra, “çeşitli devletlerin politikalarını birbirine daha duyarlı hale getiren iletim bantları gibi davranmaktadır” (Keohane ve Nye, 1977: 26). Karmaşık karşılıklı bağımlılığın ikinci özelliğini meseleler arasında hiyerarşinin bulunmayışı oluşturmaktadır. Nitekim iç ve dış politikayı ayıran çizgi belirsiz hale gelmiş ve uluslararası alanda “yüksek/alçak politika” (high politics/low politics) ayrımı yapılamayan yeni meseleler gündeme gelmiştir. Bunların yanı sıra askeri güvenlik sürekli gündeme egemen olan konu olmaktan çıkmıştır (Keohane ve Nye, 1977: 25). Karmaşık bağımlılığın üçüncü özelliğini ise askeri gücün daha az öneme sahip olduğuna ilişkin varsayımı oluşturmaktadır. Bu varsayıma bağlı olarak karmaşık karşılıklı bağımlılık durumunda askeri gücün bir ittifakın üyeleri arasındaki ekonomik konulardaki anlaşmazlıkların çözümünde ilgisiz kalabileceği ifade edilmektedir. Ayrıca Keohane ve Nye'a göre, etkilerinin çok maliyetli ve belirsiz olması nedeniyle askeri güç, daha fazla önem kazanmakta olan ekonomik ve ekolojik refah gibi diğer hedeflere ulaşmak için artık uygun bir yol olarak kabul edilmemektedir (Keohane ve Nye, 1977: 28). Bununla birlikte askeri güç pazarlık aracı olarak rolünü devam ettirmesine rağmen siyasal açıdan çok

kutuplu olan sistemde (Özdal, Karaca, 2014: 224) devletler çıkarlarını korumak için "sert" güçten ziyade "yumuşak" güce kadar değişen farklı güç biçimlerine başvurmayı tercih etmektedir.

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte neoliberaler için karşılıklı çıkarlara odaklanmak ticaret ve kalkınma sorunlarının kapsamı ötesine geçmiştir. Nitekim devletler, bölgesel ve uluslararası güvenliği tehdit eden terörizm, kitle imha silahlarının yaygınlaşması, iç savaş, uyuşturucu kaçakçılığı ve salgın hastalıklar gibi yeni güvenlik tehditleri ile karşılaşmaya başlamıştır. (Lamy,2011:213). Bu tehditler karşısında devletin güvenliğini merkeze alan yaklaşımlar sorgulanmaya başlamış ve “kim için, ne için, nerede, nereye kadar ve nasıl güvenlik?” soruları güvenlik konusunun genişletilmesinde önemli rol oynamıştır. Başka bir ifadeyle Soğuk Savaş'ın bitişi devlet merkezli güvenlik anlayışından bireyi odak noktasına alan güvenlik nosyonuna doğru ilerlemenin önünü açmıştır. Bu duruma bağlı olarak insan haklarına yapılan vurgu artmış ve güvenlik kavramı devlet odaklı olma yerine artık daha fazla insan odaklı bir şekilde tanımlanmaya başlamıştır. Ancak “insani güvenlik” ile fiziki ve bireysel olarak güvenliğin sağlanmasından ziyade küresel güvenlik tehditleri karşısında devletleri, kalkınma kuruluşlarını ve STK'ları bir çatı altında toplamak ve küresel düzeyde liberal insan güvenliği normları oluşturmak amaçlanmıştır.

Liberal anlayışın insani güvenliğe ilişkin yaklaşımına 1990'larda Kopenhag Ekolü üyeleri tarafından eleştiri getirilmiştir. Genişletilmiş güvenlik anlayışı çerçevesinde güvenlik “devletlerin ve toplumların tehlikelerden kaçınma, bağımsız kimliklerini savunma ve diğer güçler karşısında işlevsel bütünlüklerini muhafaza etme kabiliyetleri” (Buzan,1991:433) şeklinde tanımlanmıştır. Böylece insani güvenlik yalnızca küresel düzeyde korunması gereken normlar ya da bu normların korunabilmesi için kullanılacak bir araç olarak ele alınmayarak insanların fiziksel varlığının güvenliğinin referans nesnesi olabileceği ifade edilmiştir. (Booth, 2004; 264).

1.2. İnsani Güvenlik

İnsan güvenliği konseptinin ortaya çıkışında kamu otoritelerinin hem ulusal hem de uluslararası seviyede ulusların politik, ekonomik ve sosyal güvenliklerinden sorumlu olduğu fikri etkili olmuştur. Aydınlanma döneminden itibaren insan güvenliğine ilişkin düşünceler somut olarak Cenevre Sözleşmeleri ile birlikte Ek Protokollerinde (1864, 1944, 1977), BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde (1948), “Ortak Güvenlik” başlıklı

Palme Komisyon Raporu ile (1982) ve Brundtland Komisyonun Raporunda (1987) yer almaya başlamıştır (Dahl-Eriksen,2007;17). Palme Raporunda azgelişmiş devletlerin güvenliği konusunda ekonomik olarak ilerlemenin gerekli olduğu üzerinde vurgu yapılmıştır (Palme Comission,1982). Brundtland Raporunda ise çevresel bozulma ve çatışma arasındaki bağlantıya dikkat çekilerek güvensizliğin asıl kaynağını sürdürülemez kalkınmanın oluşturduğu ifade edilmiştir (Brundtland,1987;230). Böylece güvenliğin askeri olmayan tehditlerle de ilgili olduğu düşüncesi özellikle Soğuk Savaş'ın son döneminde ortaya çıkan yaklaşımlar vasıtasıyla güvenlik konusunun “kim için, ne için, nerede, nereye kadar ve nasıl güvenlik soruları?” ile genişletilmesinde önemli rol oynamıştır. İlk etapta güvenliğin genişletilmesine ilişkin süreç daha çok sosyal ve ekonomik alanlarda gerçekleşmiştir. WHO, UNICEF, UNDP, UNCHR, WFP gibi çeşitli örgütlerin kuruluşu insanların ekonomik ve sosyal yaşamlarına ilişkin endişelerin uluslararası alana yayıldığını göstermiştir (Shinoda,2004;9). Devletler arasındaki ikili veya çok taraflı anlaşmalar gelişmiş devletlerin ve uluslararası kurumların geliştirmekte olan devletler ile azgelişmiş devletlerin ekonomik ve sosyal güvenliğinden bir şekilde sorumlu oldukları düşüncesini ortaya çıkarmıştır.

İnsan güvenliğini uluslararası ilişkiler bilim adamları ve uygulayıcıları arasında ortak değer haline gelmesinde 1994 yılındaki İnsani Kalkınma Raporu rol oynamıştır (Shinoda,2004;9). Bu raporla ilk defa insan güvenliğinden bahseden İnsani Gelişme Raporuna (1993) sistematik bir açıklama getirilmiştir (“Human Development Report”,1994). İnsan güvenliğinin nesnesini tüm insanlığın oluşturduğu vurgulanmıştır. Buna göre “devlet yalnızca devlet için değil, insanlar için de politikalara karar vermeli ve bu kararlar yalnızca devlet içerisindeki vatandaşlar için değil, tüm dünyadaki insanlar için olmalıdır” anlayışı benimsenmiştir. Kapsam olarak da insan güvenliği düşüncesinin kişilerin fiziksel güvenliklerine duyulan endişeden daha fazlasını ifade ettiği belirtilmiştir. Bu bağlamda insan güvenliğine ilişkin tanımlama “açlık, hastalık ve baskı gibi kronik tehditlerden korunma” ve “günlük hayatta aniden meydana gelen zarar verici olaylardan korunma” olmak üzere iki ana unsur çerçevesinde yapılmıştır. Daha belirgin olarak insani güvenlik; ekonomik, gıda, sağlık, çevre, kişisel, toplumsal ve politik güvenlik olmak üzere yedi kategoriye ayrılmıştır (“Human Development Report”,1994;22-31):

- Ekonomik Güvenlik: Yoksulluğu ve küresel ekonomik değişimlere karşı kırılganlığı hedef almaktadır. Ayrıca genellikle maaşlı işten veya kamu tarafından

finanse edilen bazı güvenlik ağlarından güvence altına alınan gelirin varlığını gerektirmektedir.

- Gıda Güvenliği: Açlık ve kıtlık ile aşırı iklim olayları ile tarımsal değişikliklere karşı kırılganlığı hedef almaktadır. Ayrıca bütün insanların temel gıdalara her zaman hem fiziksel hem de ekonomik erişimi olduğu anlamına gelmektedir.
- Sağlık Güvenliği: Hastalık ve enfeksiyonlara karşı kırılganlığı hedef almakta ve yetersiz beslenme ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele için sağlıklı çevre ve sağlık hizmetleri sunmayı amaçlamaktadır.
- Çevresel Güvenlik: Kaynakların tükenmesi, kirlilik ve çevresel bozulmaya karşı kırılganlığı hedef almaktadır. Daha çok temiz suya erişim eksikliği, ormanların yok olması, hava kirliliği, doğal afetler gibi konular ile ilgilenmektedir.
- Kişisel Güvenlik: Şiddet, çatışma ve doğal tehlikelere karşı kişilerin korunmasını hedeflemektedir ve insan yaşamını devletler veya diğer çeşitli gruplardan gelecek tehditlere karşı korumayı amaçlamaktadır.
- Toplumsal Güvenlik: Kültürlerin bütünlüğünün ihlal edilmesine karşı korunmalarını konu almaktadır.
- Siyasi Güvenlik: Siyasal baskılara, çatışmalara ve savaflara yönelik kırılganlığı hedef almaktadır.

1994 yılında UNDP tarafından yayınlanan bu rapor insani güvenlik kavramının tanımına ilişkin tartışmaları beraberinde getirmiştir. İnsani güvenliğin referans nesnesini bireylerin oluşturduğu herkes tarafından kabul edilse de gerçekten ne anlama geldiği ve öncelik verilmesi ve güvenikleştirilmesi gereken tehditlerin belirlenmesi konusunda fikir ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Bu konuda insani güvenlik savunucuları kendi aralarında insani güvenliği “geniş kapsamlı” ve “dar kapsamlı” değerlendirenler olarak ikiye ayırmıştır. İnsani güvenliğe yönelik geniş kavramsal yaklaşım UNDP raporunda ve İnsani Güvenlik Ağı’nda (Human Security Network) da belirtildiği üzere, insani güvenliği şiddet tehdidinden daha fazlası olarak yorumlamaktadır. Bu bağlamda insani güvenlik sadece “korku bağıışıklığı (freedom from fear)” değil, insani kalkınmaya odaklanan “yoksulluktan kurtulma özgürlüğü (freedom from want)” olarak da ifade edilebilmektedir. Bu çerçevenin esasını Japonya’nın insan güvenlik anlayışına da benzer

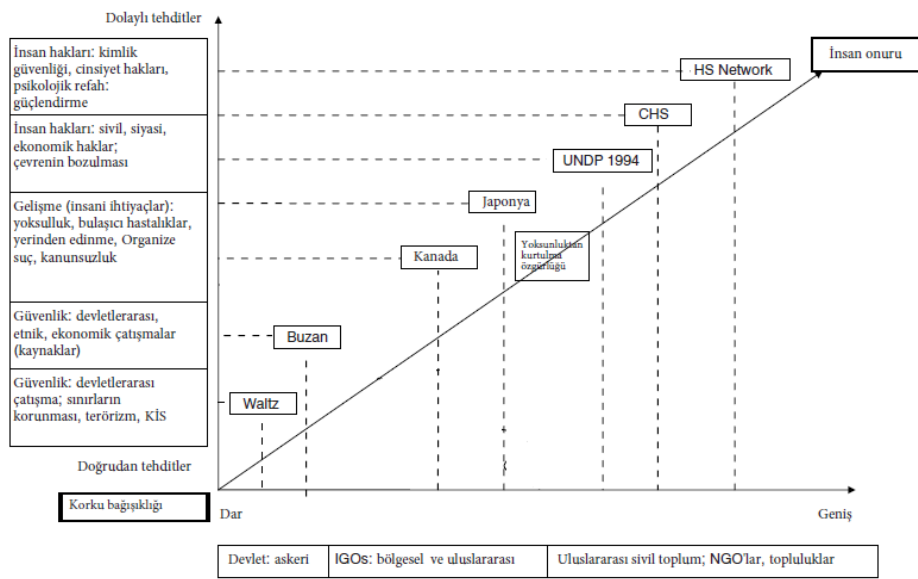
şekilde insan hayatının ve saygınlığının korunması oluşturmakta ve bu yaklaşımın genel odak noktasında İnsan Güvenliği Komisyonunun deyimiyle bireyin “hayati çekirdeğinin” kritik ve yaygın tehditlerden korunması yer almaktadır. Tehditler insan kaynaklı faaliyetlerden kaynaklanabileceği gibi doğa olayları sebebiyle de meydana gelebilmektedir. Ayrıca bu tehlikelerin devlet içinde veya dışında olması ile doğrudan veya yapısal olması arasında bir fark bulunmamakta ve her durum ve koşulda “insanların yaşamlarını tehdit eden tehlikelerden korunması” esas alınmaktadır (Thakur, 2004; 347).

1994 UNDP tanımıyla örneklenen ve Japonya hükümeti tarafından benimsenen geniş kapsamlı insani güvenlik kavramını destekleyenler arasında MacLean, Leaning, Alkire, Thakur, Axworthy, Bajpai, Hampson, Winslow ve Eriksen gibi akademisyenler bulunmaktadır. MacLean, insan güvenliğinin yalnızca bireysel çıkarlarla ilgili (eğitim, sağlık bakımı, suçtan korunma vb. gibi) konuları kapsamadığını, daha çok çevresel kıtlık veya toplu göç yapılandırılmamış şiddetten korunmayı ifade ettiğini vurgulamıştır (MacLean, 2002). Jennifer Leaning kavramın zaman içinde insan refahını teşvik eden ve koruyan sosyal, psikolojik, politik ve ekonomik faktörleri içerdiğini söylemiştir (Leaning, 2004: 354). Thakur, insan güvenliğini bir toplumun insanın yaşam kalitesi olarak adlandırmış ve yaşam kalitesini düşüren herhangi bir şeyi- demografik baskılar, kaynaklara erişimin azalması veya kaynak stoğu, vb.- bir güvenlik tehdidi olarak görmüştür (Thakur, 2004: 348). Benzer şekilde Acharya, insani güvenlik anlayışının çatışmanın insani maliyetine, insani ihtiyaçlara ve haklar boyutuna odaklanması gerektiğini savunmuştur (Acharya, 2004: 355). Uvin ise insancılık, kalkınma, insan hakları ve çatışma kararları alanları arasındaki örtüşmeler ve etkileşimler konusunda içgörü ve stratejilere acil ihtiyaç olduğunu ifade etmiştir (Uvin, 2004: 352).

İnsani güvenlik kavramını dar kapsamlı olarak yorumlayan “Kanada Yaklaşımı” bireylerin doğrudan tehditten korunmalarını, fiziksel bütünlüklerini ve temel ihtiyaçların karşılanmasını sağlamayı amaçlamakta ve büyük ölçüde insan güvenliği parametrelerini, uyuşturucu ticareti, mayın tarlaları, etnik uyuşmazlık, devlet başarısızlığı ve küçük silah ticareti gibi bireye karşı şiddet içeren geleneksel tehditlerle sınırlandırmaktadır (Krause, 2004). “Korku bağışıklığı” olarak da adlandırılan bu yaklaşımın öncüleri arasında Krause, Mack ve MacFarlane gibi yazarlar bulunmaktadır. Krause, insan güvenliği kavramını güçlü bir gündemin anahtarı olarak desteklemekle birlikte insan güvenliğinin genişletilmesine karşı çıkarak “korku bağışıklığı (freedom from fear)” ile sınırlı kalması

gerektiğini belirtmiştir (Krause, 2004: 367). Benzer şekilde MacFarlane de öncelik belirleme konusunda zorlaştırıcı etkisi olacağı ve nihayetinde bu süreci yönetilemez hale getireceği için güvenliğin genişletilmesine karşı çıkmıştır (Macfarlane, 2004: 368). Mack ise insani güvenlik teriminin odak noktasında devlet veya diğer organize siyasi aktörler tarafından insanlara yöneltilen siyasal şiddet tehdidinin bulunduğunu söylemiş ve insani güvenliğin “kişilerin veya toplumların savaş veya diğer şiddet türlerinden korunmasını” gerektirdiğini vurgulamıştır (Mack, 2004).

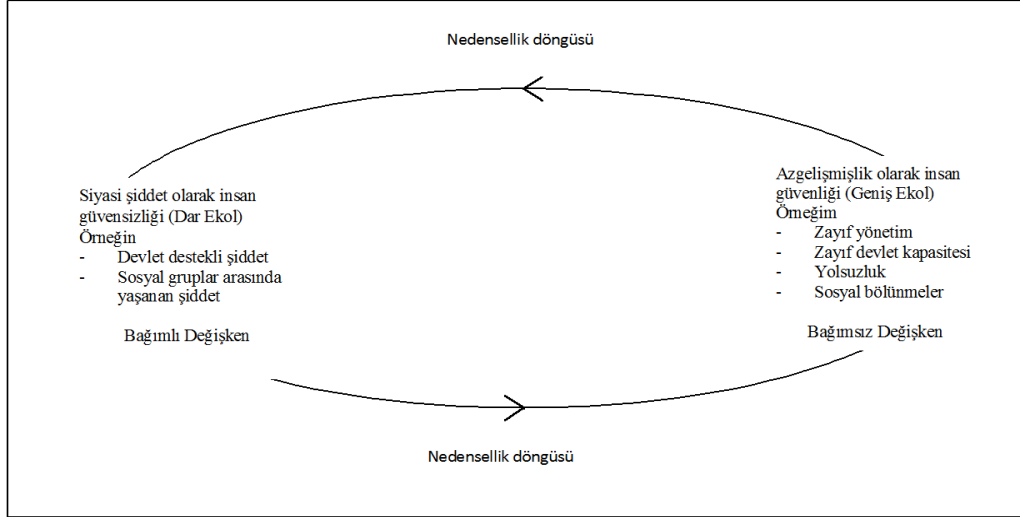
Şekil 1: İnsani Güvenlik Tanımları¹

İnsan güvenliğine ilişkin tanımlar, izlenecek tehditlerin, değerlerin ve önceliklerin niteliğine ve önleme stratejilerine göre farklılık göstermesine rağmen görüşler arasında bağlantı bulunduğunu söylemek mümkündür (Kerr, 2007:98-100). Nitekim dar kapsamlı anlayışta insan güvenliğini tehdit eden unsurların meydana gelmesinde az gelişmişliğe ilişkin birçok sorun rol oynamaktadır. Bununla birlikte bu nedensellik ilişkisi ters yönlü olarak da işleyebilmektedir. Örneğin yoksulluk ve kötü yönetim siyasal şiddetin nedenlerini oluşturabilirken siyasal şiddet de yoksulluk ve kötü yönetime yol açabilmektedir.

¹ Tadjbakhsh, S., & Chenoy, A. (2007). *Human security: Concepts and implications*. Routledge, s. 53'teki şekilden esinlenerek hazırlanmıştır.

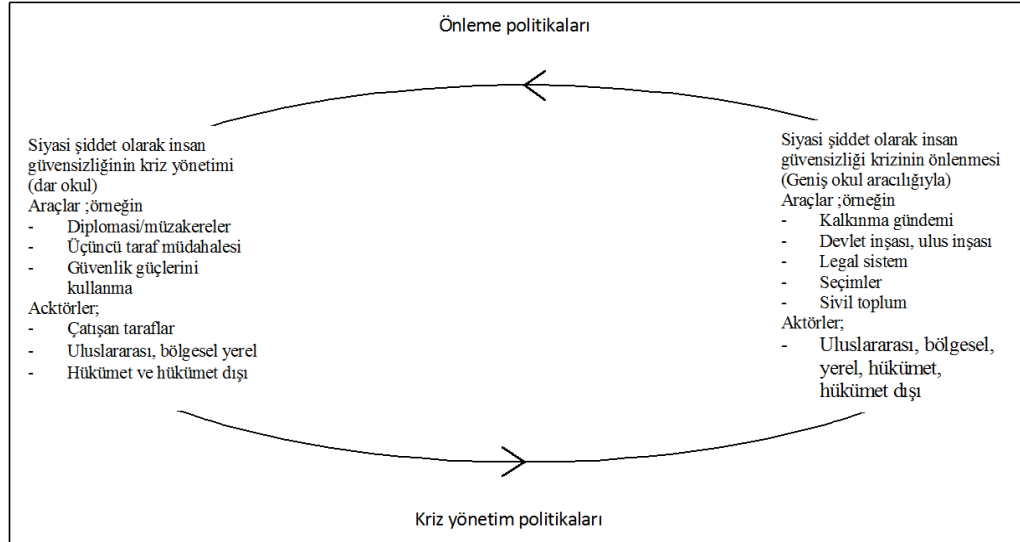
Şekil 2: Dar/Geniş Ekol Arasındaki Nedensellik İlişkisi

Kaynak: (Kerr, 2013;109)

Yaklaşımlar arasındaki diğer bağlantıyı insani güvenliğin sağlanması için kullanılan araçlar oluşturmaktadır. Acil müdahale yöntemleri farklı olsa bile hem dar hem de geniş yorum, insan güvenliğinin sağlanmasında önleyici diplomasi, çatışma sonrası devlet inşası, arabuluculuk ve çatışma dışındaki tarafların müzakere çabaları gibi zorlayıcı olmayan yöntemlere başvurabilmektedir (Lioatta e Owen; 37-54).

Şekil 3: Dar/Geniş Ekol Politika Çerçevesi

Kaynak: (Kerr, 2013;110)

1.3.İnsani Diplomasi

İnsani Diplomasinin kökenleri 19.yy'deki "insani eylemlere" (humanitarian action) dayanmaktadır. Bu tür faaliyetler farklı kurumlar tarafından "afet diplomasisi" ve

“müdahale diplomasisi” (Barston, 2014; Ilan 2011) olarak da adlandırılmakla birlikte literatürde henüz tek bir kavram ve tanım üzerinde görüş birliği sağlanamamıştır.

ICRC (Uluslararası Kızılhaç Komitesi) ve IFRC (Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu) tarafından insani diplomasiye ilişkin tanım yapılmıştır. ICRC'nin insani diplomasi tanımı başlıca savaş ve felaket mağdurlarının sesinin duyurulmasını sağlamak, uluslararası ve ulusal aktörlerle insani anlaşmaları müzakere etmek, onların arasında tarafsız arabulucu gibi hareket etmek, insani hukukun hazırlanmasını ve buna saygı duyulmasını sağlamak gibi faaliyetleri içermektedir (Tavel-Harroff, 2006). Devlet tarafından gerçekleştirilen insani diplomasiden bağımsızdır ve devlet dışı aktörlerle iletişimi içermektedir. IFRC'ye göre insani diplomasi her durumda kanaat önderlerini ve karar mekanizmalarını mağdur insanların yararı doğrultusunda hareket etmeye ikna etmelidir (International Federation of Red Cross and Red Crescent). Burada “her durum” ile kastedilen insani diplomasi faaliyetlerini gerçekleştirenlerin muhtemel bir krizin önlenmesi ve krizle mücadele edilmesi durumlarında etkin olarak varlık göstermesidir. Bu kapsamda yapılan tanımlamalarda da “insani diplomasi” çoğunlukla doğal afetlerde veya insani kriz durumlarında yürütülen faaliyetler olarak değerlendirilmektedir.

2003-2006 yılları arasında BM Acil Yardım Koordinatörlüğü görevinde bulunan J. Egeland'a göre BM kurumları ve Kızılay ve Kızılhaç Federasyonları tarafından yürütülen “insani diplomasi” yalnızca insanların hayatlarını devam ettirmelerini sağlamakta ancak beraberinde sürekli barış ortamını ve kalkınmayı getirmemektedir. Yapılan insani yardımlar acil ihtiyaçların karşılanmasında önemli rol oynamasına rağmen esas sorunun çözümü için katkıda bulunmamaktadır. Bu nedenle Egeland'a göre insani diplomasinin metodu askeri çatışmaların önlenmesi olmalıdır. İnsani yardımın yanı sıra müzakere için uygun ortamın ve koşulların hazırlanması ile güvenlik koridorlarının oluşturulması da insani diplomasi faaliyetleri içerisinde yer almalıdır (Egeland, 2013).

İnsani Diplomasi konusunu sistemli bir şekilde işleyen ilk kitap 2007 yılında Larry Minear ve Hazel Smith editörlüğünde yayınlanmıştır. Minear ve Smith; oksimoron (oxymoron), sağduyu (common-sense) ve zorunlu hal (necessary evil) olmak üzere üç ideal insani diplomasi anlayışından bahsetmektedir (Egeland, 2013; 38). Oksimoron anlayışın temsilcisi Masood Hyder'e göre (Egeland, 2013; 39) insani aktörler uluslararası insani hukuka göre sorumluluklarını yerine getirmektedir ve sınırlı hedeflere sahiptir.

Hyder'e göre insani alanı beslemek ve hayatları kurtarmak insani diplomasinin esasını oluşturmaktadır. Sağduyu olarak insani diplomasi; insani operasyonların etkili bir şekilde yürütülebilmesi için bu alanda görevli kişilerin politik hassasiyet çerçevesinde hareket etmesi gerektiğini savunmaktadır (Egeland, 2013; 39). Bu yüzden yetkililer operasyonel sonuçlara ulaşabilmek için ev sahibi hükümetlerle veya güçlü devlet dışı ve hükümet dışı örgütlerle birlikte diplomasi uygulamaktadır. Bu nedenle bu anlayışın temsilcisi Omawale'e göre, insani diplomaside güvenilir ve inkar edilemez bilgi sağlamak, tarafların onayladığı yerleşmiş uluslararası anlaşmalara veya ilgili ulusal hukuka dayanmak; müzakere yoluyla tarafların memnun olacağı bazı temel çıkarılara açıklık getirmek-kazan-kazan teklifi; diğer müzakereci taraf ile birlikte masada güven ve itibar getirecek bir öncü müzakereci kullanmak; mümkün olduğunda müzakereye aynı düşünceye sahip diğer birliklerin ve kişilerin katılımını sağlamak; müzakereci diğer tarafın kabul ettiği problemlere çözüm önerisi sunmak; mümkün olduğunda işbirlikçi müzakere ile meşgul olmak gibi durumlar önem taşımaktadır (Egeland, 2013; 39). Zorunlu hal olarak (İstenmeyen veya hoş karşılanmayan ancak gerekli olan anlamında) insani diplomasi, insani aktörlerin uluslararası çatışmaya olan müdahalesini kaçınılmaz olarak ve bazen ahlaken savunulabilir görmektedir. Buna bağlı olarak yetkililerin uygun bir şekilde hazırlanması ve daha iyi girişimde bulunabilmeleri için eğitilmeleri gerektiğine vurgu yapmaktadır. Barış yapıcı yaklaşım olarak da bilinen bu yaklaşımın öncüsü Andre Roberfroid, başarılı bir insani diplomasinin, insani aktörlerin hem tarafsızlığını hem de güvenilirliğini gerektirdiğini ve başarılı bir uygulama için de iyi diplomatik yeteneklere sahip olunması gerektiğini söylemektedir. Ayrıca Roberfroid insani diplomasinin uluslararası diplomasi ve çatışmanın temel konularından bağımsız olmadığını belirterek UNICEF'in çatışmanın sonlanması ile ilgili resmi bir bağlantısı olmamasına rağmen diplomatlar için zaman kazanmak, barış için kamuoyu oluşturmak ve çatışan tarafların pozisyonlarını yumuşatmak konularında önemli rol üstlendiğini söylemektedir (Egeland, 2013; 41).

2007'de yazılan kitap dışında literatürde çeşitli devletlerin insani diplomasi uygulamalarını konu alan çalışmalar da yapılmıştır. Jonathan Whittall "It's Like Talking to a Brick Wall: Humanitarian Diplomacy In The Occupied Palestinian Territory" de Filistin topraklarında ABD'nin süper gücünün büyük ölçüde sert gücüne dayandığı ve ABD'nin bu bölgede insani diplomasi kullanımının oldukça kısıtlı olduğu

vurgulanmaktadır. Ayrıca BM'nin bölgede teknik olarak faaliyetlerde bulunmasına rağmen mevcut siyasi durumun Uluslararası hukukun etkili bir şekilde kullanımını önlediği ifade edilmektedir (Whittall,2009). Joanna Dobrowolska-Polak'ın "Humanitarian Diplomacy of the European Union" adlı çalışmasında insani diplomasi uygulamalarında bulunan devletleri temelde üç grup altında toplamıştır (Dobrowolska-Polak, 2014). Buna göre ilk grupta yer alan ABD, Suudi Arabistan ve Kanada gibi devletler insani yardımı dış politika hedeflerini yerine getirmek için bir araç haline getirmiştir. İkinci grupta yer alan Japonya, Hollanda ve Almanya politikalarına insani değerlere ilişkin fikirleri yerleştirmiştir. Ancak bu devletler ilkelere ve insani organizasyonlar tarafından geliştirilen insani faaliyetlerle ilgili standartlara bağlılıklarını deklare etmekle birlikte yardım fonlarının nasıl ve nereye transfer edileceğine ilişkin karar verme haklarından vazgeçmemişlerdir. Üçüncü grupta İsveç, Norveç, İsviçre yer almaktadır. İnsani toplum tarafından formüle edilen rehberlere bağlı olarak kendi ulusal insani politikalarını oluşturan bu devletler kriz durumlarında mağdurların en önemli ihtiyaçlarına cevap verecek insani bağış programına sahip bulunmaktadır. Operasyon sırasında insani toplum tarafından kabul edilen ilkelere ve kurallara saygı duymakta, yardım dağıtımlarına ilişkin insani reformları desteklemekte ve krizle ilgili diplomatik ve yasal faaliyetler ile ilgilenmektedir. Bu sınıflandırma çerçevesinde Avrupa Birliği'nin de insani diplomasi için FCA ve GNA gibi çeşitli programlar geliştirdiği ve ikinci grup devletler arasında yer aldığı belirtilmektedir. Chih-Chia Hsu ve Chien-min Chao'nun "China's Humanitarian Diplomacy: Concepts and Practices" çalışmasında Çin'in insani diplomasisi "ahenkli dünya" (harmonious world) konsepti çerçevesinde analiz edilmektedir. Çin'in dış politika amaçlarını gerçekleştirmesinde barış, kalkınma ve işbirliği öğelerinin kolaylaştırıcı rol oynadığı vurgulanmaktadır (Hsu vd., 2008).

İnsani diplomasi ile ilgili yapılan tanımlarda bu alanda yürütülecek faaliyetlerin başında doğal veya beşeri afetlerden, savaş ve çatışmalardan, kuraklık, salgın hastalık ve açlık gibi olumsuz durumlardan etkilenen kişilere yönelik gerçekleştirilen insani yardımlar gelmektedir. İnsani yardım kavramı ise içinde bulunduğu olumsuz şartlar nedeniyle savunmasız durumda bulunan kişilerin hayatlarının kurtarılması, acılarının dindirilmesi ve onurlarının korunması amacıyla yürütülen faaliyetleri içermektedir. Bu yardımlar insan odaklılık, tarafsızlık ve bağımsızlık prensipleri çerçevesinde gerçekleştirilmekte ve kısa vadeli olarak planlanmaktadır (GHA, 2011;91). İnsani yardımlar kısa vadede ve öncelikli

olarak gıda ve barınma ihtiyaçlarının giderilmesi ile sağlık hizmetinin sağlanmasını kapsamakla birlikte orta ve uzun vadeli olarak düşünüldüğünde eğitim, tarım, altyapı, ve sürdürülebilir kalkınma konularını içine almaktadır.

İnsani yardım, önemli bir unsur olmasına rağmen insani diplomasi yalnızca bu alanda gerçekleştirilen faaliyetlerden ibaret değildir. Nitekim insani krizlerden ciddi boyutlarda etkilenen kişilerin bu durumdan kurtarılması, korunması ve onların iyileşmesinin sağlanması amacıyla yürütülen faaliyetler de insani diplomasinin parçasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda dikkat çekme, farkındalık yaratma, toplum liderlerini, politikaları ve stratejileri etkileme, arabuluculuk, savunuculuk, uzlaştırıcılık vb. yaklaşımlar da insani diplomasi araçları arasında yer almaktadır.

1.3.1.İnsani Diplomasinin Aşamaları

Kullanılacak yöntem, olayın boyutu, paydaşları, zamanlaması ve yayılma ihtimali dikkate alınarak insani diplomasi faaliyetlerini öncelik ve önem düzeyi çerçevesinde birincil faaliyetler, destek ve iyileştirme faaliyetleri (ikincil faaliyetler) ve uluslararası sahiplenmeyi ve işbirliğini artırma girişimleri olmak üzere üç seviyede incelemek mümkündür (Battır, 2017;54).

Savaş, çatışma gibi insanların sebep olduğu olgular ya da deprem, sel, kasırga gibi doğa olayları nedeniyle hayati tehlikesi bulunan kişilerin yaşam hakkının güvence altına alınması amacıyla yürütülen çalışmalar *birincil faaliyetler* içerisinde yer almaktadır. Bu aşamada kişilerin mağduriyetine yol açan olayın yaşandığı bölgeye kısa süre içerisinde en uygun ekipmanla profesyonel bir ekibin sevk edilmesi önem taşımaktadır. Bu yönüyle bu aşamada yürütülen faaliyetler afet diplomasisi çerçevesinde gerçekleştirilenler ile benzerlik taşımaktadır.

Afet diplomasisi kavramı özellikle doğal afetler sonrasında bu olaylardan olumsuz etkilenenlere yönelik gerçekleştirilen önleme, azaltma, müdahale ve kurtarma faaliyetlerini ifade etmek için kullanılmaktadır. Ayrıca sadece depremler ve patlamalar gibi hızlı başlayan olayları değil, uzayda ve zamanda daha yaygın olan eğilimleri, değişkenlikleri ve döngüleri içeren geniş bir "afet" tanımı içermektedir. Kavram afetle ilgili faaliyetlerin yalnızca uluslararası ilişkilerde ve hükümetlerde değil, herhangi bir alanda, zamanda ve yönetim ölçeklerinde herhangi bir tarafla olan her türlü çatışma biçimindeki rolünü incelemektedir (www.disasterdiplomacy.org).

Afet diplomasisi kısa, orta ve uzun vadede ilişkiler üzerinde farklı etkilere sahiptir. Kısa vadede afet diplomasisi çerçevesinde yürütülen faaliyetlerin diplomasiyi etkileme olasılığı bulunmaktadır, ancak bu durum kesin değildir. Özellikle afet öncesinde taraflar arasında kültürel ve ticari bağlantılar gibi bir ilişki mevcutsa afet diplomasisi ile bu tür ilişkilerin teşvik edilmesi mümkün olmaktadır (www.disasterdiplomacy.org). Ancak uzun vadede ilişkilerin seyrini belirleyen lider değişiklikleri, insani ihtiyaçlar, diplomatik menfaatler gibi daha farklı unsurlar olduğundan yalnızca afet diplomasisi ile yeni bir diplomatik ilişki kurulamamakta, yalnızca var olan ilişki güçlendirilmekte ve işbirliği kolaylaştırılmaktadır (Kelman, 2006;215).

Birincil faaliyetler döneminde insani diplomasi aktörlerinden insani yardım kuruluşları ön planda bulunmaktadır. İnsani yardım faaliyetleri ile ilgilenen hem resmi kuruluşlar hem de sivil toplum kuruluşları bu evrede önemli rol oynamaktadır. Nitekim bu aktörler vasıtasıyla yürütülen insani diplomasi ile daha önce ticari, politik, kültürel vb. türde hiçbir ilişkinin tesis edilmediği devletlerle olumlu etkileşim sağlanabilmektedir. Ayrıca daha önce olumlu veya olumsuz ilişki kurulan devletlerle de ilişkileri daha fazla pekiştirme ya da olumsuz ilişkileri erteleme mümkün olabilmektedir (Battır, 2017;56).

İkincil faaliyetler, diğer bir deyişle destek ve iyileştirme uygulamaları, insani yardım ve kurtarma faaliyetlerinin ardından kriz öncesi duruma dönmek ve daha iyi koşullar sağlamak amacıyla yürütülen çalışmaları kapsamaktadır. Bu bağlamda olumsuz şartlar altında bulunan tarafın beklentilerinin ve hedeflerinin belirlenmesi, ihtiyaçlarının tespit edilerek bunların giderilip giderilemediğinin saptanması ve gereksinimlerin karşılanması amacıyla gerekiyorsa ek kaynak bulmaya yönelik stratejilerin oluşturulması ikincil faaliyetler içerisinde yer almaktadır. Yapılacak faaliyetler birincil dönemde olduğu gibi yine insan odaklılık, bağımsızlık ve tarafsızlık olmak üzere üç önemli özelliğe sahip bulunmaktadır (Battır,2017;56). Ancak birincil dönemde yürütülen faaliyetlerden farklı olarak bu dönemdeki aktiviteler uzun vadeli programlar olma niteliğine sahip bulunmakta ve kapsamlı olarak yürütülmektedir.

İkincil faaliyetler aşamasında yapılan destek ve iyileştirme çabalarının temelini başta insan hayatı ve onurunu korumak oluşturmakla birlikte bu faaliyetler aracılığıyla aynı zamanda hayatın normal seyrine dönmesi de amaçlanmaktadır. Bu nedenle uzun vadede gerçekleştirilmesi planlanan bu hedefler yardım alan ve yardım eden taraf arasında çok yönlü etkileşim ve işbirliği özelliklerine sahip yeni bir ilişkinin tesis edilmesini gerekli

kılmaktadır. Taraflar arasında kurulan bu diplomatik ilişki konusu ve aktörleri itibariyle insani diplomasi niteliğinde gerçekleşmektedir.

İkincil faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde ve etkileşim sürecinde resmi kurumlar ve sivil toplum kuruluşları öncü rol üstlenmektedir. Ancak her iki aktörün birbirinden bağımsız şekilde faaliyetlerini sürdürmesi durumunda bazı sorunların ortaya çıkma ihtimali bulunmaktadır (Battır, 2017:59). İlk olarak, devletin tek başına hareket etmesi durumunda taraflar arasındaki ilişkinin klasik diplomasi çerçevesinde gelişmesi insani diplomasinin sivil niteliğini yitirmesine sebep olacaktır. İkinci olarak ise STK'ların herhangi bir ulusal ya da uluslararası kurumla işbirliği içerisinde bulunmaksızın girişimde bulunması kaynak yetersizliği sebebiyle faaliyetlerin etkin bir şekilde yürütülememesini ve devamlılığının sağlanamamasını beraberinde getirecektir. Bu nedenle etkinlik düzeyinin artırılması için devletin resmi kurumları ve STK'lar işbirliği içerisinde hareket etmeli ve taraflar arasındaki ilişki insani diplomasi çerçevesinde gelişmelidir (Battır, 2017:59).

İnsani diplomasi faaliyetlerinin üçüncü seviyesinde, daha önceki aşamalarda kaydedilen ilerlemelerin kalıcı olması ve devamlılığının sağlanması için uluslararası toplumda konuyla ilgili farkındalık yaratma faaliyetleri yer almaktadır. Bu amaçla, bu evrede dünyadaki herkesi etkileyebilme ihtimali olan sorunlara dikkat çekmek için kapsamlı platformlar oluşturulması ve uluslararası kaynakların harekete geçirilmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda ilk olarak uluslararası kuruluşlar bünyesinde dönemsel olarak düzenlenen organizasyonlar ve toplantılar önem taşımaktadır. Nitekim BM Genel Kurulu, Dünya Ekonomik Forumu gibi toplantılarda dile getirilen konularla ilgili önemli sonuçlar alınabilmektedir. İkinci sırada sadece mevcut krize dikkat çekmeyi amaçlayan organizasyonlar gelmektedir. Bu tür toplantılar özellikle insani diplomasi faaliyetlerinde bulunan devlet tarafından düzenlendiğinde daha fazla yankı uyandırabilmektedir. Bunların dışında spor, sanat, politika gibi alanlarda üne sahip olan kişi ve grupların etkileyiciliğinden faydalanarak oluşturulan kampanyalar ya da dünya çapında bilinen marka/firmaların sponsorluk veya reklamları da insani kriz bölgelerine dikkat çekmek için kullanılan önemli araçlar arasında yer almaktadır (Battır, 2017;60).

1.3.2.İnsani Diplomasi Aktörleri

IFRC tarafından yayınlanan “Humanitarian Diplomacy Policy” raporuna göre insani diplomasinin başlıca aktörlerini karar alıcı organlar ve kanaat önderleri oluşturmaktadır.

İnsani diplomasının temel aktörü olan karar alıcı organlar ise uluslararası, ulusal ve yerel mekanizmalardan oluşmaktadır. Bu çerçevede BM, AB, Kızılay, Kızıllaç gibi kurumlar uluslararası aktörleri oluştururken devletin resmi nitelikli organı olup özerk/yarı özerk niteliğe sahip bulunanlar ulusal aktörler arasında yer almaktadır. Kanaat önderleri ve sivil toplum kuruluşları ise insani diplomasının yerel düzeyde faaliyet gösteren aktörlerini oluşturmaktadır. Bu bağlamda insani diplomasi aktörleri resmi nitelikli aktörler ve sivil aktörler olmak üzere temelde iki kategoriye ayrılmaktadır.

1.3.2.1. Resmi Nitelikli Aktörler

Resmi nitelikli aktörler uluslararası politikada olduğu gibi insani diplomasının de temel aktörü olma özelliğini taşımaktadır. Bu grup altında devletler/hükümetler ile iki veya daha fazla devletin belli bir amaç etrafında birleşerek oluşturmuş oldukları uluslararası kuruluşlar/örgütler bulunmaktadır.

Küreselleşme sürecine bağlı olarak dünyada meydana gelen siyasi, ekonomik ve teknolojik gelişmeler yeni oluşumları ve aktörleri beraberinde getirmesine rağmen uluslararası politika genel olarak devletler arasındaki ilişkilere bağlı olarak gelişme gösterdiğinden *devletler* sistemin temel aktörleri olmaya devam etmektedir (Donnelly, 2008:150). Uluslararası toplum tarafından tanınan ve meşruiyeti kabul edilen devletler egemenlik ve bağımsızlık açısından uluslararası sistemde eşit aktör olarak görülmektedir. Ancak bu eşitlik her devletin uluslararası alanda aynı derecede etkin ve belirleyici konuma sahip olduğunu ifade etmemektedir. Bu nedenle devletler, uluslararası politikadaki etkinlik seviyeleri çerçevesinde “büyük güçler, bölgesel güçler ve küçük devletler” (Ateş,2013:118) olmak üzere üç ayrı kategori altında incelenmektedir. Bu kategorilerin oluşumunda devletlerin sahip olduğu maddi ve manevi unsurların yanı sıra bu unsurlar vasıtasıyla uluslararası politikanın diğer aktörlerini ne derece harekete geçirebildikleri önemli rol oynamaktadır. En fazla güç unsuruna sahip olan ve küresel düzeyde etkileme kabiliyeti bulunan devletler büyük güçler, bölgesel düzeyde etki kapasitesine sahip olanlar bölgesel güçler ve son olarak hem nicel hem de nitel güç unsurları diğer gruplarda yer alan devletlere göre daha düşük seviyede olanlar ise küçük devletler olarak adlandırılmaktadır (Ateş, 2013:165-168). Ancak bir devlet hangi kategoride yer alırsa alsın uluslararası politikada kendi ulusal çıkarlarını gözetmekte ve amaçlarının maksimizasyonu için uğraşmaktadır. Bunu devletler ilk olarak klasik diplomasi yöntemleri ile gerçekleştirmeye çalışsa da uluslararası sistemde meydana gelen

değişimler ve ortaya çıkan yeni oluşum devletleri kamu diplomasisi, kültürel diplomasi ve insani diplomasi gibi daha sivil nitelikli diplomasi çeşitlerini kullanmaya yönelmektedir.

İki veya daha fazla sayıda devletin belirli amaçlara yönelik yapılan anlaşmalarla bir araya gelmesi ile oluşan ve uluslararası alanda faaliyet gösteren *uluslararası kuruluşlar*, özerk yapıları ve bağımsız eylem kabiliyetleri ile uluslararası aktör olma niteliği taşımaktadır. Bu kuruluşlar BM, Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Sağlık Örgütü gibi küresel, ASEAN, Şanghay İşbirliği Örgütü, NAFTA gibi bölgesel düzeyde kurulabilmektedir. Bunların yanı sıra IMF, Dünya Bankası gibi ekonomik, AB gibi politik ve NATO gibi askeri amaçlarla kurulan uluslararası kuruluşlar da bulunmaktadır (Ateş, 2013:127). Bu kuruluşlar politikalarını ve faaliyetlerini bünyelerindeki hükümet politikaları çerçevesinde şekillendirmekte ve genellikle kuruluşa önderlik eden ya da bu yapılanma içerisinde baskın olan devlet/devletlerin belirlemiş olduğu görevleri yerine getirmektedir. Bu özellikleri sebebiyle uluslararası sistemde birincil aktör olamasalar da küresel ya da bölgesel düzeydeki sorunların çözümünde önemli roller üstlenebilmektedir. Bu sorunların çözümü için kendi bünyelerinde bulunan alt birimler kullanılmakla birlikte gerektiğinde bu konuda aktif olarak faaliyet gösteren resmi veya sivil yapılarla da devletler üzerinden işbirliği gerçekleştirilebilmektedir.

1.3.2.2. Sivil Aktörler

Sivil aktörler denildiğinde ilk akla gelenler arasında vakıf, dernek, sendika vb. sivil toplum kuruluşları yer almaktadır. Ancak sivil toplum kuruluşları önemli sivil aktör olmalarına rağmen bunların dışında düşünce kuruluşları, çok uluslu şirketler ve bireyler gibi insani diplomasi sürecinde etkili olan başka yapılar da bulunmaktadır.

Sivil toplum kuruluşları genel olarak “yurttaşların ortak bakış, ortak çıkar, ortak duyarlılık, ortak talepler gibi temeller üzerinde gönüllü olarak bir araya gelmesi” olarak tanımlanmaktadır (Uğur, 1998). Bu kuruluşlar devletin hukuki, ticari, idari ve kültürel organlarının dışında meydana getirilen dernek vakıf, sivil girişim, platform, ilişki ağı ve benzerlerinden oluşan yapıları içermektedir (Duman, 2003:365). Kültür, sanat, siyaset vb. pek çok farklı alanda faaliyet gösteren bu kuruluşlar yerel ya da uluslararası düzeyde etkinlik gösterebilmektedir. Ancak yerel seviyede faaliyet gösteren kuruluşların uluslararası politika aktörü olmaları söz konusu olamayacağından insani diplomasi aktörü olarak uluslararası düzeyde etkinlik gösteren STK’lar dikkate alınmaktadır.

Düşünce kuruluşları, hem politika yapımcıların hem de kamuoyunun bilgiye dayalı kararlar almasını sağlayan yerel ve uluslararası konularda politika önerisinde bulunan araştırma ve analiz kurumlarıdır (McGann, 2011;8). Bu kuruluşlar, çeşitli kamu ve özel sektör aktörleriyle işbirliği içerisinde yeni bilgiler toplamak ve meydana getirmek suretiyle bilgi transfer mekanizmaları ve değişim ajanları olarak iç ve dış politika alanında faaliyetlerde bulunmaktadır (McGann,2011;8). Başka bir deyişle bu kuruluşlar, politika sorunlarının tanımlanmasını, politika çözümlerinin tasarımını ve politika kararlarının uygulanmasını ve geri bildirimini kolaylaştıran filtreler ve sentezleyiciler olarak görev yapmaktadır. Nitekim, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından da bu kuruluşlar “bilgi ve güç arasındaki köprü” olarak tanımlanmaktadır (UNDP,2003). Bu çerçevede düşünce kuruluşlarının hem bünyelerinde bulunan akademisyen ve entelektüel kişilerin deneyimleri, öngörülleri ve ilişkileri hem de yapılan bilimsel nitelikteki çalışmalar vasıtasıyla politika yapımcıları, karar alıcıları ve kanaat önderlerini etkileme ve onları yönlendirebilme kabiliyetine sahip bulunması onları insani diplomasiinin önemli aktörleri arasına sokmaktadır (Battır, 2017:72).

Çok uluslu şirketler, genel merkezi bir devlette olmakla birlikte birden fazla devlet içinde yer alan şubeleri ve iştirakleri aracılığıyla mal ve hizmetlerini dünyaya satan büyük firmalardır (Peterson, 1994). Temel özellikleri arasında üretim faaliyetlerini birden çok devlet bünyesinde devam ettirme, yabancı devletlerde sahip olunan varlık ve değerleri kontrol etme ve dünyanın çeşitli yerlerinde şubelere sahip olma bulunmaktadır. Bunlara ek olarak yönetim kadrosunda tek bir milletin bulunmaması bu şirketlere ulus ötesi bir nitelik kazandırmaktadır.

Çok uluslu şirketler uluslararası politikayı sahip oldukları özellikler ve devletlerle olan ilişkileri vasıtasıyla hem doğrudan hem de dolaylı olarak etkileme gücüne sahip bulunmaktadır. Üretim, finans, teknoloji, güvenlik, enerji, ve ticaret öncelikli olmakla birlikte küresel ekonomik yapının tamamında bu kurumlar etkin rol oynamaktadır. Dolayısıyla bu şirketlerin uluslararası alanda devlet yöneticilerini ve karar alıcıları etkileme ve onları yönlendirebilme özelliğinin bulunması onların insani diplomaside de önemli bir aktör olmalarını sağlamaktadır.

Soğuk Savaş’ın sona ermesinin ardından küreselleşme sürecinin de etkisiyle önemli gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle ekonomik güçler ve yeni iletişim teknolojileri tarafından yürütülen küreselleşme dünya çapında ticaret, yatırım, seyahat ve her türlü bilginin

yayılmamasının önündeki ulusal engelleri yıkarak ve toplumları ve medeniyetleri daha önce hiç olmadığı kadar temasa geçirmiştir. Bu durum da devletler arasında yalnızca ekonomik alanda değil, insan faaliyetleri alanında da daha fazla karşılıklı bağımlılığa neden olmuştur (Cohen,1998:13). Özellikle iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler *bireylere ve gruplara* dünya sahnesinde devlet aygıtlarından bağımsız olarak faaliyet gösterme imkanı tanımış ve bu değişimden faydalanan aktörler kendilerine resmi bir statü tanınmamış olsa da uluslararası arenada açıkça etkili diplomasi aktörü haline gelmiştir (Hocking, 1998:24).

Bireylerin diplomasi aktörlüğünü iki başlık altında sınıflandırmak mümkündür. Bu kategorilerden birincisini herhangi bir bireyin iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler sayesinde dünyada yaşanan olaylardan eşzamanlı olarak haberdar olabilmesi oluşturmaktadır. Bu konuda özellikle internete erişimin zamanla yaygınlaşması ve kişilerin olaylara farklı yollardan tepki verebilmesi önemli bir husus olmaktadır. Nitekim yaşanan gelişmelere karşı bireylerin sosyal medya gibi araçlarla önemli düzeyde etki oluşturması, kitlesel faaliyet ve girişimlerde bulunma imkanına sahip olması onları önemli birer diplomasi aktörü haline getirebilmektedir.

İkinci kategoriyi spor, sanat, bilim, politika gibi alanlardaki başarısıyla tanınır hale gelen ve bu özellikleri sayesinde geniş kitlelere ulaşma imkanına sahip olan bireyler oluşturmaktadır. Bu grup içinde yer alan kişiler herhangi bir resmi görevi bulunmaksızın sadece gönüllülük esasına dayalı olarak faaliyetlerde bulunmakta veya resmi bir statüye sahip olmakla beraber daha çok kişisel özelliklerini ön planda tutarak aktiviteler gerçekleştirmektedir. Bu tür girişimler daha geniş kitlelere ulaşarak uluslararası düzeyde etki gösterebilme ve politik aktörler ile karar alıcıları harekete geçirme konusunda önemli roller üstelendiğinden bu kişiler insani diplomasinin önemli aktörleri arasında yer almaktadır (Battır, 2017:76).

1.3.3.İnsani Diplomasi Araçları

İnsan hayatını olumsuz yönde etkileyen doğal ya da yapay kriz durumlarında ortaya çıkan sorunlara acil olarak çözüm üretmeyi veya kalıcı olarak iyileşmeyi sağlamayı hedefleyen insani diplomasi araçlarını “barış inşası, insani yardım ve kalkınma yardımı” olmak üzere üç ana başlık altında toplamak mümkündür.

Barış inşası kavramı ilk defa John Galtung'un "Three Approaches to Peace: Peacekeeping, Peacemaking, and Peacebuilding" isimli çalışmasında kullanılmıştır. Galtung bu çalışmasında barışın, barışı koruma ve geçici olarak barışı tesisi etme durumlarından daha farklı bir niteliğe sahip olduğunu, hatta onların üzerinde bulunduğunu ifade etmiş ve savaşın sebeplerini ortadan kaldırarak ve savaş ihtimalinin olduğu durumlarda da alternatif sunan yapılar olması gerektiğini ileri sürmüştür. (Galtung, 1976). John Paul Lederach ise barış inşası kavramını "anlaşmazlık durumlarını daha barışçıl ve sürdürülebilir ilişkiler haline getirmek için gerekli olan süreç, yaklaşım ve aşamaları içeren, meydana getiren ve sürdüren kapsamlı bir kavram" olarak tanımlamıştır (Lederach,1997:20). Bu tanımlamaların yanı sıra 1992 yılında Birleşmiş Milletler'in Genel Sekreterlik görevinde bulunan Boutros G. Ghali tarafından yayınlanan "An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peace-Keeping" adlı raporda barış inşası, Soğuk Savaş sonrasında ortaya çıkan güvenlik problemleriyle uğraşmak için geliştirilen dört unsurdan biri olarak ifade edilmiştir. Ayrıca "anlaşmazlık sonrası barış inşası" kavramına da raporda yer verilerek bu kavram "anlaşmazlığa düşmeyi engellemek için barışı güçlendirecek ve pekiştirecek yapıları özdeşleştirme ve destekleme eylemi" olarak belirtilmiştir (Ghali, 1992:46).

Yapılan tanımlamalar çerçevesinde barış inşasının genel niteliğini uzun vadeli ciddi çatışmalar nedeniyle zarar gören toplumların yeniden iyileştirilmesi oluşturmaktadır. Bu süreç, çatışan tarafların gelecekteki anlaşmazlığı askeri yöntemlerle değil, siyasi olarak çözüme konusundaki kararlılığına dayanmakta (Jeong, 2002:4) ve çeşitli rollerden oluşmaktadır. Paramiliter grupların demobilizasyonu ve diğer güvenlik düzenlemeleri, mültecilerin yeniden yerleştirilmesi, ekonomik yeniden yapılanma ve insan haklarının geliştirilmesi gibi çok çeşitli ardışık faaliyetler gerektirmektedir. Bu bağlamda barış inşası, hem çeşitli kriz durumlarına kısa vadeli tepkiler hem de sosyal istikrarsızlığın yanı sıra yeniden yapılanma için uzun vadeli vizyonlar içermektedir (Jeong 2001). Kısa vadeli yönetim planları, geçici durumların üstesinden gelmek ve geri dönen mültecilerin ve yerlerinden edilmiş kişilerin acil ihtiyaçlarına yanıt vermek ve yerel halk için kamu hizmetlerinin yetersizliğini sağlamak için yoğun müzakerelere dayanmaktadır. Uzun vadede ise ulusal uzlaşmanın desteklenmesi, sosyal ve ekonomik gelişmenin sağlanması, devlet kurumlarında reform ve siyasi temsil gibi barış inşası stratejileri sosyo-ekonomik bölünmeleri ve bölgesel düşmanlıkları azaltmayı amaçlamaktadır (Jeong, 2002:6).

Literatürde *insani yardıma* ilişkin çeşitli tanımlamalar bulunmakla birlikte insani yardımı kısaca doğal veya yapısal krizler nedeniyle zarara uğrayan bölgelerdeki insanların hayatını kurtarmak ve onların yaşam koşullarını iyileştirmek için yürütülen gıda, barınak ve tıbbi destek sağlama faaliyetleri olarak tanımlamak mümkündür (Margesson, 2013). Bu yardımlar ilk etapta akut dönem insani diplomasi faaliyetleri arasında yer almasına rağmen orta ve uzun vadede mağduriyet yaratan olayın bertaraf edilememesi ya da etkisinin sürmesi durumunda sağlık, eğitim, ulaşım gibi alanlarda da gerçekleştirilebilmektedir.

İnsani yardımların odak noktasını insan hayatının devamı ve korunması oluşturmaktadır. Başka bir deyişle insani yardımlar insanîyet ilkesi çerçevesinde nerede olursa olsun insanların hayatını kurtarmayı ve acılarını hafifletmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle ayrımcılık, tarafsızlık ve bağımsızlık ilkeleri çerçevesinde ırk, din, grup ayrımı yapmadan, taraflardan herhangi birine avantaj sağlamadan ve askeri siyasi ve ekonomik herhangi bir amaç gütmeyen yardım faaliyetlerinde bulunulması önem taşımaktadır (Stockholm Toplantısı Bildirisi, 2003). Nitekim bu ilkeler doğrultusunda gerçekleştirilen yardımlar çoğu zaman tarafların bir süreliğine de olsa aralarındaki anlaşmazlıkları görmezden gelerek iletişim kurmalarında önemli rol oynamaktadır.

Dış yardım kavramına ilişkin standart tanım Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) Kalkınma Yardımı Komitesi (DAC) tarafından yapılmıştır. Komite, dış yardımı ekonomik kalkınma ve refahı desteklemek için gerçekleştirilen ve hibe şeklinde sağlanan mali akımlar, teknik yardım ve mallar şeklinde tanımlamaktadır (Radelet,2006:4). Tanımın kapsamı içerisinde askeri yardımlar ve kalkınma amacı taşımayan yardımlar bulunmamaktadır (Radelet, 2006:4).

Komite tarafından dış yardımlar üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar; resmi kalkınma yardımı (RKY-Official Development Assistance, ODA), resmi yardım (RKY-Official Assistance, OA)" ve sivil toplum kuruluşları (STK), dini gruplar, dernekler, vakıflar ve özel şirketler tarafından gönüllü olarak gerçekleştirilen hibe şeklindeki yardımlardır (Radelet, 2006:4). Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından yapılan tanımlamaya göre gelişmekte olan devletlere yapılan resmi kalkınma yardımlarının;

- Mutlaka kamu kaynaklı olması,

- Yardım alan tarafın ekonomik kalkınmasını sağlama amacı ile aktarılmış olması,
- Yapılan kaynak aktarımının imtiyazlı olması ve en az %25'inin hibe olarak tahsis edilmiş olması gerekmektedir (OECD, 2008:1).

Ekonomik kalkınmayı amaçlamayan acil insani yardımlar, her türlü savaş silahları ya da askeri yardımlar, geri ödemesi kolaylaştırılmış olsa bile tamamı geri ödenmek üzere verilen her türlü krediler, özel sektör kaynaklı aktarımlar, STK'lar tarafından gerçekleştirilen yardım faaliyetleri resmi kalkınma yardımları arasında değerlendirilmemektedir.

Resmi kalkınma yardımları, acil insani yardımlar sonrasında mağduriyet yaşayan bölgenin eski haline dönebilmesinde önem taşımaktadır. Bu nedenle kalkınma yardımı sürecinin alıcı tarafın harekete geçirilmesi ve işbirliği olanaklarının değerlendirilmesi üzerine kurgulanması gerekmektedir. Böylece taraflar arasında işbirliği vasıtasıyla kurulacak olumlu etkileşim hem karar alıcıların hem politika yapıcıların ulusal ve bölgesel konularla birlikte küresel düzeydeki insani sorunlara yönelik çözüm arayışına girmelerini de sağlayacaktır.

1.4.İnsani Müdahale

Uluslararası ilişkilerde müdahale kavramı çeşitli durumlar için kullanılmakla birlikte dar anlamda bir devletin iç işlerine müdahale anlamına gelmektedir. Kavram genellikle, “devlet, devlet grubu, uluslararası organizasyonlar veya diğer uluslararası aktörlerin belirli siyasi amaçlar için başka bir devletin siyasi sistemini etkilemek üzere zorlama araçlarını kullandığı hesaplanmış eylem” olarak tanımlanmaktadır Geldenhuys (1998:6). İnsani müdahale ise esas olarak “hedef devletin vatandaşlarını, uluslararası insan haklarının ihlalden korumak amacıyla, bir devlet, devlet grubu ya da uluslararası kuruluş tarafından tehdit ya da güç kullanımı”nı ifade etmektedir (Murphy,1996:12). Kavrama ilişkin bu tanım dikkate alındığında insani müdahale teriminde “müdahale” ve “insani” olmak üzere birbirleriyle bağdaşmayan iki bileşenin yan yana olduğu görülmektedir. Bu nedenle insani müdahale, uluslararası ilişkilerde en tartışmalı konulardan biri haline gelmiştir. Özellikle 1990'lardan itibaren insani müdahalenin meşruiyeti uluslararası ilişkilerin teorisyenleri ve uygulayıcıları arasında tartışılmaya başlamıştır. Bir kesim insani müdahalenin yasal veya haklı olamayacağını söylerken diğer

kesim insan haklarının korunmasına müdahale etme zorunluluğu olduğunu savunmuştur. Bu tartışmalar sırasında Francis Kofi Abiew insani müdahalelerin meşru bir zemine oturtulabilmesi için sorulması gereken üç temel soru olduğuna vurgu yapmıştır. Abiew, “Devletlerin vatandaşlarının haklarını korumak konusunda sahip oldukları asgari görev var mı? Bu asgari görevlerin ihlali, insani müdahalenin gerekçesini teşkil edebilir mi? Böyle bir müdahale nasıl etkili bir şekilde uygulanmalıdır?” sorularına verilecek yanıtların insani müdahalenin meşru olup olmadığı konusunda belirleyici olacağını ifade etmiştir (Abiew, 1999:17).

Çoğunluk tarafından egemen devletlerin vatandaşlarını açlık, etnik temizlik, katliam vb. tehditlerden koruma sorumluluğuna sahip olduğu kabul edilmekle birlikte bir devletin vatandaşlarına karşı acımasızca davranması durumunda müdahale edilip edilmemesi konusunda görüş farklılıkları bulunmaktadır. Bir grup yazar, müdahale etmenin başka bir devletin egemenliğini ihlal ettiğini ve insani müdahalelerin askeri hareket için yeni bir gerekçe haline geldiğini söylemekte ve bu nedenle başka bir devletin müdahale etme hakkını inkar etmekte ve belirli bir devlet ya da devlet grubu tarafından gerçekleştirilecek olan bu müdahalenin devletlerin kendi politik ve ekonomik amaçlarını gerçekleştirmek için kullanılabileceği belirtilmektedir. Bununla birlikte devletlerin koruma sorumluluğunu yerine getirmede isteksiz davranması ya da yerine getirmek istememesi durumunda uluslararası toplumun müdahale hakkına sahip olduğu ve bu müdahalenin BM gibi uluslararası kurumlar vasıtasıyla yapılması gerektiğini savunan düşünürler de bulunmaktadır (Holzgreffe, 2003:52, Mehta, 2006:270-283, Doyle ve Recchia, 2011;1434). Ancak insani müdahale her ne kadar uluslararası toplum tarafından gerçekleştirilse de devletlerin egemenliği ile insan haklarının korunması arasında bir denge olmalıdır. Bu bağlamda “ciddi tehdit ve geniş çaplı insan hakları ihlallerinin varlığı, güç kullanımının son çare olması, güç kullanımı amacının insan hakları ihlallerini durduracak şekilde sınırlandırılması, yüksek başarı olasılığı, güç kullanımının ilgili hedeflere ulaşmakla orantılı olması, müdahalenin hedef devletlerin bağımsızlığını ihlal etmemesi, müdahalenin amacı ve yürütülmesi ile ilgili her şeyin açık olması” gibi kriterler insani müdahale gerçekleştirilmeden önce dikkate alınmalıdır (CSS Strategic Briefing Papers).

İnsani müdahale örneklerine Soğuk Savaş öncesinde rastlanmakla birlikte uluslararası toplumun bu konu üzerine yoğunlaşması 1990’lardan sonra olmuştur. İnsani müdahale bu

dönemde küreselleşmenin etkilerinin hızlanmasıyla birlikte daha fazla destek kazanmış ve uluslararası örgütler insan haklarının korunmasında etkin bir rol oynamaya başlamıştır (Jackson, 1990:60). 31 Ocak 1992 tarihli BM Güvenlik Konseyi Zirvesi toplantısında, Güvenlik Konseyi üyeleri “devletler arasında savaşın ve askeri çatışmaların olmayışının uluslararası barış ve güvenliği sağlamak için yeterli olmadığını” belirtmiştir. Ayrıca toplantıda ekonomik, sosyal, insani ve ekolojik gibi askeri olmayan alanlarda meydana gelen istikrarsızlıkların barış ve güvenliği tehdit ettiği ifade edilerek (UN Doc. S/PV 3046, 143, 31 January 1992) uluslararası topluluğun devletlerin iç işlerine katılma ve karışma hakkı olduğu konusunda yeni bir anlayış geliştirilmiştir. Başka bir ifadeyle, BM Güvenlik Konseyi, sığınma akışlarını, insani felaketleri ve insan hakları ihlallerini içerecek şekilde uluslararası barış ve güvenliğe yönelik tehditlerin tanımlanmasında daha esnek karar vermeye başlamıştır. Buna bağlı olarak BM Şartı'nın VII. Bölümünün daha geniş yorumlanması insani müdahalelerin sayısındaki artışı beraberinde getirmiş ve bu politika insani müdahaleyi dünya olaylarının merkezine taşımıştır (Hehir,1998; s. 52).”

Soğuk Savaş sırasında insani müdahale sayısında artış meydana gelmesine rağmen özellikle 1990'ların ilk yarısında Somali, Haiti, Bosna ve Ruanda'ya yönelik insani müdahalelerden uluslararası toplumun istenilen sonuçlara ulaşamaması hayal kırıklığı yaratmıştır (Geldenhuis, 33-35). Bunun üzerine BM Genel Sekreteri Kofi Annan egemenlik ve insan hakları arasındaki ikilemi uzlaştırmaya yönelik çağrıda bulunmuştur. Bu çağrı üzerine Kanada Hükümeti, 2001 yılında Uluslararası Müdahale ve Devlet Egemenliği Komisyonu'nu (ICISS) kurmak için girişimlerde bulunmuş ve “Koruma Sorumluluğu (R2P) oluşturulmuştur (Bellamy, 2011:16). Koruma sorumluluğu, egemenliğin devletlere sorumluluk yüklediği fikrine dayandırılmıştır. ICISS raporunda devlet egemenliğinin sorumluluğu ifade ettiği ve halkın korunmasında birincil sorumluluğun devletin kendisine ait olduğu ifade edilmiştir (The Responsibility to Protect,2011). Başka bir ifadeyle egemenliğin diğer devletlerin egemenliğine saygı göstermek ve devlet içindeki tüm insanların onuruna ve temel haklarına saygı duymak şeklinde çifte sorumluluğu beraberinde getirdiği belirtilmiştir (Gareth Evans and Mohamed Sahnoun, 2002;102). Ayrıca raporda bir devletin, vatandaşlarını koruyamadığı veya korumak istemediği zaman egemenlik hakkını kaybedeceği ve onları koruma sorumluluğunun uluslararası devletler topluluğu tarafından karşılanacağı beyan edilmiştir (Thakur, 2011:137).

BM çerçevesi dışında kurulan R2P, 2004 yılında BM reformu bağlamında tartışılmış (Bellamy, 2009:117) ve 2005 yılında ise Dünya Zirvesi'nin devlet başkanları tarafından oybirliğiyle kabul edilmiştir (Glanville ,2011:470). ICISS'in "Koruma Sorumluluğu" Raporu'nda, R2P'nin (1)devletlerin vatandaşlarını soykırım, etnik temizlik, savaş suçu ve insanlığa karşı suçlara karşı birincil koruma sorumluluğu, (2)devletlerin vatandaşlarına yönelik koruma sorumluluğunu yerine getirmesinde uluslararası toplumun yardım etme sorumluluğu, (3)devletlerin vatandaşlarını koruyamaması durumunda BM Antlaşması'na uygun olarak uluslararası toplumun zamanında ve kesin bir şekilde harete geçme sorumluluğu olmak üzere üç dayanaktan oluştuğu belirtilmiştir (Bellamy,2010;143). Bununla birlikte müdahalenin gerçekleştirilebilmesi için doğru otorite, haklı sebep, doğru niyet, son başvuru, orantılı araçlar ve makul beklentiler dahil olmak üzere altı kriterin varlığı öngörülmüştür (International Commission on Intervention and State Sovereignty, 32). Buna göre bir müdahale gerçekleştirilebilmesi için ilk olarak doğru otoritenin, başka bir ifadeyle BM Güvenlik Konseyi'nin onayı gerekmektedir. Ayrıca müdahale herhangi bir sebeple değil soykırım, etnik temizlik, savaş suçu ve insanlığa karşı suçlar nedeniyle büyük ölçekte can kaybına neden olan durumlarda insani çıkarlar gözetilerek gerçekleştirilebilmektedir. Buna ilave olarak müdahale ancak siyasi ve ekonomik yaptırımlar gibi tüm önleyici tedbirlerin denenmesi sonucunda başarılı olunamaması ve bir devletin vatandaşlarını koruma konusunda sürekli olarak başarısız olması durumunda son çare olarak kullanılabilir. Kullanılacak gücün korunmak istenen insani amaç ile orantılı olması beklenmekte ve müdahale yalnızca insani hedeflere ulaşıldığında başarı olarak kabul edilmektedir (International Commission on Intervention and State Sovereignty, 32-49). Bu kriterler dikkate alındığında Koruma Sorumluluğu'nun özünde insan haklarına ilişkin korumanın yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte devletlerin sorumluluklarını yerine getirememesi durumunda vatandaşları korumak için uluslararası işbirliğine çağrıda bulunulacağı belirtilmekte ancak insan hakları ihlallerini durdurmak için son çare olarak güce başvurulacağı ifade edilmektedir.

1.5.Politik istikrar

Politik istikrarın ne olduğu konusunda farklı görüşler ve yaklaşımlar mevcuttur ve yapılan birçok çalışma devlet istikrarı üzerine odaklanmaktadır, Hurwitz bu çalışmaları (a) şiddetin yokluğu, (b) hükümetin devamlılığı, (c) yasal anayasal rejimin varlığı, (d) yapısal değişikliğin yokluğu, (e) çok yönlü toplumsal katkı (Hurwitz,1973;449) olmak üzere temelde beş başlık altında toplamaktadır. şiddetin yokluğu olarak politik istikrar kavramında istikrarlı yönetim biçimi barışıl ve yasalara uyan toplum olarak ifade edilmektedir. Burada karar yapımı ve politik-sosyal değişimler çatışma ve saldırganlık vasıtasıyla sorunların çözüme kavuşturulduğu anomik süreçlerle değil, kurumsallaşmış ve fonksiyonel prosedürlerin sonuçları olarak meydana gelmektedir (Hurwitz,1973;449). Bu yaklaşımlar sistemin yöneticilerinin şiddet olayları nedeniyle ani değişimini istikrarsızlığın kanıtı olarak varsaymaktadır (Hurwitz,1973;450). Hükümetin dayanıklılığı olarak politik istikrar kavramında iki farklı devlete ait hükümetin görevde kalma süreleri göz önünde bulundurulmaktadır. Bir hükümetin görevde kalma süresi ne kadar uzun ise o kadar çok istikrarlı olduğu varsayılmaktadır (Hurwitz,1973;452). Yasal düzeninin varlığı olarak politik istikrar, politik sistemin ve sistemin çıktılarının halk tarafından ne ölçüde doğru ve uygun bulunduğu olarak tanımlanmaktadır. Bu görüşe göre “yasallık” istikrar konseptini tanımlamaya yardımcı olmaktadır ve istikrarlı bir sistemin sonucu olarak görülmemektedir. Bu yaklaşımlar istikrarı yalnızca olumsuz fenomenlerin yokluğu olarak görmemekte, olumlu desteğin ve kabulün varlığı olarak kabul etmektedir (Hurwitz,1973;455). Yapısal değişikliğin yokluğu olarak politik istikrar yaklaşımlarında sistem temel düzenlemeleri ve kurumları ile ilgili değişimlerden yıllarca kaçılabilmışse istikrarlı olarak görülmektedir (Hurwitz,1973;457). Çok yönlü toplumsal katkı olarak politik istikrar, tek bir ölçüme dayananlardan çok sistemik istikrarı ifade etmektedir. Bununla birlikte toplumsal katkılar çok çeşitli şekillerde olabilmektedir. Bu nedenle bu yaklaşımlar niceliksel olarak tamamen ölçülemez olmasa da doğru bir şekilde değerlendirme yapabilmek için bütün bilgiye dayanan karşılaştırmalı analiz yerine daha çok bir devletin derinlemesine çalışmalarını gerekli kılmaktadır (Hurwitz,1973;458).

Margolis, Hurwitz’in devlet istikrarına ilişkin yapmış olduğu sınıflandırmaların yanı sıra “kontrolün yokluğu”, “devletin işlerliği” ve “politik davranışın yapısı” olmak üzere üç farklı yaklaşımlardan daha bahsetmiştir (Margolis,2010;326-345). İlk yaklaşımlarda istikrarsızlık kontrolün yokluğu olarak tanımlanmaktadır. Daha çok resmi kontroller

üzerine odaklanılmakta toplumsal normlar gibi gayri resmi kontrol yöntemleri üzerinde durulmamaktadır. Bu görüşe göre yasadışı bir toplum istikrarsız bir toplum anlamına gelmektedir (Zartman,2005). Devlet işlerliği yaklaşımı daha çok “Başarısız Devletler” literatüründe örneklendirilmektedir (Zartman,2005). Kavramın tanımına ilişkin literatürde bir uzlaşma bulunmamakla birlikte üzerinde en fazla uzlaşma sağlanan tanım Zartman tarafından yapılmış, “Başarısız Devlet” kavramı devlet işlerliği çerçevesinde açıklanmıştır. Başarısızlık/ İş görmezlik devletin temel faaliyetlerinin artık işlemez hale gelmesi olarak tanımlanmıştır (Zartman,2005). Bu yaklaşım devletleri sorumlulukları karşılayabildiği, güvenliği sağlayabildiği ve vatandaşlarına fırsat ve kamu hizmeti sunabildiği ölçüde istikrarlı olarak görmektedir. İstikrarın devletin ekonomik, politik ve sosyal kalkınmasına yardım edecek şartlara öncülük etmesi beklenmektedir. Bu çerçevede bir devlet tarafından düzenin sağlanması, insanların beslenmesi, temel hizmetlerin yerine getirilmesi, istihdam yaratılması, dönüş yapan sığınmacıların ve yerinden edilmiş kişilerin topluma kazandırılması gibi uygulamaların varlığı istikrarın göstergeleri olarak kabul edilmektedir (Krasner,2005;158). Bu faaliyetler kapsamında devlet işlerliği istikrar, devlet işlevsizliği ise istikrarsızlıkla eşdeğer kabul edilmektedir (Margolis,2010;329; Cojanu vd,2007;15). Politik davranışın yapısını istikrar olarak gören yaklaşımda bir hedef doğrultusunda gücün dağılımına meydan okuyan ya da onu teyit eden tüm eylemler politik olarak kabul edilmektedir. Yalnızca toplumsal beklentiler veya roller ile ilgili eylemler politik olma özelliğine sahiptir. Eğer eylem rol beklentilerinin dışındaysa kabul görmemekte, rol beklentilerinin içindeyse onaylamaktadır. Ake’e göre roller önemlidir, çünkü onlar politik eylemleri kontrol etmektedir, sonuç olarak beklentiye, planlamaya, düzenlemeye ve istikrara izin vermektedir. Resmi ve gayri resmi olmak üzere iki tür rolden bahsedilebilmektedir. Resmi roller otorite tarafından tanımlanmakta, standartlaştırılmakta ve yetkililer tarafından uygulanmaktadır. Gayri resmi roller veya gelenekler ise sosyal etkileşim tarafından yapılandırılmakta, tanımlanmakta ve uygulanmaktadır. Bu rollerden herhangi birini ihlal eden davranış politik istikrarsızlık eylemi niteliği taşımaktadır (Ake,1975;271-283).

Tablo 1.Devlet İstikrarına Yönelik Yaklaşımlar

Başlık	Tanım: “İstikrar.....”
Şiddetin Yokluğu	... yönetimde şiddetin yokluğu demektir.
Yapısal Değişimin Yokluğu	...nesnelerin temel özelliklerini tehdit eden değişimlerin yokluğu demektir.
Kontrolün Yokluğu	...yükün paylaşılması, istikrarsızlık devletin yönetimi kontrol etmekteki yetersizliği demektir.
Devlet İşlerliği	...devletin politik sorumluluklarını ne ölçüde karşılayabildiğidir.
Göstergeler ve Bağıntılar	...belirsiz, ancak olasılıklı bir şekilde yapısal bağıntılara bağlı (Hurwitz,1973;458).
Politik Davranış Yapısı	...yönetimdeki politik davranışın düzenlenme derecesidir.

Kaynak: Margolis, J. Eli,(2010, 327)

1.6.Liberal Güç Anlayışı

Birinci döneme hakim olan klasik liberal yaklaşım uluslararası ortamın anarşik yapısını kabul etmekle birlikte düzenin değerler, karşılıklı çıkarlar ve yaptırımlar ile sağlanacağı ve “Toplumsal Sözleşme” ve “Görünmez El” kuramlarının bu ortamı şiddet ve kargaşadan kurtaracağı varsayımına dayanmıştır. Liberalizmin hümanist anlayışı kuram için yol gösterici olmuş ve askeri güç kullanımından ziyade uluslararası işbirliği ve çatışmaları önleme bu kuramın temelini oluşturmuştur. Uluslararası kuruluşların, hukuk kurallarının ve rejimlerin tesis edilmesinin kuvvete başvurma nedenlerini ortadan kaldıracığı ve devletlerin barışçıl yöntemleri tercih edeceği kabul edilmiş ve “güç” ve “güç politikaları”na yoğun eleştiriler yöneltilmiştir (Kirk,1947;4). 1970’lerde neoliberal akımın temellerinin atılmasıyla birlikte (Brown vd.,2005;45) de güç kavramına “cazibe oluşturmak, ortak değerlerden beslenen ortak menfaatler yaratmak, çoğulcu ve çok kutuplu yapılmayı benimseyen politikalar uygulamak” suretiyle yeni bir boyut kazandırılmıştır. 1990’da Amerikan iktidarında meydana gelen düşüş ile ilgili tartışmalar sırasında Nye, gücün bu yeni boyutuyla ilgili olarak “yumuşak güç” kavramını öne sürmüştür (Nye,1990;31-32).

Nye, güç kavramını “birinin istediğini elde etmek için başkalarının davranışını etkileme yeteneği” olarak tanımlamış (Nye, 2009:160) ve “davranışsal güç “ ve “kaynak gücü” arasında temel bir ayrım yapılabileceğini söylemiştir. Davranışsal gücü istenilen sonuçları

elde etme yeteneği olarak ifade etmiş ve sırasıyla sert ve yumuşak güce bölünebileceğini belirtmiştir. Nye'a göre sert güç, başkalarının yapmak istemedikleri bir şeyi ceza tehdidi veya ödül vaadi yoluyla yapmalarını sağlamayı ifade ederken, yumuşak güç ise zorlamadan ziyade çekim yoluyla istenilen sonuçlara ulaşma yeteneğini belirtmektedir. Bu duruma bağlı olarak sert güçle ilişkilendirilen kaynaklar arasında kuvvet ve para gibi maddi kaynaklar bulunurken yumuşak güçle ilişkilendirilen kaynaklar kurumlar, fikirler, değerler, kültür ve politikaların algılanan meşruiyeti gibi maddi olmayan faktörleri içermektedir. Başka bir ifadeyle yumuşak güç vasıtasıyla askeri kaynaklar veya parayla satın alma gibi doğrudan güç vasıtaları kullanılmaksızın yaratılan cazibe ve oluşturulan kurumlar yardımıyla istenilen davranışlar gerçekleştirilebilmektedir (Nye, 2011a:216-217)

Tablo2 :Sert ve Yumuşak Güç Arasındaki Temel Farklar

	Davranışlar	Temel araçlar	Hükümet politikaları
Askeri güç	Zorlama Caydırma Koruma	Tehdit Kuvvet	Zorlayıcı diplomasi Savaş İttifak
Ekonomik güç	Teşvik Zorlama	Para verme Ya(p)tırım ⁴¹⁸	Yardım Rüşvet Yardım(yaptırım) ⁴¹⁹
Yumuşak güç	Hayranlık uyandırma Gündem yaratma	Değerler Kültür Politikalar Kurumlar	Kamu diplomasisi İki taraflı ve çok taraflı diplomasi

Kaynak: (Nye, 2005a,37)

2004 yılında Nye yumuşak güç kavramını “zorlama veya ödeme yerine cazibe ile istediğini elde etme kabiliyeti” olarak tanımlamıştır (Nye,2004; x). Bu tanımdan yedi yıl sonra kavrama ilişkin daha kapsamlı ve geniş bir tanım yapılmıştır. Buna göre yumuşak güç, istenilen sonuçları elde etmek amacıyla gündem oluşturma, ikna etme ve cazibenin ortaya çıkarılmasını sağlayacak araçlar vasıtasıyla diğerlerini etkileme kabiliyeti olarak ifade edilmiştir (Nye,2011a;20-21). Yumuşak gücü açıklamak için Nye, bir uçta “command power (emir)” diğer uçta “cooptive power (yanına çekme)” in yer aldığı bir süreç sunmuştur. (Nye,1990;267). Command power (emir) terimi “başkalarının yaptıklarını değiştirme yeteneği”, cooptive power (yanına çekme) kavramı ise “başkalarının istediğini değiştirme yeteneği” olarak tanımlanmıştır (Nye,1990;267).

Tablo 3: Sert ve Yumuşak Güç Davranış Spektrumu

	Sert	Yumuşak
Davranış Spektrumu	Zorlama Emir	İkna Etme Gündem Yaratma Cazibe Yanına Çekme
En Uygun Kaynaklar	Baskı Yaptırımlar	Ödemeler Rüşvet Kurumlar Değerler Kültür Politikalar

Kaynak: (Nye,2005a,s.17)

Bu süreçte tehdit, gündem belirleme, çerçeveleme, ödeme vb. farklı etki teknikleri bulunmaktadır (Nye,1990;2004;2011a). Gündem belirleme, olumlu çekicilik ve ikna, yumuşak güce ilişkin davranış yelpazesinin parçalarını oluşturmaktadır (Nye, 2011a;20). Ancak bu davranış biçimleri yumuşak güç oluşturmak için her ne kadar makul birer politika aracı olarak görülse de hedef tarafından da meşru olarak görülmesi gerekmektedir. Bu durum onun ilişkiyel yönüne işaret etmektedir. Başka bir deyişle öznelerin algıları ve değerleri bir kaynağın sert veya yumuşak güç üretip üretmediği konusunda belirleyici olmaktadır. Bu bağlamda bir devletin sahip olduğu ve savunduğu değerlerin yaygın biçimde diğer devletler tarafından paylaşılıyor olması değerleri takip edilen bu devletin takipçi devletleri etkilemesine ve yönlendirmesine imkan tanımaktadır (Nye,1990).

Devletin değerlerini ve uygulamalarını kullanarak içtenlikle başkalarını cezbetme ve ikna etme konusunda başarılı olması durumunda etkili bir yumuşak güce sahip olduğu kabul edilmekle birlikte yumuşak gücünü oluşturan kaynakların neler olduğu konusunda belirsizlikler varlığını hala sürdürmektedir. Davranışsal anlamda çekici bir gücü ifade eden yumuşak gücün kaynakları ise bu cazibeyi üreten varlıklardır (Nye,2008). Sert güç kaynağı olarak bilinen askeri ve ekonomik kaynakların da belirli durumlarda kullanım şekillerine bağlı olarak yumuşak güç kaynağı olabileceği kabul edilmekle birlikte (Nye, 2013; Baldwin,2016;165) Nye'a göre (2008;96) bir devletin yumuşak gücü esas olarak üç kaynağa dayanmaktadır: *Kültürü* (başkaları için cazip olduğu yerlerde), *politik değerleri* (Yurt içi ve yurt dışındaki hükümet politikaları başka bir potansiyel güç kaynağıdır. Hükümet politikaları yurt içinde ve yurt dışında var olduğu zaman bir devletin yumuşak

gücünü güçlendirebilir veya azaltabilir) ve *dış politikaları* (Diğerlerinin görüşüne karşı ikiyüzlü ve kayıtsız görünen ya da ulusal çıkarlara dar bir yaklaşım öngören dış politikalar yumuşak güce zarar verebilmektedir.)

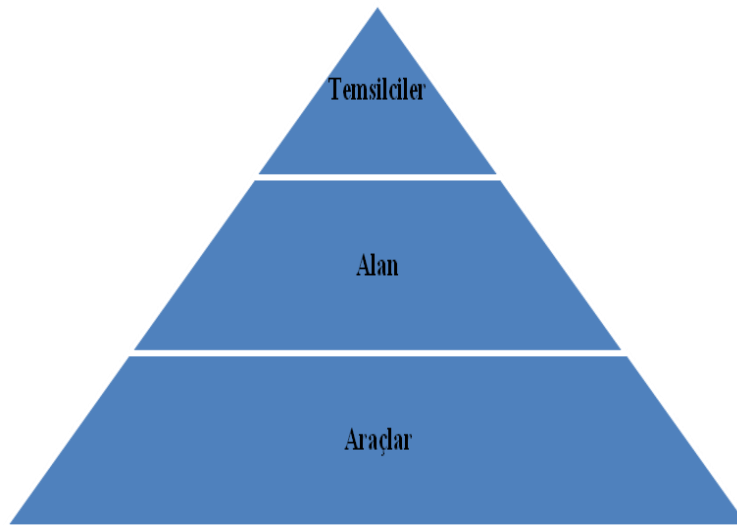
Yumuşak güç kaynakları çeşitli olmakla birlikte etkinleştirilmesinde de farklı araçlar ve uygulayıcılar yer almaktadır. Kaynakların etkinleştirilmesinde “temsilciler, alan ve araçlar “olmak üzere üç önemli unsur rol oynamaktadır:

- 1) *Temsilciler*: Yumuşak güç girişimlerini yaratan ve uygulayan kişi / kuruluşları ifade etmektedir. (MNE'ler; STK'lar; Özel sektör; Bireyler; Ağlar; Sivil toplum) Günümüzde devletler, STK'lar, ve çok uluslu şirketler yumuşak gücün etkili temsilcileri arasında bulunmaktadır. Ulus devletler, çeşitli kurumları aracılığıyla bir yandan yumuşak güç faaliyetlerini sürdürürken diğer taraftan hükümetlerin karar alma süreçlerinde diğer aracı kurumları faaliyetlere entegre etme konusunda da önemi roller üstlenmektedir (Bolewski, 2008). Medya teknolojilerinin çoğalması ile birlikte ön plana çıkan STK'lar, bugün temel amacı ulusal veya uluslararası düzeyde ortak hedefleri geliştirmek olan profesyonelleşmiş bağımsız toplumsal kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır (Martens, 2002: 277). Genelde, yönetim tarzlarında bürokratik değillerdir ve etkinliklerinin ve hesap verebilirliklerinin bir sonucu olarak meşruiyet kazanmışlardır. Örgütsel öncelikleri ve taban örgütlenmeleri nedeniyle de genellikle güçlü ve meşru oyuncular olarak görülmekte ve bu özellikleri sayesinde nesnelliği ve şeffaflığı sağlayabilecekleri düşünülmektedir. Bununla birlikte, kamu diplomasisinin belirli unsurları, ulusal çıkar ve politika hedefleriyle bağlantılı olduğu için kaçınılmaz olarak politik aktörlerle belirli düzeyde bağlantıları bulunmakta (Sanyal, 1998) ve her zaman hükümetin görüş alanı içerisinde hareket etmektedir. (Nye ve Armitage 2007: 49). Önemli yumuşak güç aktörlerinden bir diğeri çok uluslu şirketlerdir (Nye, 1990: 168). Şirketler, toplumların çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğinin uzun vadeli iş sürekliliğinin sağlanmasının bir parçası olduğu inancına dayanan kurumsal sosyal sorumluluğu kendi politika ve süreçlerine katarak (UNAC ve UNGC, 2010) birçok konuda, özel aktörler ve küçük devletlerden daha güçlü hale gelmiştir. Ekonomik bağımlılık, ulus ötesi aktörler, teknolojinin yayılması, değişen politik meseleler ve bunların yanı sıra modernleşme ve gelişmekte olan

devletlerdeki iletişimin artması da çok uluslu şirketler vasıtasıyla yumuşak gücün yayılımına katkıda bulunmuştur (Nye, 1990: 160-162).

- 2) Alan: Yumuşak güç oluşturulabilecek alanları ifade etmektedir. (Dış politika; İç politika, Kültür ve Tarih; Eğitim ve Bilim; İş; Yaratıcı endüstriler; Teknolojiler; Turizm; Spor; Çevre gibi) Yumuşak gücü oluşturabilecek unsurlar her devlet için farklılık gösterebilir. Bu nedenle bir devlet için olumlu etkiye sahip olan bir şey, diğeri için olumsuz etki yaratabilmektedir. Bununla birlikte Nye, bir devletin (2005), yumuşak gücün tarih, coğrafya, kültürel çeşitlilik, ekonomik güç, sosyal örüntü, demokratik gelişim, sivil toplum örgütlerinin yaygınlığı ve etkileri, bilim ve teknoloji altyapısı ve toplumsal yaşamın sanat ve spor gibi değerleri tarafından oluşturulabileceğini ifade etmiştir. Bu kaynaklara ek olarak bazen liderler ve rejimler de bir devlet için yumuşak güç kaynağı olarak karşımıza çıkabilmekte (Li et al. 2012) ve farklı inanç sistemi ve değerlere sahip olan devletlerin bu eşsiz özellikleri tarafından oluşturulan politik kültür de yumuşak güç kaynakları arasında yer alabilmektedir (McClory, 2010).
- 3) Araçlar: Yumuşak gücün etkin hale getirildiği kanunlar ve politikalar; sözleşmeler (yurtiçi, bölgesel, uluslararası); programlar; etkinlikler; konferanslar; sergiler; konserler; sempozyumlar; yayınlar gibi belirli aletleri/araçları ele almaktadır. Nye bu araçlardan bir devlete özgü medya, kültür, sanat, bilim, spor, eğitim aracılığıyla gerçekleştirilen faaliyetlerin ilk sırada yer aldığını ifade etmektedir (Nye, 2005).

Şekil 4.Yumuşak Güç Kaynaklarının Etkinleştirilmesi

Nye yumuşak gc kavramını ne sürerken bunun sert güce alternatif olmadığını, aksine dünya siyasetinde meydana gelen değişime ve artan karşılıklı bağımlılık olgusuna bağlı olarak sert gücün tamamlayıcısı biçiminde ortaya çıktığını söylemiştir. Nitekim devletler dünya siyasetinde varlığını devam ettirmesine rağmen diğer aktörler de önemli hale gelmeye başlamıştır. Bu duruma bağlı olarak etkili bir dış politika oluşturulmasında nüfus, bölge, doğal kaynaklar, ekonomi, askeri gc gibi belirli kaynaklara sahip olmanın yanı sıra teknoloji, eğitim, ekonomik büyüme gibi unsurlarla birlikte iletişim, organizasyon ve kurumsal beceri gibi diğer araçların önem kazandığı belirtilmiştir (Nye, 2004: 69-80). Ancak, yalnızca yumuşak gc ile etkili dış politika stratejileri üretme ihtimalinin düşük olduğunu ifade eden Nye, sert ve yumuşak gc kaynaklarını etkin bir Şekilde birleştirme yeteneğini tanımlamak üzere “akıllı gc” kavramını kullanmıştır. Akıllı gc kavramının temelinde sert ve yumuşak gücü başarılı bir Şekilde birleştiren stratejilerin yer aldığını söylemiştir. Başka bir ifadeyle akıllı gc; ekonomik, askeri, politik, hukuki, diplomatik, kültürel değerler gibi unsurların hepsinin aynı anda bir araya getirilmesini ve ilerinden bir veya bir kaçının seçilerek uygulanması yoluyla hayata geçirilmesini ifade etmektedir (Kaya, 2009:40). Ayrıca Nye’a göre hem küçük hem de büyük devletler ve hatta devlet dışı aktörler bu stratejileri geliştirebilmektedir (2009:160-163, Nye,2013).

BÖLÜM 2.TÜRKİYE’NİN SURİYE’YE YÖNELİK İNSANİ DİPLOMASİ FAALİYETLERİ

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan itibaren geleneksel dış politikanın özelliklerini genel olarak mevcut sınırları ve kurulu dengeleri muhafaza etme amacı güden “statükoculuk” ile Batı medeniyetinin ekonomisine, bilimine ve uygarlığına vurgu yapan “baticılık” oluşturmuştur. Ancak 2002 Kasım tarihinde Adalet ve Kalkınma Partisi’nin seçimleri kazanması ve sonrasında 2009 yılında Ahmet Davutoğlu’nun Dışişleri Bakanlığına atanmasıyla birlikte Türkiye’nin güvenlik eksenli dış politika anlayışında değişim meydana gelmiştir. Bu durum Türkiye’nin Ortadoğu’daki devletlerle olan ilişkilerine de yansımış ve diplomasi, arabuluculuk, ekonomik entegrasyon ve kültürel bağlar oluşturma gibi yumuşak güç araçları vasıtasıyla “sıfır sorun politikası” çerçevesinde bölge devletleriyle iyi ilişkiler geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Türkiye komşularla sıfır sorun politikası çerçevesinde 2002-2011 yılları arasında Suriye ile ilişkilerinde önemli aşama kaydetmiştir. Türkiye tarafından ‘ortak kader, ortak tarih, ortak gelecek’ vurgusu yapılarak Suriye ile siyasi, güvenlik, ekonomik, kültürel ve toplumsal ilişkilerin geliştirilmesine yönelik çeşitli adımlar atılmıştır. Ancak 2011 yılında Arap Baharı’nın Suriye’yi etkilemesiyle birlikte taraflar arasındaki ilişkinin seyri değişmiştir. Türkiye’nin krize doğrudan müdahil olması iki devlet arasındaki ilişkilerin bozulmasına neden olmuştur.

2011 yılında Suriye’de meydana gelen olaylar ve Türkiye’nin bu konudaki Suriye’ye yönelik tavrı ile taraflar arasındaki ilişkiler kopma noktasına gelmesine rağmen Türkiye, Suriye’de yaşananlara kayıtsız kalmamıştır. Suriye’deki krizden en fazla etkilenenlerden biri olarak Türkiye, Suriye krizini öncelikli gündem haline getirmiştir. Hem insani yardım hem de krizin siyasi çözümü için girişimlerde bulunmuştur. Özellikle insani yardım politikaları kapsamında ilk günden itibaren Suriye’de zor durumda kalan insanlara insani yardım eli uzatılmıştır. Bununla birlikte rejimin baskıları nedeniyle Suriye’yi terk eden milyonlarca kişi açık kapı politikası çerçevesinde Türkiye’ye kabul edilmiştir. Suriyeli vatandaşların insani güvenliğinin sağlanması için başta devlet olmak üzere çeşitli kuruluşlar vasıtasıyla yardım faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

Türkiye Suriye’ye yönelik gerçekleştirdiği insani diplomasi faaliyetleri ile öncelikli olarak hem Suriye’deki mağdurların hem de Türkiye’ye gelen Suriyeli sığınmacıların

insan güvenliğini hedeflemiştir. Ancak bu faaliyetler ile ulaşılmak istenen amaç bununla sınırlı kalmamış, dış politikanın tamamlayıcı bir aracı olarak insani diplomasi faaliyetlerinin Türkiye'nin yumuşak gücüne sağlayacağı katkı Türkiye'nin uluslararası ve bölgesel itibarı ile politik sahadaki etkinliğini arttırmak için bir fırsat olarak görülmüştür.

2.1. Türk Dış Politikasında İnsani Diplomasi

Türk dış politikasının 2000'li yıllara kadar genel seyri ve yapısı dikkate alındığında uluslararası politikada meydana gelen olaylar karşısında etkin bir konuma sahip olmadığı ve daha çok büyük güçlere bağlı olarak hareket ettiği görülmektedir. Ancak Soğuk Savaş sonrası uluslararası arenadaki önemli değişimler ve Türkiye'nin yaşadığı yerel dönüşümler bu duruma etki ederek Türkiye'nin yeni bir dış politika vizyonu oluşturmasını sağlamıştır (Aras ve Polat, 2007:474). Günümüzde Türkiye'nin dış politika girişimlerini ve uygulamalarını, Türkiye'nin güvenliğini bölgesel güvenliğe dahil eden ve yeni bir güvenlik tanımına dayanan dış politika anlayışı yönlendirmektedir (Aras ve Fidan, 2009:197). Bu dış politika anlayışı çerçevesinde Türkiye "komşularını rakip veya düşman olarak değil, potansiyel ortaklar" olarak görerek (Aras ve Polat, 2007:477) farklı coğrafyalarda yer alan devletlerle yeni ilişkiler inşa edilmesi ve geliştirilmesi için çeşitli girişimlerde bulunmaktadır. Bu bağlamda son zamanlarda Türkiye tarafından dış politika vizyonunun insani ve değer odaklı yapısını yansıtan insani diplomasi yeni dış politika araçları arasında yer almaktadır.

İnsani diplomasi ile ilgili birçok tanım yapılmasına rağmen bu tanımların hiçbiri tam olarak Türkiye'nin insani diplomasi anlayışını yansıtmamaktadır. Türkiye'nin bakış açısından insani diplomasi, insanlığın tümünün geleceği ile ilgili politika alanlarında yeni bir diplomasi dili geliştirmeyi amaçlayan insani yardımın ötesinde bir vizyon anlamı taşımakta (Davutoğlu, Beşinci Büyük Elçiler Konferansı) ve bu diplomaside vatandaşlar ile insani kaygılar öncelikli unsurlar arasında bulunmaktadır (Balcı ve Yeşiltaş, 2013:22). Dışişleri Bakanı Davutoğlu da Ocak 2013 tarihinde düzenlenen Beşinci Büyükelçiler Konferansı'nda yaptığı açılış konuşmasında insani diplomasiyi Türkiye'nin küresel politikada somutlaştırdığı siyasi değerlerden kaynaklanan vizyonun bir parçası olarak tanımlamıştır. Ayrıca konferansın son bildirisinde insani diplomasının Türkiye Cumhuriyeti'nin yetkin ve şefkatli yapısını yansıttığı ve çıkarlar ile değerlerin birlikte dikkate alındığı dış politikanın insan odaklı yapısını tasvir ettiği belirtilmiştir (Davutoğlu, Beşinci Büyük Elçiler Konferansı). Bu bağlamda Türk dış politikası çerçevesinde insani

diplomasi, insanlık onurunu bir referans noktası olarak görmekte ve kendi vatandaşları ile Türkiye'nin ortak bir tarihi paylaştığı insanlar arasında ayırım yapmadan (Haşimi,2014:141) tüm araçlarını ve yeteneklerini bu yönde kullanmayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede insani diplomasi vize muafiyet politikası, yeni elçiliklerin açılışı, insani yardımlara katılım, sivil-devlet ilişkilerinin sürdürülmesi, kriz dönemlerinde BM gibi uluslararası kuruluşlarda sorumluluk almak gibi dış politika faaliyetlerinin anlatılması için bir model olarak sunulmaktadır.

Davutoğlu Türkiye'nin insani diplomasisini "Türkiye'nin yurt dışındaki vatandaşlarına yönelik politikalar, coğrafi yakınlık ne olursa olsun kriz bölgelerine yönelik politikalar ve küresel düzen yapılarına ilişkin politikalar" olmak üzere üç boyut üzerinde değerlendirmektedir. İnsani diplomasinin bu üç boyutu, pasif bir değişim alıcısı olmak ve gerici bir dış politika izlemekten ziyade Türkiye'nin bölgedeki ve dünyadaki olayların gidişatına katılma ve bu olayları aktif olarak etkileme konusundaki kararlılığını yansıtmaktadır. Yeni dış politika vizyonunun bir parçası olarak insani diplomasi aşağıdaki alt bölümlerde ayrıntılı olarak değerlendirilmektedir.

İnsani diplomasinin ilk boyutu yurt dışındaki Türklere ve ilgili topluluklara odaklanmaktadır. Türkiye, çevresindeki bölgelerde yaklaşık 200 milyon insanın akraba ve ilgili topluluklarına karşı tarihi bir sorumluluk hissetmekte ve bu nedenle temaslarını sürdürmek ve onlarla bağlarını güçlendirmek için inisiyatif almaktadır (Yurtnaç, 2012:9). Bu çerçevede 2010 yılında Başbakanlık bünyesinde kurulan Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı bu sütunla ilgili girişimleri koordine etmekten sorumlu bulunmaktadır (Yurtnaç, 2012:3-4). Başkanlık görevlerini Dışişleri Bakanlığı, Diyanet İşleri, Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ve Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü gibi farklı kurumlarla işbirliği içerisinde gerçekleştirmektedir (Yurtnaç, 2012:5-6). Başkanlık, Türk vatandaşlarının, akrabalarının ve akraba topluluklarının inisiyatifleriyle kurulan STK'lara, kendi vatandaşlarının siyasi, sosyo-ekonomik ve kültürel yaşamlarına aktif olarak katılmalarını ve aynı zamanda kimliklerini ve kültürlerini koruyarak teşvik etmeleri için destek vermektedir. Bu amacı göz önünde bulundurularak "diaspora stratejisi" üzerinde çalışmakta ve yurt dışındaki Türk vatandaşlarını demokratik haklarını kullanma ve Türk diasporasının çıkarları için lobi yapma konusunda eğitmek için toplantılar düzenlemektedir. Ayrıca, Türkiye diasporasını harekete geçirmek amacıyla Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

(TOBB) ile işbirliği içinde STK'ların projeleri için fon sağlamak ve yurtdışındaki Türk STK'larına kapasite geliştirme eğitimleri vermektedir. (Yurtnaç, 2012:8).

2002'den bu yana Türk yardım politikası, vizyon yönelimi, sistematik çerçeve ve yumuşak güç olan üç metodolojik ilkeye ve güvenlik ve özgürlük arasındaki denge, komşularla sıfır sorun, barış diplomasisi, gelişmiş küresel ilişkiler, küresel meselelere ve uluslararası organizasyonlara aktif katılım gibi altı çalışma prensibine dayanmaktadır (Kulaklıkaya ve Nurdun,2010:135-136). Bu bağlamda insani diplomasinin ikinci boyutunda insani yardım ve kalkınma yardımı ile bölgesel krizlerde ve gerekirse daha geniş çerçeveli krizlerde arabuluculuk çabaları yer almaktadır. Arabuluculuk, çatışma çözme ve afet yardımı çalışmalarında ise özellikle resmi kalkınma yardımı (ODA) Türk dış politikası için önemli bir yumuşak güç aracı niteliği taşımaktadır. Nitekim, resmi kalkınma yardımları yalnızca Türkiye'nin bölgesel aktör statüsünü yükseltmek için hizmet etmekle kalmamakta aynı zamanda Türkiye'nin alıcı devletlerle yeni ticari ilişkiler kurmasına da yardımcı olmaktadır (Kulaklıkaya ve Nurdun,2010:131-132). Soğuk Savaşın sona ermesinin ardından Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetlerine ulaşmak için 1992 yılında kurulan TİKA, günümüzde Türk yardım politikasının ana koordinatörü olarak görev yapmaktadır. Orta Asya'dan sonra Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Sahra Afrika'da da ofisler açarak ve eğitim, sağlık ve inşaat gibi farklı alanlarda faaliyetlerde bulunmaktadır (Kulaklıkaya ve Nurdun,2010:141). Kalkınma yardımlarının yanı sıra, Türkiye “bölgesel barış yapıcı” rolünü benimseme konusunda da adımlar atmıştır. Türkiye'nin bölgesel ihtilafların çözümünde aktif bir rol oynamaya istekli olması, Türkiye'nin benimsemiş olduğu “bölgesel ihtilaflarda yer almama politikasında” bir kırılma meydana getirmiştir (Altunışık, 2008:50). Türkiye bu bağlamda BM girişimlerini desteklemek amacıyla Balkanlar, Filistin, Irak, Afganistan ve İran nükleer meselesinde arabuluculuk yapmıştır (Aras, 2012:6). Ayrıca Myanmar'daki Budistler ile Arakan Müslümanlar arasındaki müzakerelere ve Filipinler Hükümeti ile Moro İslami Kurtuluş Cephesi arasındaki müzakerelere Uluslararası İletişim Grubu üyesi olarak katılmıştır (Aras, 2012:3).

Kriz bölgelerinde bir yandan yardım ve destek faaliyetlerinde bulunurken diğer taraftan farklı yollarla uluslararası toplumun dikkatini bölgeye çekmek suretiyle sorunların çözümüne katkıda bulunmalarını sağlamaya yönelik girişimler insani diplomasinin üçüncü boyutu arasında yer almaktadır. Devletler ve uluslararası kuruluşlar düzeyinde

geniş katılımlı, dönemsel organizasyonlar belli sorunlara dikkat çekme ve karar vericileri yönlendirme konusunda elverişli zeminler olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda Türkiye de son yıllarda BM Genel Kurulu toplantıları, G20 Zirveleri, Dünya Ekonomik Forumu gibi bu tür organizasyonlarda bölgesel ve küresel insani sorunların çözümüne yönelik girişimlerde bulunmaktadır. 2010 yılında Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından Filistin sorununa ve Gazze’de süren İsrail ablukasına bağlı olarak oluşan insani trajedinin gündeme getirilmesi, 2011 yılında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından Arap Baharı’na bağlı olarak Suriye’de meydana gelen şiddet olaylarına ve Somali’de uzun yıllar süren açlık, yoksulluk ve iç savaş gibi birçok insani soruna dikkat çekilerek bu sorunların çözümü için uluslararası toplumdaki destek istenmesi, 2012 yılında dönemin Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu tarafından Suriye’deki iç savaş nedeniyle ayrılmak zorunda kalan insanların yaşadığı sorunlara değinilmesi, 2013 yılında Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından Suriye iç savaşında kimyasal silah kullanımının insanlığa karşı suç olduğunun ifade edilmesi, 2014 yılında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Irak, Suriye, Afganistan, Ukrayna, Libya, Mısır gibi devletlerde yaşanan insani sorunlara vurgu yaparak çözüm için çağrıda bulunması (Battır, 2017:106-107), 2015 yılında BM Genel Kurulu açılış konuşmasında dönemin Başbakanı olan Ahmet Davutoğlu tarafından derinleşen Suriye krizi ile uzun süredir devam eden Filistin sorununun gündeme getirilerek barış sağlanması gerektiğinin üzerinde durulması, 2016 yılında BM 71. Genel Kurulunda ve BM Mülteciler Zirvesinde yaptığı konuşmalarda Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Suriye başta olmak üzere dünyanın çeşitli yerlerinde yaşanan mağduriyetlere dikkat çekerek Suriye ve Irak gibi devletlerden Türkiye’ye doğru meydana gelen göç hareketlerinin gündeme getirilmesi Türkiye’nin BM düzeyinde gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler arasında yer almaktadır (Battır, 2017:108). BM’nin yanı sıra Türkiye ayrıca bu kapsamda İspanya ile birlikte barışa katkıda bulunmak ve küresel ölçekte işbirliğine önem vermek için Medeniyetler İttifakı girişimini başlatmış (Vision 2013;2011) ve farklı bölgesel ittifaklar veya kuruluşların bir parçası olma hedefinin parçası olarak da Nisan 2005’te Afrika Birliği’nde (Uchehara,2008:52) ve Haziran 2013’te Pasifik İttifakında gözlemci statüsü kazanmıştır (Turkey's Obtaining Observer Status, 2013).

İnsani diplomasi anlayışı çerçevesinde Türk dış politikası, insanlık onurunu bir referans noktası olarak görmekte ve kendi vatandaşları ile Türkiye’nin ortak bir tarihi paylaştığı insanlar arasında ayırım yapmadan (Haşimi,2014:141) tüm araçlarını ve yeteneklerini bu

yönde kullanma konusunda kararlı davranmaktadır. Özellikle son dönemlerde bölgede devam eden iç savaş ve buna bağlı olarak meydana gelen göçmen krizi konusunda Türkiye'nin benimsemiş olduğu yaklaşım ve etkin düzeyde gerçekleştirmiş olduğu insani diplomasi uygulamaları bunun göstergesi olmaktadır. Türkiye bu çerçevede hem acil insani yardım ve iyileştirme faaliyetlerinde bulunmakta hem de konuyla ilgili uluslararası aktörlerin harekete geçirilmesi ve somut adımlar atılması için çeşitli organizasyonlara katılmakta ya da bunlara ev sahipliği yapmaktadır. Bu çerçevede Türkiye sistematik olarak insani diplomasi uygulamaları gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Ancak insani diplomasi bağlamında değerlendirilebilecek aktivitelerin tam anlamıyla başarılı sayılması için küresel insani sorunların çözümü konusunda uluslararası politikada yer alan aktörleri ikna etme ve harekete geçirme de önemli bir yere sahip bulunmaktadır. Bu bağlamda Türkiye'nin birincil ve ikincil nitelikteki insani diplomasi faaliyetlerini etkin bir şekilde yürütmesine rağmen bölgesel ya da küresel platformlarda her zaman istediği sonucu elde edememesi insani diplomasi konusunda kısmen başarılı olduğunun göstergesi olmaktadır.

2.2. Türk Dış Politikasında İnsani Diplomasi Aktörleri

Türkiye'nin yürütmüş olduğu insani diplomasi faaliyetlerinde devlet başta olmak üzere birçok aktör yer almaktadır. Bu aktörleri kendi aralarında devletin kurum ve kuruluşlarını ifade eden resmi nitelikli aktörler ve devlet ile herhangi bir organik bağı bulunmayan sivil nitelikli aktörler olmak üzere temelde iki ana başlık altında toplamak mümkündür.

2.2.1. Resmi Nitelikli Aktörler

Türk dış politikasının başlıca resmi nitelikli aktörü Dışişleri Bakanlığı ve bağlı/ilgili organlarıdır. Ancak bunun yanı sıra başka bakanlıklar ve bunların ilgili organları da insani diplomasi kapsamında değerlendirilebilecek faaliyetlerde çeşitli roller üstlenebilmektedir. Bakanlıklar ve ilgili kurumların dışında insani kriz zamanlarında insani diplomasi ile doğrudan ilişkilendirilebilecek acil yardım, kalkınma yardımı vb. faaliyetler yürüten bazı kamu kurum ve kuruluşları da bulunmaktadır. Bu aktörlerin başında ise Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ile Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD) yer almaktadır. Bu tür doğrudan insani diplomasi faaliyetleri içerisinde yer alan resmi nitelikli insani diplomasi aktörlerinin yanı sıra dolaylı olarak faaliyetler gerçekleştiren üniversiteler, Diyanet İşleri Başkanlığı, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı

(YTB), Türk Hava Yolları (THY), Yunus Emre Enstitüleri ve Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) gibi kurumlar da Türkiye'nin resmi nitelikli insani diplomasi aktörleri arasında yer almaktadır.

Uluslararası alanda yaşanan gelişmelerden sistem içerisinde yer alan tüm aktörlerin olumlu ya da olumsuz etkilenmesi ve birbirleriyle olan etkileşim düzeylerinin artması her bir aktörün insani sorunlar ve bunların çözümleri konusunda aktif olmasını gerekli kılmıştır. Bu bağlamda uluslararası sistemin temel aktörü olan devletler, insani diplomasi faaliyetleri açısından da başat aktörü olma özelliğini korumaktadır. Devletlerin uluslararası alandaki eylemsel araçlarını ise benimsenen yönetim biçimine göre oluşturulan hükümetler ve bu hükümetlerin yönetim birimleri olan bakanlık seviyesindeki organları oluşturmaktadır. Böylece bir devletin faaliyetlerinin ve politikalarının hayata geçirilmesinde Başbakanlık, Bakanlıklar ve bunların bünyelerindeki kuruluşlar etkili olmaktadır. Türkiye'de geçerli yönetim sistemi açısından da Anayasa'nın 8. maddesine göre "devlet faaliyetleri" ifadesinden Cumhurbaşkanı ile birlikte yürütme organı olarak tanımlanan Bakanlar Kurulunun uygulamaları anlaşılmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982). Bununla birlikte bakanlıklar tarafından gerçekleştirilen her türlü uygulamanın insani diplomasi faaliyetleri içerisinde yer alacağı şeklinde bir değerlendirme yapmak uygun olmayacaktır. Nitekim Türkiye açısından özellikle barış inşası, insani yardımlar ve kalkınma yardımları gibi alanlarda doğrudan yürütülen faaliyetlerde etkin rol oynayan Başbakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlar ile Dışişleri, Sağlık, Milli Eğitim gibi icracı bakanlıklar insani diplomasinin birincil aktörü olma niteliğini taşıırken diğerlerinin ancak ikincil olarak nitelendirilmesi mümkün olmaktadır (Battır, 2017:144).

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, 1990'lı yılların başında Orta Asya, Kafkasya ve Karadeniz'de meydana gelen gelişmeler üzerine 1992 yılında Dışişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulmuştur (Fidan ve Nurdun, 2008:103). Bağımsızlığını yeni elde eden devletlere destek vermek amacıyla kurulan birim 28 Mayıs 1999 tarihinden itibaren Başbakanlığa bağlanmış ve (Akçay, 2012:80). 12 Mayıs 2001 tarihinde ilgili devlet bakanlığına bağlı tüzel kişilik kazanmıştır (Denizhan, 2010, 22). Daha sonra 2011 yılında 656 sayılı KHK ile, "işbirliğinde bulunulması hedeflenen devletler ve topluluklarla iktisadi, ticari, teknik sosyal, kültür ve eğitim alanlarındaki projeler, programlar ve faaliyetler aracılığıyla geliştirmek, yapılacak katkı, yardım ve ilgili süreçleri ve

kanunlarla verilen diğere görevleri yapmak üzere” yine Başbakanlığa bağılı olarak bugünkü halini almıştır (Battır, 2017:147).

TİKA'nın faaliyetlerini temelde I) 1992-2002 ve II) 2003-2005 III) 2006 sonrası olmak üzere üç dönem altında incelemek mümkündür. İlk dönem içerisinde TİKA'nın faaliyetleri teknik altyapı oluşturmaya ve genç Türk devletleri üzerine odaklanmıştır. Bu dönemde yaklaşık olarak 2241 proje hayata geçirilmiştir (TİKA, 2011). İkinci dönemde ise ekonomik gücün artmasına ve teknik altyapının gelişmesine bağılı olarak daha fazla proje gerçekleştirilmiştir (Kardaş ve Erdağ 2012, s.171). Özellikle okul tadilatı, eğitim, teçhizat sağlama, tarım ve sanayi gibi alanlara destek sağlamakla birlikte kültürel işbirliğini arttırmaya yönelik çalışmalar da yapılmıştır. TİKA, ikinci dönemde etkin olmasına rağmen en aktif dönem 2006-2016 yılları arası olmuştur. Az gelişmiş devletleri hedef alan proje ve resmi ve özel akışların sayısı 2006 sonrasında sürekli artış göstermiştir.

TİKA'nın ticari, kültürel ve sosyal işbirliği sağlama gibi çeşitli görevleri bulunmakla birlikte, insani diplomasi de TİKA'nın görevleri kapsamında yer almaktadır. Nitekim, TİKA daha çok gelişmekte olan devletlerde onların gereksinimleri çerçevesinde faaliyet göstermek suretiyle hem bu devletlerin kalkınmasını sağlamayı hem de bu devletler nezdinde pozitif algı oluşturmayı amaçlamaktadır. Böylece kazan-kazan ilişkisine ve karşılıklı güvene dayanan ilişkiler vasıtasıyla taraflar arasındaki etkileşim düzeyinin artırılması ve buna bağılı olarak politik, ekonomik, askeri vb. alanlarda da karşılıklı destek ilişkisinin inşa edilmesi hedeflenmektedir.

Türkiye'nin yardım sisteminde resmi aktörler arasında yer alan AFAD, İçişleri Bakanlığına bağılı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığına bağılı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlığa bağılı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğünün kapatılmasının ardından 17.06.2009 tarih ve 27261 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Başbakanlığa bağılı olarak kurulmuştur. 15 Temmuz 2018'de ise yayımlanan 4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile İçişleri Bakanlığına bağılı hale gelmiştir (www.afad.gov.tr). AFAD'ın temel işlevleri arasında afetlerin önlenmesi, afetlere müdahale edilmesi ve afetler nedeniyle oluşan zararların giderilmesinin yanı sıra afet sonrasında yürütülecek iyileştirme ve rehabilitasyon faaliyetlerinin planlanması, yönlendirilmesi ve verimli bir şekilde uygulanması yer almaktadır. Başka bir deyişle

temel kuruluş amacını, sadece afet durumlarında olaylara müdahale etmekten ziyade hem afet öncesinde hem de afet sonrasında bütünleşik afet yönetim sisteminin en etkin şekilde ve ilgili kurum ve kuruluşlarla da işbirliği içerisinde uygulanması oluşturmaktadır (AFAD, 2016:18).

AFAD, acil müdahale gerektiren afet ve acil durum niteliğindeki olaylarda, arama, kurtarma, transfer, sağlık, beslenme, barınma, can ve mal güvenliğinin sağlanması ve sosyal ve psikolojik destek sağlama gibi hizmetlerde bulunmaktadır. Bu faaliyetlerini sadece ulusal çapta değil, uluslararası anlamda da geliştirdiği etkin politikalarla yerine getirmeye devam etmektedir. Bu duruma bağlı olarak faaliyetlerini yalnızca kendi bünyesinde bulunan ekip ve ekipmanları kullanarak değil, durumun niteliği ve büyüklüğüne göre bazen Genelkurmay Başkanlığı, Dışişleri, Sağlık, Ulaştırma ve Altyapı vb. ilgili diğer bakanlıklar bazen de sivil toplum kuruluşları ile işbirliği halinde yürütmektedir (www.afad.gov.tr). AFAD, özellikle son dönemlerde Türkiye'nin gerçekleştirmiş olduğu insani yardımlar konusunda önemli roller üstlenmiştir. İnsani yardım ve kalkınma yardımında bulunan resmi ve sivil aktörlere destek sağlayarak faaliyetlerin yürütülmesi sürecinde onlarla birlikte yer almıştır. Ulusal aktivitelerin yanı sıra Libya, Tunus, Mısır ve Suriye gibi devletlerde de dünyanın takdirini kazanan tahliye ve insani yardım operasyonları gerçekleştirmiştir (www.afad.gov.tr). Bu tür insani yardım kapsamına alınabilecek girişimlerde bulunması ve doğrudan insan hayatına dokunması nedeniyle AFAD, Türkiye'nin önemli insani diplomasi aktöleri arasında yer almaktadır.

Resmi bir kurum olmamasına rağmen resmi nitelikli aktörler arasında sayılabilecek diğer bir kuruluş Türk Kızılayı'dır. Nitekim, Türkiye Kızılay Derneği adı altında kurulmasına rağmen tüzel kişilik kazanma ve yönetim süreçleri açısından kamu otoritesi ile olan yoğun ilişkisi sebebiyle diğer derneklerden farklı bir konuma sahip bulunmaktadır (Hatipoğlu, 2013:176). Türk Kızılayı, Cumhurbaşkanlığı makamının himayesi altında yer almaktadır ve örgütsel yapısı yasa ile tanımlanmıştır. Ayrıca tüzük değişikliğinde yapacağı her bir değişiklik için Bakanlar Kurulunun onayını alma zorunluluğu bulunmaktadır (5253 Sayılı Dernekler Kanunu).

Cumhuriyet'ten önce kurulan Türk Kızılayı, Türkiye'nin çağdaş anlamda kurulmuş olan en eski sivil toplum kuruluşu olma özelliğini taşımaktadır. Bugünkü Kızılay'ın temelini 1868 yılında Sultan Abdülaziz'in desteği ile savaşlarda yararlanan askerlere yardım etmek ve destek olmak amacıyla tesis edilen "Mecruhın ve Marda-i Askeriyeye İmdad ve

Muavenet Cemiyet-i Osmaniyesi” isimli cemiyet oluşturmaktadır (Akgün ve Uluğtekin, 2002:15). Ancak bu cemiyetin yerini, II. Abdülhamid zamanında 14 Nisan 1877 tarihinde “Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti” (Akgün ve Uluğtekin, 2002:27) almıştır. Daha sonraki yıllarda ise kuruluş felsefesinde ve amacında bir değişiklik olmamakla birlikte cemiyete, 1923’te Türkiye Hilal-i Ahmer Cemiyeti, 1935’te Türkiye Kızılay Cemiyeti ve 1947’de ise Türkiye Kızılay Derneği adı verilmiştir (Şimşek, 2015:317). Türkiye Kızılay Derneği günümüzde, Türk Kızılayı ya da Kızılay adı altında Türkiye’de ve Türkiye adına uluslararası alanda faaliyetlerde bulunan, Uluslararası Kızılay-Kızılhaç Hareketinin diğer eşdeğer ögeleriyle münasebetlerinde kendisini temsil edecek merkezi yönetime sahip olan ve hareketin esas ilkelerine göre faaliyet gösteren özerk bir kurum niteliği taşımaktadır (Türkiye Kızılay Derneği Tüzüğü, 2009).

Türk Kızılayı stratejisini belirlerken ve uygulamalarını gerçekleştirirken kuruluş felsefesinde ve tüzüğüne uygun olarak Uluslararası Kızılay-Kızılhaç Hareketi’nin temel ilkeleri olan insancıl olmak, ayırım yapmama, tarafsızlık, bağımsızlık, hayır kurumu niteliği, birlik ve evrensellik prensipleri doğrultusunda hareket etmektedir (Türkiye Kızılay Derneği Tüzüğü, 2009). Bir acı, keder söz konusu olduğunda savunmasız kişilerin her türlü gereksinimlerini gidermeyi, acılarını dindirmeyi ve onlara yardım etmeyi amaç edinmiştir (www.kizilay.org.tr). Kuruluşundan itibaren de Türkiye’de ve aynı zamanda dünyanın birçok farklı yerinde yardıma ihtiyacı olan herkese yardım elini uzatmıştır. İnsani yardım alanında uluslararası arenada gösterdiği etkin faaliyetler sonucunda son on yılda çeşitli bölgelerde doğal afet ve insan eliyle yaşanan felaketlerde hızlı ve etkili bir müdahale yöntemi benimseyerek insani yardım alanında küresel bir aktör konumuna yükselmiştir. Güney Asya’da; Filipinler’den, Endonezya’ya, Afrika’da; Somali’den Sudan’a, Ortadoğu’da; Filistin’e, Orta Asya’da; Kırgızistan’a, Balkanlarda; Kosova’ya kadar geniş bir coğrafyada yardım çalışmalarında bulunmuştur. Yardım çalışmalarını yürüttüğü yerlerde özellikle alt yapı çalışmalarına, konut, eğitim merkezleri, ibadethane, sağlık, sosyal hizmet ve sosyal yardım çalışmalarına, bölge halkının kendi geçimini sağlayabilmesi için desteklenmesine kadar geniş bir yelpazede faaliyetlerini yürütmektedir (www.kizilay.org.tr). Ayrıca kurum, TİKA ve AFAD ile birlikte ortak bütçeyle oluşturulan projelere de sıklıkla katkı yapmaktadır. Bu çerçevede Türk Kızılayı da TİKA ve AFAD gibi Türk dış politikası açısından insani diplomasini güçlü aktörleri arasında yer almaktadır.

2.2.2. Sivil Nitelikli Aktörler

Resmi nitelikli aktörler kadar insani diplomaside etkili olan sivil niteliği sahip unsurlar da bulunmaktadır. Daha önce bahsedildiği üzere uluslararası politika ve insani diplomasinin sivil aktörleri arasında yer alan STK'lar, düşünce kuruluşları, çok uluslu şirketler ve bireyler Türkiye'nin yürütmüş olduğu insani diplomasi faaliyetleri için de önemli birer aktör olma özelliği taşımaktadır. Bu duruma bağlı olarak bu başlık altında hem başlıca sivil aktörlerin tespit edilmesi hem de bu faaliyetlerdeki yerlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Sivil toplum kuruluşları, hem ulusal hem de uluslararası alanda yönetimler üzerindeki etkileri ile ön plana çıkan önemli aktörlerdir. Tanımına ilişkin çeşitli görüşler olmakla birlikte sivil toplum kuruluşlarını geniş anlamda “sivil alanda faaliyet gösteren, devletin bir parçası olmayan” her türlü örgütlenme; dar anlamda ise “yalnız sosyo-ekonomik kalkınmaya dolaylı veya doğrudan katkı sağlamak amacıyla gönüllülük, kar amacı gütmemek, bağımsızlık ve kişisel çıkarlarına çalışmamak gibi esaslara dayanan kuruluşlar” olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım, 2004: 51-52). En temel özellikleri arasında sadece kendi amaç ve değerleri için değil, bir grup veya toplumun tamamını ilgilendiren konularda faaliyetlerde bulunmaları, toplumsal sorunlara çözüm sunmaları, belirli bir konuda uzmanlaşmış olmaları, kar amacı gütmeyip kendi gönüllük esasına göre çalışmalarını, toplumdaki tüm bireylere açık ve insan haklarına saygılı olmaları ile devletten bağımsız olarak devlet ile toplum arasında köprü görevi üstlenmeleri bulunmaktadır (Akatay ve Harman, 2014: 83-85).

Günümüzde şüphesiz STK'lar toplumsal hayatta çeşitli rol ve görevler üstlenerek topluma katkı sağlamaktadır. STK'ların çalışmaları içerisinde eşitliği yaygınlaştırmak, toplum sorunlarını tespit edip çözmeye çalışmak, kaynak mobilizasyonu temin etmek, insanlığın onurunu yükseltmek gibi faaliyetler vardır. STK'lar kamu eğitimi, hayırseverlik ve sosyal hizmet sunmak, fakirlere yardımcı olmak ve örgütlenmeyi desteklemek, demokratik ilke ve kurumların güçlendirilmesi için uğraş içerisinde olmak gibi rollere de sahip bulunmaktadır (Yıldırım, 2004: 72). Bu bağlamda insani diplomasi çerçevesinde aktör olarak incelenmesi gereken STK'ların daha çok gönüllülük esasına dayalı olarak hem ulusal hem de uluslararası düzeyde yardım, insani yardım, sağlık, eğitim vb. alanlarda faaliyetlerde bulunan vakıf ve dernekler olduğunu söylemek mümkün olmaktadır (Battır, 2017:156). Bununla birlikte yerel ve ulusal nitelikteki STK'lar genellikle kendi

buldukları yerdeki sosyal, ekonomik ve siyasi alana etki edecek faaliyetlerde bulunarak iç politika aktörü olma niteliği taşıırken uluslararası STK'lar ise devlet dışındaki benzer yapılar veya resmi otoritelerle işbirliği yaparak ve taraflar arasındaki ilişkilerin seyrine etki ederek uluslararası politikanın önemli aktörleri arasında yer almaktadır.

Türk STK'lar özellikle son yıllarda uluslararası yardım faaliyetlerinde etkin olmaya başlamıştır. Temelde ulusal düzeyde faaliyette bulunmak üzere kurulan yapılar, belirli bir tecrübeye ve kapasiteye ulaşmalarının ardından Türkiye sınırları dışında büyük çoğunluğu insani yardım olmak üzere çeşitli faaliyetler gerçekleştirmeye devam etmektedir. Benzer şekilde uluslararası yardım kuruluşu niteliğindeki Türk STK'lar da afet bölgelerinde, savaş ya da iç çatışma yaşanan yerlerde ilk etapta acil yardımlar ve acil sağlık hizmetleri ile gıda, su ve ilaç temini gibi insani yardım faaliyetlerinde bulunmaktadır. Birincil döneme ait bu tür ihtiyaçların giderilmesinden sonra ise eğitim, kültür, yerel kalkınma gibi alanlarda da faaliyetler yürütülmektedir. Hem bu tür insani diplomasi uygulamalarında bulunulması hem de insani yardım üzerine uzmanlaşan STK'ların özerk yapıları sayesinde sorunlu bölgelere bürokratik süreçlere takılmadan hızlı bir şekilde ulaşabilmesi etkinlik açısından onları diğer sivil nitelikli aktörlerden bir adım öne çıkarmaktadır.

Türk dış politikası çerçevesinde yürütülen insani diplomasi faaliyetlerinde STK'lar diğer sivil nitelikli aktörlere göre daha ön planda olmalarına rağmen yeterli kaynakları ile diplomatik ve bürokratik deneyimleri bulunmamaktadır. Bu nedenle devletin dış politikayla uyumlu olarak STK'ları desteklemesi ve onlarla işbirliği içerisinde faaliyetler yürütmesi önem taşımaktadır. Nitekim STK'lar yardım faaliyetlerinin yanı sıra insani sorunların çözümü konusunda karşı tarafla ilişki kurulmasında da etkiye sahip olduğundan bu durum Türkiye'nin orta ve uzun vadeli dış politika hedeflerinin gerçekleştirilmesinde STK'ların önemli bir aktör olduğunun göstergesi olmaktadır.

Düşünce kuruluşları, en basit anlamıyla “düşünce üretmek” üzere kurulmuş ve hemen ardından üretilen bu düşünceleri hayata geçirmekteki süreçleri de kapsayacak şekilde genişlemiş örgütlenmeleri ifade etmektedir. Bu kuruluşlara ilişkin kapsamlı bir tanım oluşturma çabalarında düşünce kuruluşlarının farklı türden alanlar arasındaki konumlanış biçimine ve temel amaçlarına vurgular yapılmaktadır. Bu bağlamda düşünce kuruluşları genellikle bir ‘köprü’ metaforuyla ele alınmaktadır. “Akademi ve karar alıcılar arasında” konumlanan bu köprü (Stone, 2005; 248), işlevsel ve pratik olmadığı düşünülen bilimsel-

akademik bilgiyi, politik süreçler açısından işlevsel hale getirmektedir. Yani bu kuruluşlar “bir tarafta akademik sosyal bilimler ve yükseköğrenim, diğer tarafta ise devlet ve partizan politikanın yer aldığı” bir geçiş noktasında yer almaktadır (Smith, 1993; xii). Ancak düşünce kuruluşları sadece akademi ve karar yapıcılar arasında değil, medya, çıkar grupları, bürokratlar, siyasi partiler veya kanaat önderleri arasındaki bir bağlantı noktası da olabilmektedir (Goodman, 2005).

Düşünce kuruluşlarının ortaya çıkmasında ve gelişmesinde modern karar alıcıların karar alma aşamasında yönettikleri topluma dair anlaşılabilir, güvenilir, erişilebilir ve kullanışlı bilgiye sahip olma ihtiyacı yer almaktadır. Nitekim siyasi karar alıcıların başarılı bir yönetim sergileyebilmesi çok sayıda politik aktör hakkında stratejik bilgilere sahip olunmasını ve tercih edilen politikalar ile buna alternatif olabilecek politikaların fayda ve maliyet bakımından karşılaştırılmasını gerekli kılmaktadır (McGann ve Weaver, 2002:1). Ancak düşünce üretmenin yanı sıra bir düşünce kuruluşunun yönetime olumlu katkı sağlayabilmesi için başka birtakım özelliklere de sahip olması gerekmektedir. Bu bağlamda ekonomik olanaklar ve entelektüel düzeyi yüksek insan kaynağı açısından belirli bir seviyeye ulaşmış olmak önem taşımaktadır. Nitekim ekonomik olarak kamuya ait fonlar tarafından desteklenen bir kuruluşun tamamen politik etkilerden bağımsız fikirler ortaya koymasının ve nitelikli çalışmalar yapmasının zorlaşacağı söylenebilmektedir (Evans ve Newnham, 1998:531).

Düşünce kuruluşları dış politikanın geliştirilmesi çerçevesinde hükümetleri önemli derecede etkilemektedir. Alternatif politikalar sunmaları, yürütülecek dış politikanın avantajlı ve dezavantajlı taraflarını araştırmaları, üst düzey bir tartışma ortamı oluşturmaları, devlette istihdam edilmek üzere uzmanlar yetiştirmeleri, kendi halkını yürütülecek politika ile ilgili bilgilendirmeleri ve özellikle arabuluculuk/çatışma çözümü noktasında hükümetin ve karşı tarafın hamlelerini hesaplayıp, bütüncü ya da sorun çözücü alternatifler sunmaları, düşünce kuruluşlarının en belirgin nitelikleri arasında sayılmaktadır. Günümüzde Türkiye’deki düşünce kuruluşları da düzenledikleri seminer, panel, ulusal ve uluslararası konferanslarla ve internet yayını vasıtasıyla gerek kamuoyunu gerekse de siyasal aktörleri bilgilendirmekte, ürettikleri bilgiyi çıkarttıkları hakemli dergide yayınlamaya devam etmekte ve bilimsel bilgi üretmektedir (Bulut ve Akkan, 2014). Ancak Türkiye’nin düşünce kuruluşları ile diğer devletlere kıyasla daha sonra tanışması, sayıca az olmaları ve özellikle Türkiye’nin dış politikasının dış etkilere kapalı

bir yapıya sahip olması düşünce kuruluşlarının etkisinin sınırlı kalmasına neden olmaktadır. (Bulut ve Akkan, 2014). Bu nedenle iç politikada karar alma süreçlerinde aktif bir rol üstlenemeyen ve yurt içinde ve yurt dışında çok fazla etkin olmayan bu kuruluşların gerçek bir dış politika ve insani diplomasi aktörü olarak faaliyet gösterebilmesi için bu kuruluşların öneminin kavranması gerekmektedir.

Birden fazla ulusal nüfuz sahasında şubelere ve bağlı şirketlere sahip olan (Hirst ve Thompson, 2007:15) çok uluslu şirketler, özellikle küreselleşme süreci ile birlikte daha fazla ön plana çıkmıştır. Bu sürece bağlı olarak kültürel, ekonomik, siyasi ve sosyal etkileşimlerin artması kendi çıkarını düşünen devletlerin ve şirketlerin karşılıklı uyum çabalarını da beraberinde getirmiştir. Nitekim karını maksimize etmeye çalışan şirketler, yatırımlarını özellikle gelişmekte olan bölgelere yönlendirirken sürdürülebilirliğin sağlanması için yatırım yapılan devletin de çıkarını gözetmek durumundadır. Çok uluslu şirketler için yatırım yapılan devletin hem politik hem de ekonomik açıdan istikrarının korunması ve güven ortamının bozulmaması sürdürülebilirlik açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle şirketler yatırımların olumsuz etkilenmemesi için bazen mali külfetlere katlanmakta bazen de devlet içinde veya yatırımların yöneldiği devlette yer alan karar vericileri etkilemek için teşebbüslerde bulunmaktadır. Bununla birlikte, yatırım yaptıkları devletlerin kalkınmasını desteklemek üzere insani yardımlarda bulunmak da çok uluslu şirketlerin faaliyetlerini zarara uğramadan ve kesintisiz bir şekilde gerçekleştirmeleri için yaptıkları uygulamalar arasında yer almaktadır. Çok uluslu şirketlerin bu şekilde hem politika yapıcılarını ikna sürecinde yer alması hem de dolaylı olarak insan odaklı faaliyetlerde bulunması onların insani diplomasinin ikincil aktörleri arasında yer aldığına göstergesi olmaktadır. (Battır, 2017:167-168).

Çok uluslu şirketlerin insani diplomasi aktörlüğü açısından Türkiye merkezli şirketler değerlendirildiğinde durum biraz daha farklı şekilde ortaya çıkmaktadır. Nitekim Türkiye merkezli şirketler ve uluslararası ortaklı Türk şirketler tarafından yapılan yatırımların coğrafi dağılımına bakıldığında Avrupa ve Orta Asya üzerinde yoğunlaşma olduğu görülmektedir (Kadir Has Üniversitesi ve Vale Columbia Center, 2014). Bu şekilde yatırımların gelişmekte olan devletlerden ziyade gelişmiş olan devletlere yönlendirilmiş olması ve gelişmiş devletlerin karar vericilerini doğrudan etkileme kabiliyetine sahip olunmaması Türkiye merkezli şirketlerin ikincil insani diplomasi aktörleri arasında yer almasına neden olmaktadır (Battır, 2017:168).

İnsani diplomasinin sivil aktörleri arasında yer alan bireyler hem uluslararası sistemde hem de Türkiye özelinde benzer etkinlik düzeyine sahip bulunmaktadır. Ancak bu kişilerin insani diplomasi faaliyetlerine olan etkisi sahip oldukları niteliklere göre farklı düzeylerde gerçekleşmektedir. İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler resmi statüsü bulunmayan bireylerin ulusal ve uluslararası alanda insani diplomasi aktörü olarak yer almasını sağlarken bu kişilerin etki düzeyi sınırlı kalmaktadır. Spor, bilim ve sanat gibi alanlardaki başarıları ile bilinen kişiler ise tanınırlıkları vasıtasıyla diğer bireylere göre küresel sorunlarda önemli birer insani diplomasi aktörü olarak varlık gösterebilmektedir. Herhangi bir kurumsal yapıya bağlı olmadan gönüllü olarak insani sorunların çözümüne katkıda bulunan bu kişiler, kimi zaman başarıları ve kabiliyetleri kimi zaman ise popülerlikleri ve imajları sayesinde insani diplomasi alanında değerlendirilebilecek önemli sonuçlara ulaşabilmektedir. Bu kişilerin yanı sıra resmi niteliği bulunan bürokratlar ve politikacılar da kişisel uğraşları ve özellikleri sayesinde uluslararası aktörler üzerinde etkili olabilmektedir. Kurumsal kimliklerinden ziyade kendi özellikleri ile ön plana çıkarak karar vericileri ikna etme kabiliyetine sahip olan bu kişiler insani diplomasi kapsamında başarılı uygulamalar gerçekleştirebilmektedir.

Türk dış politikasında Afrika başta olmak üzere kuraklık, yoksulluk ve açlık gibi sorunların yoğun olarak yaşandığı bölgelere yönelik yardım faaliyetlerinde bireylerin de insani diplomasi aktörü olarak rol aldığı görülmektedir. Bu bağlamda özellikle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Afrika'ya yönelik yardım faaliyetlerinde sürece bizzat dahil olarak önemli roller üstlenmiştir. 2011 yılında bürokratların yanı sıra iş ve sanat dünyasının tanınan isimleri ile birlikte Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından Somali'ye ziyaret gerçekleştirilmiş ve düzenlenen bu ziyaret sonrasında Somali'deki insani kriz, BM Genel Kurulu ve başka birçok platformda gündeme getirilerek bu konuda farkındalık oluşturulması hedeflenmiştir (Battır, 2017:173).

2.3.İç Savaş Sonrası Suriye'deki Güncel Durum

2011 yılında başlayan iç savaş sonrasında Suriye'nin mevcut durumu iki alt başlık altında incelenmektedir. İlk alt başlık altında Suriye'nin siyasi ve hukuki durumu, ikinci alt başlıkta ise ülkedeki sosyo-ekonomik durum inceleme konusu yapılmaktadır.

2.3.1.Siyasi ve Hukuki Durum

2010'da Tunus'ta başlayan ve Arap Baharı adını alan süreç Mart 2011'de Suriye'nin güneybatısında yer alan Deraa şehrinde 15 çocuğun okul duvarına "Halk rejimin yıkılmasını istiyor" yazıları yazması nedeniyle tutuklanarak alıkonulması ve çocukların yakınlarına da güvenlik güçlerinin şiddetle karşılık vermesi sonucunda Suriye'de etkisini göstermeye başlamıştır (Türel,2011;8-59). Bu olaylar sonrasında başlayan kitle gösterileri İdlib, Halep, Hama, Humus, Banyas ve Lazkiye gibi şehirlere sıçrayarak geniş çaplı ayaklanmaya dönüşmüştür (Levent,2012;30-43). Eylemlerin çoğalması üzerine Beşar Esad yaptığı konuşmalarda çeşitli alanlarda düzenlemeler yapacağını duyurmuştur. Ancak protestoların ateşli silahlarla bastırılması ve birçok insanın öldürülmesi Beşar Esad'ın politikalarının değişeceğine dair halkın umutlarını yitirmesine ve rejime karşı başkaldırı hareketinin başlamasına neden olmuştur. Temmuz 2011'den sonraki süreçte ise Suriye'de ordudan kaçan askerlerin muhaliflerin yanında yer alması ve halkın rejim güçlerine karşı kendini savunmak için silahlanması olayın seyrinin değişmesine neden olmuş ve iç savaş patlak vermiştir (İHH, 2013;4-5).

İç savaşın başlamasıyla birlikte Suriye'de istikrarlı bir devlet yönetiminin kalmayıp insanların krizden daha fazla etkilenmesine neden olmuştur. 2015 yılından itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti resmi olarak varlığını devam ettirmesine rağmen bölge fiilen bölünmüş durumdadır (BTI Syria Country Report 2016;5) Hükümetin topraklarını kaybetmesi ve ülkenin farklı gruplar tarafından kontrol edilen alanlara ayrılması nedeniyle yönetim parçalı bir hal almıştır. Ülke genelinde vatandaşların hizmete ulaşmaları kısıtlı hale gelmiş, bunlara erişim farklı yerel idarelere olan sadakati gerekli kılmıştır (BTI Syria Country Report 2016;7) Her yerel idare hakim olduğu alanda kendi kurallarını uygulamaktadır. Genel olarak oluşturulan yasal yapılar ise zayıf olmakla birlikte denge ve denetim konusunda eksiklikleri bulunduğundan her türlü istismara açıktır. Genel olarak yargılama süreçlerine ilişkin açık bir zaman çizelgesinin bulunmaması savunma ve itiraza ilişkin başvuruları oldukça zor hale getirmektedir. Yargılamalar siyasi ve keyfi olarak yürütüldüğünden Suriye'nin herhangi bir yerinde vatandaşlar için yasal güvenliğin varlığından söz etmek mümkün değildir (BTI Syria Country Report 2016;10-11). Bu durum ise hem Suriye'deki genel şiddetin seviyesini arttırmakta hem de hukukun üstünlüğünün sağlanmasının önünde bir engel teşkil etmektedir (BTI Syria Country Report 2016;11).

2.3.2. Sosyo-Ekonomik Durum

Suriye’de krizin derinleşmesinin bir diğer nedenini ekonomide meydana gelen düşüş oluşturmaktadır. Krizin başlangıcından bu yana ekonomi daha da kötüleşerek 254,7 trilyon dolardan fazla kayıp meydana gelmiştir. Özellikle petrol ihracatındaki düşüş ve tek taraflı yaptırımlar nedeniyle ticaretin kesintiye uğraması devlete ait gelirlerin azalmasında önemli rol oynamıştır. Bununla birlikte tarımla ilgili altyapı ve pazarlar ve fırınlar gibi değer zincirlerinin yaygın olarak yok edilmesi ve kirlenmesi; üretken varlıkların ve tasarrufun azalması, borçların artması; ve sınırlı ekonomik fırsatlar, sosyo-ekonomik sıkıntıların ortaya çıkmasına ve geçim kaynaklarının bozulmasına neden olmuştur (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic,2016). Başka bir deyişle ekonomik altyapı zarar görmüş, gelir kaynaklarına erişim engellenmiş, pazarlar sekteye uğramış ve para değer kaybederek (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2016;8) GSYİH’de %55 oranında daralma meydana gelmiştir (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2016;8-9). Bununla birlikte ekonomideki bozulmanın topluma da belirgin yansımaları olmuştur. Hanehalkı, özellikle çocuklar, gençler ve yetişkinler olmak üzere nüfusun en savunmasız kesimleri orantısız olarak gıda tüketimini azaltmak, tasarrufları harcamak ve borç biriktirmek gibi başa çıkma mekanizmalarına başvurmaya başlamıştır (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic,2018). Bu durumla birlikte kısır bir işsizlik döngüsü ortaya çıkarken kaynakları azaltması da yoksulluk seviyesinin artışına neden olmuştur (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic,2016;35). 2015 sonu itibariyle Suriye’deki beş kişiden dördünün yoksulluk içinde bulunduğu belirtilmiş ve durgunluk döneminin derinleşmesiyle birlikte yoksulluk oranı %85,2’ye ulaşmıştır (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2016;37). Bu rakamın %69’u ise aşırı yoksulluk ile mücadele etmektedir (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic,2018). Ayrıca 2,7 milyon insan işini kaybetmiş ve işsizlik oranı %53 olarak ölçülmüştür (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2016;17). Sonuç olarak ekonomik, sosyal ve insani altyapının bu şekilde yıkımı Suriyelileri temel ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan üretim araçlarından yoksun bırakmış, hanehalklarının yükünü arttırmış ve devlet hizmetlerinin yokluğunda eğreti çözümlerin yaratılmasına yol açmıştır (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2016;39).

Altı yıldan fazla süredir devam eden çatışma milyonlarca insanın hayatını doğrudan etkilemiştir. İnsanların hayatlarını devam ettirebilmeleri için yardıma olan bağımlılık %90'lara ulaşmıştır (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2016;17). 13.1milyon yardıma muhtaç insanın 419.000'i kuşatılmış bölgelerde olmak üzere 2,98 milyon kişi erişilmesi güç alanlarda yaşamaktadır. Suriye'nin kuzeydoğusundaki pek çok alana erişimin artmasına rağmen, BM tarafından kuşatılmış ve ulaşılması zor bölgelerdeki insanların ihtiyaçları, sivil nüfus için hareket özgürlüğü konusundaki keyfi kısıtlamalar nedeniyle son derece şiddetli olmaya devam etmektedir; temel mallara, hizmetlere veya insani yardımlara erişememe; fiziksel güvensizlik; insani yardım sağlamak için sürekli zorluklar bulunmaktadır (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2018;3). Bir milyonun üzerinde Suriyeli okul, cami, kamu binaları gibi ortak merkezlere, kamplara veya geçici barınaklarda yaşamlarını sürdürmektedir (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2016;16). Kolektif merkezler bir ölçüde burada yaşamlarını devam ettirenlere altyapı sunsa da insanlar yine de çeşitli insani ihtiyaçlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Buralarda ikamet eden insanlar için bu toplum merkezlerinin %57'si yeterli suya sahip değildir, %50 si sanitasyon kolaylıklarının eksikliğini çekmektedir. Nüfusun %35'inden fazlası da günlük su ihtiyacını karşılamak için güvensiz su kaynaklarını kullanmaktadır (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2018). Binaların %40'ının yapısal problemleri bulunmakta ve %54'ü ise aşırı kalabalık olma durumu ile karşı karşıyadır (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2016;33). Barınma ihtiyacı ise %84 oranında artarak 4,3 milyon kişiye ulaşmıştır ve bunların 1,9 milyonu acil olarak nitelendirilmektedir. Ülkenin üçte birinde yeterli ev mevcut değildir. Var olan yerlerde de kiralar nüfusun önemli bir bölümü için çok yüksek miktardadır. 1,2 milyon aile kira bedelini karşılayamamaktadır (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2018). Bu nedenle yalnızca nüfusun %48'i asgari standartlara sahip yerlerde konaklama imkanına sahip bulunmaktadır (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2017;31).

Gıda ve içme suyu gibi temel hizmetlere erişim de ciddi şekilde kesintiye uğramıştır (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2016;6-7). Nüfusun %85'i, yardım olmadan minimum aylık yiyecek ihtiyacını karşılayabilecek durumda değildir (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2016;35). 2016 verilerine göre toplam 9 milyon insan gıda, tarım ve geçimle ilgili yardıma ihtiyaç duymakta ve yaklaşık

6,5 milyon insan güvensiz gıda tehdidi ile karşı karşıya bulunmaktadır (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2018). Yiyecek üretimi büyük ölçüde azalmış ve toplam ekilen alan %40 oranında daralmıştır. Tarım sektöründe 16 trilyon dolarlık ekonomik kayıp yaşandığı tahmin edilmektedir (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2018). Ayrıca ticari malların ve insani yardımın girişi sıklıkla engellendiğinden temel erzaklar yerel pazarlarda çoğunlukla bulunmamakta veya çok pahalıya satılmaktadır. Kriz öncesi seviyelere göre ortalama gıda sepeti fiyatlarında %800'lük artış meydana gelmiştir (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2018). Mevcut gıda maddelerinin varlığı da bölgeden bölgeye farklılık göstermekte ve oldukça kısıtlı miktarlara erişim sağlanabilmektedir (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2016;48). Gıdaya erişim konusundaki zorluklarla birlikte bazı bölgelerde sağlıklı suya sürekli erişim de birçok Suriyeli için büyük bir sorun olmaya devam etmektedir. Haneler günlük kişi başı 57 litre su ihtiyacını karşılamak için gelirin %25 'ini harcamaktadır (Humanitarian Needs Overview Syrian Arab Republic, 2018).

Sonuç olarak, Suriye'de birçok kişinin söz konusu şartlarla mücadele etme kapasitesi neredeyse tükenmiştir. Kişilerin bu durumla başa çıkma mekanizmaları sadece olumsuz ve sürdürülemez olmakla kalmayıp, tükendiğinde insanları, çocuk işçiliği ve işe alma, erken evlilik ve silahlı gruplara katılım gibi giderek artan sömürücü ve tehlikeli faaliyetlere yöneltme ihtimali taşımaktadır. Bu nedenle, Suriye vatandaşlarının mevcut ve gelecekteki olaylara dayanma kabiliyetini destekleme yönündeki çabaların genişletilmesi önem taşımaktadır.

2.4. Türkiye'nin Suriye'de Gerçekleştirdiği İnsani Diplomasi Faaliyetleri

Türkiye'nin Suriye'de gerçekleştirdiği insani diplomasi faaliyetleri iki alt başlık altında incelenmektedir. İlk olarak resmi nitelikli aktörler tarafından gerçekleştirilen faaliyetlere, ikinci alt başlık altında ise sivil nitelikli aktörler tarafından yürütülen faaliyetlere yer verilmektedir.

2.4.1. Resmi Nitelikli Aktörleri Tarafından Gerçekleştirilen Faaliyetler

Türkiye, en uzun kara sınırına sahip olduğu Suriye'de yaşanan gelişmelere kayıtsız kalmamış ve yalnızca Suriye'nin çabalarının insani krizin etkilerini azaltmada yeterli olmaması nedeniyle çatışmanın başından itibaren Suriye'ye yardım elini uzatmıştır. Hem doğrudan devletin resmi kanalları (TİKA, AFAD) hem de aktif olarak Suriye'de faaliyet

gösteren sivil toplum kuruluşları (Kızılay, İHH, Yeryüzü Doktorları, Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma gibi) vasıtasıyla yardım faaliyetleri gerçekleştirmiştir (TİKA, 2011;47). 2011 yılında Türkiye tarafından yapılan resmi kalkınma yardımları bazında Suriye, 162,03 milyon dolar ile Pakistan'dan sonra ikinci en fazla yardım yapılan devlet olmuştur (TİKA, 2011;85). Bu yardımların 18,95 milyon dolarını yalnızca acil yardımlar oluşturmuştur (TİKA, 2011;47). 2012 yılında iki taraflı resmi kalkınma yardımlarına ilişkin en büyük pay 1.124,24 milyon dolarla Orta Doğu Bölgesine ayrılmıştır (TİKA, 2012;94). Bu yardımlarından en fazla payı alan ise 1.019,93 milyon dolar ile Suriye olmuştur. Ayrıca bu yıl içinde Suriye, Türkiye açısından en çok acil yardım alan devletler sıralamasında birinci sıraya yerleşerek 979, 39 milyon dolar tahsis edilmiştir (TİKA, 2012;55). Türkiye'nin 2013 yılındaki resmi kalkınma yardımlarının %49'unu insani yardımlar oluşturmuştur (TİKA, 2013;13). Bununla birlikte 2013 yılında STK'lar tarafından gerçekleştirilen yardımlara da yer verilmiş ve toplamda 280,23 milyon dolar yardımda bulunduğu belirtilmiştir. Bunların 93,95 milyon dolarını, başka bir deyişle %33'lük kısmını Suriye'ye yapılan yardımlar teşkil etmiştir (TİKA, 2013;14). Bu rakamın ise 232,53 milyon dolarlık kısmını bizzat STK'lar tarafından yapılan yardımlar oluştururken. 47,7 milyon dolarlık kısmı kamu kurumlarından STK'lara aktarılan desteklerden meydana gelmiştir (TİKA, 2013;18). 2013 yılındaki yardımların toplamı göz önünde bulundurulduğunda %40'lık kısmın Suriye öncelikli olmak üzere Orta Doğu Bölgesine ait olduğu ifade edilmiştir (TİKA, 2013;76). Türkiye tarafından 2014 yılında yapılan resmi kalkınma yardımları önceki üç yıla benzer şekilde ağırlıklı olarak Orta Doğu Bölgesi'ne ayrılmıştır ve toplamda 2,5 milyar dolar yardım yapılmıştır (TİKA, 2014;11). Resmi kalkınma yardımlarının %67'sini oluşturan acil ve insani yardımlar, 2.416 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bunun 2.280 milyon dolarlık kısmını Suriyelilere yapılan yardımlar oluşturmuştur (TİKA, 2014;12). 2014 yılında STK'lar tarafından yapılan yardımlarda ise 2013 yılına göre %31'lik artış meydana gelerek 368, 28 milyon dolara yükselmiş, kamu kurumlarından sivil toplum kuruluşlarına aktarılan kaynağın miktarı ise 40,72 milyon dolar olarak kaydedilmiştir (TİKA, 2014;14). 2015 yılında Türkiye gerçekleştirdiği yardımlar bakımından 3,2 milyar dolar ile ikinci büyük donör olurken bu yardımların kategorilere ilişkin dağılımına bakıldığında en büyük pay 2.737 milyar dolar ile acil ve insani yardımlara ayrılmıştır (TİKA, 2015;18). Toplamda 3,919 milyar dolar olarak gerçekleştirilen iki taraflı resmi kalkınma yardımlarının

bölgesel dağılımı incelendiğinde ise ilk sırada 2,988,4 milyar dolar ile Ortadoğu Bölgesi'nin ve bu bölgede en çok pay alanın ise 2,694 milyar dolar ile Suriye'nin olduğu görülmüştür (TİKA, 2015;19).

2.4.2. Sivil Nitelikli Aktörler Tarafından Gerçekleştirilen Faaliyetler

Resmi kalkınma yardımlarının yanı sıra Suriye'deki krizin bölgedeki etkilerini azaltabilmek amacıyla STK'lar da yardım faaliyetleri gerçekleştirmiştir (TİKA, 2015;11). Türkiye'den Suriye'ye gerçekleştirilecek insani yardım faaliyetleri için 2014-2015 yılında bir müdahale planı hazırlanmıştır. "Sıfır nokta operasyonu" politikası (Özer, 2014) çerçevesinde yürütülen bu plan ile nüfusun temel gıda ihtiyaçlarının karşılanması hedeflenmiştir. Bu çerçevede düzenli ve yeterli gıda temini yoluyla gıdaya olan erişimin artırılması ve üretime yönelik malzeme desteğinin sağlanması amaçlanmıştır. Toplu barınma merkezlerine yönelik devam eden IDP akını göz önünde bulundurularak onların ihtiyaç duyacakları yeni barınaklar ve/veya yenilenmesi gereken barınma merkezleri üzerinde durulmuştur (Müdahale Planı, 2014-2015;2-3). Bu çerçevede özellikle STK'lar vasıtasıyla Mart 2011'den itibaren Suriye içerisinde yerinden edilen kişilere barınma, sağlık ve gıda gibi temel ihtiyaçların giderilmesi için yardım faaliyetlerinde bulunulmuştur. Özellikle İHH İnsani Yardım Vakfı tarafından Suriye'ye çatışmanın başlangıcından bu zaman kadar yoğun bir şekilde çeşitli yardımlar yapılmıştır. İdlib'deki Atma, Kah, Kerame ve Babu'l-hava Mülteci Kampları ile Halep'teki Babu's- Selam Mülteci Kampına farklı besin kalemlerinden oluşan gıda paketleri ulaştırılmıştır. Kızılay ile yapılan ortak projede de Halep'teki Babu's-Selam Mülteci Kampı ile İdlib'deki Babu'l-Hava Mülteci Kamplarına kahvaltılık malzeme dağıtımı gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte Halep'teki Babu's- Selam Mülteci Kampında gezici aşevi 15.000 kişi için yemek dağıtmıştır. İçme suyunun dağıtımına ilişkin de Suriye'de yer alan birçok mülteci kampında² faaliyetler yürütülmüştür. Barınma yardımları çerçevesinde konteyner kent ve çadırkent kurulumunun yanı sıra çadır dağıtımı da yapılmıştır. Halep Azez-Şammarin Konteyner Kenti Katar Hayriyye Kurumu ile ortak olarak gerçekleştirilmiştir. Bu proje ile yetim ve şehit ailelerine 100 adet 100 metrekarelik konteynerlerden oluşan bir yerleşim planı oluşturulmuştur. Halep- Azez-Sicco Konteyner kenti Kuveyt Hayriyye

---

²Babu's Selam ve İdlib'teki Babu'l Hava Mülteci Kamplarında , Atma Mülteci Kampında, Kerame Mülteci Kampında, Kah Mülteci Kampında, Yukarı Babu'l Mülteci Kampında, Aşağı Babu'l Hava Mülteci Kampında, Taybe Mülteci Kampında, El- Rahme Mülteci Kampında Telabyad Çadırkentinde ve Cerablus Mülteci Kampları.

kurumu ile ortak yürütülmüştür. Bu proje ile de yetim aileleri için 12 metrekarelik konteynerlerden oluşan bir yerleşim alanı inşa edilmiştir. İdlib’de ise Telabyad Çadır Kentinin kurulumu için Katar Kızılayı ile ortak proje geliştirilmiştir. Toplamda 150 binden fazla insanın yaşadığı altı konteyner kent ve 25 çadırkent kurulmuştur (www.ihh.org.tr, 2017). Ayrıca battaniye, uyku tulumu, mat, sünger yatak, soba, ısıtıcı, jeneratör, nevresim takımı, yastık, mutfak seti gibi barınma ihtiyaç maddelerinin dağıtımı da sağlanmıştır. Mart 2011’den Temmuz 2017 tarihine kadar İHH tarafından Suriye’ye 12 bin tırlık insani yardım yapılmıştır (www.ihh.org.tr, 2017). Ancak Suriye’de çatışmanın devam etmesi insani krizin temel nedeni olarak varlığını sürdürmektedir. Ülkenin kuzey, güney, doğu ve batı olmak üzere tüm bölgeleri çatışmadan etkilenmektedir. Binlerce ölü ve yaralının olması, insanların yer değiştirme oranlarındaki yükseliş ve ülke dışına göç olaylarının yaşanması nedeniyle insani ihtiyaçlar artarak devam ederken birçok bölgeye insani erişimin sağlanması konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır. Kuşatmalar sivillerin yaşamını tehlikeye düşürmektedir. Erişilmesi güç bölgelerde yaşayan insanlara yapılan yardımların kesintiye uğraması ve sürekli yardım gerçekleştirilmemesi durumunda aileler temel ihtiyaçlarını karşılama konusunda zorluk çekmektedir (Humanitarian Response Plan, 2017;12).

2.5. Türkiye’de Gerçekleştirilen İnsani Diplomasi Faaliyetleri

Suriye’de yürütülen faaliyetler ile birlikte Türkiye, 2011’de Suriye’deki krizin büyümesi sonucu Türkiye’ye sığınan Suriyeli göçmenlere yönelik de insani diplomasi faaliyetlerine devam etmektedir. Ekim 2011 tarihi itibarıyla 1994 Yönetmeliği’nin 10. maddesi gereğince “geçici koruma rejimine” (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2018) alınan Suriye vatandaşlarına kamplarda barınma ve temel hizmetlerin sunulması gibi çeşitli insani yardımlarda bulunmaktadır.

2.5.1. Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün 2016 yılı göç raporlarına göre 2016 yılı sonunda geçici koruma altına alınan Suriyelilerin biyometrik katsayıları 2. 834.441’e ulaşmıştır (GİGM, 2017;76). Toplam sayının 1.323.054’ünün kadın, 1.511.387’sinin erkek olduğu görülmüştür. Bu değer 2017’de 3.426.786,29 Ağustos 2018 tarihi itibarıyla ise İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından 3 milyon 552 bin 303 kişi olarak güncellenmiştir. Bu kişilerin 1.926.67’si erkeklerden, 1.626.236’sı ise kadınlardan

oluşmaktadır (multeciler.org.tr,2018).21. 09. 2018 tarihinde toplam sayı 3.564.919'a ulaşmıştır (www.goc.gov.tr,2018).

Tablo 4. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
14.237	224.655	1.519.286	2.503.549	2.834.441	3.426.786	3.564.919

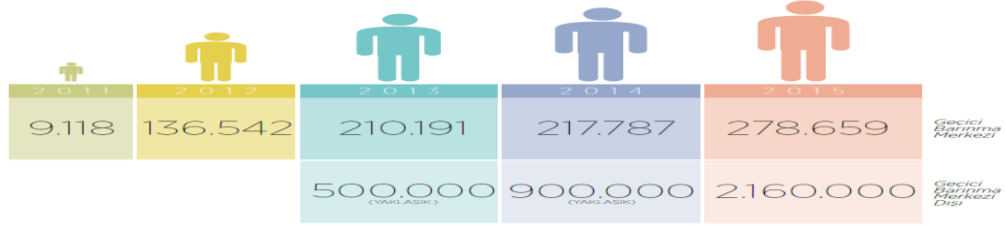
Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Türkiye, iç savaş nedeniyle topraklarından ayrılmak zorunda kalan Suriyeli vatandaşlara “açık kapı” politikası çerçevesinde sınır kapılarını açmıştır (AFAD,2014;5). Türkiye’ye gelen ilk grup 29.04. 2011 tarihinde Hatay’ın Yayladağı ilçesindeki Cilvegözü sınır kapısından giriş yapmıştır. Gelen Suriye vatandaşları, üst taraması yapıldıktan sonra tercüman eşliğinde kimlik belgelerine dayanılarak, kimlik belgeleri olmayanlar ise sözlü beyanlarıyla kayıt altına alınmıştır. Kayıt altına alınan 252 Suriye vatandaşına Hatay’daki bir spor salonunda geçici konaklama imkanı sağlanmış ve gıda ihtiyaçları karşılanmıştır (www.goc.gov.tr,2018). Ancak Suriye’deki krizin derinleşmesiyle birlikte Türkiye’ye gelenlerin sayısında ciddi artış meydana gelmiştir. Bu nedenle Türkiye de acil yardımlar başta olmak üzere Suriyeli vatandaşların topluma entegrasyonunu destekleyen orta ve uzun vadeli yardım programlarını destekleyen bir yaklaşım benimsemiştir (www.iom.int/mcof,2018-2019;12). Bakanlıklar, bakanlıklara bağlı tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar, İçişleri Bakanlığına bağlı AFAD, belediyeler, sendikalar ve gönüllü vatandaşlar Türkiye’deki Suriyeli göçmenlere yapılan yardımlarda aktif rol üstlenmektedir. Suriye vatandaşları Türkiye’ye giriş yapmalarının ardından kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra ya kamplara yerleştirilmekte ya da illere sevk edilmektedir. Türkiye’de kampların kurulması ve koordinasyonu Afet ve Acil Durum Koordinasyon Başkanlığı (AFAD) ve Kızılay tarafından üstlenilmiştir (ctdc.org, 2015;4).

2013 yılında Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis, Hatay, Kahramanmaraş, Adıyaman, Adana, Osmaniye, Malatya, Mardin illerinde kurulan 20 kamp toplam 200. 386 Suriyeli vatandaşa ev sahipliği yapmıştır (AFAD, 2013;17). 23.08.2013 itibariyle kamp dışında ise yaklaşık 350.000 Suriyeli sığınmacının- Türkiye’deki tüm Suriyelilerin yaklaşık %64’ü- bulunduğu belirtilmiştir (AFAD,2013;18). 2014 yılında 16’sı çadırkent, altısı konteyner kent olmak üzere barınma merkezlerinin sayısı 22’ye yükselmiştir. Böylece bu merkezlerde 220.000 Suriyelinin çeşitli ihtiyaçları giderilmiştir (AFAD, 2014;11). 2015

yılında geçici barınma merkezlerinde kalanların sayısı 278.000 (AFAD, 2016;15-16) iken 2016 yılında 26 barınma merkezinde kalan Suriyeli sığınmacı sayısı 264.865'e gerilemiştir (AFAD, 2016;12-13).

Şekil 5. 2011-2015 Yılları Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacı Sayısı

Kaynak: (AFAD, 2016;15-16).

29.05.2017 tarihinde 3.020.654 Suriyelinin yaklaşık 247 bini kamp içinde yaşamını sürdürmüştür (AFAD, 2017;19). Şubat 2018'de geçici koruma altındaki 3,4 milyon Suriyeli vatandaşın 228,000'i, 21 geçici konaklama merkezinde barındırılırken bu sayı Ekim 2018 tarihinde 20 barınma merkezi ve bu merkezlerde ikamet eden 176.000 Suriyeli sığınmacı olarak güncellenmiştir (www.iom.int/mcof, 2018-2019;12).

Tablo 5. 1.10.2018 İtibari İle Türkiye'deki Geçici Barınma Merkezleri

ÜLKEMİZDEKİ TOPLAM SURIYELİ SAYISI *		3.564.919		
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ TOPLAM MEVCUDU		180.869		
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNDE BULUNAN SURIYELİ SAYISI		176.160		
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNDE BULUNAN IRAKLI SAYISI		4.709		
İL	GEÇİCİ BARINMA MERKEZİ	BARINMA TİPİ	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
HATAY	Altınözü Konteynerkenti	2.056 konteyner	8.229 Suriyeli	16.944
	Yayladağı Konteynerkenti	776 konteyner 32 betonarme bölme	3.670 Suriyeli	
	Apaydın Konteynerkenti	1.181 konteyner	5.045 Suriyeli	
	Güveççi Çadırkenti**	824 çadır	0	
GAZİANTEP	İslahiye Çadırkenti**	1.552 çadır	0	3.761
	Karkamış Çadırkenti**	1.578 çadır	0	
	Nizip 1 Çadırkenti**	1.873 çadır	0	
	Nizip 2 Konteynerkenti	908 konteyner	3.761 Suriyeli	
ŞANLIURFA	Ceylanpınar Çadırkenti	4.972 çadır	17.412 Suriyeli	65.705
	Akçakale Çadırkenti	6.461 çadır	21.865 Suriyeli	
	Harran Konteynerkenti	2.069 konteyner	9.661 Suriyeli	
	Suruç Çadırkenti	7.028 çadır	16.767 Suriyeli	
KİLİS	Öncüpınar Konteynerkenti	3.089 konteyner	9.998 Suriyeli	24.525
	Elbeyli Beşiriyiye Konteynerkenti	3.586 konteyner	14.527 Suriyeli	
MARDİN	Midyat Çadırkenti**	1.053 çadır	0	0
KAHRAMANMARAŞ	Merkez Konteynerkenti	5.008 konteyner	16.478 Suriyeli	21.187
			4.709 Iraklı	
OSMANİYE	Cevdetiye Konteynerkenti	3.352 konteyner	13.614 Suriyeli	13.614
ADİYAMAN	Merkez Çadırkenti	2.302 çadır	0 Suriyeli	0
ADANA	Sarıçam Konteynerkenti	6.136 konteyner	26.096 Suriyeli	26.096
MALATYA	Beydağı Konteynerkenti	1.977 konteyner	9.037 Suriyeli	9.037
		27.675 çadır ve betonarme bölme (56.044 kişi, %31,)	Suriyeli	176.160
TOPLAM		30.138 konteyner (124.825 kişi, %69,)	Iraklı	4.709
		57.813 toplam	Toplam	180.869

https://www.afad.gov.tr/uploads/1/0/0/2/1002027/mes/01_10_2016_suriye_gb_m_bagl_raporu.pdf, 7.10.2016

2.5.2. Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılara Yönelik İnsani Yardımlar

Barınma merkezlerinde temel insani ihtiyaçlar öncelikli olmakla birlikte eğitim, sağlık, bankacılık, tercüme, psikososyal danışmanlık gibi alanlarda da hizmetler sunulmaktadır. Dağıtılan Afadkart ile tüm Suriye vatandaşlarına marketlerde alışveriş yapma, gıda ve temizlik malzemesi ihtiyaçlarını karşılama olanağı verilmektedir (AFAD, 2016;16-17).

Ayrıca Türkiye’de kayıtlı Suriye vatandaşlarına Sağlık Bakanlığı ile yapılan işbirliği çerçevesinde sağlık hizmetleri ve ilaçlar ücretsiz olarak sunulmaktadır. Geçici barınma merkezlerinde kurulan sahra hastanelerinde de hastaların tedavileri yapılmaktadır. Bu hastanelerde tedavi edilme imkanı olmayan hastaların ise il merkezlerinde bulunan hastanelere sevki gerçekleştirilmektedir (AFAD, 2013;55). Kasım 2013 tarihi itibarıyla sadece sağlık alanında Suriyeli sığınmacılar için yaklaşık 191 milyon liralık harcama gerçekleştirilmiştir (AFAD, 2013;52). Çeşitli alanlarda yapılan harcamaların toplamı ise 2011 yılından günümüze kadar sürekli artış göstermiştir. 2011 yılında 33 milyon TL harcama yapılırken bu rakam 2012 yılında 514 milyon TL’ye yükselmiştir. 2013 yılının ilk 10 ayında ise harcama miktarı 763 milyon TL olarak kaydedilmiştir. Mart 2011’den 1 Kasım 2013 tarihine kadar yalnızca AFAD tarafından yapılan doğrudan harcamaların toplam miktarı ise 1 milyar 311 milyon TL olmuştur (AFAD, 2013;27).

Tablo 6. Türkiye’deki Suriyeliler İçin Yapılan Harcamaların Kaynakları

Türkiye’deki Bakanlık ve Diğer Kamu Kurumlarının Suriyeliler İçin Yaptığı Harcamalar ²⁹		
2015 Bütçesi Ödenekleri		
Maliye Bakanlığı	1.136.983.000	2015
Hazine Müsteşarlığı	71.292.000	2015
Millî Eğitim Bakanlığı	46.243.000	2015
Millî Savunma Bakanlığı	32.102.000	2015
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	30.725.000	2015
Ara Toplam	1.315.000.000	2015
2011 -2015 Harcamaları		
Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	21.689.000	2011-2015
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	18.400.000	2011-2015
Tarım Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı	14.793.000	2011-2015
Emniyet Genel Müdürlüğü	12.174.000	2011-2015
Orman ve Su İşleri Bakanlığı	11.973.000	2011-2015
Kamu Hastahaneleri Kurumu	9.876.000	2011-2015
İçişleri Bakanlığı	9.443.000	2011-2015
Adalet Bakanlığı	8.029.000	2011-2015
Halk Sağlığı Kurumu	7.643.000	2011-2015
Gençlik ve Spor Bakanlığı	7.275.000	2011-2015
Jandarma Genel Komutanlığı	7.089.000	2011-2015
Sağlık Bakanlığı	3.706.000	2011-2015
Diyanet İşleri Başkanlığı	3.447.000	2011-2015
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	3.327.000	2011-2015
Kültür ve Turizm Bakanlığı	2.691.000	2011-2015
AFAD Başkanlığı	2.573.000	2011-2015
Ara Toplam	140.000.000	2011 -2015
Toplam	1.451.000.000	2011 -2015

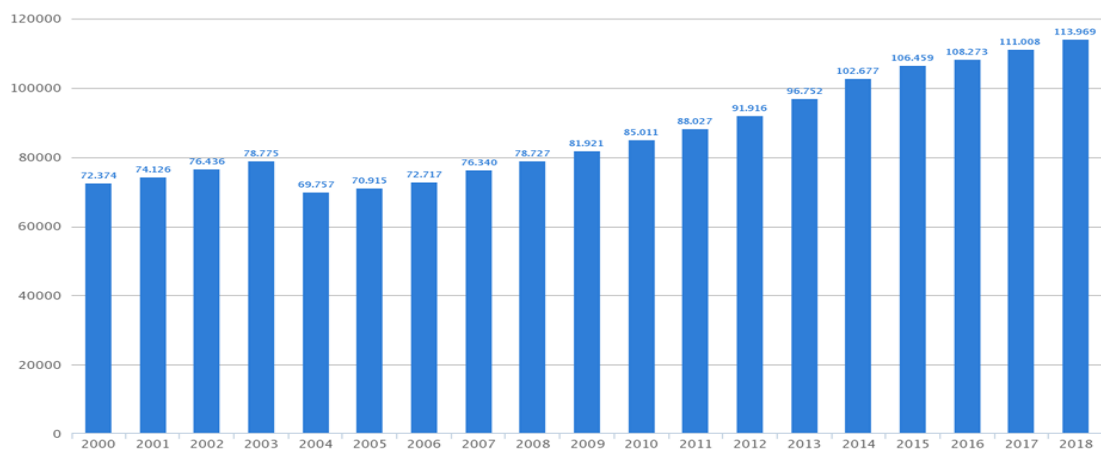
Kaynak: Hürriyet Gazetesinin 29 Ekim 2015 AFAD’tan aldığı veriler esas alınmıştır. <http://www.hurriyet.com.tr/e5'te-konumi/turkiye-2011den-bu-yana-2-1-milyon-suriyeli-multeciye-8-milyar-dolar-harcadi-40007235>, 30.9. 2018.

2011-2015 yılları arasında bakanlıklar ve diğer kamu kurumları tarafından Suriyeli vatandaşlar için yapılan harcama miktarı 2015 yılı bütçesini de aşarak 8 milyar dolara yaklaşmıştır. Yukarıdaki tablo 2011-2015 yılları arasında Suriyeliler için ayrılan bütçeyi ve Türkiye’deki bakanlık ve diğer kamu kurumlarının Suriyelilere yapmış oldukları harcama miktarlarının dağılımını ayrıntılı olarak göstermektedir. Yapılan harcama miktarı

geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyelilerin yanı sıra bu merkezler dışında kalan Suriyeli sığınmacıları da içermektedir (www.icisleri.gov.tr, 2017).

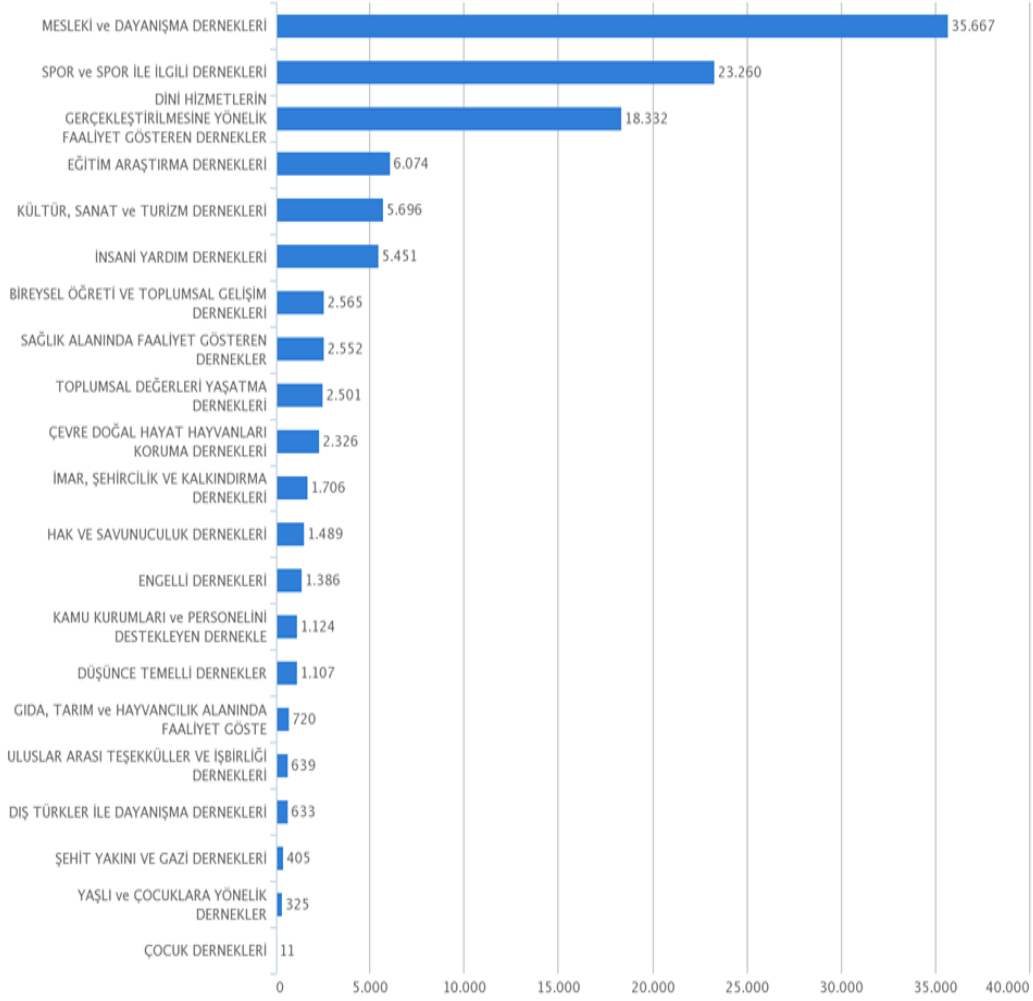
Günümüzde Suriyeli sığınmacıların yüzde 90'ından fazlası (3,2 milyon) geçici barınma merkezlerinin dışında yaşamaktadır (www.iom.int/mcof, 2018-2019). Kentlerde yaşayan Suriyelilerin yaşamlarını devam ettirebilmelerinde en önemli desteği sivil toplum kuruluşları vermektedir. Devletin ve uluslararası kuruluşların yetişemediği alanları onlar doldurmaya ve mağdurların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır (www.igamder.org, 2014). İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünden alınan verilere göre 2011 yılında 88.646 olan dernek sayısı 2018 yılı itibariyle 113.969'e yükselmiştir (www.dernekler.gov.tr, "dernek sayıları", 2018). Türkiye'de aktif olan bu derneklerin faaliyet alanlarına göre dağılımı incelendiğinde bunların 5.451'nin insani yardım alanında faaliyet gösterdiği görülmektedir (www.dernekler.gov.tr, "derneklerin faaliyet alanına göre dağılımı", 2018). 2011 yılından günümüze kadar dernek sayılarındaki en belirgin değişim Gaziantep ve Şanlıurfa'da meydana gelmiştir. 2011'de Gaziantep'te derneklerin sayısı 1.148 iken bu sayı 2018 yılı itibariyle 1.919 olmuştur (www.dernekler.gov.tr, "faal dernek sayıları", 2018). 2018 yılı içerisinde insani yardım alanında Gaziantep'te faaliyet gösteren dernek sayısı ise 279 olarak kayıtlara geçmiştir (www.dernekler.gov.tr, derneklerin faaliyet alanına göre dağılımı, 2018). Şanlıurfa'daki dernek sayılarında da benzer bir artış yaşanarak 2011 yılında 628 dernek aktif iken, 2018'de bu sayı 1.183'e yükselmiştir (www.dernekler.gov.tr, "faal dernek sayıları", 2018). Bugün itibariyle Şanlıurfa'daki bu derneklerin 145 tanesi insani yardım alanında faaliyetlerini yürütmektedir (www.dernekler.gov.tr, "derneklerin faaliyet alanına göre dağılımı", 2018).

Şekil 6. Yıllara Göre Faal Dernek Sayısı

Kaynak: DERBİS

Şekil 7. Nevilere Göre Faal Dernek Sayısı

Kaynak: DERBİS

Türkiye sınırlarında bugün yaklaşık 270 STK'nın yalnızca Suriyelilere yönelik yardım faaliyetinde bulunduğu bilinmektedir. Ancak bu STK'lara ilişkin tam liste ve Suriyelilere yapılan faaliyetlerin raporu bulunmamaktadır. İnsani yardım temelinde faaliyet yürüten ulusal ve uluslararası STK'lara ilişkin aşağıdaki tablo Melih Cılgı'nın hazırlamış olduğu "Suriyeli Mülteciler için Çalışan STK'ların İnteraktif Ağ Haritası"na dayanılarak hazırlanmıştır (dagmedya.net, 2015).

Tablo 7. İnsani Yardım Faaliyetlerinde Bulunan Ulusal ve Uluslararası STK'lar

STK	FAALİYET	KAYITLI ÜLKE OLDUĞU
Deutsche Welthunherhilfe	İnsani Yardım	Almanya
Help-Hilfe zur Selbsthilfe	Bsrınma ve Gıda Yardımı	Almanya
Islamic Relief Worldwide	İnsani Yardım	İngiltere
Mercy Corps Turkey	Ürdün, Lübnan, Irak ve Türkiye'deki milyonlarca Suriyelinin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır.	ABD
CARE Cooperative for Assistance and Relief Everywhere	Dünya çapında 90'dan fazla ülkede mücadele programları yürütmektedir.	ABD
MSF İspanya Sınır Tanımayan Doktorlar	Sağlık Hizmeti	İsviçre
IMC International Medical Corps	Condrad N. Hilton Vakfından Sağladığı 750.000 Dolarlık fonla Türkiye'deki Suriyelilere eğitim ve sağlık hizmeti vermektedir.	ABD
MFS Sınır Tanımayan Doktorlar HQ	Suruç'taki Suriyelilere destek olmak için bir ruh sağlığı ve anne-çocuk sağlığı merkezi açılarak, Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Vakfı (IBC) ve Hayata Destek Derneği ile Birlikte su temini ve sağlık hizmetleri için çalışmalar düzenledi.	İsviçre
Save the Children International	Çocuk Dostu Mekanlar oluşturmak için Türk STK'lar ile işbirliği yapmaktadır. Çocuklara giyim ve ayakkabı yardımı yapmıştır.	İngiltere
IRC International Rescue Committee	2017 yılında 750 IRC çalışanı ülkelerindeki 1.1 milyon Suriyeliye yardım etmiştir. Aynı zamanda Suriye'de 27.000 kişiye iş eğitimi ve nakit para ya da kuponları ile aileleri için yiyecek ve diğer eşyaları almak üzere yardımda bulunmuştur.	ABD
OCHA United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs	BM Güvenlik Konseyi kararları kapsamında sınır ötesi insani yardım faaliyetlerini desteklemektedir ve insani yardım ortaklarının Türkiye'den Suriye krizine sınır ötesi müdahalesini koordine etmektedir.	ABD
GOAL	İnsani yardım malzemelerinin Türkiye ve Suriye'de ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması, lojistik koordinasyon	İrlanda
WHO Dünya Sağlık Örgütü	Sağlık Hizmetleri	ABD

UNDP BM Kalkınma Programı	Temel hedef Suriye'ye sınırı olan belediyeler tarafından verilen hizmetlerin geliştirilmesi	ABD
WFP Dünya Gıda Programı	WFP/ Tgrk Kızılayı elektronik gıda kartı mültecilerin barındığı 22 kampata gıda ve erzak alışverişi için kullanılmaktadır. Kamplardaki her bir mültecinin sahip olduğu bu karta ayda 80 TL yüklenmektedir. Maliyetin 25 TL'si AFAD, geri kalanı WHO tarafından finanse edilmektedir.	
IOM International Organization for Migration	Hatay ve Adıyaman illerinde kamp dışında yaşayan 46.000'den fazla Suriyeli mülteciye temel yardım malzemesi sağlanmıştır. Buna ek olarak IOM kartla gıda yardım programı kapsamında hem doğrudan hem de uygulayıcı oldukları ortakları aracılığıyla 14.871 Suriyeli mültecinin gıda ve hijyen maddelerine ulaşmasını sağlamıştır. Suriyeli mültecilere ulaşım hizmeti sunmaya devam etmektedir. Bu bağlamda kamp içi ulaşım da dahil olmak üzere 2014 Haziran ayından beri 18.000'den fazla kişiye ulaşmıştır. Ayrıca çocukların okula erişimi konusunda da yardımcı olmaktadır.	İsviçre
AID Uluslararası Doktorlar Birliği	Sağlık Hizmetleri	Türkiye
Göçmen Dayanışması Ağı	Barınma ve Gıda Yardımı	Türkiye
Mülteci- Der	Barınma ve Gıda Yardımı	Türkiye
Halkların Köprüsü Derneği	Barınma ve Gıda Yardımı	Türkiye
Deniz Feneri Derneği	Barınma ve Gıda Yardımı	Türkiye
Mavi Kalem Derneği	Hatay ili sınır köyleri ve Gaziantep'te kamp dışında yaşayan Suriyeli göçmenlerle saha ziyaretleri yapılarak ihtiyaç analizi çalışmaları yürütmüştür.	Türkiye
İHH İnsai Yardım Vakfı	Barınma, Gıda ve Giyecek Yardımları. AFAD ile yürütülen ortak projede 3500 konteynerin 1000 adedi İHH tarafından kurulmuştur.	Türkiye
MÜLTECİDER	Alman Welthungerhilfe desteğiyle Sultanbeyli'deki Suriyeli ailelere 360 adet soba dağıtmıştır.	Türkiye
Beşir Derneği	5 yıldır 81 ilde Suriyeli ailelere yönelik yardım çalışması yapmaktadır. Kilis'te günlük 100.000 ekmeği üretmektedir.	Türkiye

AFAD	Barınma ve Gıda Yardımı, Eğitim yardımı ve İnsani Yardım	Türkiye
Yeryüzü Doktorları	Yaklaşık 35.000.000 TL değerinde sağlık projeleri gerçekleştirmiştir.	Türkiye
Cansuyu Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği	Barınma ve Gıda Yardımı	Türkiye
Kızılay	Sosyal Uyum projeleri kapsamında faaliyetlerini yürütmüştür.	Türkiye
“Mülteciyim Hemşerim” Dayanışma Ağı	İnsani yardım	Türkiye
Bülbülzade Eğitim, Sağlık Dayanışma Vakfı	İnsani yardım	Türkiye
Umut-Der	İnsani yardım	Türkiye

Kaynak: <https://dagmedya.net/2015/10/30/suriyeli-multeciler-icin-calisan-stklar-in-teraktif-ag-haritasidevletin-boslugunu-stklar-doldurdu/#comments>, 30.9.2018.

Kamp dışında yaşayan Suriyeli sığınmacıların ihtiyaçlarını gidermeye yönelik faaliyetlerde bulunan sivil toplum kuruluşları insani yardım temelinde özellikle sağlık, barınma ve gıda yardımında bulunmaktadır.

Türkiye’deki Suriyelilere yönelik sağlık hizmetlerinin koordinasyonu AFAD tarafından yapılmaktadır. Sağlık hizmetlerinden kimlik kartına sahip olan geçici koruma altındaki bireyler, GİGM tarafından kaydı yapılmayan geçici koruma altındaki bireyler ve yaralı şekilde sınırdan geçerek Türkiye’ye gelen ve geçici koruma altında sayılan kişiler yararlanabilmektedir. Geçici koruma altındaki kişiler, geçici barınma merkezleri içinde bu merkezler dışında oluşturulan göçmen sağlığı merkezleri ile bakanlığa bağlı birinci, ikinci ve üçüncü basamak sağlık birimlerinden hizmet alma hakkına sahiptir. Bununla birlikte Türkiye’deki Suriyeli vatandaşların üniversitelerin uygulama ve araştırma merkezlerinden ve özel hastanelerden doğrudan hizmet alma imkanları bulunmamaktadır. Ancak yetişkin ve yeni doğan yoğun bakımı ve kanser tedavisi gibi gerekli hallerde bu kişilere sevkli şekilde üniversitelerdeki uygulama ve araştırma merkezlerine başvurma imkanı tanınmaktadır (Karataş vd., 2018;14-15).

Geçici koruma altındakilere birinci basamak sağlık hizmetleri kapsamında aile hekimlikleri ve toplum ruh sağlığı merkezleri aracılığıyla çocukların ve ergenlerin aşılması ile kadın ve üreme sağlığı ile ilgili hizmetler verilmektedir. İkinci ve üçüncü basamak sağlık birimlerinde ise poliklinikte ayakta veya serviste yatan hasta tedavileri yapılmakla birlikte, doğum ve ameliyatlar da gerçekleştirilmektedir. Söz konusu tedavi

giderleri AFAD tarafından karşılanmakta, ilaçlar ise AFAD'ın anlaşmalı olduğu eczanelerden temin edilebilmektedir (Karataş vd., 2018;14-15).

Suriye'de başlayan iç çatışma sebebiyle Türkiye'ye gelen Suriyeli vatandaşların konut ihtiyacının giderilmesinde üç farklı yöntem geliştirilmiştir. Suriye'de olayların başlamasının hemen ardından Suriyelilerin bir kısmı başta Şanlıurfa, Gaziantep, Hatay, Mardin ve Siirt olmak üzere Türkiye'nin çeşitli illerinde kalan akrabalarının yanına yerleşmiştir (Turkish National Police Academy,2017;20) İkinci olarak Suriyeli sığınmacılara Türkiye'nin 10 ilinde kurulan 20 geçici barınma merkezlerinde ikamet etme imkanı verilmiştir (www.iom.int/mcof, 2018-2019;12). Sunulan üçüncü bir seçenek ise herhangi bir yasal engelle karşılaşmaksızın Suriyelilere tercih ettikleri illerden konut satın alma veya kiralama olanağının sağlanmış olmasıdır (Turkish National Police Academy,2017;20). 2017 yılı itibariyle Türk devletinin sığınmacıların konut maliyetleri dahil olmak üzere konuyla ilgili toplam harcamaları yaklaşık 12 milyar dolar olarak hesaplanmıştır. Konut masrafları içerisinde kira, elektrik, su ve ısıtma gibi kamu hizmetleri bulunmaktadır. Bu maliyetlerin karşılanmasında STK'lar ve bireyler de Türk devleti ile işbirliği içinde faaliyetler yürütmektedir (Turkish National Police Academy, 2017;20).

Ekim 2018 tarihi itibariyle geçici barınma merkezlerinde kalan Suriyeli sığınmacıların sayısı 176.000'dir (www.iom.int/mcof, 2018-2019;12). Bu merkezlerde kalmayan Suriyeliler ise konut ihtiyaçlarını farklı şekillerde karşılamaktadır. Suriye vatandaşlarının büyük bir bölümü kendi imkânlarıyla ya da STK'lardan ve bireylerden aldıkları yardımlar vasıtasıyla kiraladıkları evlerde kalmaktadır (Turkish National Police Academy, 2017;20-21). Ekonomik durumu ev kiralamak için elverişli olan sığınmacılar herhangi bir sorun yaşamamasına rağmen, maddi durumu yetersiz olan Suriyelilerin önemli bir kısmı barınma giderlerini düşürmek için grup halinde ve düşük maliyetli evlerde yaşamayı tercih etmektedir. Genellikle, zemin veya bodrum katlarında çoğunlukla küçük, karanlık ve rutubetli daireler yaşam alanı olarak seçilmektedir (Turkish National Police Academy, 2017;20-21).

Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yapılan gıda yardımında Dünya Gıda Programı (WFP) aktif rol üstlenmiştir. WFP, Türk hükümetinin isteği üzerine Ekim 2012'den itibaren Suriyeli ailelerin yiyecek alabilmeleri için banka kartlarına aylık bakiye yükleyen bir e-gıda (ESSN-Emergency Social Safety Net) kartı programı başlatmıştır

(www1.wfp.org/countries/turkey, 2018). Bu e-gıda kartı uygulaması aracılığıyla Suriyelilere yiyecek, kıyafet, ilaç satın alma, kira ve faturaları ödeme için kullanabileceği aylık nakit transferleri sağlanmaktadır. Türk Kızılayı ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile de işbirliği içinde hareket eden WFP'nin bu programı ile kamp içinde veya kamp dışında yaşamını devam ettiren Suriyelilere maddi anlamda destek sağlanmaktadır (www1.wfp.org/countries/turkey, 2018).

Suriyeli sığınmacılara gıda yardımı konusunda bir diğer önemli desteği sivil toplum kuruluşları sağlamaktadır. Yerel STK'lar faaliyetlerinin kapsamını arttırmak suretiyle birçok Suriyeli sığınmacının ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışmaktadır (Kanat vd., 2015;22). Bu kuruluşlar içerisinde öncelikle IFRC tarafından desteklenen Türk Kızılayı Suriyeli vatandaşlara önemli gıda yardımında bulunmaktadır (The International Red Cross And Red Crescent Movement, 2015;7).

BÖLÜM 3. SURIYE'YE YÖNELİK İNSANİ DİPLOMASİ FAALİYETLERİNİN TÜRKİYE'NİN DIŞ POLİTİKA HEDEFLERİNE ETKİSİNİN ANALİZİ

Çalışmada Türkiye'nin Suriye'ye yönelik gerçekleştirdiği insani diplomasi faaliyetleri ile insani güvenliği sağlama ve yumuşak gücü artırma hedeflerine ne kadar ulaşabildiği araştırılmaktadır. Her iki hedefe ilişkin analizin yapılmasında endeks ve alan araştırması olmak üzere iki farklı yöntem kullanılmaktadır. Araştırma kapsamında kullanılacak insani güvenlik ve yumuşak güç konusundaki endekslere ve alan araştırmasına ilişkin bilgiler metodoloji bölümünde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

3.1. Metodoloji

3.1.1. Endeks Araştırması

3.1.1.1. Zartman ve Politik İstikrar Anlayışı

Çalışmada politik istikrar kavramı Zartman'ın (1995) görüşleri çerçevesinde “devlet işlerliği ve devletin sorumluluklarını yerine getirebilmesi” anlamında kullanılmaktadır. Bu bağlamda vatandaşların güvenliğinin sağlanmasına, onlara fırsatlar sunulmasına ve kamu hizmetlerinin giderilmesine yönelik gerçekleştirilen yardımlar ile gıda yardımları ve kapasite inşası gibi yardımlar insan güvenliğine katkıda bulunmak amacıyla gerçekleştirilen faaliyetler olarak değerlendirilmektedir. Suriye'deki politik istikrar seviyesinin belirlenmesinde “The Fund For Peace” tarafından her yıl yayımlanan “The Fragile Index” raporundan alınan veriler kullanılmaktadır.

3.1.1.2. The Fragile States Index

FSI'nın (Kırılgan Devletler Endeksi), kökleri 1990'larda politika yapımcıların ve saha uygulayıcıların karmaşık ortamlarda çatışma faktörlerini ve dinamiklerini daha iyi anlayabilmesi ve ölçebilmesi için bir çerçeve olarak geliştirilen FFP (Barış Fonu)'nin Çatışma Değerlendirme Sistemi Aracının (CAST) oluşturulmasına uzanmaktadır (fundforpeace.org, 2018). Barış Fonu (FFP) tarafından üretilen endeks, yalnızca tüm devletlerin deneyimlediği normal baskıları değil, aynı zamanda bunlar arasında bir devletin yönetme kapasitesinden daha ağır basan baskıları belirlerken de kritik bir araç olma niteliği taşımaktadır. Endeks, farklı devletleri sıralarken diğerlerinden daha kırılgan hale getirmesine rağmen hedefi her bir devlet içindeki baskı eğilimlerini ölçmektir. Ayrıca politik risk değerlendirmesi yaparak politikacılara ve halka çatışmanın erken

uyarısını yapmaktadır (fundforpeace.org, 2018). Böylece bir devlet içindeki en göze çarpan baskıları belirleyerek, politika yapıcılar ve uygulayıcılar tarafından her bir devletin esnekliğini güçlendirmek için daha derin bir analiz ve planlama fırsatı yaratmaktadır.

FSI'da devletler üzerindeki toplumsal, ekonomik, politik ve askeri baskıları ölçülmekte ve yıllık olarak 177 devletin sıralaması yapılmaktadır (The Failed State Index, 2011;5). Puanlar önemli 12 siyasi, sosyal ve ekonomik göstergeye dayanılarak her biri için ayrı ayrı hesaplanmaktadır (The Failed State Index, 2011;29). Her yıl için kullanılan veriler bir önceki yılın ocak ayından aralık ayına kadar olan dönemi kapsamaktadır. Endeks, puan skoru ne kadar düşükse o kadar iyi anlayışıyla yorumlanmaktadır. Buna göre azaltılmış puan bir gelişme olduğunu gösterdiği gibi daha yüksek puan daha fazla istikrarsızlığı ifade etmektedir (The Failed State Index.2011;3).

1. Sosyal Göstergeler

- 1.1. Demografik baskıların artması: Hastalık gibi nüfus üzerindeki ve doğal afet gibi hükümetin yükümlülüklerini yerine getirmesini zorlaştıran baskılar.
- 1.2. Mültecilerin ve yerinden edilmiş kişilerin yoğun hareketi: Nüfusun yer değiştirmesiyle ilgili baskılar kamu hizmetlerini zorlar ve bu gruplar politikaya yatkın oldukları için güvenlik tehdidi oluştururlar.
- 1.3. Gruplar arasında ihtilafın varlığı: Gruplar arasında gerginlik ve şiddetin varlığı devletin güvenlik sağlama becerisini zayıflatır. Güvenlik garanti edilmediği takdirde şiddet ve korku ortaya çıkabilir.
- 1.4. Kronik ve sürekli insan göçü: Bir fırsat doğduğunda insanlar beşeri sermaye boşluğu bırakarak göç ederler.

2. Ekonomik Göstergeler

- 2.1. Düzensiz ekonomik kalkınma: Etnik, dini veya bölgesel açıdan kalkınmada dengesizlik olduğunda yönetilenler toplumsal sözleşmeye bağlılıklarında istikrarsız olma eğilimindedir.

2.2. Yoksulluk, keskin ya da şiddetli ekonomik düşüş: Yoksulluk ve ekonomik düşüş devletin toplumsal yükümlülüklerini yerine getirme kabiliyetini zorlar.

Enflasyon ve işsizlik gibi şeyleri içerir.

3. Siyasi ve Askeri Göstergeler

3.1. Devletin meşruiyeti: Yolsuzluk ve hükümette temsil edilme eksikliği doğrudan sosyal sözleşmeyi zayıflatmaktadır.

3.2. Kamu hizmetlerinin aşamalı olarak bozulması: Sağlık, eğitim ve sanitasyon hizmetlerinin sağlanması sosyal sözleşmenin anahtar bir unsurudur.

3.3. İnsan hakları ihlali ve hukukun üstünlüğü: İnsan hakları ihlal edildiğinde ya da eşit olmayan bir biçimde uygulandığında sosyal sözleşme zayıflamaktadır.

3.4. Güvenlik araçları: Güvenlik aygıtının meşru kuvvetler üzerinde tekel hakkı olmalıdır. Güvenlik aygıtı çatladığında veya rekabet halinde ya da paralel gruplar olduğunda bu durum sosyal sözleşmenin zayıflamasına neden olmaktadır.

3.5. Ayrımcılık yapan elitlerin yükselişi: Yerel ve ulusal liderler siyasi kazanım için kilitlenme ve gerilim tırmandırma politikası izlerse bu sosyal sözleşmeyi zayıflatmaktadır.

3.6. Dışsal aktörlerin müdahalesi: Devlet toplumsal sözleşme kapsamında yükümlülüklerini yerine getiremediğinde dış aktörler çoğunlukla hizmet sunmak veya ekonomik ve politik kazanım elde etmek amacıyla iç ilişkileri manipüle etmek için müdahale etmektedir. (The Failed State Index.2011;29)

CAST'in kapsamlı sosyal bilim yaklaşımına dayanarak, bu kategorilere ilişkin üç ana akımdan elde edilen veriler -önceden var olan nicel veri setleri, içerik analizi ve nitel uzman analizi -üçgenlenmekte ve endeksin son gösterge puanları bu süreçleri öngören eleştirel bir inceleme sonrasında üretilmektedir. Böylece veri kümelerine farklı yaklaşımların güçlü yönlerini entegre edebilmek için bir dizi kural uygulanmaktadır. Aynı zamanda bu yöntem, tek bir kaynaktan doğan içsel zayıflıkların, boşlukların veya

önyargıların diğeri tarafından kontrol edilmesini sağlamaya da yardımcı olmaktadır (fundforpeace.org, 2018).

1. İçerik Analizi: CAST çerçevesine ilişkin göstergelerin her biri 12 alt göstergeye ayrılmıştır ve bu alt göstergelerin her biri için yüzlerce Boole arama ifadesi her devletteki alt göstergelerin önem derecesini belirlemek için küresel medya verilerine uygulanır. Ticari içerik toplayıcı tarafından sağlanan ham veriler, dünya genelinde 10.000'den fazla farklı İngilizce kaynaktan toplanan medya makaleleri, araştırma raporları ve diğeri niteliksel veri noktalarını içermektedir. Her yıl analiz edilen makale ve rapor sayısı 45-50 milyon arasındadır. Alt göstergelerin her biri için değerlendirilen belirginliğe dayanarak, her devlet için geçici puanlar paylaşılır (fundforpeace.org, 2018).
2. Nicel Veriler: Genel olarak uluslararası ve çok taraflı istatistik kurumlarından (Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, Dünya Sağlık Örgütü gibi) önceden var olan nicel veri kümeleri, göstergelerin temel yönlerini istatistiksel olarak temsil etme yetenekleri için tanımlanmıştır. Ham veri setleri karşılaştırmalı analiz için normalleştirilir ve ölçeklendirilir. Her devlet için niceliksel analizde belirlenen eğilimler, daha sonra İçerik Analizi aşamasından gelen geçici puanlarla karşılaştırılır. İçerik Analizi ve Kantitatif Verilerin karşılaştırılma derecesine bağlı olarak, geçici puanlar onaylanır veya katılmadıkları yerlerde, iki veri akışı arasındaki uyumsuzluk durumunda, izin verilen hareketleri dikte eden bir dizi kurala dayanarak mutabakata varılır (fundforpeace.org, 2018).
3. Niteliksel Gözden Geçirme: Ayrı bir şekilde, bir sosyal bilimler araştırmacısı ekibi, 178 devletten her birini bağımsız olarak gözden geçirerek, önceki yıla kıyasla o ana olayları temel alan değerlendirmeler sağlayarak değerlendirmektedir. Her veri kümesinin ve yaklaşımının farklı güçlü ve zayıf yönleri olduğunu kabul ederek, bu adım, farklı göstergelerdeki yıllık dinamik eğilimlerin toplanmasını sağlamaya yardımcı olmaktadır- ki bu da uzun vadeli yapısal faktörleri ölçen niceliksel veri kümelerinin eksikliğinde belirgin olmayabilir. Ayrıca, gürültülü içerik analizi verilerinden kaynaklanabilecek olası yanlış pozitiflerin veya negatiflerin azaltılmasına yardımcı olmaktadır (fundforpeace.org, 2018).

Tablo 8. Politik İstikrar Seviyesi

Düşük	Orta	Yüksek	Çok Yüksek	Sosyal	Ekonomik	Siyasi ve Askeri
-------	------	--------	------------	--------	----------	------------------

$0 \leq A \leq 30$	4	Çok Yüksek
$30 < A \leq 60$	3	Yüksek
$60 < A \leq 100$	2	Orta
$100 < A \leq 120$	1	Düşük

Kaynak: The Failed State Index,(2011; 3)

Toplamda politik istikrar seviyesinin rakamsal değer olarak düşük çıkması (ör. $0 \leq A \leq 30$) politik istikrarın fazla olduğuna, yüksek çıkması ise politik istikrarın az olduğuna işaret etmektedir. Politik istikrar düzeyi çalışmada aynı zamanda yürütülen faaliyetlerin etkinliğini de ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu bağlamda örneğin bir devletin politik istikrar düzeyinin $0 \leq A \leq 30$ aralığında yer alması aynı zamanda buraya yapılan yardımların da etkinlik düzeyinin “4” değeri alacağına göstergesi olmaktadır.

3.1.1.3. Fragile States Index Verileri Çerçevesinde Türkiye'nin İnsan Güvenliğini Sağlama Hedefinin Analizi

Türkiye, Suriye’de krizin başlamasının ardından ülkedeki insani güvenliği sağlamak ve Türkiye’nin yumuşak gücünü arttırmak için Suriye’ye yönelik insani diplomasi faaliyetlerinde bulunmaktadır. Yardım alan devlet ya da devletlerin politik istikrar seviyesi bu yardımlardan etkin bir şekilde faydalanmada önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle Türkiye’nin Suriye’ye yapmış olduğu yardımların etkinliğini değerlendirebilmek için Suriye’nin politik istikrar seviyesi önem taşımaktadır.

2011 yılında Suriye, Fragile States Index tarafından yapılan sıralamada 178 devlet içerisinde 85.9 puan ile 48. sırada yer alırken 2017 yılına kadar Suriye’deki politik istikrarsızlıktaki artışa bağlı olarak endeks değeri de yükselmiş ve 110.6 ile politik istikrarın en az olduğu devletlerden biri olarak beşinci sırada yer almıştır. Politik istikrarsızlıktaki artışın temel nedenini Arap Baharı sürecinin etkisiyle Suriye’de başlayan olaylar oluşturmaktadır. Nitekim yaşanan çatışma sosyal, ekonomik ve politik alanlarda olumsuz sonuçları beraberinde getirmiştir. Suriye’de 2011’den 2017’ye kadar olan

süreçte sosyal ve politik göstergeler başta olmak üzere her alandaki istikrarsızlık düzeyinde önemli artışlar meydana gelmiştir.

Suriye’de devam eden şiddetli çatışma Suriye halkına ve ekonomiye ciddi zarar vermeye devam etmektedir. BM verilerine göre 250.000’den fazla insanın öldüğü tahmin edilirken bu rakam diğer kaynaklar tarafından yaklaşık 500.000 olarak ifade edilmekte ve ayrıca 1,2 milyon insanın da yaralandığı belirtilmektedir. Ayrıca 2011 yılından bu yana Suriye nüfusunun %50’sinden fazlası yerlerinden edilmiştir. (www.worldbank.org, syria, 2018). Eylül 2017 itibarıyla 6,1 milyon kişi yerinden edilirken altı milyondan fazla Suriyeli de başka yerlere göç etmiştir. Göç edilen devletlerde 4,9 milyon kişi mülteci olarak resmen kayıt altına alınmıştır (Yassin, 2018;14). Bu sayının %12’si planlanan kamplar, gayri resmi yerleşimler, transit merkezler ve okullar, konutlar ve depolar da dahil olmak üzere toplu merkezler gibi son tatil yerlerine yerleşmiştir (www.worldbank.org, Syria, 2018). Ancak karışıklık henüz sonlanmadığı için çatışmanın Suriye üzerindeki olumsuz etkileri artarak devam etmektedir.

Suriye’deki krizin şiddetini arttırarak devam etmesi ekonominin onarılamaz bir zarar görmesine neden olmuştur. Okulların ve hastanelerin bozulması, öğretmenlerin ve sağlık çalışanlarının göç etmesi ve kamu hizmetlerinin kötüleşmesi ile Suriye, işlerin işleyişinde ve yerli üretimde hızlı bir düşüş yaşarken fiyatlarda önemli bir artışla karşı karşıya kalmıştır. Suriye’nin ekonomik performansında dramatik bir çöküş yaşanmıştır. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Suriye’deki tarım sektöründe üretimde meydana gelen azalma ve bununla ilgili zararlardan 16 milyar dolar kaybettiğini bildirmiştir (FAO,2017). Buna ek olarak, petrol gelirlerinde de ciddi bir düşüş yaşanmış ve ticaret kesintileri, Suriye’nin dış dengelerine daha da fazla baskı yaparak uluslararası rezervlerin hızla tükenmesine neden olmuştur (www.worldbank.org, 2018). Buna bağlı olarak 2015 yılı sonunda Suriye’deki toplam ekonomik kayıp 254,7 milyar ABD doları olarak ifade edilmiştir. Bu durum hanehalkı gelirleri ve yoksulluk oranları üzerinde ciddi sonuçlar doğurmuştur (Yassin, 2018;14). 2015 yılında işsizlik oranı 15-24 yaş arası gençlerde %75’e kadar çıkmış, toplam işsizlik %53 olarak tahmin edilmiştir. Kriz nedeniyle 2,3 milyon kişi geçimini sürdüremez hale gelmiştir (Yassin, 2018:14). 2017 yılı sonu itibarıyla ise durum daha da kötüleşerek Suriye nüfusunun %69’unun yoksulluk içinde yaşadığı belirtilmiştir. Çatışmadan yalnızca dört yıl sonra, BM tarafından yayınlanan İnsani Kalkınma Endeksi’nde Suriye, “düşük insani gelişme” grubunda yer alarak 187

devlet arasında 113. sıradan 173'üncü sıraya gerilemiştir. Sağlık endeks değerinde de 2010 yılına oranla %30 azalma meydana gelmiştir (www.sy.undp.org., 2016; hno-syria.org;2018; Yassin, 2018;14). Şiddetli çatışmalarda tıbbi tarafsızlık konulu sözleşmeler ihlal edilerek ülke genelinde sağlık hizmetleri profesyonelleri ve tesisleri hedef olarak seçilmiştir. 2017'nin ilk altı ayında en az 17 sağlık çalışanı öldürülmüş, buna ek olarak, Suriye hükümetinin 2012'de muhalefete tıbbi desteği cezalandıran bir terörle mücadele yasası kapsamında yüzlerce kişi de gözaltına alınmış ve işkence görmüştür. Bu olayların sonucunda yetenekli sağlık profesyonelleri Suriye'den ayrılmıştır. 2015 yılında doktorların %50'si Suriye'yi terk etmiştir (Fouad,2017,9).

2017 yılı içerisinde 13,1 milyon insanın Suriye'de insani yardıma ihtiyaç duyduğu ve bunların 5,3 milyonunu 0-17 yaş arası çocukların oluşturduğu açıklanmıştır. Acil desteğe ihtiyacı olanların sayısı 5,6 milyon olarak açıklanırken 12,8 milyon insanın da sağlık yardımına gereksinim duyduğu ifade edilmiştir. İhtiyacı olan 13,1 milyon insanın yaklaşık 3 milyonunun ulaşılması zor bölgelerde yaşadığı ve yaklaşık 420.000'inin de BM tarafından kuşatılmış bölge olarak ilan edilen alanlarda bulunduğu belirtilmiştir (UNHCR, Syria, 2018). BM tarafından ilan edilen 10 kuşatılmış bölgedeki, 419.000 Suriyeli, ayırım gözetmeksizin hava saldırıları da dahil olmak üzere şiddetli saldırı biçimlerine maruz kalmıştır. Kuşatılmış ve ulaşılması zor bölgelere sürdürülebilir ve öngörülebilir erişimin olmaması, bu alanlardaki insanların temel tıbbi hizmet ve gereçlerden mahrumiyetin devam etmesine neden olmuştur. Temel malların ve insani yardımların sağlanmasına getirilen kısıtlamalar, geçim olanaklarının olmaması ve devam eden düşmanlıklar ve hareket özgürlüğü üzerindeki keyfi kısıtlamalar nedeniyle kuşatılmış bölgelerdeki insanların ihtiyaçları artarak devam etmektedir (2017 Humanitarian Needs Overview, 2016; 2018 Humanitarian Needs Overview, 2018). Bu duruma bağlı olarak temel hizmet, mal ve koruma düzeylerinin yetersiz olması nedeniyle fiziksel güvenlik, temel haklar, haysiyet, yaşam koşulları veya geçim kaynakları tehdit edilmiş veya bozulmuş durumdadır. Günümüzde Suriye nüfusunun yaklaşık %50'si günlük yiyecek ihtiyaçlarını karşılayamamakta ve yüksek gıda güvensizliği ile karşı karşıya bulunmaktadır. Birçok hane günlük yemek sayısını azaltarak ve yetişkinlerin çocuklarına yiyecek sağlamak için yaptıkları harcamaları kısarak bu durumla başa çıkmaya çalışmaktadır. Ayrıca 6,5 milyon kişi gıda güvensizliği yaşamakta, 4 milyon kişinin ise gıda güvensizliği ile karşılaşma riski geçen seneye göre iki kat artmış

bulunmaktadır (Syrian Arab Republic: Situation Report, Mayıs, 2017; Syrian Arab Republic: Situation Report Kasım, 2017). Çatışma Suriye'nin neredeyse her şehrini ve köyünü etkilediğinden nüfusun su ve elektrik gibi gerekli hizmetlere yeterli erişimi de rahatça sağlanamamaktadır. Nüfusun yaklaşık %35'inin günlük su ihtiyacını karşılamak için güvensiz su kaynaklarına bağımlı olduğu tahmin edilmektedir (UN Department of Economic and Social Affairs, 2014; UN News Centre, 2017; 2018 Humanitarian Needs Overview, 2017).

Suriye'nin mevcut durumuna ilişkin bu anlatılanlara paralel olarak 2011-2017 yılları arasında Suriye'nin politik istikrarsızlık seviyesi "The Fund For Peace" tarafından yıllık olarak yayımlanan "The Fragile States Index" verileri çerçevesinde sürekli artış eğilimi göstermiştir. Suriye'nin 2011-2017 verileri aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 9. 2011-2017 Yılları Arasında Suriye'nin Politik İstikrar Seviyesi

Düşük			Orta			Yüksek			Çok Yüksek		
120	110	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10

		Sosyal				Ekonomik				Siyasi ve Askeri				Toplam
Suriye	2011	5.6	8.5	8.7	6.3	7.4	5.8	8.3	5.8	8.6	7.5	7.9	5.5	85.9
	2012	5.5	9.0	9.2	6.0	7.5	6.3	9.5	7.0	9.4	8.5	8.7	7.9	94.5
	2013	5.6	9.5	9.3	6.2	7.2	6.4	9.6	7.0	9.5	9.8	9.2	8.1	97.7
	2014	6.0	10.0	10.0	6.9	6.9	6.7	9.8	7.2	9.9	10.0	9.6	8.6	101
	2015	8.1	10.0	10.0	7.4	7.0	7.5	9.9	8.2	10.0	10.0	9.9	9.9	107.9
	2016	8.4	10.0	10.0	8.6	7.4	7.8	10.0	8.9	9.8	10.0	9.9	10.0	110.8
	2017	9.8	9.9	9.8	8.1	7.7	8.4	9.9	9.2	9.8	8.2	9.8	10.0	110.6

2011-2017 yılları arasında Suriye'nin politik istikrar düzeyini gösteren yukarıdaki tabloya göre Türkiye tarafından yapılan ve "Suriye'ye Yönelik İnsani Diplomasi Faaliyetleri" başlıklı bölümde açıklanan yardımların etkinlik derecesi çalışmada yıllar bazında aşağıdaki değerleri almaktadır:

Tablo 10. 2011-2017 Yılları Arasında Suriye'ye Yapılan Yardımların Etkinlik Seviyesi

Yıl	Endeks Değeri	Tablo Değeri	
2011	85.9	60<A≤100	2
2012	94.5	60<A≤100	2
2013	97.7	60<A≤100	2
2014	101	100<A≤120	1
2015	107.9	100<A≤120	1
2016	110.8	100<A≤120	1
2017	110.6	100<A≤120	1

Politik istikrarsızlığa ilişkin endeks değerlerini gösteren tabloya göre 2011'den itibaren Suriye'nin her yıl politik istikrarında çatışma ortamının devam etmesine bağlı olarak azalma meydana gelmiştir. Özellikle endeks değerinin 100'ün üzerine çıktığı 2014 yılından sonra Suriye'deki politik istikrar en alt seviyelere inmiştir. Bu nedenle endeks değerlerine karşılık gelen ve yapılan yardımların etkinlik derecesini gösteren tabloya göre de Suriye'de insani güvenliği sağlamak için Türkiye tarafından yapılan yardımların Suriye'deki kişiler üzerinde istenilen etkiyi yarattığını söylemek mümkün değildir. Yapılan yardımların etkinlik seviyesi 2011-2013 yılları arasında 2 değerini almış olsa da 2014'ten sonra en alt düzeye inmiştir. İhtiyaç sahiplerine erişimin kısıtlı olması ve çatışma ortamının devam ediyor olması yardımların ulaştırılmasını zorlaştıran en önemli sebeplerdir. Bu nedenle yapılan yardımlar çoğunlukla düzenli olarak gerçekleştirilememekte ve ihtiyaç sahibi kişilerin gereksinimlerini ancak anlık olarak giderebilmektedir.

3.1.1.4. Nye ve Yumuşak Güç Anlayışı

İnsani diplomasi faaliyetlerinin Türkiye'nin yumuşak gücünü arttırmasına ilişkin değerlendirmeler J. Nye'in görüşleri esas alınmakla birlikte geniş anlamda yumuşak güç anlayışı çerçevesinde yapılmaktadır. Buna göre bir devletin yumuşak gücü kültür, siyasi

değerler ve dış politika unsurlarının yanı sıra yapılan yardımlara ve yatırımlara da dayanmaktadır (Kurlantzick, 2009). Bu çalışmada dış politika çerçevesinde yürütülen insani diplomasi faaliyetlerinin Türkiye'nin Suriye'de yumuşak gücünü artırma hedefini gerçekleştirme konusundaki etkisi araştırma konusu yapılmaktadır.

Yumuşak gücü “davranışsal anlamda çekici bir güç, yumuşak güç kaynaklarını da bu cazibeyi üreten varlıklar” olarak tanımlayan Nye için yumuşak gücün ölçülmesi ve gözlemlenmesi yumuşak güç konusunun temelini oluşturmaktadır (Nye, 2004;6). Bu konuya ilişkin olarak Nye, bir kaynağın cazibe üretilip üretilmediği ile ilgili en iyi sonuçta yıllık kamuoyu araştırması yapılarak ulaşılabileceğini savunmaktadır (Nye, 2004). Uzun bir süre boyunca anket sorularının aynı şekilde sorulması halinde, bir anketin yumuşak gücü ölçmek için güçlü bir araç olabileceğini öne sürmektedir (Nye, 2004;4). Bu çalışmada da yumuşak gücün kapsamı belirlenirken Nye'nin göstergeleri³ dikkate alınmıştır. Ancak ölçüm konusunda Nye'nin çerçevesinin işleyişindeki zorluk nedeniyle ve araştırmanın zaman çerçevesini genişletmek amacıyla yalnızca anket çalışmalarına yer verilmemiştir. Daha önce yapılan anket çalışmaları ile birlikte başka birçok araştırmanın verisi de kullanılmıştır. Anholt-GfK Roper Ulus Markaları Endeksi, BBC World Service Country Ratings Poll, the Gallup Global Attitudes Survey, the Pew Global Attitudes Project and the Country Future Brand Endeksi de incelenen endeksler arasında bulunmaktadır. Ancak doğrudan yumuşak gücün ölçümü ile ilgili olmaları sebebiyle çalışmada Elcano Global Presence Index, Monocle Soft Power Survey ve Global Ranking of Soft Power'a yer verilmiştir.

Monocle; iş, kültür, hükümet, diplomasi ve eğitim olmak üzere beş alt başlık içermektedir. Global Ranking of Soft power; girişim, kültür, dijital, hükümet, bağlantı ve eğitim olmak üzere altı alt başlık üzerinden inceleme yapmaktadır. Elcano Global Presence Index'e göre bir devletin küresel varlığının askeri, ekonomik ve yumuşak olmak üzere üç boyutu bulunmaktadır. Yumuşak varlık küresel varlığın %40'ını oluşturmaktadır. Göç, turizm, spor, kültür, bilgi, teknoloji, bilim, eğitim, kalkınma işbirliği olmak üzere dokuz alt değişkeni içermektedir. Alt değişkenler arasında yer alan göç ve kalkınma işbirliğinin her birinin yumuşak varlığın hesaplanmasındaki ağırlığı ise

---

³ Yumuşak güç potansiyeli göstergeleri: Kültür ve politikaların uluslararası popülerliği / hayranlığı üzerine kamuoyu anketleri; Ticaret ve ekonomi istatistikleri, Bir ülkenin üniversitelerine gelmeyi seçen yabancı öğrenciler hakkında istatistikler; Bilimsel yeniliklere veya Nobel Ödülü kazananlarına ait istatistikler.

%4 olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte kullanılan endekslerden Global Ranking of Soft Power ve Monocle 2011-2017 yılları için Türkiye'nin yumuşak gücüne ilişkin düzenli veri sağlamamakta yalnızca Elcano Global Presence Index'in 2011- 2017 yılları arasına ait düzenli verileri bulunmaktadır. Monocle 2012 yılından 2017 yılına kadar yumuşak güç bakımından ilk 25 devletin sıralamasını yaparken Global Ranking of Soft Power ise yalnızca 2015-2017 yıllarına ilişkin veriler sunmaktadır. Çalışma için 2011-2017 yıllarına ait düzenli verilerin gerekli olması ve Türkiye'nin yumuşak gücüne katkısı bakımından dış yardımların ve Suriyeli sığınmacıların etkisi üzerinde durulması sebebiyle tablo değer karşılıklarının belirlenmesinde Elcano Global Presence Index'in “Yumuşak Varlık” değerleri esas alınmıştır.

Aşağıdaki tablo seçilen üç yöntem ve veri mevcudiyetine kısa bir bakış sunmaktadır.

Tablo 11. Seçilen Yöntem ve Veri Mevcudiyeti

	Veri Mevcudiyeti	Neyi Ölçüyor?
The Global Presence Index	1990, 1995, 2005, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018	Yumuşak Varlık
Monocle's Soft Power Survey	2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018	Yumuşak Güç
Global Ranking of Soft Power	2015,2016,2017,2018	Yumuşak Güç

3.1.1.5. Elcano Global Presence Index (IEPG)

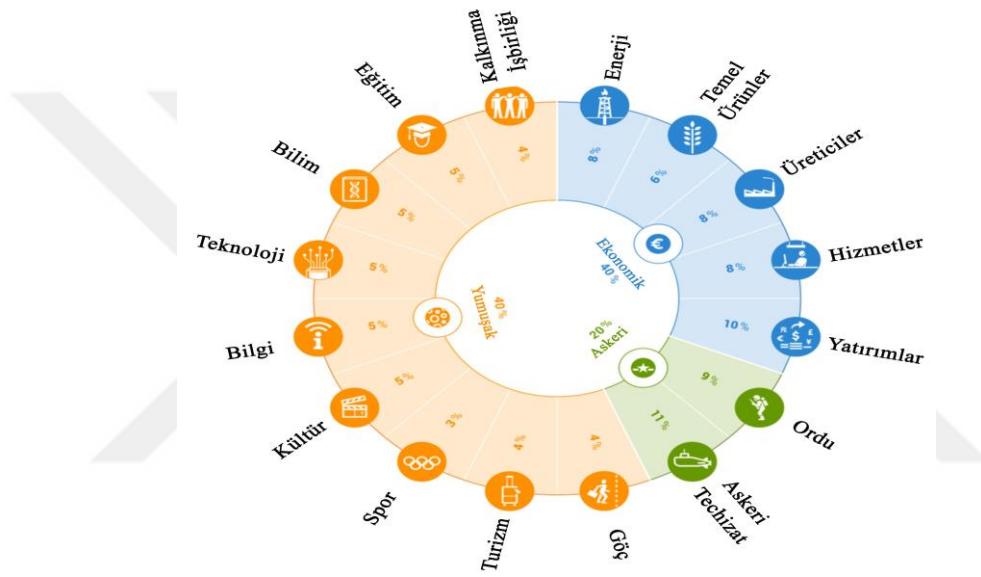
Elcano Global Presence Index (IEPG), stratejik ve uluslararası çalışmalar için Elcano Kraliyet Enstitüsü'nün bir projesidir. “Global Presence” terimi yazarlar tarafından “bir devletin ekonomide, toplumda, küresel politik ve askeri alanlarda mevcut küreselleşme bağlamında herkesin etkili bir şekilde konumlandırılması veya projeksiyonunu” ifade etmek için kullanılmaktadır. Endeksin, uluslararası mevcudiyette küresel eğilimleri analiz etmeyi ve yumuşak ve sert güç arasındaki ilgiyi vurgulamayı amaçladığı belirtilmektedir. Dış politika yapımı için bir araç sağlamak da endeksin ikinci işlevi niteliğini taşımaktadır (Olivié, 2015;33).

IEPG araştırmacıları Soğuk Savaş sona erdikten sonra yaşanan dönüşüme ışık tutmak amacıyla küresel varlığı analiz etmek üzere çalışmalar yapmıştır. Geçmişe dönük olarak yalnızca 1990, 1995, 2005 ve 2010 yıllarına ait veriler mevcut bulunmaktadır.

Ancak 2011-2018 arasındaki yıllara ait verilere yıllık olarak ulaşılabilmektedir. Yıllık araştırma raporları yayınlanmamıştır, ancak Enstitü tarafından ölçüme dahil olan tüm devletlere ait verilerin bulunabileceği interaktif bir web sitesi geliştirilmiştir (www.globalpresence.realinstitutoelcano.org, 2018).

Endeks ekonomi, savunma ve yumuşak varlık olmak üzere üç ayrı boyuta ayrılmıştır (Olivie vd., 2014). Yumuşak varlıklarını analiz etmek için “göç, turizm, spor, kültür, bilgi, teknoloji, bilim, eğitim ve kalkınma işbirliği olmak üzere dokuz gösterge kullanılmıştır.

Şekil 8. Küresel Varlığın Boyutları

Kaynak: Olivie vd., 2014

Göstergelerin oluşturulmasında birkaç kriter yol gösterici olmuştur. Birincisi varlığın tek bir yöne yansıdığı veya tek yönlü olduğu düşünülmektedir. İkincisi sonuca ulaşmak için ihtiyaç duyulan değerler ve araçlar değil, varlığın sonuçları ölçülmektedir. Ek olarak, tüm değişkenler, sınır ötesi varlığı yansıttıkları anlamında, açıkça harici bir bileşene sahip bulunmaktadır. Varlık mutlak ve göreceli olarak verilmemekte, diğer bir deyişle göstergelerin devletin demografik veya ekonomik büyüklüğü ile orantılı olduğundan hareket edilmemektedir. Benzer şekilde, diğer endekslerde olduğu gibi, mümkün olan en az sayıda değişken veya gösterge ile en iyi açıklayıcı kapasite aranmaktadır. Son olarak, mevcudiyete ilişkin somut veriler dikkate alınmaktadır, veriler içerisinde algılara veya fikirlere yer verilmemektedir (Olivie vd., 2015).

Tablo 12. Elcano Global Presence Index – Soft Presence

Yumuşak Varlık		
Göç	Yıl ortasındaki ülkedeki göçmen sayısı	BM Nüfus Bölümü
Turizm	Sınırlarda yerleşik olmayan binlerce turistin gelişi	Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) - İstatistik Veritabanı
Spor	FIFA dünya sıralamasında puanların ağırlıklı toplamı ve yaz Olimpiyat Oyunları'nda kazanılan madalyalar	FIFA ve IOC (Uluslararası Olimpiyat Komitesi)
Kültür	Görsel-işitsel hizmetlerin ihracatı (sinematografik yapımlar, radyo ve televizyon programları ve müzik kayıtları)	Dünya Ticaret Örgütü - Uluslararası Ticaret İstatistikleri
Bilgi	Ana uluslararası basın ajanslarının haberlerinde ve internete geçenlerin sayısı (Associated Press, Reuters, AFP, DPA, ITAR-TASS, EFE, ANSA, Xinhua)	Factiva veritabanı Uluslararası Telekomünikasyon Birliği
Teknoloji	Yabancı yönelimli patentler: Aynı buluşu korumak için bir veya daha fazla yabancı ülkede yapılan birbiriyle ilişkili patent başvurularının sayısı.	Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) - İstatistik Veritabanı
Bilim	Bilim Sanat ve beşeri bilimler, sosyal bilimler ve bilimler alanlarında yayımlanan makaleler, notlar ve değerlendirmelerin sayısı.	Thomson Reuters – Web of Knowledge (Bilgi Ağı)
Eğitim	Ülkede yüksek öğrenim gören yabancı öğrenci sayısı	UNESCO - İstatistik Enstitüsü, OECD - iLibrary
Kalkınma İşbirliği	Resmi kalkınma yardımlarının toplam brüt akışı ve karşılatılabilir veriler	OECD ve Resmi Ulusal Kaynaklar

Kaynak: <http://www.globalpresence.realinstitutoelcano.org/en/methodologic,2018>

3.1.1.6. Monocle's Soft Power Survey

Belirli kaynakları değerlendirerek yumuşak gücü ölçmeye yönelik ilk girişim, İngiltere merkezli Institute for Government (IfG) ve Monocle dergisi Enstitüsü tarafından IfG-Monocle Yumuşak Güç Endeksinin oluşturulmasıyla gerçekleştirilmiştir. Monocle Soft Power Anketi, yumuşak gücü ölçmek için oluşturulan anketlerin ilk örneği olma niteliğini taşımaktadır. Bu ankette bir devletin yumuşak gücünün dış politikaya etki etme potansiyelini belirleyen çeşitli yumuşak güç kaynakları tanımlanmış ve kategorize edilmiştir. Böylece endeks tarafından hem yumuşak gücün açıkça belirlenmeye çalışılması hem de kullanılan metodolojinin daha öncekilerden farklı olması yeni bir zeminin oluşmasına katkıda bulunmuştur (McClory, 2010;3).

Monocle 'ın dünya çapında bir okuyucu ve yazar ağı bulunmaktadır. Yapılan işbirliği ile birlikte IfG'nin de dünya çapında erişiminin olması hedeflenmektedir (McClory,2010).

Bu amaçla, 2009 yılında uluslararası yumuşak gücü değerlendirmeye ilişkin ilk çalışmalar başlamış ve 2010 yılında ilk rapor yayınlanmıştır. Düzenli olarak Ocak 2010'dan Aralık 2017'ye kadar devletlerin yumuşak güç sıralamaları Monocle tarafından duyurulmasına rağmen IfG sadece ilk üç yıl için rapor hazırlamıştır (www.instituteforgovernment.org, 2018).

Endeksin metodolojisi temelde Nye tarafından geliştirilen üç sütuna dayanmaktadır, ancak bunlar yumuşak güç konusundaki mevcut literatüre dayanılarak kültür, hükümet, eğitim, diplomasi ve iş/yenilik olmak üzere beş kategoriye genişletilmiştir (McClory, 2010;3). Bu beş kategoriye ait veriler endeksin nesnel yönünü oluşturmaktadır.

Şekil 9.Yumuşak Gücün Bileşenleri

Kaynak: McClory,2010;3

Nye daha önce kültür, politik değerler ve dış politika olmak üzere üç ana güç kaynağına işaret etmiştir. Yumuşak güç bağlamında *kültür*, bir toplum için anlam yaratan uygulamaların kümesi olarak tanımlanmaktadır (Nye, 2011;84). Bir devletin kültürü, diğer milletlerin kolaylıkla tanımlayabileceği evrensel değerleri desteklediğinde, onları diğerlerine doğal olarak çekici kılmaktadır. Bunlar arasında daha çok seçkin bir kitleye hitap etme olasılığı fazla olan edebiyat, görsel sanat ve tiyatro gibi yüksek kültür bulunmaktadır. Ancak yumuşak gücün inşasında kültürel üretimin ulaşımı ve hacmi de önemli olduğundan endeksin kültür konusundaki ölçümleri bir devletin kültürel çıkışının hem kalitesini hem de uluslararası erişimini yakalamaya odaklanmaktadır. Bu nedenle kültür alt endeksi bir ülkeyi ziyaret eden yıllık turist sayısı, bir devletin ana dilinin küresel erişimi ve olimpiik spor başarısı gibi ölçümleri içermektedir (McClory, 2010;4).

Hükümet alt indeksi, her devletin ölçülen siyasi kurumlarının, değerlerinin ve hükümet etkinliğinin kalitesini okumayı amaçlamaktadır. Başarılı bir yerel hükümet modeli, bir

devletin genel çekiciliğinin önemli bir özelliğini oluşturmaktadır. Bireysel özgürlük, siyasi özgürlük ve hükümet etkililiğine ilişkin önlemler de dahil olmak üzere, hükümet alt endeksi bir devletin yerel yönetim modelinin çekiciliğini ölçmektedir (McClory, 2010;4).

Diplomatik alt endeksi sadece belirli bir devletin küresel algısını değil, aynı zamanda uluslararası kitlelere yönelik olumlu bir ulusal anlatıyı şekillendirebilme yeteneğini de hesaba katmayı amaçlamaktadır. Etkili olarak, bir devletin nasıl algılandığını ve devletin diplomatik altyapısının göreceli gücünü gösteren dolaylı ölçümleri birleştirmektedir (McClory, 2010;4).

Nye, eğitimi yumuşak gücün kaynakları arasında “kültür” başlığı altında incelemiştir. Ancak yükseköğretimin yumuşak güç üzerindeki etkisine yapılan referansların sayısına atıfta bulunularak endekste eğitim için ayrı bir alt başlık oluşturulmuştur. Bir devletin yabancı öğrencileri çekmesi ya da öğrenci değişimini kolaylaştırmasının devletlerin itibar kazanımına katkısı olduğu belirtilmiş ve yabancı öğrenci değişiminin dolaylı katılımcılar üzerinde de faydalı “dalgalanma etkileri” sergilediği ifade edilmiştir. Eğitim alt endeksi de bu faktörleri yakalamayı ve bir devletteki yabancı öğrenci sayısına ve üniversitelerinin görece kalitesine ilişkin ölçümleri yapma amacıyla oluşturulmuştur (McClory, 2010;4).

İş/İnovasyon alt-endeksi yumuşak güce ilişkin olmaktan çok sert güce ait gibi görünmektedir, ancak bir devletin ekonomisinin ekonomik güç ya da çıktı ile değil; açıklık, yenilikçilik ve düzenleme kapasitesi açısından çekiciliği yakalamasının da mümkün olacağı anlayışından hareket edilerek oluşturulmuştur (McClory, 2010;4).

Endeksin nesnel yönünü oluşturan yukarıda bahsedilen kategorilerin yanı sıra -Nye’in (2004) da yumuşak gücün algı ile ilgili olduğunu da belirttiği gibi- organizasyon yumuşak gücün öznel yönünü de ele almıştır. Nye, yumuşak gücün bir kamuoyu yoklamasıyla ölçülmesine işaret etmesine rağmen organizasyon, bunu uzman bir panel kullanarak gerçekleştirmeyi amaçlamıştır. Monocle editörleri ile çalışarak; elçilikler ve diplomatlar, yumuşak güç sembolleri, ulusal havayolu kalitesi, kültürel çıktı, mutfak ve uluslararası politik liderlik kriterleri doğrultusunda devletleri değerlendirmek için bir uzman paneli oluşturulmuştur (McClory, 2010;5).

Endeks, devletlerin yumuşak güç altyapısının görece gücünü karşılaştırmaktadır. Bir devletin siyasi kurumlarının kalitesini, kültürel çekiciliğini, diplomatik ağının gücünü,

yükseköğretim sistemlerinin küresel itibarını ve ekonomik modellerinin çekiciliğini test etmeyi amaçlamaktadır. Hesaplama her bir gösterge için ham veriler normalize edilmiştir. Normalizasyon, her bir göstergenin verilerinin ortalamasıyla hesaplanmıştır. Bazı değişkenlerin diğerlerinden daha fazla ağırlıklandırılması için literatürde bir gerekçe bulunmadığından her bir alt endeks skorunun hesaplanmasında göstergelere eşit ağırlık verilmiştir. Her bir alt endeksin hesaplanan skoru, son endeks skorunu oluşturmak için altı öznel panel kategorisinin normalleştirilmiş skorları ile birleştirilmiştir. Kantitatif alt endeksler, nihai puanın yüzde 70'ini panel ise yüzde 30'unu oluşturmuştur. Sonuçta elde edilen değerler ile komuta ettikleri yumuşak güç rezervlerine göre dünyanın en büyük oyuncularını sıralamışlardır. Endeks için kullanılan devletler herhangi bir spesifik formüle veya katı ölçütlere göre seçilmemiş, ancak dünyanın her bir jeopolitik bölgesinden devletler de dahil olmak üzere dünyanın en büyük güçlerinin temsili bir örneğini vermek tercih edilmiştir. Seçim süreci, OECD ve BRIC'te yer alan devletler ile büyüklüklerini aşan bir itibarı ortaya çıkaran birkaç küçük devleti kapsamıştır (McClory, 2010;8).

Tablo 13. Monocle Kültür Alt Endeksi

Ölçü	Tanım	Kaynak
Turizm	Ülkeyi yılda 1.000 kişi başına ziyaret eden turist sayısı	BM Dünya Turizm Örgütü
Devlet Sponsorluğundaki Medya	Devlet sponsorluğundaki medyayı haftalık izleyici/dinleyici sayısı	Monocle Araştırması ve Çeşitli Kaynaklar
Yabancı Muhabirler	Ülkede toplam yabancı muhabir sayısı	Basın Derneği ve diğer kaynaklar
Dil	Nüfus, ekonomi, ikincil konuşmacılar, IP üretimi temelli yerel dilin küresel gücünün bir endeksi (An index of the global power of native language based on population, economics, secondary speakers, production of IP in language)	George Weber, "The World's Ten Most Influential Languages", Language Monthly, 3: 12-18, 1997
Spor Başarısı	Geçen Yaz ve Kış Oyunlarında Kazanılan Olimpik Altın Madalya Sayısı	Uluslararası Olimpiyat Komitesi Veritabanı

Kaynak: McClory, (2010, 9)

Tablo 14. Monocle Diplomasi Alt Endeksi

Ölçü	Tanım	Kaynak
Dış Yardım	Ulusal GSYİH yüzdesi olarak verilen Yurt dışı kalkınma yardımları	OECD ve BM Kalkınma İstatistikleri
Lider Tarafından Konuşulan Diller	Hükümet başkanı tarafından konuşulan dillerin sayısı	Çeşitli kaynaklar. Bunun için merkezi bir veri yok.
Vize Özgürlüğü	Henley ve Ortaklar, belirli bir ülkenin vatandaşının, önceden vize gerekmeden ziyaret edebileceği ülke sayısı hakkında veri derledi	The Henley Visa Restrictions Index
Ulusal Markanın Gücü	Anholt-GFK Ulus Markası Endeksi'ne göre sıralama	Anholt-GFK Nation Brand Index
Kültürel Görevlerin Sayısı	Yurt dışındaki özel kültürel misyonların toplam sayısı, ör. Tokyo'daki British Council	Çeşitli, doğrudan hükümet veya elçilik temasları

Kaynak: McClory, (2010, 10)

Tablo 15. Monocle Hükümet Alt Endeksi

Ölçü	Tanım	Kaynak
BM İnsani Gelişmişlik Endeksi Puanı	Ekonomik, eğitim ve sağlık sonuçlarına bakarak “insani gelişme” konusundaki ölçütler dizini	Birleşmiş Milletler İnsani Gelişme Endeksi
İyi Yönetişim Endeksi	Ülkeye göre hükümetin kalitesini değerlendirmek için Dünya Bankası tarafından toplanan bir metrikler dizini	Dünya Bankası İyi Yönetişim Endeksi
Özgürlük puanı	Siyasi özgürlük ve kişisel özgürlük dizini	Freedom House Index
Hükümete Güven	Ülkeye göre devlete güven ölçümü için kompozit skor	World Economic Forum Trust in Government Index
Yaşam Memnuniyeti	Leicester Üniversitesi'nde bir psikolog ekibi tarafından oluşturulan öznel iyi olma ölçütleri endeksi	White, A. (2007) “Öznel İyi Oluşun Küresel Bir Projeksiyonu: Pozitif Psikolojiye Bir Zorluk”

Kaynak: McClory, (2010, 11)

Tablo 16. Monocle Eğitim Alt Endeksi

Ölçü	Tanım	Kaynak
Düşünce Kuruluşlarının Varlığı	Bir ülkede GSYİH'ye bölünmüş düşünce kuruluşu sayısı	McGann, J. (2009) "Küresel Düşünce Kuruluşları"
Üniversitelerin Kalitesi	Times Higher Education Küresel Üniversiteler Top 200'deki üniversitelerin sayısı.	Times Higher Education Global Universities
Yabancı Öğrenciler	Belirli bir ülkede okuyan Yabancı Öğrenci Sayısı	UNESCO İstatistik Enstitüsü

Kaynak: McClory, (2010, 11)

Tablo17. Monocle İş/Yenilik Alt Endeksi

Ölçü	Tanım	Kaynak
Uluslararası Patentler	Patent İşbirliği Anlaşması ile ülkede menşeli uluslararası patentlerin sayısı, GSYİH'nın bir oranı olarak.	Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı tarafından yayımlanan 2010 Dünya Fikri Mülkiyet Göstergeleri
İş Rekabeti	Ülkelerin büyüme ve uzun vadeli refah yaratma yeteneklerini yakalayan önlemleri birleştiren Dünya Ekonomik Forumu'nun Rekabet Edebilirlik Endeksi.	Schwab, K. (2010) Küresel Rekabet Raporu 2010-11, Dünya Ekonomik Forumu
Yolsuzluk Seviyesi	Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün Yolsuzluk Endeksi Algılarına dayanarak ülkelere puan verildi	Şeffaflık Uluslararası Yolsuzluk Algısı Endeksi
Yenilik	Boston Consulting Group ve Ulusal Üreticileri Birliği tarafından geliştirilen inovasyon endeksi	BCG and NAM Innovation Index
Yabancı yatırım	Brüt sabit sermayenin yüzdesi olarak doğrudan yabancı yatırım	Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma İstatistikleri Konferansı

Kaynak: McClory, (2010, 12)

3.1.1.7.Global Ranking of Soft Power Index

Yumuşak gücün ölçümü için Global Ranking of Soft Power Endeksin'inin oluşturulmasında Monocle ve IfG'nin tasarımından yararlanılmıştır. İlk kez 2010'da "The New Persuaders: An International Ranking of Soft Power" ve IfG'nin Monocle raporlarını hazırlayan yazar, sonrasında Portland, Facebook ve ComRes (McClory, 2015)arasındaki işbirliği için 2015 yılında "The Soft Power 30: A Global Ranking of Soft Power" (Yumuşak Güç 30: Yumuşak Gücün Küresel Sıralaması) raporunu yazmıştır. Ardından 2016, 2017 ve 2018 yıllarına ilişkin raporlar da yayınlanmıştır (softpower30.com, 2018)

Soft Power 30 çerçevesi, Nye'in üç sütununu bir başlangıç noktası olarak almış ve endeks bunun üzerine kurulmuştur. IfG-Monocle Soft Power Endeksi'ne benzer bir çerçeve sürdürülmekle birlikte nesnel ve öznel veriler birleştirilerek devletlerin yumuşak gücü değerlendirilmiştir. Yaklaşım ve bireysel metriklerdeki bir dizi farklılıkla beraber IfG-Monocle Soft Power Index ve The Soft Power 30 tarafından üretilen sıralamalar arasında üç temel fark bulunmaktadır (Global Ranking of Soft Power, 2015;20).

İlk fark, yeni bir "dijital ve dijital diplomasi" bileşeninin endekste yer almasıdır. Dijital platformlar ve sosyal medya hem devletten devlete diplomasinin hem de kamu diplomasinin giderek daha büyük bir parçası haline gelmektedir. Dijital diyalogun uluslararası diyalog, medya, kamu diplomasisi ve kampanyada önemli bir rol oynadığı düşüncesi yumuşak gücün doğru ölçüsünün dijital bir unsur içermesini gerekli kılmıştır (Global Ranking of Sof Power, 2015;20).

İkinci önemli fark, dünyanın her büyük bölgesini kapsayan yirmi farklı devletten özel olarak görevlendirilmiş uluslararası anketin dahil edilmesidir. Anket çalışması Londra merkezli araştırma ve oylama şirketi ComRes ile ortaklaşa yürütülmektedir (Global Ranhking of Soft Power, 2015;20).

Üçüncü temel farklılık, endeksin metodolojisinde, özellikle verilerin normalleştirilmesinde daha nüanslı bir yaklaşımın kullanılmasının yanı sıra, uluslararası oylamaların her kategorisini farklı bir şekilde değerlendirmek için bir regresyon analizine başvurulmasıdır. Endekste bu üç farklılığın birleşik etkisi ise küresel yumuşak güce ilişkin en doğru değerlendirmenin yaratılmasıdır. Her devlet için nihai puan, nesnel alt-İndekslerinin birleşik puanlarının (Nesnel verilerin toplamına birlikte %70'lik kombine

ağırlık verilmektedir) ve oylama kategorilerinin birleşik puanlarının (Bu kategorinin toplamına %30'luk kombine ağırlık verilir) toplanmasıyla hesaplanmaktadır. Nesnel ve öznel veriler arasında toplam 65 metrik bulunmaktadır. Ancak endeks, gerçekte var olan yumuşak güç kaynaklarına öncelik vermektedir ve devletlerin yumuşak gücüne katkıda bulunan nesnel, somut varlıkları ölçmeyi amaçlamaktadır (Global Ranking of Soft Power, 2015;20).

Endeks için devletler, katı formüle veya belirlenen kriterlere göre seçilmemiş, ancak her jeopolitik bölgeden devletler de dahil olmak üzere dünyanın en büyük güçlerinin temsili bir örneğini vermek üzere seçilmiştir. Veriler toplamda 50 devlet için toplanmış ve en iyi 30 devletin sıralamasını yayınlanmıştır. Bu, sonuçların ve bilgilerin sunumunun yönetilebilir bir ölçekte tutulması için yapılmıştır (Global Ranking of Soft Power, 2015;20).

✓ Nesnel veriler

Nesnel veriler, farklı kategorilerden oluşturulmuştur ve altı kategoriye ayrılmıştır. Her kategori kendi bireysel puanı ile bir alt indeks olarak işlev görmektedir. Altı alt indeks şunlardır: Hükümet, Kültür, Katılım, Eğitim, Sayısal ve İşletme. Kategorilerin çerçevesi, yumuşak güç ile ilgili mevcut akademik literatür taraması üzerine kurulmuştur. Şekil 4 Soft Power 30'u oluşturan altı alt indeksi göstermektedir.

Şekil 10. Global Ranking of Soft Power, Yumuşak Güç Bileşenleri

Kaynak; Global Ranking of Soft Power,2015;22

Hükümet alt endeksi, bir devletin kamu kurumlarını, politik değerlerini ve başlıca kamu politikası sonuçlarını değerlendirmek için tasarlanmıştır. Başarılı bir yerel hükümet modeli, bir devletin genel çekiciliğinin önemli bir özelliğidir. Bireysel özgürlük, insani

gelişme, toplumdaki şiddet ve hükümet etkinliği gibi önlemleri de dahil ederek, Hükümet alt-endeksi bir devletin çekici bir yönetim modeline ne ölçüde sahip olduğunu ve ev sahibi ülkenin öğrenimini sunup sunamayacağını değerlendirmektedir (Global Ranking of Soft Power, 2015;21-22).

Kültür alt endeksi, yıllar bazında gelen uluslararası turistlerin sayısını, bir devletin müzik endüstrisinin küresel başarısını ve bir ulusun uluslararası alandaki spor başarıları gibi ölçümleri içermektedir (Global Ranking of Soft Power,2016;28).

Eğitim alt-endeksi, devletlerin küresel burs ve pedagojik mükemmelliğe yaptığı katkıyı yakalamayı amaçlamaktadır. Bu alt indeksteki metrikler bir ülkedeki uluslararası öğrenci sayısını, üniversitelerinin göreceli kalitesini ve yükseköğrenim kurumlarının akademik çıktıları içermektedir (Global Ranking of Soft Power, 2015;22).

Ekonomiyle ilgili unsurlar, yumuşak güç gibi görünmese de kurumsal alt-endeks, ekonomik güç ya da üretimin bir ölçüsü değildir. Ekonomik güç, güçle daha çok ilişkilidir, ancak ekonomik faktörler de yumuşak güce katkıda bulunabilir. Bu alt endeks bir devletin ekonomik modelinin rekabet gücü, yenilik kapasitesi ve girişim ve ticareti teşvik etme yeteneği açısından göreceli çekiciliğini yakalamayı amaçlamaktadır (Global Ranking of Soft Power, 2015;22). Ekonomik çıktı hacminin aksine, değer, kalite ve sonuç ölçütlerini birleştirilmeye çalışılmaktadır (Global Ranking of Soft Power,2015;22).

Teknoloji son yirmi yılda gündelik yaşamı etkilemekle birlikte medya, ticaret, hükümet ve günlük sosyal etkileşimimiz de teknolojiyle birlikte değişmektedir. Bu değişimden dış politika, kamu diplomasisi pratiği ve yumuşak gücün de etkilendiğini söylemek mümkündür. Bu nedenle dijital alt endeks, yumuşak güç ölçüsüne önemli bir yeni bileşen olarak katılmaktadır. Bu alt endeksin dahil edilmesi, ülkelerin teknolojiyi benimseme derecelerini, dijital dünyaya ne kadar bağlı olduklarını ve sosyal medya platformları aracılığıyla dijital diplomasiyi kullanmalarını yakalamayı amaçlamaktadır (Global Ranking of Soft Power,2015;22).

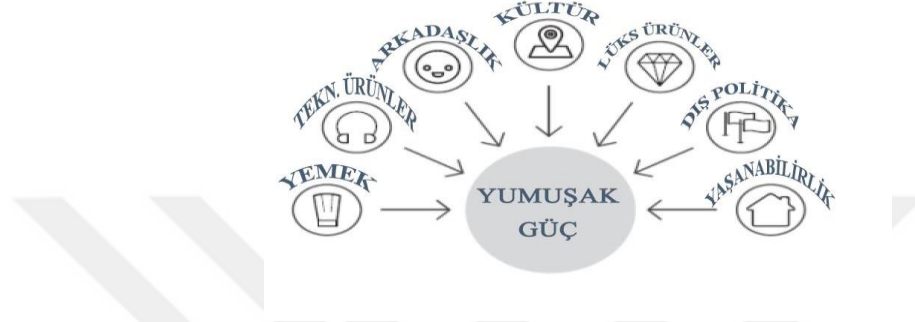
✓ Öznel Veri

Yumuşak gücün ölçülmesindeki en büyük zorluklardan birini öznel doğası oluşturmaktadır. Endeks de yumuşak gücün bu niteliğini kucaklayacak şekilde, yirmi farklı ülkeden uluslararası oylamayı içermektedir. ComRes tarafından yürütülen özel

anket, endeks için öznel veri olarak hizmet vermektedir (Global Ranking of Soft Power,2015;22).

Anket için mevcut yumuşak güç akademik literatürüne genel bakış kullanılarak, kaynakları kapsayan bir dizi kısa soru geliştirilmiştir. Oylama, insanların yabancı ülkelerle aralarında ilişki kurduğu en yaygın ortamlara dayalı uluslararası algılara ilişkin veriler sağlamaktadır (Global Ranking of Soft Power, 2015;22).

Şekil 11. Yumuşak Güç/Öznel Veriler

Kaynak; Global Ranking of Soft Power,2015;22

Her ülke içindeki örnekler yaş, cinsiyet ve bölgeye göre temsil edilmiştir. Çevrimiçi penetrasyon seviyeleri ülkelere göre değişmektedir, bu nedenle mobil ve bilgisayar destekli kişisel görüşme (CAPI), %50'den az çevrimiçi penetrasyona sahip ülkelerde erişimi iyileştirmek için kullanılmıştır (Global Ranking of Soft Power, 2015;23). Anket, sözel cevaplama ölçeklerinin çevrilmesiyle ilgili risklerden kaçınmak için 11 noktalı bir sayısal cevaplama ölçeği (0-10) kullanarak her ülkenin yerlileri tarafından ana dillerine çevrilmiş bir dizi soru şeklinde oluşturulmuştur. Sonucunda farklı kültürlerin sayısal ölçekleri cevaplamak için farklı yaklaşımlara sahip olduğu belirlenmiştir (örneğin, merkezi veya aşırı skorlara doğru eğilim), ancak verilerin buna karşı normalleştirilmesi azaltılmıştır (Global Ranking of Soft Power, 2015;23)

Tablo 18.Global Ranking of Soft Power / Metodoloji, Dijital

Veri Kategorisi	Ölçüm	Kaynak
Dijital		
	Web Index Değeri	Web Endeks
	Web Index Erişimi	Web Endeks
	100 Kişi Başına İnternet Kullanıcı Sayısı	Dünya Bankası
	Kişi Başına Düşen Aylık Mobil Genişbant Aboneliği (Mobile Broadband Monthly Subscription per GDPC ?)	Web Endeks
	Devlet Çevrimiçi (Online) Hizmetler Endeksi	Web Endeks
	E – Katılım Endeksi	Web Endeks
	Dışişleri Bakanlığı için Facebook Takipçileri (Ülke Dışında)	Facebook
	Devlet Başkanlarının Facebook Takipçileri(Ülke Dışında)	Facebook
	Dışişleri Bakanlığı için Facebook Katılım Puanı (Ülke Dışında)	Facebook
	Hükümetin veya Devlet Başkanının Facebook Katılım Puanı (Ülke Dışında)	Facebook

Kaynak: Global Ranking of Soft Power Report (2015,50)

Tablo 19.Global Ranking of Soft Power / Metodoloji, Kültür

Kültür		
	Uluslararası Turistlerin Toplam Sayısı	BM Dünya Turizm Organizasyonu
	Turist Başına Ortalama Harcama	BM Dünya Turizm Organizasyonu
	Büyük Film Festivallerinde Çıkan Film Sayısı	Çeşitli Kaynaklar
	Ülkedeki Yabancı Muhabir Sayısı	Gorkana Medya Veritabanı
	UNESCO Dünya Kültür Mirasında Bulunan Yerlerin Sayısı	UNESCO İstatistikleri
	Dil Endeks Puanı	Weber, G., “Dünyanın En Etkili On Dili” Language Monthly, 3: 12-18, 1997
	“Global Top 100 Müzesi”nde Yıllık Katılım	Sanat Gazetesi
	Yabancı Ülkelerde İlk 5 Albüm Sayısı	IFPI Kayıt Endüstrisi
	Yaratıcı Mal İhracatı	Ekonomik Karmaşıklık Gözlemevi
	Olimpiyatlardaki Altın Madalyalar	BBC
	FIFA Sıralaması	FIFA/ Coca Cola Dünya Sıralaması

Kaynak: Global Ranking of Soft Power Report (2015)

Tablo 20. Global Ranking of Soft Power / Metodoloji, Girişim

Girişim		
	Küresel Patentler Dosyası/GSYİH	Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü
	WEF Rekabetçilik Endeksi Puanı	Dünya Ekonomik Forumu
	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Yüzdesi Olarak Yabancı Dış Yatırımlar	Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma İstatistikleri Konferansı / Çeşitli
	Heritage Foundation Index of Economic Freedom	2015 Ekonomik Özgürlük Endeksi
	Şeffaflık Uluslararası Yolsuzluk Endeksi Puanı	Şeffaflık Uluslararası Yolsuzluk Algıları Endeksi 2014
	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Yüzdesi Olarak Ar-Ge Harcamaları	Dünya Bankası
	Dünya Bankası Global İnovasyon Endeksi Puanı	Global İnovasyon Endeksi 2014
	KOBİ Sayısı (KOBİ'lerde Çalışan İş Gücü Yüzdesi)	Uluslararası Finans Kurumu
	Dünya Bankası İş Endeksi	Dünya Bankası

Kaynak: Global Ranking of Soft Power Report (2015)

Tablo 21. Global Ranking of Soft Power / Metodoloji, Bağlantı

Bağlantı		
	DAC Ülkelerinden Çok Taraflı Kuruluşlara ODA	OECD/ Dünya Bankası
	ODA/GNI	OECD/ Dünya Bankası
	Yurt Dışındaki Elçilik Sayısı	Çeşitli Kaynaklar
	Yurt içindeki Elçilik Sayısı	Çeşitli Kaynaklar
	Çok Traflı Örgütlerdeki Daimi Görevlilerin Sayısı	Çeşitli Kaynaklar
	Uluslararası Organizasyonlara Üyelik	CIA World Factbook
	İmzalanan/Uygulanan Uluslararası Çevre Anlaşmaları	Birleşmiş Milletler Antlaşması Koleksiyonu
	1000 Kişi Başına Düşen Sığınmacı Sayısı	Dünya Bankası
	Yurt Dışındaki Kültürel Görevlilerin Sayısı (ör. British Council)	Çeşitli kaynaklar
	Vatandaşların Vizesiz Seyahat Edebilecekleri Ülke Sayısı	Henley & Partners Vize Kısıtlamaları Endeksi 2014

Kaynak: Global Ranking of Soft Power Report (2015)

Tablo 22.Global Ranking of Soft Power / Metodoloji, Eğitim

Eğitim		
	Ülkedeki Düşünce Kuruluşlarının Sayısı	McGann, J. (2014) The Go to Think Tank Index
	Yükseköğretim Başarıları	UNESCO İstatistik Enstitüsü
	QS Global Top 200'deki Üniversitelerin Sayısı	QS Dünya Üniversite Sıralaması
	Yayınlanan Bilimsel Akademik Makalelerin Sayısı	Dünya Bankası
	Ülkedeki Uluslararası Öğrencilerin Sayısı	UNESCO İstatistik Enstitüsü
	Okuma Yazma Oranları	Dünya Bankası
	Kişi Başına Düşen Eğitim Harcamaları	Dünya Bankası

Kaynak: Global Ranking of Soft Power Report (2015)

Tablo 23.Global Ranking of Soft Power / Metodoloji, Hükümet

Hükümet		
	HDI Değeri	UNDP BM Kalkınma Raporu 2014
	Freedom House Endeks Değeri	Freedom House
	Gender Equality (Cinsiyet Eşitliği) Endeks Değeri	UNDP İnsani Kalkınma Raporu
	Kayıtdışı Ekonomin Boyutu (% GSYİH olarak)	Buehn, B. & Schneider, F. (2011) 'Shadow Economies Around the world: novel insights, accepted knowledge, and new estimates' International Tax and Public Finance
	Cinayet Oranları	Dünya Bankası
	World Bank Voice and Accountability Index	Dünya Bankası
	Ölüm Cezası Kullanımı	Uluslararası Af Örgütü/ Çeşitli kaynaklar
	Gelir Eşitsizliği (Gini Katsayısı)	Dünya Bankası /Çeşitli Kaynaklar
	Hükümet Endeks Puanında WEF (Dünya Ekonomik Forumu) Güveni	Dünya Ekonomik Forumu
	Basın özgürlüğü	Sınır Tanımayan Gazeteciler
	Hükümet Etkinliği - Dünya Bankası İyi yönetim Göstergeleri	Dünya Bankası

Kaynak: Global Ranking of Soft Power Report (2015)

Tablo 24. Global Ranking of Soft Power / Metodoloji, Öznel Veriler

Öznel veriler		
Oylama Sorusu		Kaynak
Küresel Oylama		
	Mutfak	ComRes
	Karşılama nasıl?	ComRes
	Teknik Ürünler	ComRes
	Lüks Ürünler	ComRes
	Doğru şeyi yapmaya güven	ComRes
	Ziyaret, Öğrenim görmek, Çalışmak	ComRes

Kaynak: Global Ranking of Soft Power Report (2015)

Farklı endekslerin ve yumuşak gücün ölçülmesi konusunda daha önce yapılan çalışmaların birlikte değerlendirilmesi ile Nye'nin da belirttiği yumuşak gücün operasyonelleştirilmesine ilişkin yorumlama zorluklarının üstesinden gelmek amaçlanmıştır. Nye, yumuşak güç için hem nesnel hem de öznel ölçümlerin önemli olduğunu savunmaktadır. Bu nedenle çalışmada her iki araştırma metodunu birleştirmenin güvenilir ölçümü sağlayacağı düşünülmüştür. Bu doğrultuda somut ve nesnel verilerin ölçümü için endeksler kullanılmış, öznel verilerin ölçümü için ise anket verileri dikkate alınmıştır. Endekslerin ve anketlerin seçiminde veri mevcudiyeti, Nye'nin yumuşak güç göstergelerini bünyelerinde bulundurmaları, yıl bazında birbirini tamamlayıcı ve farklı ölçüm yöntemlerini kullanmaları etkileyici unsur olmuştur.

Türkiye'nin insani diplomasi faaliyetleri ile yumuşak gücünü arttırma hedefine ulaşma derecesi endeksler tarafından yayınlanan devletlerin yumuşak güç sıralaması dikkate alınarak yapılmıştır. 2011-2017 yıllarına ait yumuşak güç ile ilgili veri mevcudiyeti baz alınarak seçilen endekslerde sıralamalar ortalama olarak 30 devlet üzerinden yapıldığı için değer tablosu da buna göre oluşturulmuştur. Bu doğrultuda aşağıdaki tabloya göre bir devletin sıralamasının $0 \leq A \leq 10$ arasında olması yumuşak güç hedefine ulaşma konusunda başarılı olduğunu belirtirken $30 < B$ olması hedefine ulaşmadığının göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Tablo 25. Yumuşak Güç Sıralaması

$0 \leq A \leq 10$	4
$10 < B \leq 20$	3
$20 < A \leq 30$	2
$30 < B$	1

3.1.1.8. Endeks Verileri Çerçevesinde Türkiye'nin Yumuşak Gücünü Arttırma Hedefinin Analizi

Çalışmada 2011-2017 yılları arasında Türkiye'nin yumuşak gücüne ilişkin veriler için kullanılan Elcano Global Presence Index, Global Ranking of Soft Power Index ve Monocle Soft Power Survey'nin Türkiye'nin yumuşak gücüne ilişkin yıl bazında yapılan değerlendirme sonuçları ve tablo karşılıkları aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 26. Türkiye'nin Yumuşak Gücüne İlişkin Endeks Verileri

Yıl	Elcano Global Presence Index (Soft Presence)	Soft Presence Sıra	Global Presence Sıra	Global Ranking of Soft Power Index	Sıralama	Monocle Soft Power Survey/Sıralama	Tablo Değeri
2011	51.0	24	27	-	-	-	2
2012	55.9	22	26	-	-	20	2
2013	68.4	18	25	-	-	İlk 10'da yok.	3
2014	73.8	18	26	-	-	26	3
2015	77.8	18	25	42.55	28	25	3
2016	100.3	16	25	-	32	İlk 25'te yok.	3
2017	108.7	14	22	45.35	30	İlk 25'te yok.	3

Tabloda görüldüğü gibi Türkiye'nin yumuşak gücü için Global Ranking of Soft Power ile Monocle benzer alt değişkenlere yer vermeleri sebebiyle birbirine yakın sıralamalar

sunarken, Elcano Global Presence Index'in verileri farklılık göstermektedir. Yumuşak gücün ölçümünde çalışma için birincil derecede önem arz eden hem göç unsuruna hem de kalkınma işbirliği başlığı altında dış yardımlara ilişkin verilere yer vermesi hem de 2011-2017 yıllarına ait düzenli verileri içermesi sebebiyle seçilen Elcano Global Presence Index verilerine göre Türkiye'nin yumuşak varlığına ilişkin değerler 2011-2017 yılları arasında sürekli artış göstermiştir. 2011 yılında 51.0 (explora.globalpresence.realinstitutoelcano.org, 2011) olan endeks değeri, 2017 yılında 108.7 (explora.globalpresence.realinstitutoelcano.org, 2017) olarak kaydedilmiştir. Buna göre Türkiye'nin yumuşak varlığına ilişkin değer yedi yılda iki kat artış göstermiştir. Bu durum devletler arasında yapılan sıralamaya da olumlu yönde yansiyarak 2011 yılında 24. sırada (explora.globalpresence.realinstitutoelcano.org, 2017) yer alan Türkiye, 2017 yılında 14. sıraya (explora.globalpresence.realinstitutoelcano.org, 2017) yükselmiştir. Türkiye'nin yumuşak varlığına en önemli katkıyı 2011'den 2016 yılına kadar turizm sağlarken 2017 yılında turizmin yerine 2011'den itibaren sürekli artış eğiliminde olan yardımlar (%9,4) geçmiştir (explora.globalpresence.realinstitutoelcano.org, 2017). Göçmenlerin ise Türkiye'nin yumuşak varlığına katkısı özellikle 2016 ve 2017 yıllarında önemli artış göstermiştir. 2011-2015 yıllarında Türkiye'nin yumuşak varlığına %2,0- %2,5 (explora.globalpresence.realinstitutoelcano.org, 2017) aralığında katkı sağlayan göçmenlerin payı 2016 yılında %5,8 (explora.globalpresence.realinstitutoelcano.org, 2016), 2017 yılında ise %6.2 (explora.globalpresence.realinstitutoelcano.org, 2017) olarak ifade edilmiştir.

Türkiye'nin dış yardım ve göç alt başlıkları nezdinde ve toplamda yumuşak varlığında artış meydana gelmesinde 2011 yılında Suriye'de başlayan olayların ardından Türkiye'nin benimsemiş olduğu politika önemli rol oynamıştır. Sığınmacıların Türkiye'ye tek tek gelişlerine ek olarak, 2011 yılının başlarında ve 2013'ün ortalarında 500.000'den fazla Suriyelinin kitlesel hareketiyle karşı karşıya kalınmıştır (İçduygu vd.,2013;4-5). 2011 yılı, Suriye'den komşu ülkelere ve Türkiye'ye yeni bir toplu göçün başlangıcı olmuştur. Suriye'deki çatışma nedeniyle Ürdün, Türkiye, Mısır Lübnan ve Irak başta olmak üzere Suriye vatandaşları diğer ülkelere kaçmaya başlamıştır (İçduygu vd., 2013;5). Suriye'deki çatışma nedeniyle meydana gelen kitlesel göç, Lübnan ve Ürdün'den sonra Türkiye'yi Suriyeli mültecilerin üçüncü büyük alıcısı haline getirmiştir (İçduygu vd., 2013;4). Komşu ülkelerde barınmaya çalışan Suriyelilerin sayısı 2011'in sonundan bu

yana hızla artmıştır (UNHCR Syria Regional Refugee Response, 2013). 2012 yılı Ocak ayında göç eden toplam 18.861 (UNHCR Syria Regional Refugee Response, 2013). Suriyelinin yarısı Türkiye'de sığınma talebinde bulunmuştur. Ocak 2013 itibariyle Suriye'den kaçan kişilerin toplam sayısı 600.000'i geçmiştir (UNHCR Syria Regional Refugee Response, 2013). Bunlardan 160.000'i Türkiye'ye sığınmıştır (İçduygu, 2013;19). Haziran 2013 tarihi itibariyle Suriyeli mültecilerin sayısı 1,5 milyonu geçmiş, Eylül ayna kadar ise iki milyona yaklaşmıştır (UNHCR Syria Regional Refugee Response,2013). Eylül 2013'te Suriyelilerin 650.00'den fazlası Lübnan'da bulunurken 525.000'i Ürdün'e, 480.000'i Türkiye'ye, 190.000'i Irak'a ve 110.000'i Mısır'a sığınmıştır. 2013 Eylül itibariyle Türkiye toplam Suriyeli mülteci nüfusun %25'ine ev sahipliği yapmıştır (İçduygu, 2013;19). Türk devleti, bu nüfusun yaklaşık yarısına sınır bölgelerine yakın geçici yerleşimler sunarken, Suriyeli mültecilerin önemli bir kısmı da Türkiye'nin çeşitli şehirlerine kendi imkanlarıyla yerleşmiştir (İçduygu, 2013;19).

Tablo 27. Komşu Ükelere Suriyeli Göçü (Ocak 2012-Eylül 2013)

Ülke	Ocak 2012	Haziran 2012	Ocak 2013	Haziran 2013	Eylül 2013
Ürdün	3063	27344	178260	491365	525231
Türkiye	9500	33079	163161	377035	488373
Mısır	-	924	14478	69207	111175
Lübnan	6290	25411	165003	490709	659645
Irak	8	5839	80919	159384	193262
Toplam	18861	92597	601821	1529140	1961715

Kaynak: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>

BMMYK'e göre (UNHCR Turkey Syrian Refugee Daily Sitrep, 2013), Türkiye'nin tahmini toplam Suriyeli sayısı, 2013 yılı Ekim ayı sonu itibariyle 500.000-600.000'e ulaşmıştır. Bunların 502.827'si kayıt altına alınmış ve 200.135 kişi kamplara yerleştirilmiştir (İçduygu,2013:19).

Tablo 28. Türkiye'ye Suriyeli Göçü (Aralık 2011- Ekim 2013)

Tarih	Kamp İçi	Kamp Dışı	Kayıtlı	Toplam
16 Aralık 2011	8000		8000	
17 Nisan 2012	23955		23955	
1 Haziran 2012	24433		24780	
10 Eylül 2012	80104		78431	81000
1 Ocak 2013	150906	60-70000	148881	210- 220000
17 Nisan 2013	191446	66942	258388	400000
3 Haziran 2013	195738	149003	344741	400000
5 Eylül 2013	200551	250033	450584	500- 600000
7 Ekim 2013	200135	300974	500985	500- 600000

Kaynak: UNHCR Turkey Syrian Daily Sitrep Reports, 18 Mart 2013

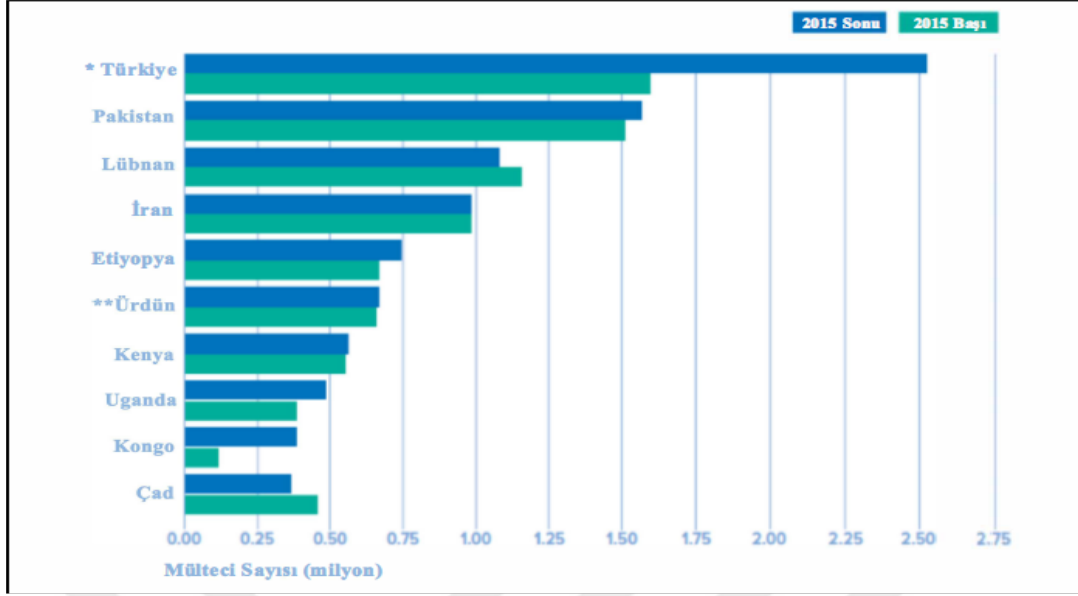
2014 yılında Suriye topraklarının büyük kısmının Daeş tarafından işgal edilmesi 2014 yılının sonuna doğru 50.000'in üzerinde Suriyelinin Türkiye'ye kaçmasına neden olmuştur (Françoise De Bel-Air, MPC, Migration Profile: Turkey, 2016;11). Suriyeli mültecilerin 2014 yılındaki toplam sayıları ise bir milyonun üzerine çıkmıştır (UNHCR Global Appeal 2014-2015; 2). 2015 yılında ise Suriyeli mültecilerin sayısı yaklaşık iki katına çıkarak Türkiye 2 milyondan fazla Suriyeli vatandaşa ev sahipliği yapmaya başlamıştır (UNHCR, United Nations High Commissioner for Refugees, 2015). Böylece Türkiye, 2014 ve 2015 yıllarında toplamda en fazla mülteci nüfusu bünyesinde barındıran ülke olmuştur (Global Trends Forced Displacement, 2015;15).

Tablo 29. Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler (2014-2015)

Suriyeli Mülteciler	2014	2015
Kamp Dışında Kayıtlı Suriyeli Mülteciler	838,086	1,921,795
Kamp İçinde Kayıtlı Suriyeli Mülteciler	222,193	259,498
Toplam	1060,279	2, 181, 293

Kaynak: UNHCR, United Nations High Commissioner for Refugees,2015

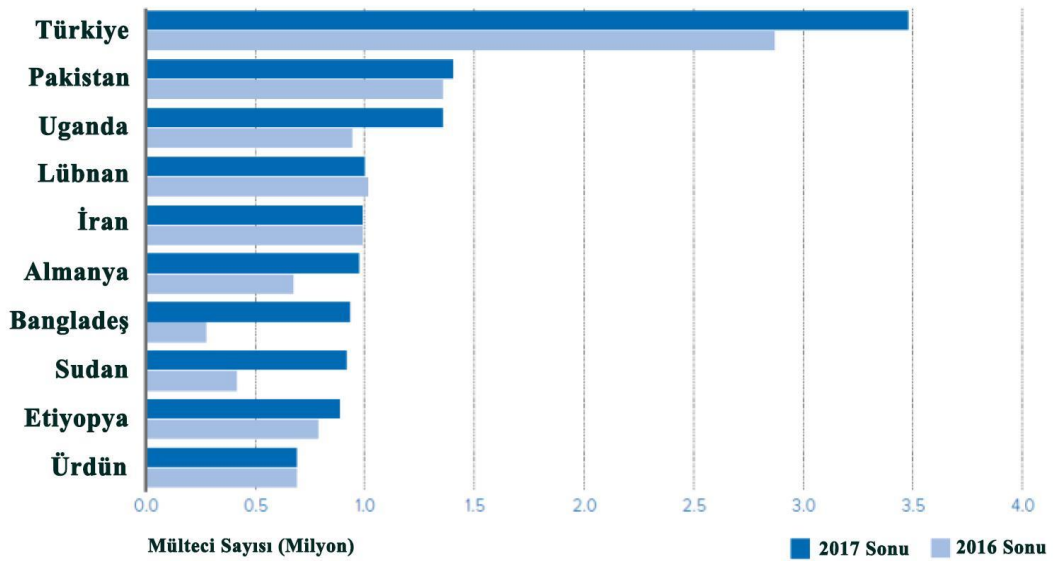
Şekil 11. 2015-2016 Yıllarında Mültecilere Ev Sahipliği Yapan Ana Ülkeler

Kaynak: Global Trends Forced Displacement in 2015, s. 15.

Büyük çoğunluğunu Suriyeliler olmak üzere Türkiye 2016 ve 2017 yıllarında da en fazla mültecinin bulunduğu devlet olarak kalmaya devam etmiştir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan rakamlara göre Türkiye içinde uluslararası koruma talep eden yaklaşık 3,6 milyon yabancı uyruklu kişi bulunmaktadır. Bunların 3.285.533'ü geçici koruma (TP) statüsü verilen Suriyeli iken 331.487'sini Afganistan, İran, Somali ve diğer devletlerden gelen sığınmacı ve mülteciler oluşturmaktadır (www.iom.int, 2017).

Şekil 12. 2016-2017 Yıllarında En Çok Mülteci Bulunduran Ülkeler

Kaynak: UNHCR, Global Trends Forced Displacement in 2017, s. 15

2011 yılında Suriye'deki çatışmaların başlaması ve buna bağlı olarak Türkiye'deki sığınmacı sayısında meydana gelen artış Türkiye'nin yapmış olduğu yardım miktarlarına da yansımıştır. 2010 yılına göre resmi kalkınma yardımları miktarında %31,6'lık bir artış meydana gelerek 1 milyar 273 milyon dolara yükselmiştir (TİKA, 2011;4). Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) tarafından yayınlanan 2011'deki rapora göre Türkiye'nin Resmi Kalkınma Yardımlarını oluşturan (RKY) kategoriler arasında bulunan "sığınmacı" ve "acil yardım" alt başlıkları altında sırasıyla 213,6 ve 264,35 milyon dolar harcama yapılmıştır (TİKA, 2011:23). Ülkedeki çatışma ortamından kaçarak Türkiye'ye gelen 12.000 Suriyeli için yapılan harcamalar sığınmacı kategorisinde değerlendirilmiştir. Harcama kalemlerini Suriyelilerin işlemlerini yürütmek için görevlendirilenlerin görev ücretleri, Türkiye'de eğitim görececek çocukların eğitimleri, geçici barınma merkezlerinin giderleri, sığınmacılar için yapılan para, sağlık, barınma, giyim ve yakacak gibi yardımları ve ülkelerine dönmek isteyenlerin ulaşım masrafları oluşturmuştur (TİKA, 2011:56).

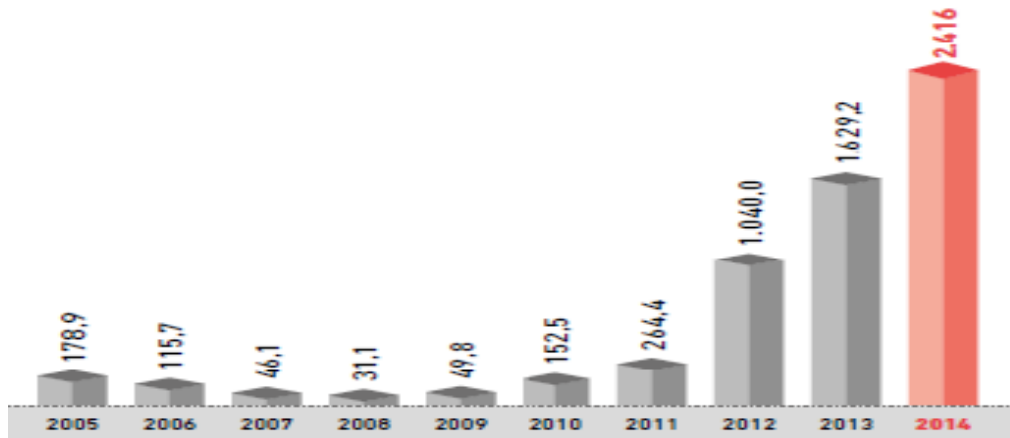
2012 yılında Türkiye'nin resmi kalkınma yardımlarında önemli artış yaşanmasının sebebini Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de misafir edilmesi oluşturmuştur (TİKA, 2012:16). 2011 yılında Türkiye'deki Suriyeli vatandaşlar "sığınmacılar" kategorisinde değerlendirilirken 2012 yılında TİKA tarafından yayınlanan raporda "acil yardımlar" başlığı altında değerlendirilmiştir (TİKA, 2012;16). Bu dönemde Türkiye'nin acil yardımlar kategorisi içinde yapmış olduğu harcamalar bir önceki seneye göre %300 artış göstererek 1. 026.67 milyon ABD Doları (TİKA, 2012;16) olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde yapılan insani yardım miktarı resmi kalkınma yardımlarınının %40'ını oluşturmuştur (GHA 2013 Report, 2013;36). ABD, AB kurumları ve İngiltere'den sonra Türkiye en çok insani yardım yapan dördüncü devlet olmuştur. Bu yıl içinde yapılan insani yardımların GSYH'ye oranı ise %0,13 olarak raporlanmış ve bu orana göre yapılan sıralamada Türkiye üçüncü sırada yer almıştır (GHA 2013 Report, 2013;6). Yapılan toplam harcamalar içinde Suriyeli sığınmacılara yönelik toplam yardım miktarı ise 979,39 milyon dolar olarak hesaplanmıştır (TİKA, 2012;54). Suriyeli sığınmacılar için bizzat devlet tarafından yapılan harcamaların yanı sıra 2012 yılında STK'lar tarafından da toplam 151,08 milyon ABD Doları yardım yapılmış, bu yardımın 54.8 milyon doları acil ve insani yardım kategorisinde harcanmıştır (TİKA, 2012;76). Ülke bazında bu

yardımların 26.4 milyon doları Somali için harcanırken STK'lar tarafından 2012 yılında Suriye için 19,97 milyon dolar harcama yapılmıştır (TİKA, 2012;77).

2013 yılında TİKA tarafından yayınlanan raporda Türkiye'nin 2013'te yaptığı yardımların %49'unu insani yardımların oluşturduğu belirtilmiştir. Türkiye'nin insani yardımları bir önceki yıla göre 591 milyon ABD doları artmıştır (GHA 2014 Report, 2014;28). 2013 yılında 1.629,18 milyon dolar olan insani yardımların GSMH'ye oranı ise 2012 yılı ile kıyaslandığında 0,13'ten 0,21'e yükselmiştir. Buna bağlı olarak Türkiye, insani yardımda bulunan ülkeler sıralamasında en cömert ülke olarak (GHA 2014 Report,2014;30) birinci sırada yer almıştır. Yardım miktarı açısından ise ABD ve İngiltere'den sonra 3. olmuştur (TİKA, 2013:57). Türkiye'nin yapmış olduğu insani yardımların önemli bir kısmı bu dönemde Suriye'ye yönelik kullanılmıştır. Türkiye'de kurulan kamplarda yaşayan Suriyelilerin tüm ihtiyaçları Türkiye tarafından hassasiyetle karşılanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda Suriyeliler için yalnızca 2013 yılında 1, 571, 28 milyon dolar insani yardım yapılmıştır (TİKA, 2013;58).

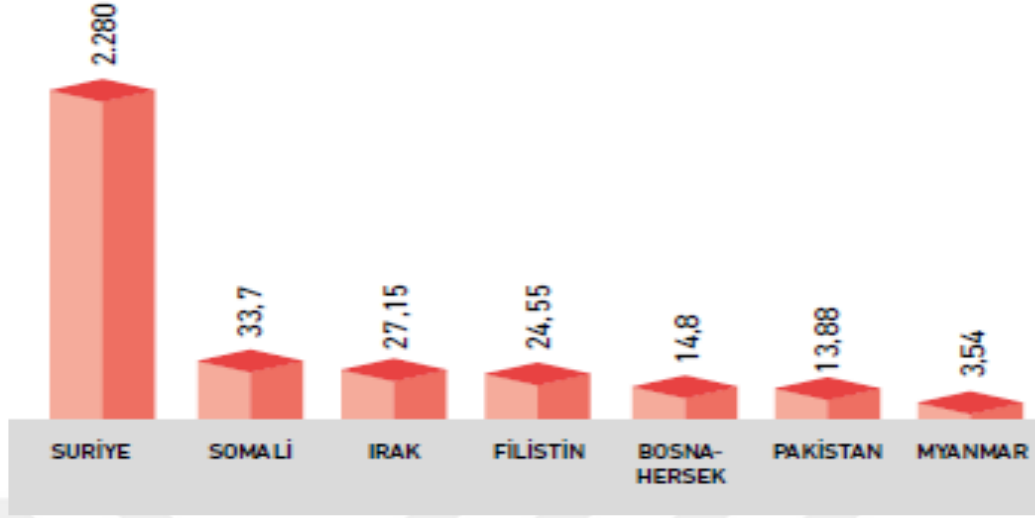
2011 yılında Suriye'de başlayan çatışmaların 2014'te devam etmesi milyonlarca kişinin Suriye'yi terk etmesine neden olmuştur. Türkiye de Suriye krizinin başlangıcından itibaren önemli sayıda Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapmıştır. 2011-2013 yılları arasında toplam 2,7 milyar dolar yardımda bulunmuştur (GHA 2015 Report, 2015;38). TİKA tarafından 2014 yılında yayınlanan rapora göre Türkiye'nin resmi kalkınma yardımlarının %67'sini insani yardımlar oluşturmuştur. Toplam 2.416 milyon dolar insani yardım gerçekleştirilmiş ve bunun 2.280 milyon doları Suriyeliler için harcanmıştır (TİKA, 2014;44).

Şekil 13. Türkiye'nin Acil ve İnsani Yardımları, 2005-2014 Milyon Dolar

Kaynak TİKA 2014, s.44

Şekil 14. Türkiye'nin Acil ve İnsani Yardım Verdiği Ülkeler

Kaynak TİKA 2014, s.44

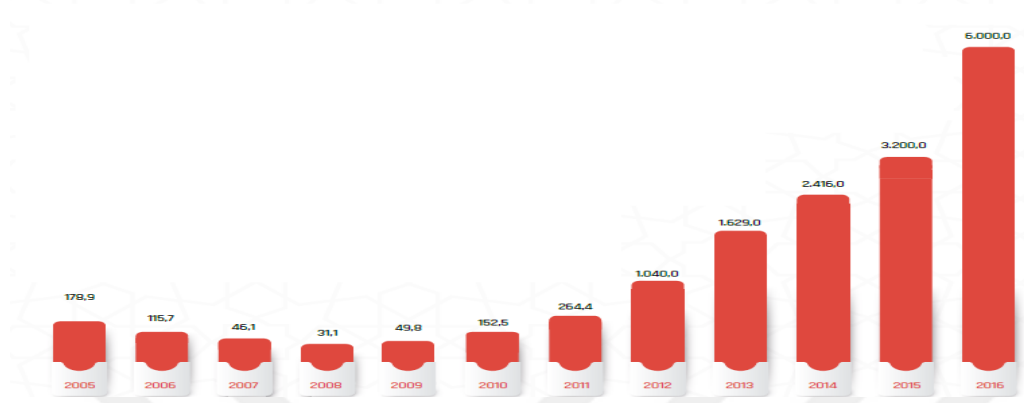
2015 yılında Türkiye'nin resmi kalkınma yardımlarında 2014 yılına göre %9 'luk bir artış meydana gelmiştir. Türkiye, 3,2 milyar dolar ile dünyada en fazla insani yardım sağlayan ülke olarak GSMH/insani yardım oranları bazında %0.37'lik (TİKA, 2015:9) oranla 2015 yılında da dünyanın en cömert ülke ilan edilmiştir (TİKA, 2015:8). Yardım miktarı oranında bir önceki yıla göre %31'lik bir artış meydana gelmiş (GHA 2016 Report, 2016:5) ve Türkiye insani yardım alanında yapılan en büyük donör ülkeler sıralamasında ABD'den sonra ikinci sıraya yerleşmiştir (GHA 2016 Report,2 016:5). Resmi kalkınma yardımlarının kategorilere göre dağılımında en fazla pay 2.737 milyon dolar ile acil ve insani yardımlara ayrılmıştır. Resmi kalkınma yardımlarından en fazla yararlanan ise 2, 694, 0 milyon dolar ile Suriye olmuştur (TİKA, 2015;2018). DAC'a 2015 yılında insani yardım olarak bildirilen 3,1 milyar dolar tutarındaki fonun %97'si, Türkiye sınırları içindeki Suriyeli sığınmacılar için harcanmıştır (GHA 2016 Report, 2016;45).

2016 yılında Türkiye'nin yapmış olduğu resmi kalkınma yardımları miktarı 6.487,7 milyon dolara ulaşmıştır. Resmi kalkınma yardımları içindeki en büyük payı insani yardımlar oluşturmuştur. 2016'da Türkiye 6,000 milyar dolar ile en fazla insani yardım yapan ülkeler içinde yeniden ikinci sırada yer almıştır (GHA 2017 Report, 2017;7). 2015'teki yardım miktarı ile karşılaştırıldığında Türkiye'nin insani yardım alanındaki katkı payında %119'luk bir artış meydana gelmiştir. Bu artışa bağlı olarak (GHA 2017 Report, 2017;44). 2016 yılındaki GSMH/insani yardım oranı %0,75 olarak

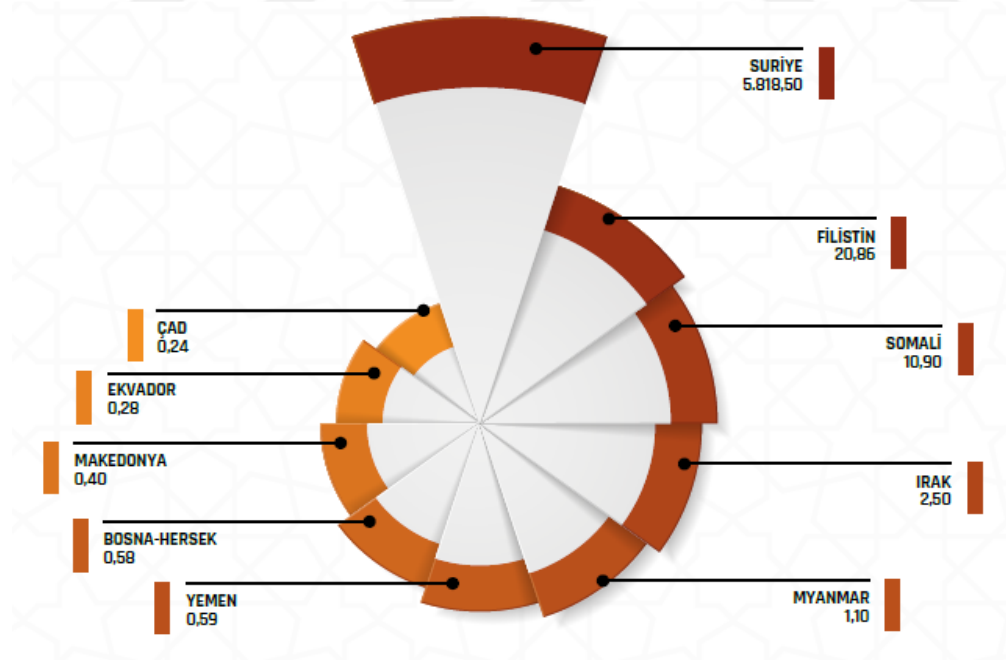
gerçekleşmiştir (GHA 2017 Report, 2017;44). Bu yardımların %99'u Suriye'de devam eden çatışmalardan dolayı mağdur olan Suriye vatandaşları için kullanılırken %1'i başka yerlere yöneltilmiştir (GHA 2017 Report, 2017;44).

Şekil 15. Türkiye'nin Resmi Acil ve İnsani Yardımlarının Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: TİKA , (2016, 25)

Şekil 16. Türkiye Resmi ve Acil Yardımlarından Faydalanan İlk 10 Ülke 2016, Milyon Dolar

Kaynak: TİKA 2016, s. 25.

2017 yılında Türkiye en fazla insani yardım yapan ülkeler sıralamasında 8,070 milyon dolar ile birinci sırada yer almıştır (GHA 2018 Report,2018;9). Yapılan yardımlar büyük

ölçüde Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar için kullanılmış (GHA 2018 Report, 2018;38) ve 2017 yılında en fazla yardımın yapıldığı ülke Suriye olmuştur (GHA 2018 Report, 2018;9).

Türkiye, Suriye'deki olayların başlangıcından itibaren imkanları ölçüsünde mağdur olan Suriyeliler için olağanüstü çaba sarf etmiştir. 10 Ekim 2018 tarihi itibarıyla 171.640'ı geçici barınma merkezlerinde olmak üzere toplam 3.587.930 kişiye ev sahipliği yaparak dünyada en fazla mülteci nüfusu barındıran ülke haline gelmiş (GİGM, 2018) ve aynı zamanda dünyada en fazla insani yardım yapan ülkeler sıralamasında birinci sırada yer almıştır.

3.1.2. Alan Araştırması

Alan araştırması, çalışmada 2011-2017 yılları arasında yumuşak güç hedefini analiz etmek amacıyla yapılmış olan endeks araştırmasıyla karşılaştırmalı analiz yapmak amacıyla gerçekleştirilmemiştir. Araştırma, 2011-2017 yılları arasındaki endeks artışını anlamlandırmaya yardımcı olacak bir tamamlayıcı unsur olarak düşünülmüştür.

3.1.2.1. Gaziantep-Nizip Geçici Barınma Merkezine İlişkin Bilgiler

Fırat Nehri'nin yakınında kurulan Gaziantep Nizip Konteyner Kent'i 2013 yılında 145 bin m²'lik bir alana inşa edilmiştir. Ana girişte güvenlik kontrolü için nizamiye yer almakta ve konteynerler ile arasında sekiz metre mesafe bulunmaktadır. 10 mahalle ve 908 konteynerden oluşan merkezde Aralık 2018 tarihi itibarıyla 3.741 kişi kendi/özel alanında yaşamını sürdürmektedir (Nizip Konteyner Kent Müdürlüğü, 2018). Bununla birlikte kişiler kendi iş ve işlemleri için kamusal alanda yer alan idari binayı, okulları, hastaneyi, camiye ve sosyal ve kültürel aktivitelerin yer aldığı merkezleri ve spor alanlarını kullanabilmektedir.

Geçici barınma merkezinin altyapısı ve konteynerler dezavantajlı bireylerin yaşamı ve gereksinimleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Yollar asfalt veya parke taşları ile kaplanmıştır. Konteynerler ise yerden en az 30 cm yüksek olacak şekilde konumlandırılmış, taban ve tavan kısımlarının inşasında su geçirmez nitelikte malzemeler kullanılmıştır. Her konteyner kendi bünyesinde banyo, tuvalet ve mutfak bölümlerini bulundurmaktadır. Kamp içerisinde su deposu ve arıtma tesisi mevcut olduğundan suya erişim konusunda herhangi bir sorun yaşanmamaktadır. Bununla birlikte kamp yönetimi

tarafından sığınmacılara çeşitli hizmetler sağlanmaktadır. Bunları 12 başlık altında toplamak mümkündür.

Şekil 17: Kamp Haritası

Kaynak: Nizip Konteyner Kent Müdürlüğü, 2018

Kampa Giriş/Çıkışların Yönetimi: Gaziantep'in merkezinde ve ilçelerinde çalışan sığınmacıların kampa giriş ve çıkışları ile ilgili herhangi bir sınırlandırma bulunmamaktadır. Şehir dışına çıkmak isteyen sığınmacılar ise kamp dışında geçirecekleri süreyi beyan ettikleri formu yönetime teslim ederek diledikleri yere gidebilmektedir.

Ziyaretçi Yönetimi: Sığınmacıların kamp dışında ikamet eden yakınları veya yasal temsilcileri kamp yönetimine gerekli bilgileri sağladıkları takdirde ziyaret gerçekleştirebilmektedir.

Güvenlik ve Ulaşım Hizmetleri: Kampın iç güvenliğinin sağlanması özel güvenlik personelinin, dış güvenlik ise jandarmanın sorumluluğu altındadır. Asayiş olaylarını kolluk görevlileri ve kamp yönetimi birlikte yürütmektedir.

Temizlik ve Çevre Hizmetleri: Ortak alanların temizliği görevliler tarafından yapılmakta ve kamp haşerelere karşı belirli aralıklarla ilaçlanmaktadır.

Temel İhtiyaç ve Barınma Hizmetleri: Kampta kalan Suriyeli sığınmacıların temel gereksinimleri kamp yönetimi tarafından sağlanmaktadır. Kamp içerisindeki markette her türlü malzemenin alımında geçerli olmak üzere ailelere gıda kartı dağıtılmaktadır. Ayrıca

her aileye ısınma ve soğutma sistemleri gibi demirbaşların yanı sıra yatak, yorgan, yastık ve mutfak eşyası gibi kullanım malzemeleri sağlanmaktadır.

Sağlık Hizmetleri: Kamp içindeki sığınmacılar Türkiye'deki sağlık hizmetlerinden ücretsiz faydalanmaktadır. Hastalar acil durumlarda ve ilaç yazımında ilk müracaatı kamp içindeki sağlık ocağına yapmaktadır. Hastayla ilgili veriler Kamu Hastaneler Birliği'ne bağlı yerel veri üzerine kaydedilerek veri tabanında saklanmaktadır. Sağlık ocağında tedavisi mümkün olmayan hastaların ise diğer hastanelere sevki gerçekleştirilmektedir.

Psikososyal Destek Hizmetleri: Bireysel görüşmeler ve grup çalışmaları vasıtasıyla özellikle kırılğan gruplar üzerinde çalışmalar yürütülmekte ve bilgilendirme toplantıları düzenlenmektedir.

Eğitim ve Spor Hizmetleri: Kamp içerisinde anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise bulunmaktadır. Örgün eğitimin yanı sıra dikiş nakış, halı dokuma, kuaförlük gibi mesleki kurslar da verilmektedir. Bu kurslar, meslek odaları ve ilgili kamu kurumlarıyla işbirliği içerisinde devam ettirilmektedir. Spor sahalarında basketbol, voleybol, futbol ve masa tenisi üzerine hizmet verilmektedir.

Lojistik, Depo ve Dağıtım Hizmetleri: Demirbaş eşyalar ve sarf malzemeleri ile ilgili kayıtlar tutulmaktadır. Kişilerin temel gereksinimlerine ilişkin talepler alınmakta ve talebe uygun prosedür işletilerek ihtiyaçlar sahiplerine ulaştırılmaktadır.

Katılımcılık ve Temsiliyet: Kampta yaşayan sığınmacılar ihtiyaçlarını ve karşılaştıkları sorunları idareye iletmek aralarında uygun gördükleri kişiyi muhtar olarak seçmiştir. Şu anda 10 mahallede 9 muhtar görev yapmaktadır.

Kültür, Dil, Din ve Gelenek Farklılıklarını Yönetme: Sığınmacıların gelenek ve kültürlerine herhangi bir müdahalede bulunulmamaktadır.

Din Hizmetleri: Kişilerin dini vecibelerini yerine getirebilmesi için cami ve mescitler bulunmaktadır (Nizip Konteyner Kent Müdürlüğü, 2018)

3.1.2.2. Anket Formlarına İlişkin Bilgiler

Türkiye'de yürütülen insani diplomasi faaliyetleri vasıtasıyla Suriye vatandaşlarının insani güvenliğinin sağlanması ve bu faaliyetlerin Türkiye'nin yumuşak gücüne olan etkisinin değerlendirilebilmesi amacıyla Türkiye'de düzenli yardım alan Suriye vatandaşlarına anket yapılması planlanmıştır. Daha sonra düzenli olarak bu faaliyetlerden

yararlananlar ile yararlanmayan grupların görüşlerinin karşılaştırılabilmesi amacıyla kamp içinde ikamet etmeyen Suriyeli vatandaşlara da Ek-1’de sunulan sorular yöneltilmiştir. Çalışmada amaçlı örnekleme metotları arasında “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” (convenience sampling) kullanılmıştır. Gaziantep’teki konteyner kentte kalan sığınmacılar ile Gaziantep içerisinde yaşayan Suriyeli sığınmacılar araştırma evrenini oluşturmaktadır. Sorular Türkçe ve Arapça olmak üzere iki dilde düzenlenmiştir ve tercüman eşliğinde uygulanmıştır. Anket formunun ilk bölümünde Suriyeli sığınmacıların demografik özelliklerine ilişkin bilgilere ulaşılması hedeflenmiştir. Bu alandaki sorular AFAD tarafından daha önce yayınlanan saha araştırma raporlarından yararlanılarak oluşturulmuştur. Bu sorular kamp dışındakilere de yöneltilmiştir. Kamp içinde uygulanan anket formunun ikinci kısmında sığınmacıların kampta karşılaştıkları problemler, kamp hakkındaki memnuniyetleri ve beklentileri sorgulanmıştır. Soruların şekillendirilmesinde Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu tarafından 2013 yılında yayınlanan “Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı Suriyeli Mülteciler Alan Araştırması”ndan faydalanılmıştır. Kamp dışında yaşayanlara ise Gaziantep’teki yaşamlarına ilişkin sorular yöneltilmiştir. Bu soruların belirlenmesinde Bülent Ecevit Üniversitesi tarafından 2016 yılında “Zonguldak’taki Mülteciler: Yaşam Deneyimleri, Sorunlar ve Öneriler” başlıklı rapordan yararlanılmıştır. Hem anket formunda hem de kamp dışındakilere sorulan soruların son bölümünde ise sığınmacıların Türkiye hakkındaki algılarını ölçmeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Bu soruların belirlenmesinde yukarıda adı geçen araştırmaların yanı sıra 2017 yılında Prof. Dr. Murat Erdoğan tarafından yayınlanan “Suriyeliler Barometresi: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi” isimli çalışma dikkate alınmıştır.

Anket yapılmadan önce anlaşılamayan ve belirsizlik içeren sorular tespit edilerek formdan çıkarılmıştır. Anketin doldurulması aşamasında katılımcıların endişe ve korkularını gidermek üzere gerekli açıklamalara yer verilmiştir. Yapılan çalışmada kişilerin kimliklerine ilişkin bilgilere yer verilmeyeceği, bilimsel amaçlar dışında verilerin kullanılmayacağı ve temelde Türkiye hakkındaki algıları ölçmeye yönelik amaç taşıdığı vurgulanmıştır.

Anket uygulaması tamamlandıktan sonra verilerin analizi SPSS 25 programı kullanılarak yapılmıştır. Oluşturulan ölçeğin güvenilirlik analizi Cronbach Alfa (α) değeri ile ölçülmüştür. Ölçeğin güvenilirlik analizi için kullanılan “ α ” değeri ölçek içinde yer alan

sorular arasındaki korelasyon ortalaması ile hesaplanmakta ve ölçeğin tutarlılığını belirtmektedir.

Ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alfa (α) değerinin katsayısı aşağıda belirtilen aralıklar ile değerlendirilmektedir (Kalaycı, 2009:405):

$0,40 > \alpha > 0,00$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0,60 > \alpha > 0,40$ ise ölçeğin güvenilirliği düşüktür.

$0,80 > \alpha > 0,60$ ise ölçek güvenilirirdir.

$1,00 > \alpha > 0,80$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirirdir.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,809	19

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere anketin güvenilirliği Cronbach Alfa (α)=0,80 olarak bulunmuştur. Bu değer çalışma için kullanılan ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğuna işaret etmektedir.

3.1.2.3. Gaziantep-Nizip Konteyner Kent Alan Araştırmasının Analizi

Kamp içinde yapılan anket 200 Suriyeli vatandaşa uygulanmış, ancak SPSS 25 programı ile yapılan analiz sonucunda bu anketlerin 188'inin geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kamp dışında da toplam 200 kişiye yöneltilen soruların 196 tanesinin çalışma için elverişli veri sağladığı tespit edilmiştir. Buna göre yapılan çalışmada kamp içi ve kamp dışı olmak üzere toplam 384 kişiye ait veriler kullanılmıştır.

3.1.2.3.1. Demografik Bilgiler

Kamp içinde anket sorularını yanıtlayan grubun %58'ini kadınlar, %41'ini erkekler oluşturmaktadır. Tabloda yer alan kamp dışındaki *cinsiyet dağılımına* bakıldığında da kamp içine benzer oranlar göze çarpmaktadır. Buna göre kamp dışındaki araştırma grubunun %52'si kadınlar, %47'si erkeklerden meydana gelmektedir.

Cinsiyet	Kamp İçi (%)	Kamp Dışı (%)
Kadın	58.8	52.1
Erkek	41.2	47.9

Kamp içinde ve kamp dışında soruları yanıtlayanların yaş dağılımına bakıldığında her iki grupta da 30-34 yaş aralığında bulunanların ağırlıklı olduğunu ifade etmek mümkündür. Diğer yaş gruplarındaki dağılım ise dengeli bir şekilde gerçekleşmiştir. Kamp içindekilerin %7'si 18-23, %18'i 24-29, %27'si 30-34, %19'u 35-39, %19'u 40-44 ve %7'si 45 yaş ve üzerindedir. Kamp dışında ise 45 yaş ve üzerinde çalışmaya katılan olmamakla birlikte katılanların %14'ü 18-23, %18'i 24-29, %30'u 30-34, %18'i 35-39, %17'si 40-44 yaş aralığında bulunmaktadır.

Yaş	Kamp İçi (%)	Kamp Dışı (%)
18-23	7.7	14.9
24-29	18.2	18.6
30-34	27.1	30.9
35-39	19.9	18.0
40-44	19.9	17.5
45 ve üzeri	7.2	0

Araştırmaya katılanların medeni durumlarını yansıtan tablo incelendiğinde her iki grup içinde evli olanların çoğunluğu oluşturduğu ve oranların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Buna göre kamp içindekilerin %68'i, kamp dışındakilerin ise %77'si evli kişilerden meydana gelirken bekar olanların oranı kamp içindekilerde %21, kamp dışındakilerde ise %17'dir.

Medeni Durum	Kamp İçi (%)	Kamp Dışı (%)
Evli	68.1	77.6
Bekar	21.3	17.3
Diğer	9.6	5.1

Eğitim seviyelerini gösteren aşağıdaki tabloda kamp içinde ve dışında oransal olarak farklı dağılımların olduğu görülmektedir. Kamp içinde araştırmaya katılanların %44'ü üniversite eğitimi almıştır. Geri kalan kesimin %28'i lise, %17'si ortaokul, %9'u ise

ilkokul mezunudur. Kamp dışında ise kişilerin eğitim seviyelerine göre oransal dağılımı birbirine daha yakındır. Katılımcıların %24'ü ilkokul, %28'i ortaokul, %21'i lise ve %25'i ise üniversite mezunudur.

Eğitim Durumu	Kamp İçi (%)	Kamp Dışı (%)
İlkokul	9.1	24.2
Ortaokul	17.2	28.4
Lise	28.5	21.6
Üniversite ve Üzeri	44.6	25.8

Kamp içinde ve kamp dışında olmak üzere her iki grupta yer alan katılımcıların önemli bir kısmı yalnızca *Arapça* bilmektedir. Sadece *Arapça* bilenlerin oranı kamp içinde %78 iken kamp dışında bu oran %49'dur. *Arapça*'nın yanı sıra *Türkçe* ve *Kürtçe* bilenler de bulunmaktadır. Kamp içindekilerin %14'ü *Arapça* ve *Türkçe* bilirken bu iki dili bilenlerin oranı kamp dışında %41'dir. *Arapça* ve *Kürtçe* ise kamp içindekilerin %4'ü, kamp dışındakilerin ise %7'si tarafından bilinmektedir.

Konuşulan Dil	Kamp İçi (%)	Kamp Dışı (%)
<i>Arapça</i>	78.7	49.5
<i>Arapça-Türkçe</i>	14.4	41.8
<i>Arapça-Kürtçe</i>	4.3	7.7
<i>Arapça-Diğer</i>	2.7	1.0

Kamp içindeki katılımcıların *Suriye'deki mesleklerini* gösteren tabloda ağırlıklı olarak memur, işçi ve ev hanımı kategorileri ön plana çıkmaktadır. Araştırmaya katılanların %47'sini memur, %15'ini işçi, %12'sini ev hanımları oluşturmaktadır. Geriye kalanlara bakıldığında ise çiftçi ve serbest meslek sahibi olanların her birinin %4, öğrencilerin %8, emeklilerin %2, işsizlerin %2 ve bunların dışındakilerin de %3 oranında dağılımda yer aldığı görülmektedir. Kamp dışında ise katılımcıların %18'i memur, %16'sı işçi, %31'i ev hanımı, %12'si işsiz, %3'ü çiftçi olduğunu beyan etmiştir.

Suriye'deki Mesleğiniz	Kamp İçi (%)	Kamp Dışı (%)
Çiftçi	4.3	3.1
İşçi	15.4	16.8
Memur	47.3	18.4
Emekli	2.1	0.5
Ev Hanımı	12.8	31.1
Öğrenci	8.0	0.5
Serbest Meslek	4.3	1.5
İşsiz	2.7	12.8
Diğer	3.2	15.3

Araştırmaya katılan kişilerin *Türkiye’de uğraştıkları mesleklere* ilişkin dağılıma bakıldığında kamp içindeki en büyük grubu %47,9 ile memurlar oluşturmaktadır. Bu grupta yer alan kişiler kamp içinde çoğunlukla öğretmen olarak istihdam edilmektedir. Memurların ardından ikinci sırada %19,7 ile işçiler gelmektedir. Geriye kalan grubun ise %6,3’ünü öğrenci, %2,1’ini emekli ve %5,9’unu işsiz kesim oluşturmaktadır. Kamp dışındaki oranlara bakıldığında ise ev hanımı ve işçi kategorileri %31 ve %29 ile oransal olarak ilk iki sırada bulunmaktadır. %14 herhangi bir işte çalışmadığını belirtmiştir. Bunların dışında kalanların %2’si çiftçi, %3’ü memur, %2’si öğrenci, %7’si serbest meslek grubunda yer almaktadır.

Türkiye'deki Mesleğiniz	Kamp İçi (%)	Kamp Dışı (%)
Çiftçi	3.7	2.0
İşçi	19.7	29.6
Memur	47.9	3.6
Emekli	2.1	0.5
Ev Hanımı	10.6	31.6
Öğrenci	6.3	2.0
Serbest Meslek	2.1	7.7
İşsiz	5.9	14.3
Diğer	2.7	8.7

3.1.2.3.2. Geçici Barınma Merkezine ve Alınan Yardımlara İlişkin Sorular

3.1.2.3.2.1. Türkiye'deki Kampların Varlığını Öğrenme

2011 yılında Suriye'de başlayan olaylar sonrasında Türkiye'deki kamplara gelerek yaşamını devam ettiren ve araştırmaya katılan Suriyeli vatandaşların %40'ı Türkiye'de kamplar olduğunu akrabalarından, %26'sı arkadaşlarından, %12'si kampa gelenlerden, %16,5'i televizyon ve diğer medya araçlarından öğrendiğini söylemiştir.

Türkiye'de Kamplar Olduğunu Nasıl Öğrendiniz?			
		%	Sayı
	Akraba	40,4	76
	Arkadaş	26,6	50
	Kampa Gelenler	12,8	24
	Tv/Medya	16,5	31
	Diğer	3,7	7
	Toplam	100,0	188

3.1.2.3.2.2. Kamptan Önce Dışarıda Kalma Durumu

Katılımcıların %52'si kamptan önce dışarıda kalıp kalamadıklarına ilişkin soruya hayır derken, %48'i kampa yerleşmeden önce dışarıda yaşadığını belirtmiştir.

Kamptan Önce Dışarıda Kaldınız Mı?			
		Sayı	%
	Hayır	93	52,0
	Evet	86	48,0
	Toplam	179	100,0

3.1.2.3.2.3. Kamplarda Kalma Süresi

Araştırmaya katılanların %72'si yedi aydan uzun süredir kamplarda yaşadığını söylemiştir. Geriye kalanların %22'si 4-6 ay, %6'sı ise 2-3 ay süreyle kampta bulunduğunu beyan etmiştir.

Ne Kadar Süredir Kamplarda Kalıyorsunuz?			
		Sayı	%
	2-3 Ay	10	6,1
	4-6 Ay	36	22,0
	7 Ay Ve Üzeri	118	72,0
	Toplam	164	100,0

3.1.2.3.2.4. Kamplarda Güvenliğin Sağlanmasına İlişkin Değerlendirme

Kampta güvenliğin sağlanmasını katılımcıların %37'si iyi, %38'i ise orta olarak değerlendirmiştir. Çok iyi olduğunu söyleyenlerin oranı %16 iken, kötü ve çok kötü olarak değerlendirmede bulunanların oranı sırasıyla %2 ve %5'tir.

Kamplarda Güvenliğin Sağlanmasına İlişkin Değerlendirme			
		Sayı	%
	Çok Kötü	10	5,3
	Kötü	5	2,7
	Orta	72	38,3
	İyi	71	37,8
	Çok İyi	30	16,0
	Toplam	188	100,0

3.1.2.3.2.5. Kamplardaki Sağlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme

Kampta sağlık hizmetlerini iyi ve çok iyi olarak değerlendirenlerin oranı sırasıyla %37 ve %15'tir. Çok iyi ve iyi değerlendirmeleri dışında bulunan katılımcıların ise %38'i sağlık hizmetlerini orta, %2'si kötü, %5'i ise çok kötü olarak nitelendirmiştir.

Kamplardaki Sağlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme			
		Sayı	%
	Çok Kötü	10	5,3
	Kötü	5	2,7
	Orta	73	38,8
	İyi	71	37,8
	Çok İyi	29	15,4
	Toplam	188	100,0

3.1.2.3.2.6. Kamplardaki Konaklama Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme

Konaklama hizmetlerine ilişkin katılımcıların yapmış olduğu değerlendirmede araştırmaya katılan kamp içindeki grubun %37 ve %16'sı sırasıyla iyi ve çok iyi değerlendirmesinde bulunmuştur. Geriye kalanların ise %5 çok kötü ve %2'si de kötü derken bu hizmetleri orta olarak değerlendirenlerin oranı %38'dir.

Kamplardaki Konaklama Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme		
	Sayı	%
Çok Kötü	10	5,3
Kötü	5	2,7
Orta	73	38,8
İyi	70	37,2
Çok İyi	30	16,0
Toplam	188	100,0

3.1.2.3.2.7. Kamplarda Yeme-İçme Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme

Yeme-İçme hizmetlerine ilişkin katılımcıların yapmış olduğu değerlendirmede “çok iyi” ve “iyi” diyenlerin oranı sırasıyla %16 ve %38'dir. Bu alanda verilen hizmetleri “orta” olarak nitelendirenleri ise %37'lik bir orana denk gelmektedir. “Çok kötü” ve “kötü” değerlendirmelerinde bulunanların oranları ise sırasıyla %5 ve %2'dir.

Kamplarda Yeme-İçme Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme		
	Sayı	%
Çok Kötü	10	5,3
Kötü	5	2,7
Orta	70	37,2
İyi	72	38,3
Çok İyi	31	16,5
Toplam	188	100,0

3.1.2.3.2.8. Kamplarda Taleplerin Karşılanmasına İlişkin Değerlendirme

Kampta ikamet eden Suriyeli vatandaşların kamp yönetimi tarafından taleplerinin karşılanmasına ilişkin yaptığı değerlendirmede katılımcıların %16'sı “çok iyi”, %37'si “iyi”, %38'i orta, %2'si “kötü”, %5'i ise “çok kötü” değerlendirmesinde bulunmuştur.

Kamplarda Taleplerin Karşılanmasına İlişkin Değerlendirme			
		Sayı	%
	Çok Kötü	10	5,3
	Kötü	5	2,7
	Orta	72	38,3
	İyi	71	37,8
	Çok İyi	30	5
	Toplam	188	100,0

3.1.2.3.2.9 Kamp Yönetiminin Davranışlarına İlişkin Değerlendirme

Kamp yönetiminin kendilerine karşı olan tutumlarının değerlendirilmesi hususunda da araştırmaya katılan Suriyeli vatandaşların %16'sı “çok iyi”, %38'i “iyi”, %37'si “orta”, %2 'si “kötü”, % 5'i ise “çok kötü” şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

Kamp Yönetiminin Davranışlarına İlişkin Değerlendirme			
		Sayı	%
	Çok Kötü	10	5,3
	Kötü	5	2,7
	Orta	71	37,8
	İyi	72	38,3
	Çok İyi	30	16,0
	Toplam	188	100,0

3.1.2.3.2.10. Sağlık Personelinin Davranışlarına İlişkin Değerlendirme

Sağlık personelinin davranışlarının değerlendirilmesinin istendiği soruda katılımcıların %16'sı “çok iyi”, %37'si “iyi” değerlendirmesinde bulunmuştur. Bunların dışında katılımcıların %38'i sağlık personeinin davranışlarını “orta” olarak nitelerken, “kötü” ve “çok kötü” olarak değerlendirenlerin oranları sırasıyla %2 ve %5'tir.

Sağlık Personelinin Davranışlarına İlişkin Değerlendirme			
		Sayı	%
	Çok Kötü	10	5,3
	Kötü	5	2,7
	Orta	72	38,3
	İyi	71	37,8
	Çok İyi	30	16,0
	Toplam	188	100,0

Kampta bulunan özel güvenlik ve tercüman gibi resmi görevlilerin tutumları konusunda katılımcıların %16'sı “çok iyi”,%38'i “iyi”, %37'si “orta”, %3'ü kötü,%5'i ise “çok kötü” değerlendirmesinde bulunmuştur.

3.1.2.3.2.11. Kamptaki Resmi Görevlilerin Yardımına İlişkin Değerlendirme

Kamptaki Resmi Görevlilerin Yardımına İlişkin Değerlendirme		
	Sayı	%
Çok Kötü	10	5,3
Kötü	6	3,2
Orta	70	37,2
İyi	72	38,3
Çok İyi	30	16,0
Toplam	188	100,0

3.1.2.3.2.12. Türkiye'ye Geldikten Sonra İnsani Yardım Kuruluşlarından Yardım Alma Durumu

Türkiye'ye geldikten sonra herhangi bir insani yardım kuruluşundan yardım alıp almadıkları sorusu hem kamp içindekilere hem de kamp dışındakilere yöneltilmiştir. Kamp içindekilerin %50'si yardım aldığını söylerken kamp dışındakilerde bu oran %74'tür. Yardım almayanların oranı ise kamp içinde %49, kamp dışında %26'dır.

Türkiye'ye Geldikten Sonra İnsani Yardım Kuruluşlarından Yardım Aldınız Mı?		
Kamp İçi	Sayı	%
Hayır	91	49,5
Evet	93	50,5
Toplam	184	100,0
Kamp Dışı	Sayı	%
Hayır	51	26,0
Evet	145	74,0
Toplam	196	100,0

3.1.2.3.2.13. Türkiye Tarafından Yapılan Yardımların Yeterlilik Düzeyi

Yapılan yardımların yeterli olup olmadıklarını değerlendirmeleri için hem kamp içindekilere hem de kamp dışındakilere yardımları yeterli görüp görmedikleri

sorulmuştur. Kamp içindekilerin %60'ı yeterli bulduklarını söylerken kamp dışındakilerin yalnızca %27'si yapılan yardımları yeterli gördüğünü ifade etmiştir. Buna karşılık kamp içindekilerin %39'u yardımları yetersiz görürken, kamp dışında bu görüşte olanların oranı %72'dir.

Sizce Türkiye'nin Yaptığı Yardımlar Yeterli Mi?		
Kamp İçi	Sayı	%
Hayır	73	39,2
Evet	113	60,8
Toplam	186	100,0
Kamp Dışı	Sayı	%
Hayır	142	72,8
Evet	53	27,2
Toplam	195	100,0

3.1.2.3.2.14. Türk Hükümetinden Kamplara İlişkin Beklentiler

Kampta kalanların Türk Hükümeti'nden kamplara ilişkin beklentilerinin neler olduğu sorulduğunda %40'ı fiziki koşulların, %31 ise sosyal koşulların geliştirilmesine yönelik beklentilerinin olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %20'si ise herhangi bir beklentisinin olmadığını söylemiştir.

Türk Hükümetinden Kamplara İlişkin Beklentileriniz Nelerdir?		
	Sayı	%
Beklentim Yok	37	20,1
Fiziki Koşulların İyileştirilmesi	74	40,2
Sosyal Koşulların İyileştirilmesi	58	31,5
Diğer	15	8,2
Toplam	184	100,0

3.1.2.3.2.15. Suriye ve Türkiye'deki Yaşam Koşullarının Değerlendirilmesi

Hem kamp içinde hem de kamp dışında araştırmaya katılanlardan Suriye'deki durumları ile buradaki yaşam şartlarını karşılaştırmaları istenmiştir. Kamp içindekilerin %36'sı buradaki koşullarını "daha kötü" olarak nitelerken, %28'i "daha iyi", %18 ise "aynı" olduğunu belirtmiştir. Kamp dışındakilerin ise %23 buradaki koşullarının "daha kötü"

olduğunu söylerken “daha iyi” koşullarda olduğunu ifade edenler %19, “aynı” koşullara sahip olduğunu söyleyenler ise %52 oranına sahiptir.

Ülkenizdeki Yaşam Koşullarınızı Buradaki Yaşam Koşullarıyla Karşılaştırdığınızda Durumunuzu Nasıl Değerlendirirsiniz?		
Kamp İçi	Sayı	%
Hiçbir Fikrim Yok	32	17,0
Daha Kötü	68	36,2
Aynı	34	18,1
Daha İyi	54	28,7
Toplam	188	100,0
Kamp Dışı	Sayı	%
Hiçbir Fikrim Yok	11	5,6
Daha Kötü	45	23,0
Aynı	102	52,0
Daha İyi	38	19,4
Toplam	196	100,0

3.1.2.3.3. Türkiye Algısına Yönelik Sorular

3.1.2.3.3.1. Suriyeli Sığınmacıların Gelmeden Önce Türkiye (Türk Devleti ve Türk Halkı) ile İlgili Algıları

Kamp içindeki ve kamp dışındaki gruba gelmeden önce Türkiye ile ilgili algılarının nasıl olduğu sorulmuştur. Kamp içindekilerde “çok iyi” ve “iyi” cevabını verenlerin oranı sırasıyla %36 ve %37’dir. Grubun %14’ü gelmeden önceki algısını “kötü” olarak nitelerken “çok kötü” olarak ifade edenlerin oranı %2’dir. Kamp dışında ise araştırmaya katılanların %72’si gelmeden önce Türkiye ile ilgili algılarının “iyi” olduğunu belirtmiştir. “Çok iyi” olarak nitelendirenlerin oranı ise %21’dir. Kamp dışında Türkiye ile ilgili algısının daha önce “çok kötü” olduğunu ifade eden olmamakla birlikte, “kötü” bir algıya sahip olduğunu belirtenlerin oranı ise %2 dir.

Gelmeden Önce Türkiye (Türk Devleti ve Türk Halkı) ile İlgili Algılarınız Nasıldı?		
Kamp İçi	Sayı	%
Hiçbir Fikrim Yok	18	9,6
Cok Kötü	4	2,1
Kötü	27	14,4
İyi	71	37,8
Cok İyi	68	36,2

	Toplam	188	100,0
Kamp Dışı		Sayı	%
	Hiçbir Fikrim Yok	9	4,6
	Kötü	4	2,1
	İyi	141	72,3
	Çok İyi	41	21,0
	Toplam	195	100,0

3.1.2.3.3.2. Suriyeli Sığınmacıların Türkiye ile İlgili Algılarında Değişiklik Durumu

Araştırmaya katılanların Türkiye'ye geldikten sonra Türkiye ile ilgili algılarında herhangi bir değişiklik olup olmadığı sorulmuştur. Kamp içindekilerin %43'ü Türkiye ile ilgili algılarının olumlu yönde değiştiğini söylerken, %41'i herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmiştir. Algılarının olumsuz yönde değiştiğini ifade edenlerin oranı ise %15'tir. Kamp dışındaki katılımcıların ise %52'si Türkiye'ye ile ilgili algılarında olumlu yönde değişiklik olduğunu belirtirken %46'sı herhangi bir değişiklik olmadığını söylemiştir. Türkiye ile ilgili algılarının olumsuz yönde değiştiğini belirtenlerin oranı ise %1'dir.

Türkiye ile İlgili Algılarınızda Değişiklik Oldu Mu?			
Kamp İçi		Sayı	%
	Olumsuz Yönde Değişti	29	15,4
	Değişiklik Olmadı	78	41,5
	Olumlu Yönde Değişti	81	43,1
	Toplam	188	100,0
Kamp Dışı		Sayı	%
	Olumsuz Yönde Değişti	3	1,5
	Değişiklik Olmadı	90	46,2
	Olumlu Yönde Değişti	102	52,3
	Toplam	195	100,0

3.1.2.3.3.3. Suriyeli Sığınmacıların Suriye'deki Karışıklık Bittiğinde Ülkelerine Dönme Düşünceleri

Suriye'deki karışıklık bittiğinde kamptaki katılımcıların %53'ü geri döneceğini, %27'si ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Türkiye'de kalacağını söyleyenlerin oranı ise %19'dur. Kamp dışında ise geri döneceğini söyleyenlerin oranı %40 iken, katılımcıların %28'i kararsız olduğunu belirtmiştir. Türkiye'de kalmak isteyenlerin oranı ise %31'dir.

Suriye'deki karışıklık Bittiğinde Ülkenize Dönmeyi Düşünüyor Musunuz?			
Kamp İçi		Sayı	%
	Geri Döneceğim	101	53,7
	Türkiye'de Kalacağım	36	19,1
	Kararsızım	51	27,1
	Toplam	188	100,0
Kamp Dışı		Sayı	%
	Geri Döneceğim	79	40,3
	Türkiye'de Kalacağım	61	31,1
	Kararsızım	56	28,6
	Toplam	196	100,0

3.1.2.3.3.4. Suriyeli Sığınmacıların İmkan Verildiği Takdirde Türkiye'de Yaşamayı tercih Etmelerinin Öncelikli Sebepleri

Kamp içindeki katılımcıların Türkiye'de yaşamayı tercih etmelerinin sebepleri arasında %33 ile Türkiye'nin güvenli bir ülke olması birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada %20 ile akraba ve ailenin bulunması, üçüncü sırada %12 ile Suriye'nin eski haline gelmeyeceğini düşünmeleri, dördüncü sırada %11 ile aynı dini inanca sahip olunması, beşinci sırada %10 ile hakların daha fazla olması, altıncı sırada %6 ile Türkiye'yi seviyor olmaları ve yedinci sırada ise %4 ile iş imkanları yer almaktadır. Kamp dışındaki katılımcıların da kamp içindeki duruma benzer şekilde Türkiye'de yaşamayı tercih etmelerinin başlıca sebebini %27 ile Türkiye'nin güvenli bir ülke olması oluşturmaktadır. İkinci sırada %25 ile akraba ve ailenin bulunması, üçüncü sırada aynı dini inanca sahip olunması yer almaktadır. Dördüncü sırada %7 ile iş imkanları ve Suriye'nin eski haline gelmeyeceği düşüncesi birlikte yer almaktadır. Beşinci tercih sebebini %5 ile Türkiye'yi seviyor olmaları, altıncısını ise yine %5 ile Türkiye'de hakların daha fazla olması oluşturmaktadır.

İmkan Verildiği Takdirde Türkiye’de Yaşamayı tercih Etmeniz Öncelikli Sebebini Lütfen Belirtiniz.			
Kamp İçi		Sayı	%
	Akrabaların ve Ailenin Bulunması	39	20,7
	Aynı Dini İnanca Sahip Olunması	22	11,7
	Güvenli Bir Ülke Olması	63	33,5
	Hakların Daha Fazla Olması	19	10,1
	İş İmkanları	9	4,8
	Türkiye’yi Seviyor Olmak	12	6,4
	Suriye’nin Eski Haline Gelmeyeceğini Düşünmek	24	12,8
	Toplam	188	100,0
Kamp Dışı		Sayı	%
	Akrabaların ve Ailenin Bulunması	49	25,3
	Aynı Dini İnanca Sahip Olunması	43	22,2
	Güvenli Bir Ülke Olması	53	27,3
	Hakların Daha Fazla Olması	10	5,2
	İş İmkanları	14	7,2
	Türkiye’yi Seviyor Olmak	11	5,7
	Suriye’nin Eski Haline Gelmeyeceğini Düşünmek	14	7,2
	Toplam	194	100,0

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çalışmada Türkiye'nin İnsani güvenliği sağlama ve yumuşak gücü arttırma hedeflerinin analizinde birbirini tamamlayıcı olmak üzere endeks ve alan araştırması yapılmıştır. *Endeks araştırması çerçevesinde* Türkiye'nin insani güvenliği sağlama ve yumuşak gücünü arttırma hedeflerinin analizine ilişkin değerlendirmeye göre; Türkiye'nin dış politika hedeflerini, başka bir deyişle toplam hedefini (TH);

- Suriye'nin insani güvenliğine katkıda bulunmak (A),
- Türkiye'nin yumuşak gücünü arttırmak (B) oluşturmaktadır.

İnsani diplomasi faaliyetlerinin belirtilen dış politika hedeflerine ulaşmadaki toplam etkinlik derecesini belirten tablo ise aşağıdaki gibidir. İnsani diplomasi faaliyetlerinin belirlenen dış politika hedeflerine ulaşmadaki etkisinin ölçülmesinde toplam hedef üzerinde hangi bağımsız değişkenin daha etkili olduğuna dair mevcut literatürde herhangi bir veri olmadığından her birinin katsayısı eşit kabul edilerek 1 olarak belirlenmiştir.

$$\text{Toplam Hedef (TH)} = m.X + n.Y$$

Türkiye için;

$$\text{Toplam Hedef (TH)} = (1) \times \text{İnsan Güvenliği (A)} + (1) \times \text{Yumuşak Güç (B)}$$

$1 \leq B \leq 4$	$\rightarrow$	$1 \leq B \leq 4$
		+
$1 \leq A \leq 4$	$\rightarrow$	$1 \leq A \leq 4$
		=
		$2 \leq B+A \leq 8$

Tablo 17. İnsani Diplomasi Faaliyetlerinin Dış Politika Hedeflerini Gerçekleştirmedeki Etkisi

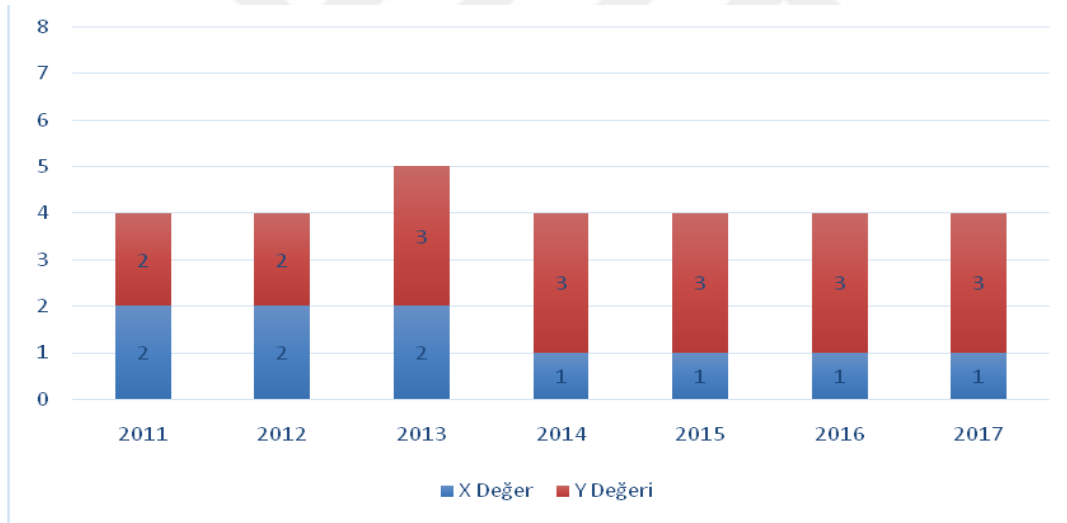
$2 \leq TH \leq 4$	Etkisiz
$4 < TH \leq 6$	Orta
$6 < TH \leq 8$	Etkili

Buna göre yıl bazında Türkiye'nin hedeflerine ulaşma düzeyini belirten denkleme ait sonuçlar şu şekildedir:

Tablo 31. Türkiye'nin Hedeflerine Ulaşma Düzeyi

Yıl	İnsani Güvenlik Tablo Değeri (X)	Yumuşak Güç Tablo Değeri (Y)	Toplam Hedef m(X)+n (Y)	Sonuç
2011	2	2	1.(2)+1.(2)	4
2012	2	2	1.(2)+1.(2)	4
2013	2	3	1.(2)+1.(3)	5
2014	1	3	1.(1)+1.(3)	4
2015	1	3	1.(1)+1.(3)	4
2016	1	3	1.(1)+1.(3)	4
2017	1	3	1.(1)+1.(3)	4

Şekil 17. Toplam Hedefi Gerçekleştirme Düzeyi

Yukarıdaki tabloya göre Türkiye'nin insani diplomasi faaliyetlerinin insani güvenliği sağlama ve yumuşak gücü artırma hedeflerine ulaşmada beklenen etkiyi gösterdiği söylenememektedir. Nitekim tabloya göre 2013 yılı hariç yapılan faaliyetlerin hedefleri gerçekleştirme derecesine ilişkin değeri $2 \leq T \leq 4$ aralığında kaldığından "etkisiz" olarak değerlendirilmektedir. Bu durumun temel nedenini 2011 ve 2012'de Suriye'de artan politik istikrarsızlık oluşturmaktadır. Bu yıllar arasında Türkiye'nin yumuşak varlığı artış gösterse (2011 yılında 51.0 olan endeks değeri 2012'de 55.9 olmuştur, sıralama ise 24'ten 22'ye yükselmiştir) bu durum tablo değerini değiştirecek ölçüde gerçekleşmemiştir. 2013

yılında Suriye'deki politik istikrarsızlık durumu devam etmekle birlikte bu durumu belirten endeks değerinde ciddi bir artış meydana gelmemiştir. (2012 yılında 94.5 olan değer 2013 yılında 97,7 olarak belirtilmiştir.) Bu nedenle tablo değerine herhangi bir değişiklik yaşanmamıştır. Bununla birlikte Türkiye'ye gelen sığınmacı sayısında ve yapılan yardım miktarlarındaki yükseliş Türkiye'nin yumuşak gücünde önemli artışı beraberinde getirmiş (Yumuşak varlık endeks değeri 2013 yılında 68.4 iken sıralaması 18 olmuştur) ve bu durum tabloya da olumlu olarak yansımıştır. Türkiye'nin yumuşak gücünü ifade eden tablo değeri ikiden üçe yükselmiştir. Böylece insani diplomasi faaliyetlerinin istenilen hedefleri gerçekleştirme düzeyi 2013 yılında orta seviyeyi ifade eden $4 < TH \leq 6$ aralığında yer almıştır. Ancak 2014 yılında Suriye'deki politik istikrarsızlığın ciddi boyutlara ulaşması nedeniyle (2014 yılında endeks değeri 101 olmuştur) Türkiye'nin gerçekleştirmiş olduğu insani diplomasi faaliyetleri toplam hedefleri gerçekleştirme konusunda tekrar "etkisiz" hale gelmiştir. 2014 yılında Türkiye'nin yumuşak gücü artış eğilimi gösterse de (Endeks değeri 73.8 olmuştur) sıralaması değişmeyerek 18 olarak kaldığı için tablo değeri de aynı kalmış ve toplam hedeflere ulaşma düzeyini "orta" seviyeye çekmek için yeterli olmamıştır. 2015 yılında Suriye'deki çatışma ortamının hala devam ediyor olması nedeniyle devletin politik istikrar durumunda ve buna bağlı olarak da insani güvenliğin sağlanması konusunda olumlu bir gelişme meydana gelmemiştir (Endeks değeri 107.9 olmuştur). Suriye'deki yoksulluk ve işsizlik ciddi boyutlara ulaşmış, ancak devlerin içinde bulunduğu durum nedeniyle ihtiyaç sahiplerine yerinde ve zamanında ulaşılması konusunda güçlükler yaşanmıştır. Bununla birlikte erişim sağlanabilen Suriyeli vatandaşların da ihtiyaçlarını sürekli gidermeye yönelik bir işleyiş oluşturmak mümkün olmamıştır. Diğer taraftan Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların sayısında meydana gelen artış ve Türkiye'nin başta ülke içinde yer alanlar olmak üzere ihtiyaç sahibi Suriyeli vatandaşlara yönelik yapmış olduğu yardımlar yumuşak gücünün artmasını sağlamıştır. Nitekim Türkiye 2015 yılında 3,2 milyar dolar ile dünyada en fazla insani yardım sağlayan ülke olmuş ve aynı zamanda insani yardımların GSYH'ye oranı bakımından dünyanın en cömert ülkesi ilan edilmiştir (TİKA, 2015;8). Ancak 2015 yılında Türkiye'nin yumuşak varlık endeks değeri 77.8 olduğu için sıralaması 18 olarak kalmış ve bu yükselişin tablo değerleri bazında yansıtılması mümkün olmamıştır. 2016 yılında Suriye'nin durumunda bir önceki yıllara benzer şekilde bir değişim meydana gelmemiştir. Bu nedenle Türkiye'nin Suriye'de insani güvenliği sağlamak için yürütmüş olduğu faaliyetlerin ve bu faaliyetler

çerçevesinde yapmış olduğu yardımların istenilen etkiyi yarattığını söylemek olanaklı değildir. 2016 yılında Türkiye'nin yumuşak gücündeki değişimde özellikle Türkiye'deki Suriyeli sayısında meydana gelen artış önemli rol oynamıştır. Bununla birlikte dış yardım miktarında da yükseliş meydana gelmiştir. Bu iki gelişmeye bağlı olarak yumuşak varlık endeksi 100,3 değerini alırken ülkeler arasında da Türkiye 16. sırada yer almıştır. Ancak Türkiye'nin yumuşak varlığında meydana gelen bu olumlu gelişme tablo değerinde bir yükselişe neden olmamış ve 2013, 2014 ve 2015 yıllarında olduğu gibi insani diplomasi faaliyetlerinin yumuşak güç hedefini gerçekleştirmedeki etki düzeyi metodolojide belirlenen değer aralıkları çerçevesinde “üç” değerini almıştır. 2016 yılı için toplam hedefe ulaşma düzeyi ise 2014 ve 2015 yıllarına benzer şekilde yürütülen faaliyetlerin “etkisiz” kaldığını gösteren değer aralıkları içinde bulunan “dört” değerini almıştır. 2017 yılında Türkiye'nin Suriye'ye yönelik faaliyetleri devam etmiş olmasına rağmen Suriye'deki insani güvenliği sağlama çabalarının politik istikrarsızlığa bağlı olarak sonuç verdiğini söylemek mümkün değildir. Nitekim tablo verileri çerçevesinde Suriye'deki istikrarsızlıkta bir azalma meydana gelmemiş, aksine politik istikrarsızlık artarak devam etmiştir. 2017 yılında Suriye 110.6 endeks değeri ile en istikrarsız devletler arasında beşinci sırada yer almıştır (fundforpeace.org, 2018). Yapılan faaliyetlerin Türkiye'nin yumuşak gücü üzerindeki etkisi ise daha önceki yıllara benzer şekilde yine artış göstermiştir. Hem Türkiye'deki toplam Suriyeli sayısının artması hem de yapılan dış yardım miktarında önemli artış yaşanması bu durumun ortaya çıkmasında önemli rol oynamıştır. Türkiye 108.7 endeks değeri ile yapılan sıralamada 14. sıraya yükselmiştir. Ancak hem insani güvenlik hem de yumuşak güce ilişkin veriler tablo değerlerine çevrildiğinde toplam hedefe ulaşma seviyesinde herhangi bir değişiklik meydana gelmemiştir.

Yalnızca tablo verileri incelendiğinde Türkiye'nin Suriye'deki insani güvenliğini sağlama ve kendi yumuşak gücünü arttırma hedeflerine ulaşmak için yürütmüş olduğu faaliyetlerin etkisinin 2013 yılı dışında etkisiz kaldığı yorumu çıkarılabilir. Ancak çalışmada oluşturulmuş olan tablo endeks değerleri ve yapılan kamuoyu araştırmaları dikkate alınarak yorumlandığında daha farklı sonuçlara ulaşmak mümkündür. Buna göre Türkiye'nin Suriye'ye yönelik gerçekleştirmiş olduğu insani diplomasi faaliyetlerinin insani güvenliği sağlama konusunda etkili olamamasının temel sebebini Suriye'de devam eden çatışma ortamı ve buna bağlı olarak Suriye'deki politik istikrarsızlık

oluşturmaktadır. Türkiye 2011'den itibaren bu durumu göz ardı ederek Suriye'ye yönelik faaliyetlerini sürekli sürdürmüş olsa da bu yardımların bölgede kalıcı olumlu sonuçlar yarattığını söylemek mümkün değildir. Nitekim Suriye'de her geçen gün acil yardıma ihtiyacı olanların sayısında artış meydana gelirken çeşitli nedenlerle bu kişilerin tespit edilmesi ve ihtiyaç sahibi olan bu kişilere ulaşılması mümkün olmamaktadır. Bununla birlikte Türkiye'nin insani güvenlik çabalarının tamamen sonuçsuz kaldığını söylemek de doğru değildir, çünkü Türkiye'nin insani güvenlik sağlama amacıyla yürütmüş olduğu faaliyetlerin önemli bir kısmı Türkiye'deki Suriyeli vatandaşlara yönelik gerçekleştirilmektedir. Yapılan yardımların büyük bir kısmı onlar için harcanmaktadır. 2018 yılı itibariyle Türkiye 3,5 milyon Suriyeliye (GİGM, 2018) ev sahipliği yapmakta ve başta temel gereksinimleri olmak üzere onların çeşitli ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda çaba sarf etmektedir. Yapılan araştırmalarda da Türkiye'deki Suriyeliler Türkiye'nin sağlamış olduğu imkanlarda bazı aksaklıklar ve eksiklikler bulunmasına rağmen çoğunlukla memnun olduklarını belirtmektedir.

Türkiye'nin yumuşak gücü ile ilgili olarak tablo çerçevesinde yalnızca 2013 yılında bir yükseliş söz konusu olduğu söylenebilir. Ancak endeks değerleri de dikkate alındığında Türkiye'nin yumuşak gücünün 2011'den itibaren sürekli artış eğilimi içinde olduğu görülmektedir. Bunun en önemli sebebini 2011'den 2017'ye kadar Türkiye'de sürekli artan Suriyeli sayısı ve yapılan yardım miktarındaki artış oluşturmaktadır. Yapılan kamuoyu araştırmalarında da Suriyelilerin Türkiye ile ilgili olumlu algılarının olduğunu destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Suriyelilerin birçoğu Türkiye'ye sağladığı olanaklar dolayısıyla minnet duymaktadır. Bu durum Elcano Global Presence Index tarafından yayınlanan devletlerin yumuşak varlık sıralamasına da yansımıştır. Devletler arasında yapılan sıralamada yumuşak varlık açısından Türkiye 2011'de 24. Sırada yer alırken 2017'de 14. sıraya yükselmiştir. Bununla birlikte aynı durumu Monocle ve Global Ranking of Soft Power tarafından yapılan sıralamalarda gözlemlemek mümkün değildir. Örneğin 2015 yılında Türkiye Elcano Global Presence Index'te 18., Global Ranking of Soft Power'da 28. ve Monocle'da ise 25. sırada yer almıştır. Bu farklılığın temel sebebini endekslerin ölçüm için farklı alt başlıkları kullanması oluşturmaktadır. Monocle ve Global Ranking of Soft Power göçmenlerin etkisini değerlendirmeden yumuşak güç ölçümü yaparken Elcano Global Presence Index diğer değişkenlerin yanında göç ve dış yardım unsurlarını da yumuşak varlığın ölçümüne

dahil etmektedir. Bu nedenle göç ve dış yardım konularında 2011'den itibaren Türkiye açısından önemli gelişmelerin meydana gelmesi Elcano Global Presence Index tarafından Türkiye'nin yumuşak varlığına ilişkin yapılan değerlendirmeyi etkilemiştir. Ancak Türkiye'nin yumuşak varlığının hesaplanmasında göç ve dış yardım dokuz alt değişkenden yalnızca ikisini oluşturmaktadır. Bu nedenle tablo değerinin hesaplanmasında bu dokuz değişkenin birlikte değerlendirilmesi sonucu elde edilen endeks verileri dikkate alındığından yalnızca göç ve dış yardım konusunda yaşanan gelişmeler çalışmadaki tablo değerinin artışı için yeterli olmamıştır.

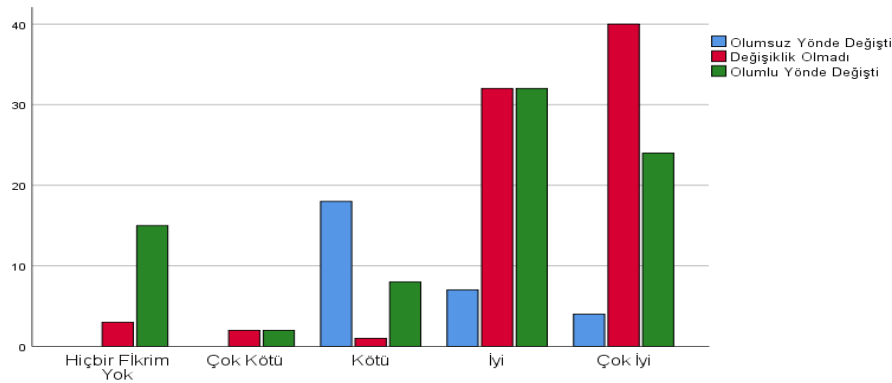
Alan Araştırması çerçevesinde Gaziantep'te kamp içinde yapılan alan araştırmada Türkiye'nin insani güvenliği sağlamaya yönelik vermiş olduğu hizmetlere ilişkin analiz sonuçları dikkate alındığında yürütülen faaliyetlerin kısmen amacına ulaştığını söylemek mümkündür. Nitekim kamp içindeki katılımcıların %53,8'i kampta sağlanan güvenliği, %53,2'si sağlık ve konaklama hizmetlerini, %54,3'ü yeme-içme konusunda sunulan imkanları “çok iyi” veya “iyi” olarak değerlendirmiştir. Yapılan yardımların yeterliliği konusunda da kamp içindeki katılımcıların %60,8'i Türkiye tarafından yapılan yardımları yeterli bulduğunu söylemiş ve katılımcıların %46,8'i Türkiye'deki durumlarını Suriye'deki ile “aynı” veya “daha iyi” olarak belirtmiştir.

Kamp dışındaki katılımcıların almış oldukları yardım konusunda sağladıkları veriler kamp içindekilere göre biraz farklılık göstermektedir. İnsani yardım kuruluşlarından yardım alanların oranı %74 olmasına rağmen yapılan bu yardımları yeterli görenlerin oranı yalnızca %27,2'dir. Bu durum büyük ölçüde insani yardım kuruluşlarının çok sayıda kişiye ulaştığını ancak yapılan yardımların sürekliliğinin sağlanamadığını ifade etmektedir. Bununla birlikte Suriye'deki ve Türkiye'deki yaşam koşullarına ilişkin yaptıkları değerlendirmede katılımcıların %71,4'ü “aynı” veya “daha iyi” şartlarda olduğunu belirtmektedir. Buna göre sunulan imkanlar ve yapılan yardımlar vasıtasıyla birçok Suriyeli sığınmacıya Suriye'deki hayat şartlarında veya ondan daha iyi koşullarda yaşama olanağı sağlandığını söylemek mümkündür.

Yürütülen insani diplomasi faaliyetlerinin Suriyeli sığınmacıların algılarına nasıl yansdığına bakıldığında kamp içindeki ve kamp dışındaki katılımcıların önemli bir kısmı Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye ile ilgili algılarının olumlu olduğunu ifade etmiştir. Kamp içindekilerin %74'ü gelmeden önce Türkiye ile ilgili “iyi” veya “çok iyi” düşüncelere sahip olduğunu söylerken kamp dışında bu oran %93,3'tür. Kamp içindeki

verileri gösteren aşağıdaki grafik incelendiğinde gelmeden önce Türkiye ile ilgili algılarının “çok iyi” olduğunu söyleyen 68 kişinin 40’ı Türkiye’ye geldikten sonra bu görüşünde herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmiştir. Olumsuz yönde değişiklik olduğunu beyan edenlerin sayısı ise yalnızca dördttür. Daha önce “iyi” algısına sahip olan 71 kişinin ise 64’ü bu görüşünde bir değişiklik meydana gelmediğini veya bu görüşünün daha da kuvvetlendiğini söylerken sadece yedi kişi Türkiye ile ilgili düşüncelerinin olumsuz yönde değiştiğini belirtmiştir. Daha önce Türkiye ilgili herhangi bir fikri olmayan 18 kişinin 15’i ise Türkiye ile ilgili olumlu düşüncelere sahip olduğunu söylemiştir.

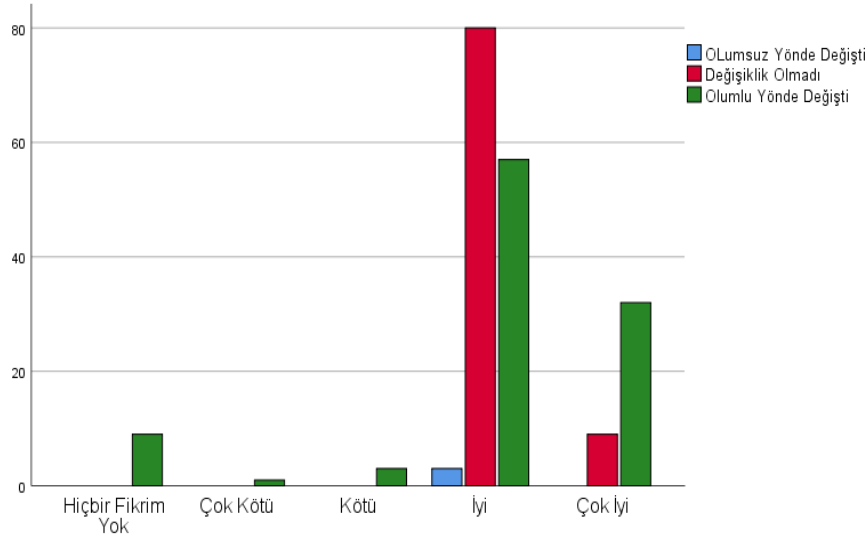
Kamp içi					
		Soru:24			Toplam
		Olumsuz Yönde Değişti	Değişiklik Olmadı	Olumlu Yönde Değişti	
Soru :23	Hiçbir Fikrim Yok	0	3	15	18
	Çok Kötü	0	2	2	4
	Kötü	18	1	8	27
	İyi	7	32	32	71
	Çok İyi	4	40	24	68
Toplam		29	78	81	188

Kamp dışındaki verileri gösteren aşağıdaki grafikte Türkiye ile ilgili “çok iyi” veya “iyi” algısına sahip olan 181 kişinin Türkiye’ye geldikten sonraki düşünceleri incelendiğinde görüşlerinde herhangi değişiklik olmadığını (89 kişi) veya bu düşüncelerinin kuvvetlendiğini söyleyenlerin sayısı (89 Kişi) toplam 178’dir. Daha önce Türkiye ile ilgili hiçbir fikri olmayan veya Türkiye hakkında kötü algıya sahip olan toplam 12 kişi de

görüşlerinin olumlu yönde değiştiğini söylemiştir. Hem kamp içinde hem de kamp dışında yaşayanların Türkiye'ye yönelik algıları incelendiğinde bu durum dikkat çekici niteliktedir. Nitekim Türkiye yapmış olduğu yardımlar ve sağlamış olduğu imkanlar vasıtasıyla kendisi hakkında hiçbir düşüncesi bulunmayan veya kötü algıya sahip olan Suriyeli sığınmacıların düşüncelerini olumlu yönde etkilemiştir.

Kamp Dışı					
		Soru:24			Toplam
		Olumsuz Yönde Değişti	Değişiklik Olmadı	Olumlu Yönde Değişti	
Soru: 23	Hiçbir Fikrim Yok	0	0	9	9
	Çok Kötü	0	0	1	1
	Kötü	0	0	3	3
	İyi	0	80	57	140
	Çok İyi	0	9	32	41
Toplam		3	89	102	194

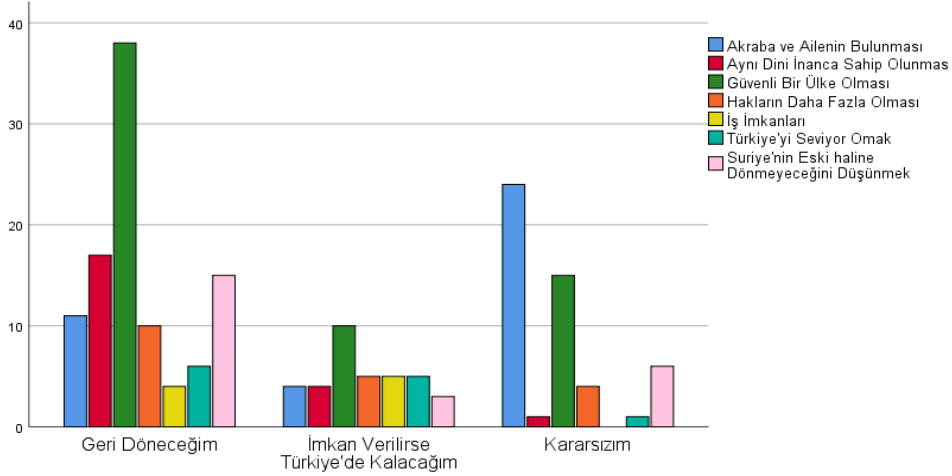

Suriye'deki karışıklık sona erdiğinde geri dönmeyi düşünenlerin hem kamp içindeki hem de kamp dışındaki oranlarına bakıldığında Suriye'ye dönmeyi düşünenlerin oranı Türkiye'de kalmak isteyenlere ve kararsızlara göre daha fazladır. Her iki gruptaki kararsızlar sayı ve oransal olarak birbirine çok yakın olmakla birlikte Türkiye'de kalmak isteyenlerin oranı kamp dışında daha fazladır. Tablo incelendiğinde kararsız kesimin önemli bir orana sahip olduğu görülmektedir. Bu durum büyük ölçüde Suriye'deki karışıklığın devam etmesinden ve gelecekle ilgili belirsizlikten kaynaklanmaktadır.

Ayrıca Suriye’deki karışıklık sona erse de Suriye’nin eski haline hemen dönemeyeceği düşüncesi ve Türkiye’deki sığınmacıların burada kaldıkları zaman zarfında kendilerine yeni bir düzen kurmaları ve bu düzeni de bozmak istememeleri düşüncelerinin netleşmemesinde önemli rol oynamaktadır.

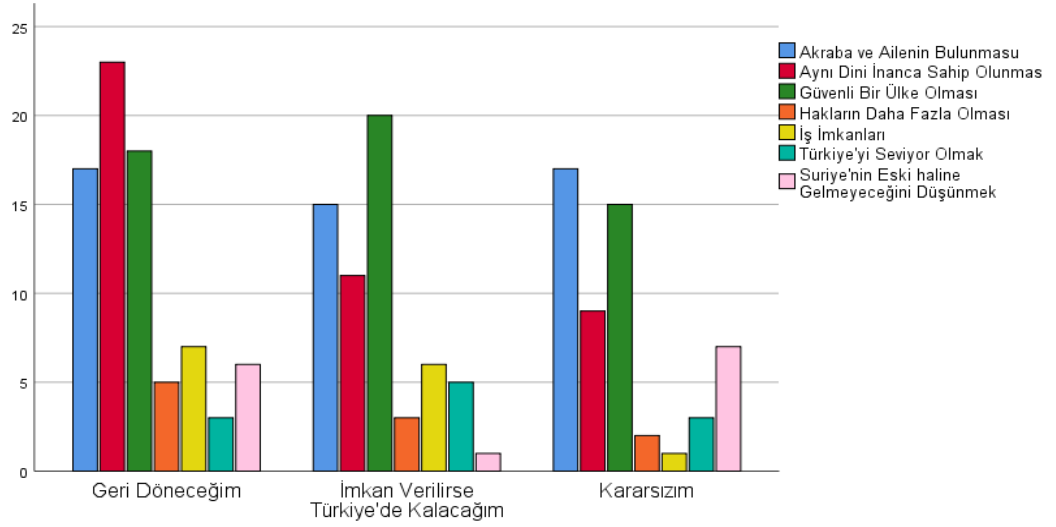
Kamp içindikilerin imkan verildiği takdirde Türkiye’de yaşamayı tercih etmelerinin temel sebebini Türkiye’nin güvenli bir devlet olması oluşturmaktadır. Bunun ardından sığınmacıların Türkiye’de akraba ve ailelerini bulunması ve Suriye’nin eski haline dönmeceği düşüncesi yer almaktadır.

		Soru:25			Toplam
		Geri Döneceğim	İmkan Verilirse Türkiye’de Kalacağım	Kararsızım	
Kamp İçi					
Soru :26	Akraba ve Ailenin Bulunması	11	4	24	39
	Aynı Dini İnanca Sahip Olunması	17	4	1	22
	Güvenli Bir Ülke Olması	38	10	15	63
	Hakların Daha Fazla Olması	10	5	4	19
	İş İmkanları	4	5	0	9
	Türkiye’yi Seviyor Olmak	6	5	1	12
	Suriye’nin Eski Haline Gelmeceğini Düşünmek	15	3	6	24
Toplam		101	36	51	188

Kamp dışındaki durumu yansıtan aşağıdaki tabloya göre de katılımcıların Türkiye'de kalmayı tercih etmelerinin başlıca sebebini Türkiye'nin güvenli bir devlet olması oluşturmaktadır. Bunun ardından kamp içine benzer şekilde aile ve akrabaların bulunması gelmektedir. Ancak kamp içine benzer şekilde farklı olarak kamp dışında yaşayanların Türkiye'yi tercih etmelerinin üçüncü en önemli sebebini dini inancın benzerliği oluşturmaktadır.

		Soru:25			Toplam
		Geri Döneceğim	İmkan Verilirse Türkiye'de Kalacağım	Kararsızım	
Soru:26	Kamp Dışı				
	Akraba ve Ailenin Bulunması	17	15	17	49
	Aynı Dini İnanca Sahip Olunması	23	11	9	43
	Güvenli Bir Ülke Olması	18	20	15	53
	Hakların Daha Fazla Olması	5	3	2	10
	İş İmkanları	7	6	1	14
	Türkiye'yi Seviyor Olmak	3	5	3	11
Suriye'nin Eski haline Dönmeceğini Düşünmek	6	1	7	14	
Toplam		79	61	54	194

Gaziantep'te yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular daha önceki yıllarda gerçekleştirilen çalışmaların sonuçları ile karşılaştırıldığında Suriyeli sığınmacıların Türkiye algısı konusunda olumlu gelişmeler yaşandığını söylemek mümkündür. Nitekim kamp içindeki katılımcıların %60'ından fazlası sunulan hizmetlerin “orta, iyi veya çok iyi” olduğunu ve bunları yeterli bulduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte kamp dışında insani yardım kuruluşları tarafından yapılan yardımları yeterli bulan sığınmacıların oranı %27 olmasına rağmen bunların yarısından fazlası Türkiye'deki yaşam koşullarının Suriye'deki ile aynı olduğunu veya burada daha iyi şartlarda yaşadığını beyan etmiştir. Ayrıca hem kamp içinde hem kamp dışında yaşayan sığınmacıların Türkiye ile ilgili algılarında da olumlu yönde değişiklikler meydana gelmiştir. Daha önce Türkiye ile ilgili hiçbir fikri olmayanlar veya olumsuz düşünceye sahip olanların önemli bir bölümü Türkiye'ye geldikten sonra düşüncelerinin olumlu yönde değiştiğini söylemiştir.

Türkiye'nin insani diplomasi vasıtasıyla gerçekleştirmek istediği hedeflere ilişkin yukarıdaki sonuçlar birlikte dikkate alındığında tam olarak istenilen sonuçlara ulaşıldığını söylemek mümkün değildir. Yapılan yardımların beklenen etkiyi yaratmamasının temel sebebini ise Türkiye'nin insanı merkeze alan yaklaşımı sebebiyle yardım yapacağı bölgelerde politik istikrarın varlığını aramayışı oluşturmaktadır. Suriye gibi politik istikrarsızlığın yüksek ve çatışmaların devam ettiği bölgelere yapılan bu yardımlar ülkenin mevcut koşulları nedeniyle süreklilik arz etmemekte ve yapılan yardımların takibi yapılamamaktadır. Bu nedenle çoğu zaman ne derece etkin oldukları ve oluşturdukları

kanaat konusunda geri bildirim alınamamaktadır. Bununla birlikte yapılan saha araştırmaları sonuçlarına göre Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların insani güvenliğine yönelik atılan adımlar sınır ötesindeki faaliyetlere göre daha olumlu sonuçlanmış olsa da Türkiye'deki sığınmacı sayısının fazla olması ve bunların bir kısmı kamplarda yaşamalarına rağmen büyük bir bölümünün Türkiye'ye dağılmış olması yardım faaliyetlerinin etkinliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Nitekim bu durum hem ihtiyaç sahiplerinin ve ihtiyaçların tespitini hem de yerinde ve zamanında bu ihtiyaçların karşılanmasını zorlaştırmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abiew, F:K. (1999).*The Evolution of The Doctrine and Practice of Humanitarian intervention*. The Hague: Kluwer Law International.
- Acharya, A. (2004) ‘A Holistic Paradigm’, in P. Burgess and T. Owen (eds), ‘What is Human Security? Comments by 21 authors’, Special Issue of *Security Dialogue*, 35(Sept.): 355–6.
- AFAD.(2013). Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar,2013 Saha Araştırması Sonuçları.Ankara.
- AFAD.(2013).Suriyelilerin Konakladığı Geçici Barınma Merkezlerindeki Harcama ve Maliyet Analizi.Ankara.
- AFAD.(2014).Suriye’den Türkiye’ye Nüfus Hareketleri Kardeş Topraklarındaki Misafirlik.Ankara.
- AFAD.(2014).Suriyeli Misafirlerimiz Kardeş Topraklarında. Ankara.
- AFAD.(2016).Suriyeli Misafirlerimiz Kardeş Topraklarında.Ankara.
- AFAD.(2017). Türkiye’deki Suriyelilerin Demografik Görünümü, Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması.Ankara.
- AFAD.(2017).Türkiye’deki Suriyelilerin Demografik Görünümü,Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması.Ankara.
- Akçay, E. (2012). *Bir Dış Politika Enstrümanı Olarak Türk Dış Yardımları*. Ankara. Turgut Özal Üniversitesi Yayınları.
- Ake, C. (1975). A Definition of Political Stability. *Comparative Politics*. 7 (2), 271-283
- Akgün, S.K. ve Uluğtekin, M. (2002). Hilal-i Ahmer’den Kızılay’a. Ankara: Kızılay Yayınları.
- Akpınar, P.(2013).Turkey’s Peacebuilding in Somalia: The Limits of Humanitarian Diplomacy.*Turkish Studies*, (14)4.(735-757).
- Altunışık, M..B.(2008). The Possibilities and Limits of Turkey’s Soft Power in the Middle East. *Insight Turkey*. 10(2).
- Aras, B. (2012). Turkey’s Mediation and Friends of Mediation Initiative. SAM Papers.(4).
- Aras, B. ve Fidan, H. (2009).Turkey and Eurasia: Frontiers of a New Geographic Imagination. *New Perspectives on Turkey* (40).

- Aras, B. ve Polat, R. (2007). Turkey and the Middle East: Frontiers of the New Geographic Imagination. *Australian Journal of International Affairs*. 61(4).
- Aras, B.(2009). Turkey's Rise in the Greater Middle East: Peace-Building in the Periphery. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*.11(1).
- Aras, B.(2017). Turkish Foreign Policy After July 15. *Academy of Political and Social Science*. 616(1).
- Armitage, R.L., Nye, Jr. (2007). Joseph S. Nye, Jr. Csis Commission On Smart Power A Smarter, More Secure America. Center For Strategic & International Studies.
- Ateş, D. (2013). *Uluslararası Politika*. Bursa. Dora Yayıncılık.
- Baird, T.(2016).The Geopolitics Of Turkey's 'Humanitarian Diplomacy' In Somalia: A Critique.Review Of African Political Economy.(43)149.(470-477)
- Baldwin, David A. (2016).*Power and International Relations: A Conceptual Approach*. Princeton University Press.
- Barston, R.P. (2014), *Modern Diplomacy*,Routledge.
- Battır, Orhan. (2017). İnsani Dİplomasi: Teoriden Pratiğe;Türk Dış Politikasının Yeni Aracı.Konya:Çizgi Kitabevi.
- Bellamy, A. J. (2009). Realizing the Responsibility to Protect. *International Studies Perspectives*, 10(2), (111-128).
- Bellamy, A. J. (2010). The Responsibility to Protect—Five Years On. *Ethics & International Affairs*, 24(2), (143-169).
- Bellamy, A. J. (2011). *Global Politics and the Responsibility to Protect: From Words to Deeds*. Routledge.
- Bolewski, W. (2008). Diplomacy and International Law in Globalized World. Springer-Verlag Berlin Heidelberg.
- Booth, K.(2004).Two Terrors One Problem., Ersel Aydınli ve James N. Rosenau (Ed.).*Globalisation, Security and the Nation-State: Paradigms in Transition*. Albany, State University of New York Preaa.
- Brown, C., Ainley, K.(2005). Understanding International Relations. Palgrave Macmillan.
- BTI Syria Country Report.(2016).https://www.bti-project.org/fileadmin/files/BTI/Downloads/Reports/2016/pdf/BTI_2016_Syria.pdf.10.10.2018.

- Bulut, A.T. ve Akkan, G. F. (2014). Think Tankler ve Dış Politika: Türkiye ve ABD Örneği. http://cesran.org/index.php?option=com_content&view=article&id=182%3Athink-tankler-ve-d-politika-tuerkiye-ve-abd-ornei&catid=55%3Amakale-veraporlar&Itemid=103&lang=en.
- Buzan, B., (1991). New Patterns of Global Security in the Twenty-First Century. *International Affairs* (67)3.
- Buzan, B., Weaver, O.(2009). Macrosecuritisation and Security Constellations: Reconsidering Scale in Securitisation Theory. *Review of International Studies*, (35)2. (253-276).
- Centre For Transnational Development And Collaboration.(2015). Syrian Refugees in Turkey: Gender Analysis.London.
- CIA The WorldFactbook, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>. Erişim tarihi: 24.05.2017
- Cohen, R (1998). Reflections on the New Global Diplomacy: Statecraft 2500 BC to 2000 AD, Jan Melissen (Ed.). *Innovation in Diplomatic Practice* içinde (1-21). United Kingdom. Palgrave Macmillan.
- Dahl-Eriksen, T. (2007). Human Security: A New Cocept which Adds New Dimensions to Human Rights Discussions?. *Security Theories and Social Sciences, Human Security Journal International Relations and Security Theories*. (5).
- Davutoğlu, A. (2012). A New Vision for Least Developed Countries”, SAM Vision Papers.(4).
- Davutoğlu, A. (2012). Global Governance, SAM Vision Papers.
- Davutoğlu, A. (2013). Turkey’s Mediation: Critical Reflections from the Field. *Middle East Policy* XX(1)
- Davutoğlu, A. (2013). Vision 2023: Turkey’s Foreign Policy Objectives.
- Davutoğlu, A.(2013). Turkey’s Humanitarian Diplomacy: Objectives, Challenges And Prospects. *Nationalities Papers, The Journal of Nationalism and Ethnicity*.(41)6.(865-870).
- Davutoğlu,A. (2013). Turkey's Humanitarian Diplomacy: Objectives, Challenges And Prospects.*Nationalities Papers: The Journal of Nationalism and Ethnicity*.(41)6.(865-870).
- Dernekler Kanunu (5253), 23.11.2004/25649 Sayılı RG.
- Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi, (1961, 18 Nisan).

- Dobrowolska-Polak, (2014). Humanitarian Diplomacy of the European Union. Open Europe: Cultural Dialogue Across Borders. (5). (115-126).
- Donnelly, J. (2008). The Ethics of Realism. Christian Reus-Smit, Duncan Snidal (Ed.). *The Oxford Handbook of International Relations* içinde (150-163). Oxford, Oxford University Press.
- Doyle, M., & Recchia, S. (2011). Liberalism in International Relations. International Encyclopedia of Political Science.
- Duman, F. (2003). Sivil Toplum, Siyaset. Lotus Yayınevi, İstanbul.
- Dunne, T.(2011). Liberalism. John Baylis, Steve Smith ve Patricia Owens (Ed.). *The Globalization of World Politics, : An Introduction to International Relations*, New York, Oxford University Press.
- Egeland,J. (2013).Humanitarian Diplomacy. Andrew F. Cooper, Jorge Heine, and Ramesh Thakur (Ed.)The Oxford Handbook of Modern Diplomacy içinde Online Publication, 2013.
- Elcano Global Presence Index,.(2016).Migration.http://explora.globalpresence.realinstitutoelcano.org/en/country/iepg/soft_global/TR/TR/2016. Erişim tarihi: 21.10.2018
- Elcano Global Presence Index.(2011). Turkey, Soft Presence.http://explora.globalpresence.realinstitutoelcano.org/en/country/iepg/soft_global/TR/TR/2011.Erişim tarihi:21.10.2018.
- Elcano Global Presence Index.(2017).Turkey, Soft Presence.http://explora.globalpresence.realinstitutoelcano.org/en/country/iepg/soft_global/TR/TR/2017. Erişim tarihi:21.10.2018.
- Erdoğan,M.(2018). Suriyeliler Barometresi: Suriyeliler ile Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.Erişim:12.11.2018.
- European Commission (2008), The European Consensus on Humanitarian Aid.
- Evans G. ve Newnham, J.(1998). The Penguin Dictionary of International Relations. Penguin Books. England.
- FAO. (2017). Syrian Arab Republic: Situation Report .<http://www.fao.org/resilience/resources/resources-detail/en/c/884455/>. Erişim tarihi: 17.10.2018.

- Final Declaration of the Fifth Annual Ambassadors Conference. 2013. http://www.mfa.gov.tr/final_declaration_of_the_fifth_annual_ambassadors_conference.en.mfa.
- Fouad, F. M., Sparrow, A., Tarakji, A., Alameddine, M., El-Jardali, F., Coutts, A. P., El Arnout, N., Bou Karroum, L., Jawad, M., Roborgh, S., Abbara, A., Alhalabi, F., AlMasri, I., Jabbour, S. (2017). Health Workers And The Weaponisation Of Health Care in Syria. [http://thelancet.com/pdfs/journals/lancet/PIIS0140-6736\(17\)30741-9.pdf](http://thelancet.com/pdfs/journals/lancet/PIIS0140-6736(17)30741-9.pdf). Erişim tarihi:10.10.2018.
- Françoise De Bel-Air,F.(2016).MPC, Migration Profile: Turkey.
- Fund For Peace. (2018), Fragile States Index, Country Dashboard, Syria
- Galtung, J. (1976). Three Approaches to Peace: Peacekeeping, Peacemaking, and Peacebuilding ,J. Galtung (Ed.). içinde Peace, Warand Defense: Essays in Peace Research, Vol. II.
- Gareth, E., & Mohamed, S. (2002). The Responsibility to Protect. *Foreign Affairs*, 81(6),(99-110).
- Geçici Koruma Yönetmeliği, http://www.goc.gov.tr/files/files/03052014_6883.pdf, Erişim tarihi:29.09.2018.
- Geldenhuis,D.(1998). *Foreign Political Engagement*. London. Macmillan Pres LTD.
- GHA Report (2016).<http://devinit.org/wp-content/uploads/2016/06/Global-Humanitarian-Assistance-Report-2016.pdf>. Erişim tarihi: 6.10.2018.
- GHA Report (2014). <http://devinit.org/wp-content/uploads/2014/09/Global-Humanitarian-Assistance-Report-2014.pdf>.Erişim tarihi:7.9.2018.
- GHA Report (2017).<http://devinit.org/wp-content/uploads/2017/06/GHA-Report-2017-Full-report.pdf>. Erişim tarihi: 6.10.2018.
- GHA Report .(2013).<http://devinit.org/wp-content/uploads/2013/07/Global-Humanitarian-Assistance-Report-2013.pdf>. Erişim tarihi:8.11.2018.
- GHA Report(2015).http://devinit.org/wp-content/uploads/2015/10/GHA2015P_Friendly2.pdf. Erişim tarihi: 6.10.2018.
- GHA Rreport(2018).<http://devinit.org/wp-content/uploads/2018/06/GHA-Report-2018.pdf>. Erişim tarihi: 6.10.2018.
- Ghali, B. (1992). An Agenda For Peace Preventive Diplomacy, Peacemaking And Peace-Keeping.

- GİGM, Geçici Koruma, Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik.Erişim tarihi:25. 10. 2018.
- GİGM.(2017).Geçici Korunma Kapsamındaki Suriyeliler, http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713. Erişim tarihi:29. 09. 2018.
- Gilly, B. (2015). “Turkey, Middle Powers, and the New Humanitarianism”, Perceptions, Center for Strategic Research, Foreign Ministry of Turkey.
- Giray ve H. Zorba. (2017). Humanitarian Diplomacy for Syrian Refugees and Turkey-EU Relations.
- Glanville, L. (2011). Darfur and the responsibilities of sovereignty. *The International Journal of Human Rights*, 15(3), (462-480).
- Global Humanitarian Assistance.<http://www.globalhumanitarianassistance.org/data-guides/defining-humanitarian-aid>, 26.04.2016
- Global Ranking of Soft Power.(2015).<https://portland-communications.com/publications/a-global-ranking-of-soft-power-2015/>. Erişim tarihi:12.11.2018.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü.(2017). Türkiye Göç Raporu 2016. http://www.goc.gov.tr/files/files/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf. Erişim tarihi:29.09. 2018.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü.(2018). http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-korumanin-unsurlari_409_558_1095_icerik.Erişim tarihi:29. 09. 2018.
- Haşimi, C.(2007).Turkey’s Humanitarian Diplomacy and Development Cooperation.*Insight Turkey*.(16)1.(127-145).
- Hatipoğlu, H.G.(2013). Türkiye Kızılay Derneğinin Kamusalılığı: Bir Çözümleme Denemesi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*. 11(22).
- Hehir, J. B. (1998). Military Intervention and National Sovereignty içinde *Hard Choices, Moral Dilemmas in Humanitarian Intervention*. (Ed.) Jonathan Moore. LanhamMaryland: Rowman & Littlefield Publishers. (29-53).

- Holzgrefe, J.L. (2003) "The Humanitarian Intervention Debate" içinde *Humanitarian Intervention: Ethical, Legal and Political Dilemmas*. (Ed). J. L. Holzgrefe & Robert O. Keohane. Cambridge. Cambridge University Press.
- Hsu, C.C ve Chao, C. (2008). China's Humanitarian Diplomacy Concepts and Practices: A Theoretical Analysis on Harmonious World. Second Global International Studies Conference, University of Ljubljana, 23-26 July, 2008.
<http://explora.globalpresence.realinstitutoelcano.org/en/country/iepg/cooperation/TR/TR/2017>. Erişim tarihi: 21. 10. 2018.
- <http://fundforpeace.org/fsi/methodology/> Erişim tarihi: 24. 09. 2018.
- http://www.globalpresence.realinstitutoelcano.org/en/data/Global_Presence_2018.pdf.
- http://www.kizilay.org.tr/Upload/Editor/files/1235049841_Tuzuk_19_02_2009.pdf.
- http://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-ahmet-davutoglu_nun-v_buyukelcilerkonferansinda-yaptigi-konusma_-2-ocak-2013_-ankara.tr.mfa.
- <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>. Erişim tarihi: 29.9. 2018.
- <https://www.ihh.org.tr/haber/suriyeye-buyuk-yardim>. Erişim tarihi: 07.12.2017.
- <https://www.instituteforgovernment.org.uk/publications/new-persuaders>. Erişim tarihi: 27.9.2018.
- Humanitarian Needs Overview. (2016), Syrian Arab Republic.
- Humanitarian Needs Overview. (2018). Syrian Arab Republic. https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/hno_2018_summary_171120_0.pdf Erişim tarihi: 9.9.2018.
- Humanitarian Response Plan. (2017). Syrian Arab Republic.
- Hurwitz, L. (1973). Contemporary Approaches to Political Stability, *Comparative Politics*. (5).3.
- Hurwitz, L. (1973). "Contemporary Approaches to Political Stability", *Comparative Politics*. (5/3)
- Ihlamur, S. G. (2014). Turkish Migration And Asylum Regime In The Light Of Humanitarian Diplomacy. *Akademik Orta Doğu*. (9).1.
- Ilan, K. (2011), *Disaster Diplomacy: How Disasters Affect Peace and Conflict*, Routledge.
- International Commission on Intervention and State Sovereignty. (2001). *International Development Research Centre*. Ottawa.

- IOM UN Migration.(2018). MCOF: Migration Crisis: Operational Framework, IOM Turkey 2018-2019, https://www.iom.int/sites/default/files/our_work/DOE/MCOF/mcof-turkey-2018-2019.pdf. Erişim tarihi: 29.09.2018.
- İçduygu,A., Göker,Z., Tokuzlu,L.B., Elitok,S.(2013).Migration Profile Turkey. Migration Policy Centre (Mpc).
- İçişleri Bakanlığı Sivil toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü.(2018). Dernek Sayıları.<https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/derneksayilari.aspx>, Erişim tarihi:29.9.2018.
- İçişleri Bakanlığı Sivil toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü.(2018). Yıllara Göre Faal Dernek Sayıları.Gaziantep. <https://www.dernekler.gov.tr/tr/AnasayfaLinkler/yillara-gore-faal-dernek.aspx>, Erişim tarihi:5.10.2018.
- İçişleri Bakanlığı Sivil toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü.(2018).Yıllara Göre Faal Dernek Sayıları.Şanlıurfa.<https://www.dernekler.gov.tr/tr/AnasayfaLinkler/yillara-gore-faal-dernek.aspx>,Erişim tarihi:5.10.2018
- İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü.Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımları.<https://www.dernekler.gov.tr/tr/AnasayfaLinkler/derneklerin-faaliyet-alanina-gore.aspx>, Erişim tarihi 29.9. 2018.
- İHH İnsaniYardım Vakfı.(2013). 3. Yılında Suriye Krizi, Suriye Raporu Mayıs 2011-Haziran 2013.
- İltica Ve Göç Araştırmaları Merkezi.(2014). Sivil Toplum Örgütlerinin Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler İçin Yaptıkları Çalışmalar İle İlgili Rapor. <https://www.igamder.org/wp-content/uploads/2012/06/Suriye-STK-Raporu.pdf>. Erişim tarihi: 29.09. 2018.
- Jackson, R. (2003). *The Global Covenant: Human Conduct in a World of States*. Oxford:Oxford University Press.
- Jackson, R. H. (1990). *Sovereignty, International Relations and the Third World*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Jeong, H.(2002). Peacebuilding: Conceptual and Policy Issues. Ho-Won Jeong (Ed.). içinde *Approaches to Peacebuilding*. (3-18).
- Kaya, S., Mammadzade, A (2019). Çin'in Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleriyle İlişkilerinin Akıllı Güç Kavramı Bağlamında Analizi. *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*. 2(1). (37-55).
- Kalaycı, Ş. (2009). Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Ankara: Asil Yayınevi.
- Kanat, K.B., Üstün, K.(2015). Turkey's Syrian Refugees Toward Integration, Seta.
- Karataş, K., Demiröz, F., Aygüler, E., Ayalp, M.Ç., Bolgün, C.(2018). Türk Kızılayı Ankara Toplum Merkezinden Hizmet Alan Suriyeliler: Sorun, Gereksinim, Beklenti Ve Kurum Memnuniyetleri. Ankara.
- Kelman, I. (2006). Acting on Disaster Diplomacy. *Journal of International Affairs*. (59)2. (215-240).
- Keohane, R.O., Nye, J.S.(2011). *Power and Interdependence*, New York, Addison Wesley Longman.
- Kerr, P. (2013). Human Security. Collins, A. (Ed.) içinde *Contemporary Security Studies*. Oxford University Press.(104-117).
- Kirk, G. (1947). *The Study of International Relations in American Colleges and Universities*. New York: Council on Foreign Relations.
- Krasner, S.D., Pascual, C.(2005). Addressing State Failure. *Foreign Affairs*. (84)4.
- Krause, K. (2004). 'The Key to a Powerful Agenda, if Properly Defined', içinde P. Burgess and T. Owen (Eds). 'What is Human Security?' Comments by 21 authors, Special Issue of *Security Dialogue*, 35(Sept.). (367-8).
- Kulaklıkaya, M. Ve Nurdun, R. (2010). Turkey as a New Player in Development Cooperation. *Insight Turkey*. 12(4).
- Kurlantzick, J. (2009). China's Soft Power in Africa. Li Minjiang (Ed.). *Soft Power: China's Emerging Strategy in International Politics* içinde 165-183. UK: Lexing Books.
- Lamy, L. (2011). Contemporary Mainstream Approaches: Neo-realism and Neo-liberalism. Baylis, Smith ve Owens (Ed.), *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*. Oxford University Press.

- Leaning, J. (2004). 'Psychosocial Well-Being over Time' içinde P. Burgess and T. Owen (Eds). 'What is Human Security?' Comments by 21 authors, Special Issue of *Security Dialogue*. 35(Sept.). (354–5).
- Lederach, J. P. (1997). *Building Peace – Sustainable Reconciliation in Divided Societies*. US Institute of Peace Press. Washington D.C.
- Levent, H.(2012). Suriye Krizinin Dinamikleri ve Aktörlerin Değerlendirilmesi.*Ortadoğu Analiz*, (IV)44.(30-43).
- MacFarlane, S.N (2004). 'A Useful Concept that Risks Losing Its Political Salience', içinde P.Burgess and T. Owen (Eds). 'What is Human Security?' Comments by 21 authors, Special Issue of *Security Dialogue*, 35(Sept.). (368–9).
- Margesson, R. (2013). *International Crises and Disasters: U.S. Humanitarian Assistance Response Mechanisms*. Congressional Research Service Raporu.
- Margolis, J. E.(2010). Understanding Political Stability and Instability. *Civil Wars*.(12)13. (326-345).
- Martens,K. (2002). Mission Impossible? Defining Nongovernmental Organizations. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*.(13)3.
- Mass Immigration and Syrians in Turkey.(2017). Turkish National Police Academy, Conference Final Repor.
- McClory, J.(2011). The New Persuaders II. <https://www.instituteforgovernment.org.uk/publications/new-persuaders-ii>. 12.11.2018.
- McClory.(2015). <https://softpower30.com/>, Erişim tarihi 19.09.2018.
- McGann, J.G. ve Weaver, R:K. (2002). Think Tanks and Civil Societies in a Time of Change. James G. McGann ve R: Kent Weaver (Ed.). *Think Tanks and Civil Societies: Catalysts for Ideas and Action* içinde (1-35). Washington:Transaction Publishers.
- McGann. (2011). Think Tanks: The Global, Regional and National Dimensions. Andrew Rich, James McGann, Kent Weaver, Mark Garnett, Martin Thunert, Rudolf Speth, Rudolf Traub-Merz, Yang Ye (Ed.). içinde (8-16). Briefing Paper Shanghai.

- McLean, G. (2002). '(Re)defining Security Policy: Canada's Human Security Initiative', içinde D. Mutimer (Ed.), *A New Canadian International Security Policy?*, Toronto. Centre for International and Security Studies.
- Mehta,P.B.(2006). "From State Sovereignty to Human Security (Via Institutions?)" içinde *Humanitarian Intervention*. (Ed.) Terry Nardin & Melissa S. Williams. New York & London. New York University Press.
- Minoraty Rights Group International.<http://minorityrights.org/country/syria/>. Erişim tarihi:31.05.2017.
- Murphy,S.D.(1996). *Humanitarian Intervention: The United Nations in an Evolving World Order*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Nye Jr, J. S. (2004a). *Power in the Global Information Age: From Realism to Globalization*. Routledge.
- Nye Jr, J. S. (2009). Get smart: Combining Hard and Soft Power. *Foreign affairs*, 160-163.
- Nye Jr, J. S. (2013). Hard, soft, and smart power. Andrew F. Cooper, Jorge Heine, Ramesh Thakur (Ed.) içinde *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*.(430-441).
- Nye, J. S. (2004). *Soft Power: The Means To Success In World Politics*. New York. PublicAffairs.
- Nye, J. S. (2005a). Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Yolu. *Rİ Aydın, Çev.) Ankara: Elips*.
- Nye, J. S.(2008). Public Diplomacy and Soft Power.*The ANNALS of the American*.
- Nye, J.(2002). *The Paradox of American Power: Why the World' Only Superpower Can't Go It Alone*. Oxford University Press.
- Nye, J.(2005). *Soft Power: The Means To Success In World Politics*. PublicAffairs,
- Nye, J.S. (2011). *The Future of Power*. New York. PublicAffairs.
- Nye,J.S. (2011a), "Globalization and the Information Age" içinde *Power and interdependence*. (Ed.) Keohane, R. O., & Nye, J. S. Pearson.

- Nye,J.S.(1990). *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*. New York: Basic Books.
- OECD.(2008). Is It ODA?. [http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/Official Development Assistance- definition and coverage](http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/Official%20Development%20Assistance-definitionandcoverage.htm).<http://www.oecd.org/dac/stats/officialdevelopmentassistancedefinitionandcoverage.htm>, 17.07.2017.
- Olivié, I., García-Calvo, C.,Gracia, M. (2015). Elcano Global Presence Report 2015. http://www.globalpresence.realinstitutoelcano.org/en/data/Global_Presence_2015.pdf.
- Olivié, I.,Molina, I. (2014). Elcano Global Presence Index.
- Öner, A.Ş. (2013). Barış İnşa Sürecinin Önemli Unsuru: Bosna-Hersek'te Yerlerinden Edilmişlerin Geri Dönüşü. *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*. 2(1). (1-22).
- Özdal, B., Karaca, R. K. (2014). *Diplomasi Tarihi II*. Bursa: Dora Yayınevi.
- Özer,V.(2014). Turkey's Zero Point Operation. *Hürriyet Daily News*, 11 Şubat 2014, <http://www.hurriyetdailynews.com/opinion/verda-ozerturkeys-zero-point-operation-62286>, 9.11.2017.
- Peterson, E. (1994). Looming Collision of Capştalims?. *The Washington Quarterly*. 17(2). (65-75).
- Pirinççi, F. ve Demirtaş, T.(2015).Türk Dış Politikasında İnsani Diplomasi: Suriye Krizi Örneği. *SETA Türk Dış Politikası Yıllığı 2014*. (11-39).
- Press Release on Turkey's Obtaining Observer Status in the Pacific Alliance. (2013). http://www.mfa.gov.tr/no_-207_-22-july-2013_-press-releaseon-turkey_s-obtaining-observer-status-in-the-pacific-alliance.en.mfa.
- Radelet, S. (2006).A Primer on Foreign Aid.Center for Global Development Working Paper. (92).
- Shinoda, H . (2004). The Concept of Human Security: Historical and Theoretical Implications. H.Shinoda ve W. Jeong (Ed). *Conflict and Human Security: A Search for New Approaches of Peace-building*. *IPSHU English Report Series*. (19). Hiroshima:IPSHU.
- Smith, P. (1993). Measuring Human Development. *Asian Economic Journal*. 7(11).
- Smith,H. ve Minear,L.(2007), *Humanitarian Diplomacy: Practationers and Craft*, United

- T.C. İçişleri Bakanlığı.(2017).İçişleri Bakanı Süleyman Soylu: Türkiye Hiç Kimseyi Kapıdan Çevirmemiştir. <https://www.icisleri.gov.tr/icisleri-bakani-suleyman-soylu-turkiye-hic-kimseyikapidan-cevirmemistir>. Erişim tarihi:9.10.2018.
- Tadjbakhsh, S., Chenoy, A. (2007). *Human security: Concepts and implications*. Routledge.
- Tank, P.(2015).Turkey As A Humanitarian Actor: The Critical Cases Of Somalia And Syria.Norwegian Peacebuilding Resource Centre.
- Tavel-Harroff, M.(2006).The Humanitarian Diplomacy of the International Committee of the Red Cross.<https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/humanitarian-diplomacy-icrc.pdf>, 25.04.2016.
- Thakur, R. (2004). ‘A Political Worldview’, içinde P. Burgess and T. Owen (Eds). ‘What is Human Security?’ Comments by 21 authors, Special Issue of *Security Dialogue*, 35(Sept.). (347–8).
- The Failed State Index 2011, The Fund For Peace.
- The International Red Cross And Red Crescent Movement.(2015).Syria Crisis: Humanitarian Situation, Needs And Response.
- The World Bank In Syrian Arab Republic.<https://www.worldbank.org/en/country/syria/overview>.Erişim tarihi:17.10.2018.
- TİKA.(2011).<http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2011.pdf>.Erişim tarihi:11.10.2018.
- TİKA.(2012).<http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2012.pdf>. Erişim tarihi:11.11.2018.
- TİKA.(2013).<http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2013.pdf>. Erişim tarihi:12.9.2018.
- TİKA.(2014).<http://www.tika.gov.tr/upload/publication/KYR%20%202014.PDF>. Erişim tarihi:13.10.2018.
- TİKA.(2015).[http://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/TKYR%202015/TKYR_2015%20\(1\).pdf](http://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/TKYR%202015/TKYR_2015%20(1).pdf). Erişim tarihi:9.9.2018.
- Turkey-EU Relations. Göç Araştırmaları Dergisi, 3(2). (10-39).
- Türel, Oktar.(2011). 2011 Yazında Ortadoğu'yu Düşünürken. *Mülkiye Dergisi*, XXXV.(859).

- Uchehara, K. E. (2008). Continuity and Change in Turkish Foreign Policy Toward Africa. *Akademik Bakış*. 2(5).
- Uğur, A. (1998). Yeni Demokrasinin Yeni Aktörleri:STK'lar. Tacisel Ulaş (Ed.). İstanbul, Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayın Dizisi.
- Uluslararası Yardımlar. <http://www.kizilay.org.tr/NelerYapiyoruz/uluslararasi-yardimlar>.
- UN Department of Economic and Social Affairs. (2014)International Decade For Action 'Water For Life' 2005 - 2015. http://www.un.org/waterforlifedecade/human_right_to_water.shtml.Erişim tarihi:10.10.2018.
- UN News Centre. (2017). Children's Access To Safe Water And Sanitation Is A Right, Not A Privilege. <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=57427#.Wgh31q2B2CR>, UN OCHA. (2017). 2018 humanitarian needs overview: Syrian Arab Republic. Retrieved from reliefweb: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2018_syr_hno_english.pdf.Erişim tarihi:10.10.2018.
- UN OCHA. (2017). 2018 Humanitarian Needs Overview: Syrian Arab Republic. https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2018_syr_hno_english.pdf.Erişim tarihi:17.10.2018.
- UN OCHA. (2017). 2018 Humanitarian Needs Overview: Syrian Arab Republic. https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2018_syr_hno_english.pdf.Erişim tarihi:10.10.2018.
- UNDP. Human Development Report (199). http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/255/hdr_1994_en_complete_nostats.pdf, 18.12.2016
- UNDP. (2003). Thinking the Unthinkable. Bratislava: UNDP Regional Bureau for Europe and the Commonwealth of Independent States.
- UNDP. (2016). About Syria. <http://www.sy.undp.org/content/syria/en/home/countryinfo.html>.Erişim tarihi:17.10.2018.
- UNDP. (2016). About Syria. Retrieved from undp.org: <http://www.sy.undp.org/content/syria/en/home/countryinfo.html>. Erişim tarihi: 17.10.2018.
- UNHCR.(2013).Syria Regional Refugee Response. <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>.Erişim tarihi:13.10.2018.

- UNHCR.(2013).Turkey Syrian Refugee Daily Sitrep,
<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=3016>. Erişim
tarihi:12.10.2018.
- UNHCR.(2015). United Nations High Commissioner for Refugees.Turkey.
- UNHCR.(2015).Global Appeal 2014-2015 , Turkey.
- UNHCR.(2018). [http://www.unhcr.org/sy/wp-content/uploads/sites/3/2018/02/Syria-Fact-UNSC-Provisional-Verbatim-Record-\(31-January-1992\).UN-Doc-S/PV-3046](http://www.unhcr.org/sy/wp-content/uploads/sites/3/2018/02/Syria-Fact-UNSC-Provisional-Verbatim-Record-(31-January-1992).UN-Doc-S/PV-3046).
- Uvin, P. (2004). A Field of Overlaps and Interactions’ içinde P. Burgess and T. Owen (Eds). ‘What is Human Security?’ Comments by 21 authors, Special Issue of *Security Dialogue*, 35(Sept.). (352–3).
- Whittall, J. (2009). ‘It's Like Talking to a Brick Wall’ Humanitarian Diplomacy in the Occupied Palestinian Territory. *Progress in Development Studies*, 9(1), (37-53).
- Wilson-Roberts, G. (2000). Humanitarian Intervention: Definitions and Criteria. *Strategic Briefing Papers*, 3(part 1).
- World Food Programme.(2018).Helping Syrian Refugees in Camps.
<http://www1.wfp.org/countries/turkey>. Erişim tarihi: 10.10. 2018.
- Yassin,N.(2018). 101 Facts & Figures on the Syrian Refugee Crisis.https://website.aub.edu.lb/ifi/publications/Documents/books/20180601_101_facts_and_figures_on_syrian_refugee_crisis.pdf.Erişim tarihi:17.10.2018.
- Yeşiltaş, M., Balcı, A., (2013). A Dictionary of Turkish Foreign Policy in the AK Party Era: A Conceptual Map. SAM Papers.(7).
- Yurtnaç, K. (2013). Turkey’s New Horizon: Turks Abroad and Related Communities. SAM Papers.(3).
- Zartman, I.W. (1995). *Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority*. Boulder, CO: Lynne Rienner.

EKLER

Ek-1 (Gaziantep'te Kamp Dışındaki Suriyeli Sığınmacılara Yöneltilen Sorular Arapça)

بيان: في هذه الدراسة ، لن يتم أخذ أسماء المشاركين ولن يتم استخدام البيانات التي تم الحصول عليها خارج الأغراض العلمية.

1. الجنس

ذكر انثى

2. العمر

23-18 29-24 39-35 44-40 45 وما فوق

3. الحالة المدنية

متزوج/ة اعزب/عزبة

4. الوضع التعليمي

ابتدائي إعدادي ثانوي جامعة وما فوق

5. اللغة

عربي تركي كردي غير

6. المهنة في سوريا

- مزارع عامل موظف حكومي متقاعد ربة منزل
 طالب/ة اعمال حرة عاطل عن العمل غير

7. المهنة الحالية

- مزارع عامل موظف حكومي متقاعد ربة منزل
 طالب/ة اعمال حرة عاطل عن العمل غير

8. هل تحصلون على اي دعم اجتماعي من اي مؤسسة/شركة/اشخاص؟

- نعم لا

9. إذا كان جوابكم نعم, من الذي يقدم لكم هذا الدعم؟

- شخص خاص
 مؤسسة خيرية
 الدولة
 جمعية خيرية/خاصة, او اخر

10. ماهي ماهية الدعم الذي تحصلون عليه؟

- دعم مادي اغذية البسة منتجات اخر

11. اذا كنتم تحصلون على دعم, هل ترون ان هذا الدعم كافي لمتطلباتكم؟

- نعم لا

12. كيف تقيمون معيشتكم الآن في تركيا مقارنة مع معيشتكم السابقة في سوريا؟

افضل من السابق متماثلة اسوء ليس لدي اي فكرة

13. كيف كانت نظرتكم تجاه تركيا (كحكومة وشعب على حد سواء) قبل مجيئكم اليها؟

جيدة جداً جيدة سيئة سيئة جداً ليس لدي ادنى فكرة

14. هل تغيرت نظرتكم تجاه تركيا (كحكومة وشعب على حد سواء) عند مجيئكم الى هنا؟

لم يحصل اي تغير تغيرت بشكل ايجابي تغيرت بشكل سلبي

15. هل تفكرون في العودة الى سوريا في حال انتهاء الحرب؟

سوف اعود اود البقاء في تركيا اذا سنحت لي الفرصة متردد

16. اذا سنحت لكم الفرصة للبقاء في تركيا, يرجى ترتيب الخيارات في الاسفل حسب الاولوية

- I وجود افراد من العائلة والأقارب
- II وجود نفس الإعتقاد الديني
- III كون تركيا دولة آمنة
- IV امتلاككم لحقوق اكثر هنا
- V توفر فرص العمل
- VI محبتكم لتركيا
- VII اعتقاداً بان سوريا لن تعود كما كانت

Ek-2 (Gaziantep'te Kamp Dışındaki Suriyeli Sığınmacılara Yöneltilen Sorular)

Açıklama: Bu çalışmada katılımcıların isim alınmayacak ve elde edilen veriler bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacaktır.

1.Cinsiyetiniz

Kadın Erkek

2.Yaşınız

18-23 24-29 30-34 35-39 40-44 45 ve üzeri

3.Medeni Durumunuz

Evli Bekar

4.Eğitim Durumunuz

İlkokul Ortaokul Lise Üniversite ve üzeri

5.Konuştüğünüz Dil

Arapça Türkçe Kürtçe Diğer

6.Suriye'deki Mesleğiniz

Çiftçi İşçi Memur Emekli Ev Hanımı

Öğrenci Serbest Meslek İşsiz Diğer

7.Şu anki Mesleğiniz

Çiftçi İşçi Memur Emekli Ev Hanımı

Öğrenci Serbest Meslek İşsiz Diğer

8. Herhagi bir kurum/kuruluş/bireyden sosyal yardım alıyor musunuz?

Evet Hayır

9. Yardım alıyorsanız kimden alıyorsunuz?

Özel Şahıs

Yardım Kuruluşu

Devlet

Dernek/Vakıf, Diğer

10. Yardım alıyorsanız nasıl bir yardım alıyorsunuz?

Para Gıda Kıyafet Eşya Diğer

11. Yardım alıyorsanız aldığınız yardımı yeterli buluyor musunuz?

Evet Hayır

12. Ülkenizdeki Yaşam Koşullarınızı Buradaki Yaşam Koşullarınızla Karşılaştırdığınızda Durumunuzu Nasıl Değerlendirirsiniz?

Daha İyi Aynı Daha Kötü Hiçbir Fikrim Yok

13. Gelmeden önce Türkiye (Türk Devleti ve Türk Halkı) ile ilgili Algılarımız Nasıldı?

Çok İyiydi İyiydi Kötüydü Çok Kötüydü Hiçbir Fikrim Yok

14. Türkiye (Türk Devleti ve Türk Halkı) ile İlgili Algılarınızda Değişiklik Oldu Mu?

Değişiklik Olmadı Olumlu Yönde Değişti Olumsuz Yönde Değişti

15. Suriye'deki Karışıklık Bittiğinde Ülkenize Dönmeyi Düşünüyor Musunuz?

Geri Döneceğim İmkan Verilirse Türkiye'de Kalacağım Kararsızım

16. İmkan Verildiği Takdirde Türkiye'de Yaşamayı Tercih Etmeniz Öncelikli Sebebini Lütfen Belirtiniz.

I) Akrabaların ve Ailenin Bulunması

II) Aynı Dini İnanca Sahip Olunması

III) Güvenli Bir Ülke Olması

IV) Hakların Daha Fazla Olması

V) İş İmkanları

VI) Türkiye'yi Seviyor Olmak

VII) Suriye'nin Eski Haline Gelmeyeceğini Düşünmek

Ek-3 (Kamp İçi Anket Soruları)

Açıklama: Bu çalışmada katılımcıların isim alınmayacak ve elde edilen veriler bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacaktır.

1.Cinsiyetiniz

Kadın Erkek

2.Yaşınız

18-23 24-29 30-34 35-39 40-44 45 ve üzeri

3.Medeni Durumunuz

Evli Bekar

4.Eğitim Durumunuz

İlkokul Ortaokul Lise Üniversite ve üzeri

5.Konuştüğünüz Dil

Arapça Türkçe Kürtçe Diğer

6.Suriye'deki Mesleğiniz

Çiftçi İşçi Memur Emekli Ev Hanımı
 Öğrenci Serbest Meslek İşsiz Diğer

7.Şu anki Mesleğiniz

Çiftçi İşçi Memur Emekli Ev Hanımı
 Öğrenci Serbest Meslek İşsiz Diğer

8.Türkiye'de Kamplar Olduğunu Nasıl Öğrendiniz?

Akraba Arkadaş Kampa Gelenlerden Tv/Medya

9.Kamptan önce dışarıda kaldınız mı ?

Evet Hayır

10.Ne kadar süredir kamplarda kalıyorsunuz? Sadece bu kamp değil, başka kamplarda kaldıysanız onları da sayınız.

2-3 Ay 4-6 Ay 7 Ay ve Üzeri

11.Kampta Verilen Hizmetlerin Değerlendirilmesi (Değerlendirme 5 puan üzerinden yapılacaktır.)

1	2	3	4	5
Çok kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi

- Kamplarda Güvenliğin Sağlanmasına Kaç Puan Verirsiniz ?-----
- Kamplardaki Sağlık Hizmetlerine Kaç Puan Verirsiniz ?-----
- Kamplardaki Konaklama Hizmetlerine Kaç Puan Verirsiniz ?-----
- Kamplardaki Yeme-İçme Hizmetlerine Kaç Puan Verirsiniz?-----
- Kamplarda Taleplerin Karşılmasına Kaç Puan Verirsiniz?-----
- Kamp Yönetiminin Davranışlarına Kaç Puan Verirsiniz?-----
- Sağlık Personelinin Muamelesine Kaç Puan Verirsiniz?-----
- Kamplarda Resmi Görevlilerin Yardımına Kaç Puan Verirsiniz?-----

12.Türkiye'ye Geldikten Sonra İnsani Yardım Kuruluşlarından Yardım Aldınız Mı ?

Evet Hayır

13.Sizce Türkiye'nin Yaptığı Yardımlar Yeterli Mi ?

Evet Hayır Bazı Aksaklıklar Var

14.Türk Hükümetinden Kamplara İlişkin Beklentileriniz Nelerdir ?

Beklentim Yok

Kampın Fiziki Koşullarının İyileştirilmesi

Kampın Sosyal İnsani Koşullarının İyileştirilmesi

Diğer (Lütfen Belirtiniz)

15.Ülkenizdeki Yaşam Koşullarınızı Buradaki Yaşam Koşullarınızla Karşılaştırdığınızda Durumunuzu Nasıl Değerlendirirsiniz?

Daha İyi

Aynı

Daha Kötü

Hiçbir Fikrim Yok

16.Gelmeden önce Türkiye (Türk Devleti ve Türk Halkı) ile ilgili Algılarınız Nasıldı?

Çok İyiydi

İyiydi

Kötüydü

Çok Kötüydü

Hiçbir Fikrim Yok

17.Türkiye (Türk Devleti ve Türk Halkı) ile İlgili Algılarınızda Değişiklik Oldu Mu?

Değişiklik Olmadı

Olumlu Yönde Değişti

Olumsuz Yönde Değişti

18.Suriye'deki Karışıklık Bittiğinde Ülkenize Dönmeyi Düşünüyor Musunuz?

Geri Döneceğim

İmkan Verilirse Türkiye'de Kalacağım

Kararsızım

19.İmkan Verildiği Takdirde Türkiye'de Yaşamayı Tercih Etmeniz Öncelikli Sebebini Lütfen Belirtiniz.

I) Akrabaların ve Ailenin Bulunması

II) Aynı Dini İnanca Sahip Olunması

III) Güvenli Bir Ülke Olması

IV)Hakların Daha Fazla Olması

V) İş İmkanları

VI)Türkiye'yi Seviyor Olmak

VII)Suriye'nin Eski Haline Gelmeyeceğini Düşünmek

Ek-4 (Kamp İçi Anket Soruları-Arapça)

بيان: في هذه الدراسة لن يتم تسمية المشاركين ولن يتم استخدام البيانات التي تم الحصول عليها خارج الأغراض العلمية.

1. الجنس
 ذكر انثى
2. الفئة العمرية
 23-18 29-24 34-30 39-35 44-40 فوق الـ 45
3. الحالة المدنية
 متزوج أعزب
4. الحالة التعليمية
 ابتدائي إعدادي ثانوي جامعة وما فوق
5. اللغة التي تتحدثها
 العربية التركية الكردية غير التي
6. مهنتك في سوريا
 مزارع عامل موظف متقاعد ربة منزل طالب مسلك حر عاطل عن العمل غير
7. مهنتك الحالية
 مزارع عامل موظف متقاعد ربة منزل طالب مسلك حر عاطل عن العمل غير
8. من أين علمت عن وجود مخيمات تركيا؟
 من الأقراب من صديق من شخص قد ذهب مؤخراً للإعلام من الإعلام
9. هل بقيتم في المخيم؟
 نعم لا

10. منذ متى وأنتم في المخيم؟ (ليس في هذا المخيم فقط بل في المخيمات الأخرى في حال بقيتم في مخيمات أخرى)

شهرين – 3 أشهر 40 أشهر-6 أشهر 70 أشهر أو أكثر

11. ما هو تقييمكم للخدمات المقدمة في المخيم (التقييم سيكون من 5 نقاط)

1	2	3	4	5
سيء جداً	سيء	متوسط	جيد	جيد جداً

- ما مدى تقييمكم للخدمات الصحية في هذا المخيم؟ .....
- ما مدى تقييمكم لخدمات السكن في هذا المخيم؟ .....
- ما مدى تقييمكم للخدمات الأكل والشرب في هذا المخيم؟ .....
- ما مدى تقييمكم لتلبية الطلبات في هذا المخيم؟ .....
- ما مدى تقييمكم لسلوك الإدارة في هذا المخيم؟ .....
- ما مدى تقييمكم لمعاملات الموظفين في هذا المخيم؟ .....
- ما مدى تقييمكم لمساعدات الموظفين الرسميين في هذا المخيم؟ .....

12. عند قدومكم إلى تركيا هل حصلتم على مساعدات من مؤسسات المساعدة الإنسانية؟

نعم لا

13. برأيكم هل المساعدات التي قدمتها تركيا كافية؟

نعم لا

14. ماهي توقعاتكم من الحكومة التركية؟

ما من توقعات لدي

تحسين الظروف المادية في المخيم

تحسين الظروف الإنسانية والاجتماعية في المخيم

غير ذلك (يرجى الإيضاح)

15. كيف تقيمون وضعكم المعيشي الآن مقارنة إلى ما كان عليه في بلدكم؟

أحسن مماثل أسوأ ليس لدي أدنى فكرة

16. كيف كانت تصوراتكم تجاه تركيا قبل قدومكم إلى هنا؟

جيدة جداً جيدة سيئة سيئة جداً ليس لدي أدنى فكرة

17. هل تغيرت توقعاتكم تجاه تركيا بعد قدومكم؟

لم يطرأ أي تغيير تغيرت إيجابياً تغيرت سلبياً

18. في حال انتهاء الحرب في سوريا هل تفكرون في العودة؟

سوف أعود أود البقاء في تركيا إذا أمكن لي ذلك لست متأكداً

19. ماهي أسباب ترجيحكم البقاء في تركيا؟ (يرجى ترتيب الأسباب حسب الأولوية)

1. وجود الأقارب

2. الإيمان بدين وإيمان واحد

3. دولة آمنة

4. وجود حقوق أكثر

5. فرص العمل أكثر

6. لاني احب تركيا

7. لأعتقد بأن سوريا سوف تعود كما كانت

Ek-5 (Etik Kurul Raporu)

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
Etik Kurul Başkanlığı

Sayı : 93772138-
Konu : Anket İzni

16/05/2019

Sayın Elif YILDIRIM

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Öğrencisi olarak yürütmekte olduğunuz “Türk Dış Politikasında İnsani Diplomasi: Suriye Örneği” başlıklı çalışmanız ve bu kapsamında yer alan anket soruları Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiş, çalışma etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Mustafa ÖZTAŞ".

Prof. Dr. Mustafa ÖZTAŞ
Etik Kurul Başkan Yardımcısı

Ek 1: Sosyal Bilimler Araştırma Etik Kurul Raporu

Ek 2: Sosyal Bilimler Araştırma Etik Kurulu Başvuru Formu

Ek 3: Türkçe Anket Soruları

Ek 4: Arapça Anket Soruları

T.C. YALOVA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ARAŞTIRMA ETİK KURUL RAPORU

T. C. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslar arası İlişkiler A.B.D. Doktora talebesi Elif YILDIRIM'IN yürütücülüğünü yapacakları "Türk Dış Politikasında İnsani Diplomasi: Suriye Örneği" başlıklı çalışması ve bu Çalışma kapsamında ekte yer alan anket soruları Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Etik Kurul tarafından 07.05.2019 tarihinde gerçekleştirilen toplantıda değerlendirilmiştir. Yukarıda yer alan sorulara verilen cevaplar göz önüne alınarak Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Etik Kurulu tarafından :

(X) Çalışma etik açıdan uygun bulunmuştur.

( ) Çalışmanın etik açıdan geliştirilmesi gerekmektedir.

( ) Çalışma etik açıdan uygun bulunmamıştır.

Prof. Dr. Elif LÜKSEL OKTAY
(Başkan)

Doç. Dr. Süleyman BERK
Üye

Prof. Dr. Senay YÜRÜR
Üye

Prof. Dr. Kaya BAYRAKTAR
Üye

Doç. Dr. Hacı Yunus TAŞ
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Salim SANCAKLI
Üye

Doç. Dr. Recep MAKAS
Üye

Dr. Öğr. Üyesi İlyas AKYÜZOĞLU
Üye

Ek-6 (İzin Belgesi)

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı

Sayı : 39265563-000-E.51350
Konu : Elif SAK'ın Dilekçesi.

07/11/2018

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi : a) 04/04/2013 tarih ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu.
b) 22/10/2014 tarih ve 6883 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği.
c) 01.11.2018 tarih ve 103937 sayılı yazınız.

İlgi (c) yazınızda Gaziantep'teki geçici barınma merkezlerinde bulunan Suriyeli yabancıların ülkemiz ile ilgili algılarını ölçmek üzere anket çalışması yapılmak istendiği bildirilmiştir.

Bilindiği üzere, ilgi (a) Kanunun "Gizlilik İlkesi ve Dosyaya Erişim" başlıklı 94 üncü maddesinde ve ilgi (b) Yönetmeliğin 51 inci maddesinde, ülkemizde bulunan uluslararası koruma başvuru/statü sahiplerinin, geçici koruma kapsamında ülkemizde bulunan Suriyelilerin tüm bilgi ve belgelerinde gizliliğin esas olduğu ve bu kişilerin izni olmadan bilgilerinin üçüncü kişilerle paylaşamayacağı hususları hükme bağlanmıştır.

Gaziantep'te bulunan Geçici Barınma Merkezlerinde yapılması talep edilen anket çalışması Daire Başkanlığımızca uygun görülmele birlikte söz konusu anket çalışması esnasında, gizlilik ilkesine riayet edilmesi, fotoğraf çekimi, video ve ses kaydı gibi faaliyetlerin kişilerin yaşam alanları dışında ortak alanlarda ve kişilerin rızası dahilinde yapılması gerekmektedir.

Bununla birlikte geçici barınma merkezlerinin yönetimi valiliklerce yürütüldüğünden söz konusu geçici barınma merkezine ziyaret konusunun ilgili valilik tarafından incelenmesinin uygun görüldüğü hususunda bilgi ve gereğini rica ederim.

Salih BIÇAK
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

*Bu belge elektronik imzalıdır. imzalı suretinin aslını görmek için <https://www.e-icisleri.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (M3HeBZ-5NuyyZ-MKILnv-wx93G+-k1ZYWzSJ) kodunu yazınız.

Telefon No: Faks No:
e-Posta: İnternet Adresi: www.icisleri.gov.tr

Bilgi için: Fatih KESİCİ
GÖÇ UZMAN YARDIMCISI
Telefon No:

ÖZGEÇMİŞ

Elif YILDIRIM, 11.01.1989 tarihinde Düzce’de doğdu. İlköğrenimini Düzce Uzunmustafa İlköğretim Okulunda, orta öğrenimini Düzce Arsal Anadolu Lisesinde tamamladı. 2007’de başladığı Ankara Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünü birincilikle bitirerek 2011 yılında lisans derecesini aldı. 2012 yılında aynı üniversitenin Uluslararası İlişkiler Anabilim/Uluslararası İlişkiler Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Şubat 2013’te Yalova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümüne Araştırma Görevlisi olarak atanmasının ardından 2014 yılında Yalova Üniversitesini Uluslararası İlişkiler Anabilim/Uluslararası İlişkiler Bilim Dalında yüksek lisans eğitimini tamamladı.